

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

www.nih.am

ԱԶԳԱՅԻՆ
ԶԵԿՈՒՅՑ

2025

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐ

ԵՐԵՎԱՆ 2025

Զ Ե Կ ՈՒ Յ Ց

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐ - 2024

ԵՐԵՎԱՆ 2025

ՀՏԴ 614.2(042.3)

ԳՄԴ 51.1

Ա 720

Առողջապահության ազգային հաշիվներ: Հայաստան, 2024 / Ն. Դավթյան, Ա. Բազարյան (բ.գ.թ, դոցենտ), Ա. Աղազարյան (տ.գ.թ, դոցենտ) - Եր. 2025: ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ, 2024.- 187 էջ:

ՀՏԴ 614.2(042.3)

ԳՄԴ 51.1

ISBN 978-9939-879-79-6

©ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ, 2025

Առողջապահության ազգային հաշիվները (ԱԱՀ) ներկայացնում են ծախսերի հոսքը երկրի առողջապահության ոլորտի ինչպես պետական, այնպես էլ մասնավոր հատվածներում: Այն նկարագրում է առողջապահության բնագավառում ֆինանսական միջոցների աղբյուրները, օգտագործումն ու հոսքը:

Հայաստանում առողջապահական ծառայությունները ֆինանսավորվում են հետևյալ աղբյուրներից՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից, տեղական ինքնակառավարման մարմինների բյուջեներից, միջազգային դոնորներից (միջազգային կազմակերպություններ և այլ երկրների կառավարություններ), մարդասիրական օգնության միջոցներից, մասնավոր ապահովագրական և ոչ ապահովագրական կազմակերպություններից, տնային տնտեսությունների միջոցներից և այլ աղբյուրներից: Այս ֆոնդերը ուղղակի կամ անուղղակի ձևով անցնում են ֆինանսական գործակալներին, դրանցից էլ՝ դեպի վերջնական առողջապահական ծառայություններ մատակարարողներին:

Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպությունը (ԱՀԿ), հիմք ընդունելով առողջապահության ծախսերի հաշվառման միջազգային ստանդարտացման անհրաժեշտությունը, Տնտեսական Համագործակցության և Զարգացման Կազմակերպության (ՏՀԶԿ) և Եվրոպական վիճակագրական ծառայության (Եվրոստատ) հետ համատեղ մշակել է Առողջապահության ազգային հաշիվներ և Առողջապահության հաշիվների համակարգ-2011 մեթոդական ուղեցույցերը: Հիմնվելով վերոնշյալ մեթոդաբանությունների վրա՝ 2005 թվականից Հայաստանում կազմվում են Առողջապահության ազգային հաշիվները:

Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության, Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության, Եվրամիության վիճակագրական ծառայության համատեղ ուժերով մշակվել է Առողջապահության հաշիվների համակարգի նոր մեթոդաբանություն՝ Առողջապահության հաշիվների համակարգ - 2011 ստանդարտը (A System of Health Accounts, 2011 Edition)՝ որպես առողջապահական համակարգի ծախսերի գնահատման միջազգայնորեն ստանդարտացված մեթոդաբանություն:

ՀՀ առողջապահության նախարարությունը և Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության կենտրոնական գրասենյակը (ք. Ժնև, Շվեյցարիա) 2015թ. ստորագրել են Առողջապահության հաշիվների համակարգի նոր մեթոդաբանության ներդրման աջակցության Հուշագիր: 2014 թվականից Հայաստանում Առողջապահության ազգային հաշիվները կազմվում են արդեն այս նոր ստանդարտի պահանջներին համապատասխան:

Սույն զեկույցը նախատեսված է առողջապահական համակարգի կազմակերպիչների, առողջապահության ոլորտի փորձագետների, առողջապահական համակարգի հարցերով զբաղվող և հետաքրքրվող այլ մասնագետների համար:

ՀՏԴ 614.2(042.3)

ԳՄԴ 51.1

ISBN 978-9939-879-79-6 © ՀՀ ԱՆ «Ակադեմիկոս Ս. Ավդալբեկյանի անվան առողջապահության ազգային ինստիտուտ» ՓԲԸ, 2025թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՄՓՈՓՈՒՄ 11

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ 13

ԳԼՈՒԽ 1. ԱԱՀ-Ի ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 14

1.1. Առողջապահության ազգային հաշիվները Հայաստանում	14
1.2. Առողջապահության ազգային հաշիվների նպատակային նշանակությունը.....	14
1.3. Առողջապահության ազգային հաշիվների կիրառվող մեթոդաբանությունը.....	15
1.4. Առողջապահության ազգային ծախսերի սահմանումը.....	15
1.5. Առողջապահության ազգային հաշիվների կառուցվածքը և դասակարգումը	16
1.6. Առողջապահության ազգային հաշիվների կազմման գործընթացը.....	17

ԳԼՈՒԽ 2. ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ, ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏԸ 19

2.1 Ժողովրդագրական վիճակ	19
<i>Բնակչության բնական շարժը.....</i>	<i>21</i>
<i>Միգրացիա</i>	<i>24</i>
2.2 Սոցիալական համատեքստը	24
2.3 Տնտեսական համատեքստը.....	30
<i>Առողջապահական ծառայությունների արտադրություն</i>	<i>30</i>
<i>Սպառողական գների ինդեքսը և առողջապահությունում գների ինդեքսը</i>	<i>33</i>

ԳԼՈՒԽ 3. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ 35

3.1 Առողջապահական համակարգի ընդհանուր նկարագիրը, կազմը, կառուցվածքը	35
3.2. Առողջապահության ֆինանսավորումը.....	36

ԳԼՈՒԽ 4. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՎԱՔԱԳՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ ԵՎ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՐՔՅՈՒՐՆԵՐԸ 38

4.1 Հիմնական մոտեցումներ և մեթոդներ	38
4.2 Պետական և արտաքին աշխարհի ֆինանսավորում	39
4.3 Ընտրանքային հետազոտություններ և տնային տնտեսությունների կողմից կատարված ծախսերի գնահատման մեթոդաբանություն.....	39

ԳԼՈՒԽ 5. 2022 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱԱՀ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ 45

5.1 ԱԱՀ ամփոփ արդյունքներ	45
5.2 Առողջապահական ծախսերի համեմատական ցուցանիշների վերլուծություն	48
5.3 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը (ԱԱՀ) ըստ ԱՀՀ 2011 ստանդարտի.....	51
<i>5.3.1 Ֆինանսավորման սխեմաներին եկամուտներ ապահովող ինստիտուցիոնալ</i>	

միավորները և Առողջապահության ֆինանսավորման աղբյուրները (FS.RIx FS).....	51
5.3.2 Եկամտի տեսակներն ըստ եկամտի ֆինանսավորման սխեմաների (HFxFS).....	51
5.3.3 Ֆինանսավորման սխեմաների և Ֆինանսավորման գործակալների հաշիվ (HFxFA)	54
5.3.4 Առողջապահական ծախսեր՝ ըստ ֆինանսավորման սխեմայի և գործառույթի (HCxHF).....	56
5.3.5 Առողջապահության ծախսերն ըստ մատակարարի տեսակի և գործառույթի (HCxHP).....	58
5.3.6 Ֆինանսավորման սխեմաների և Առողջապահական ծառայության մատակարարների հաշիվը (HPxHF).....	58
5.3.7 Արտադրության գործոններ (FP).....	60
5.3.8 FA Ֆինանսավորման գործակալներ և DIS Հիվանդություններ հաշիվը.....	61
5.3.9 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների տարիքի.....	65
5.3.10 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների սեռի.....	66
5.4. ԱԱՀ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐ 2024	68
6. ԱՌՈՂՋԱԿԱՀՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳ 2011	150
6.1. Ներածություն	150
6.2. Առողջապահության հաշիվների համակարգ 2011-ի նպատակները և սկզբունքները	150
6.3. Հաշվապահական հասկացությունները և ԱՀՀ-ի ագրեգատները	152
6.4. Առողջապահության գլոբալ սահմանները	157
6.5. Առողջապահության գործառույթների դասակարգումը (ICHA-HC).....	160
6.6. Առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգումը (ICHA-HP).....	167
6.7. Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների դասակարգումը (ICHA-HF)	169
6.8. Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների դասակարգումը (ICHA-FS)	173
6.9. Առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնների դասակարգումը (ICHA-FP).....	178
6.10. Առողջապահության ծախսերը ըստ շահառուների բնութագրերի.....	180

6.11. Կապիտալի կուտակումը առողջապահության համակարգում	181
6.12. Առևտուրը առողջապահության մեջ.....	185
6.13. Արդյունքների, աղյուսակների և հիմնական ցուցանիշների ներկայացումը	186
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ 187	

ԱՂՅՈՒՍԱԿՆԵՐ

Աղյուսակ 1. 2022-2024 թվականների առողջապահության ազգային հաշիվների ընթացիկ ծախսերը, միլիոն դրամ	11
Աղյուսակ 2.1 Մշտական բնակչության թվաքանակն ըստ սեռի և տարիքի 2025թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ	19
Աղյուսակ 2.2 ՀՀ բնակչության բաշխումն ըստ տարիքի հունվարի 1-ի դրությամբ՝ համաձայն ԱՀՀ-2011 ստանդարտի, հազար մարդ	21
Աղյուսակ 2.3 Ծնելիության ու մահացության ցուցանիշները, 2015թ. և 2020-2024թթ., հազար մարդ	22
Աղյուսակ 2.4 Մահվան դեպքերի բաշխումն ըստ մահացության հիմնական պատճառների և սեռի, 2024թ.	22
Աղյուսակ 2.5 2024 թվականի հիմնական ժողովրդագրական ցուցանիշները	23
Աղյուսակ 2.6 Հայաստանում բազմաչափ աղքատության գնահատման համար ընտրված առողջապահության չափումներ և ցուցանիշները	26
Աղյուսակ 2.7 Զրկանքներ կրող բնակչության տեսակարար կշիռն ըստ ցուցանիշների, 2022-2024թ.	27
Աղյուսակ 2.8 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ օգնության համար առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններին դիմած բնակչության վճարումների բաշխումն ըստ բուժօգնությունների մասնագետների, 2024թ.	30
Աղյուսակ 2.9 Առողջապահական ծառայությունների համախառն թողարկումը և ավելացված արժեքը և մասնաբաժինը հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշների նկատմամբ	31
Աղյուսակ 2.10 Առողջապահական ծառայությունների ներմուծման և արտահանման ծավալները	32
Աղյուսակ 2.11 ՀՀ ռեզիդենտ բնակչությանը մատուցված առողջապահական ծառայությունների ծավալները	32
Աղյուսակ 2.12 Սպառողական գների ինդեքսն ըստ անհատական սպառում ըստ նպատակների դասակարգչի (ԱՍԸՆԴ) խմբերի (3 նիշ դասակարգման	33
Աղյուսակ 3.1 Առողջապահական համակարգի ընդհանրացված ցուցանիշները, 2024թ.	35
Աղյուսակ 3.2 Առողջապահական համակարգի հիմնական ցուցանիշները, 2024թ.	36

Աղյուսակ 4.1 Տնային տնտեսությունների անվանական սպառողական ծախսերի կառուցվածքը, մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական, տոկոսներով, ըստ նպատակների խմբավորված*, 2023-2024թթ, (%)	42
Աղյուսակ 5.1.1 Առողջապահության ընթացիկ և կապիտալ ծախսերը, միլիոն դրամ	45
Աղյուսակ 5.1.2 Առողջապահության ազգային հաշիվների հիմնական ցուցանիշները	45
Աղյուսակ 5.2.1 Առողջապահական ընթացիկ ծախսերի ագրեգացված ցուցանիշների, ՀՆԱ-ի և բնակչության թվաքանակի փոփոխությունը 2024 թվականին նախորդ տարվա ցուցանիշների համեմատ	49
Աղյուսակ 5.3.1 Առողջապահության ծախսերն ըստ ֆինանսավորման սխեմաների և ֆինանսավորման աղբյուրների (HFxFS), 2023թ., միլիոն դրամ	53
Աղյուսակ 5.3.2 Առողջապահության ծախսերն ըստ ֆինանսավորման սխեմաների և ֆինանսավորման աղբյուրների (HFxFS), 2024թ., միլիոն դրամ	54
Աղյուսակ 5.3.2 Ընդհանուր հիվանդացությունն ըստ հիվանդությունների խմբերի, 2024թ.	63
Աղյուսակ 5.3.3 Առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի 2024թ., միլիոն դրամ*	65
Աղյուսակ 5.3.4 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ հիվանդությունների և հիվանդների տարիքի 2024թ., միլիոն դրամ	65
Աղյուսակ 5.3.5 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ հիվանդությունների և հիվանդների սեռի 2024թ., միլիոն դրամ	67
Աղյուսակ 5.4.1 Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների և ֆինանսավորման սխեմաների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ) (HFxFS)	68
Աղյուսակ 5.4.2 FA Ֆինանսավորման գործակալներ և HF Ֆինանսավորման սխեմաներ հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ)	74
Աղյուսակ 5.4.3 Ֆինանսավորման սխեմաների և Առողջապահական ծառայության մատակարարների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ) (HPxHF)	82
Աղյուսակ 5.4.4 Ֆինանսավորման աղբյուրներ և Առողջապահական ծառայության գործառույթների հաշիվը (FSxHC), 2024թ., (միլիոն դրամ)	91
Աղյուսակ 5.4.5 Ֆինանսավորման սխեմաների և Առողջապահական ծառայության գործառույթների հաշիվը (HCxHF), 2024թ., (միլիոն դրամ)	105
Աղյուսակ 5.4.6 Առողջապահական ծառայության մատակարարների և Առողջապահական ծառայության գործառույթների հաշիվը (HCxHP), 2024թ. (միլիոն դրամ)	117
Աղյուսակ 5.4.7 Արտադրության գործոններն ըստ մատակարարի տեսակի (HPxFP), ըստ գործառույթի տեսակի (HCxFP) և ըստ ֆինանսավորման սխեմայի (HFxFP), 2024թ. (միլիոն դրամ)	124
Աղյուսակ 5.4.8 FS Ֆինանսավորման աղբյուրներ և DIS Հիվանդությունների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ)	130
Աղյուսակ 5.4.9 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների տարիքի, 2024թ. (միլիոն դրամ)	135

Աղյուսակ 5.4.10 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների սեռի, 2024թ. (միլիոն դրամ)	138
Աղյուսակ 5.4.11 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և երևան քաղաքի ու մարզերի, 2024թ. (միլիոն դրամ)	141
Աղյուսակ 5.4.12 HK Կապիտալի հետ գործառնությունների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ)	147
Աղյուսակ 5.4.13 HK Կապիտալի հետ գործառնությունների հաշիվը ըստ ֆինանսավորման աղբյուրների, 2024թ. (միլիոն դրամ)	148
Աղյուսակ 6.1 Առողջապահական գործառույթների դասակարգումը (ամբողջական)	162
Աղյուսակ 6.2 ICHA-HP առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգումը	168
Աղյուսակ 6.3 ICHA-HF Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների դասակարգումը	170
Աղյուսակ 6.4 ICHA-FS Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների դասակարգումը	174
Աղյուսակ 6.5 Վարկերի առաջարկվող հաշվետվությունները որպես FS դասակարգման արտահաշվեկշռային տարրեր	178
Աղյուսակ 6.6 Առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնների դասակարգումը	179
Աղյուսակ 6.7 Առողջապահական համակարգերում համախառն հիմնական կապիտալի կուտակման դասակարգումը ըստ ակտիվների տեսակի	183
Աղյուսակ 6.8 Կապիտալ հաշիվ	183
Աղյուսակ 6.9 Առողջապահության գծով ներմուծումների ծախսերը ըստ գործառույթների	185
Աղյուսակ 6.10 Առողջապահության գծով արտահանման ծախսերը ըստ գործառույթների	185

ԳԾԱՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Գծապատկեր 1. Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը 2015-2024թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, <i>միլիոն դրամ</i>	11
Գծապատկեր 2. Առողջապահության ընթացիկ ծախսերի կառուցվածքը 2015-2023թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, տոկոս	12
Գծապատկեր 1.2 Առողջապահության ազգային հաշիվների մասնակիցների չորս հիմնական կատեգորիաները	16
Գծապատկեր 2.1 Քաղաքային և գյուղական բնակչության կառուցվածքն ըստ հիմնական տարիքային խմբերի, 2024-2025թթ. տարեսկզբին, %	20
Գծապատկեր 2.2 ՀՀ բնակչության տարիքային կառուցվածքն ըստ ԱՀՀ 2011 ստանդարտի	21

- Գծապատկեր 2.3 Աղքատության մակարդակը ՀՀ-ում 2023թվականին 25
- Գծապատկեր 2.4 Աղքատության և ծայրահեղ աղքատության մակարդակի փոփոխությունը, 20010-2024թթ., տոկոս 26
- Գծապատկեր 2.5 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններին չդիմելու հիմնական պատճառներն ըստ աղքատության մակարդակի, 2024թ.(%) 28
- Գծապատկեր 2.6 Առողջական վիճակի սուբյեկտիվ գնահատականները ըստ աղքատության մակարդակների, 2024թ. (%) 28
- Գծապատկեր 2.7 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններին չդիմելու հիմնական պատճառներն ըստ աղքատության մակարդակի, 2024թ. (%) 29
- Գծապատկեր 2.8 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ առողջության առաջնային պահպանման (ԱԱՊ) ծառայություններին դիմած բնակչության բաշխումն ըստ բուժհիմնարկի մասնագետների և բնակության վայրի, 2024թ. 29
- Գծապատկեր 2.9 Սպառողական գների ինդեքսն ըստ անհատական սպառում՝ ըստ նպատակների դասակարգչի (ԱՍԸՆԴ) հատվածների (2 նիշ դասակարգման), նախորդ տարվա նկատմամբ, տոկոս33
- Գծապատկեր 2.10 Սպառողական գների ինդեքսի և առողջապահությունում գների փոփոխությունը 2010թ. նկատմամբ, % 34
- Գծապատկեր 2.11 Սպառողական գների ինդեքսի և առողջապահությունում գների փոփոխությունը 2015թ. նկատմամբ, % 34
- Գծապատկեր 5.1.1 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը 2015, 2020-2024թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, միլիոն դրամ 47
- Գծապատկեր 5.1.2 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերի կառուցվածքը 2015, 2020-2024թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, տոկոս 48
- Գծապատկեր 5.3.1 (FS.RI) Ֆինանսավորման սխեմաներին եկամուտներ ապահովող ինստիտուցիոնալ միավորները 2023-2024թթ., միլիոն դրամ 51
- Գծապատկեր 5.3.2 Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների ծավալն ըստ կատեգորիաների 2015, 2020-2024թթ., տոկոս 52
- Գծապատկեր 5.3.3 HF Ֆինանսավորման սխեմաների կառուցվածքն ըստ կատեգորիաների 2015, 2020-2024թթ., տոկոս 53
- Գծապատկեր 5.3.4 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ ֆինանսական գործակալների կատեգորիաների (FA) 2015, 2020-2024թթ., միլիոն դրամ 55
- Գծապատկեր 5.3.5 Ֆինանսավորման կառուցվածքն ըստ ֆինանսական գործակալների կատեգորիաների (FA) 2015, 2020-2024թթ., տոկոս 56
- Գծապատկեր 5.3.6 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ առողջապահական գործառույթների 2015, 2020-2024թթ.*, միլիոն դրամ 57

- Գծապատկեր 5.3.7 Ֆինանսական միջոցների բաշխման կառուցվածքն ըստ առողջապահական ծառայությունների տեսակների 2015-2024թթ.*, տոկոս 58
- Գծապատկեր 5.3.9 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ բժշկական ծառայության մատակարարների 2024թ., տոկոս 59
- Գծապատկեր 5.3.10 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ բժշկական ծառայության մատակարարների 2015, 2020 - 2024թթ., տոկոս* 60
- Գծապատկեր 5.3.10 Առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ ապրանքների և ծառայությունների արտադրության գործոնների (FP)* 61
- Գծապատկեր 5.3.10 Առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի 2024թ., տոկոս 64
- Գծապատկեր 6.1 ԱՀՀ 2011-ի հիմնական առողջապահական ծախսերի հաշիվները 158

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱՄՓՈՓՈՒՄ

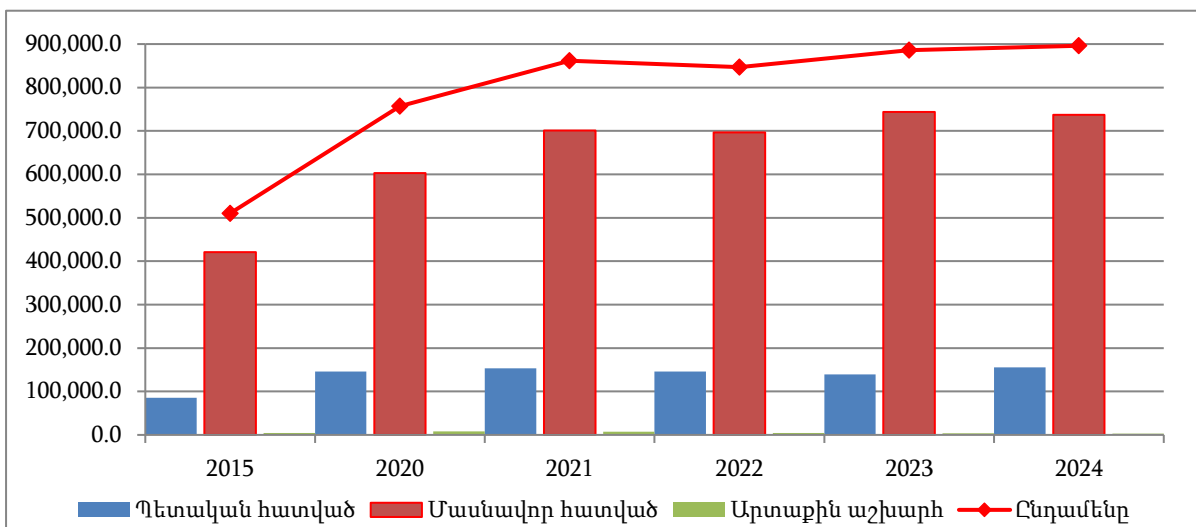
Առողջապահության ազգային հաշիվների (ԱԱՀ) զեկույցը ամփոփում է 2022 թվականի ընթացքում Հայաստանի առողջապահության համակարգի ֆինանսական հոսքերի մասին տեղեկատվությունը, որը ներառում է պետական և մասնավոր հատվածներից, ինչպես նաև միջազգային տարբեր կառույցներից ստացված ֆինանսավորման մասին հավաքագրված տվյալները, միաժամանակ նաև միջոցների բաշխման հիմնական ուղղությունները (գործառնությունները) և դրանք տնօրինող մարմինների (ֆինանսական գործակալների) դերը այդ հոսքերում: Հիմք ընդունելով 2015 թվականից «Առողջապահության հաշիվների համակարգ -2011» ստանդարտի ներդրումը, ամփոփման մասում և հիմնական արդյունքներում ներկայացվում է նաև առողջապահության ոլորտում իրականացված ընթացիկ ծախսերի դինամիկան 2015-2023 թվականներին (գծապատկերներով):

Ըստ ֆինանսավորման աղբյուրների, 2022-2024 թվականներին առողջապահության փաստացի ընթացիկ ծախսերն ունեն հետևյալ տեսքը.

Աղյուսակ 1. 2022-2024 թվականների առողջապահության ազգային հաշիվների ընթացիկ ծախսերը, միլիոն դրամ

Ֆինանսավորման աղբյուր	2022		2023		2024	
	Գումարը (մլն դրամ)	Տեսակարար կշիռը (տոկոս)	Գումարը (մլն դրամ)	Տեսակարար կշիռը (տոկոս)	Գումարը (մլն դրամ)	Տեսակարար կշիռը (տոկոս)
Պետական հատված	145,830.10	17.22%	139,195.43	15.71%	155,801.18	17.39%
Մասնավոր հատված	696,753.80	82.27%	743,369.88	83.90%	737,340.08	82.29%
Մնացյալ աշխարհ	4,340.00	0.51%	3,434.66	0.39%	2,908.60	0.32%
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	846,923.90	100.00%	885,999.96	100.00%	896,049.85	100.00%

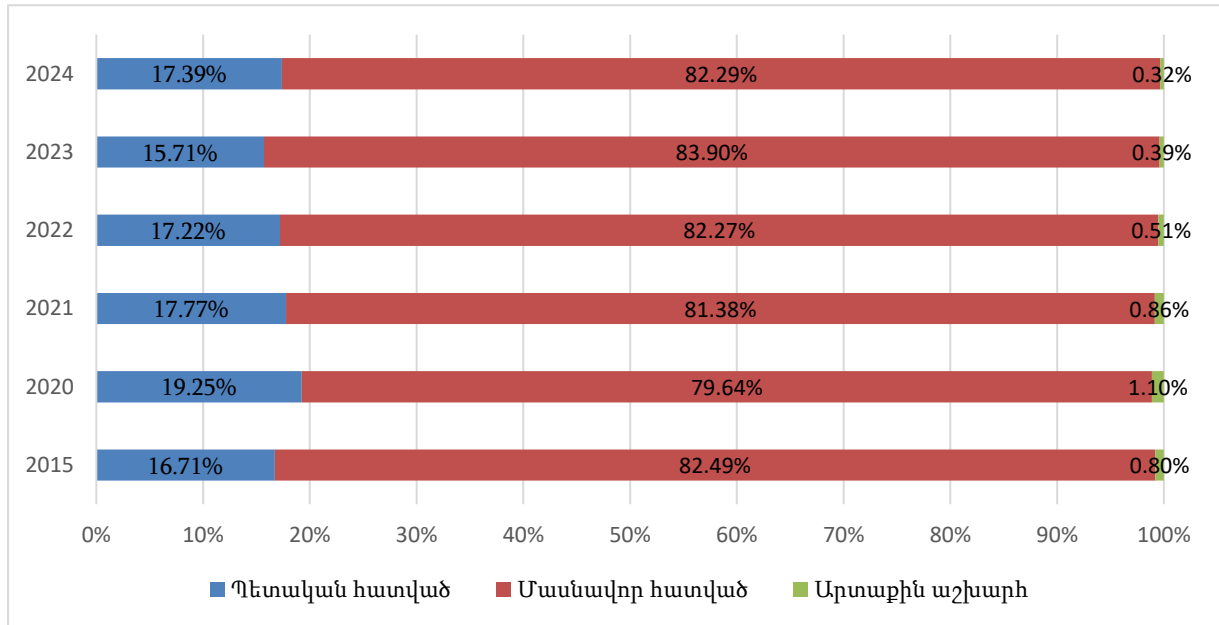
Գծապատկեր 1. Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը 2015-2024թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, միլիոն դրամ

Աղբյուր՝ ՀԱԱՀ 2015-2024

Առողջապահության ֆինանսավորման հիմնական աղբյուրների ծախսերի ծավալների փոփոխությունը ազդել է նաև ընդհանուր ֆինանսավորման կառուցվածքի վրա:

Գծապատկեր 2. Առողջապահության ընթացիկ ծախսերի կառուցվածքը 2015-2023թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, տոկոս

Աղբյուրը՝ ՀԱԱՀ 2015-2024

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԱԱՀ	Առողջապահության ազգային հաշիվներ
ԱԾԻԳ	ՀՀ ԱՆ «Առողջապահական ծրագրերի իրականացման գրասենյակ» պետական հիմնարկ
ԱՀԿ	Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն
ԱՀՀ	Ազգային հաշիվների համակարգ
ԱՀՌԾ	Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագիր
ԱՄՆ	Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ
ԱՄՆ ՄԶԳ	ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալություն
ԱՆ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն
ԱՍՀՆ	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն
ԱրդՆախ	ՀՀ արդարադատության նախարարություն
ԲԿ	Բժշկական կենտրոն
ԿԳՆ	ՀՀ կրթության և գիտության նախարարություն
ՀԱԱՀ	Հայաստանի առողջապահության ազգային հաշիվներ
ՀԲ	Համաշխարհային բանկ
ՀՀ	Հայաստանի Հանրապետություն
ՀՀ ՎԿ	Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտե
ՀՍԲԾ	Հայաստանի սոցիալական բարեփոխումների ծրագիր
Մ	Մատակարարներ կամ առողջապահական գործառույթներ իրականացնողներ
ՄԱԶԾ	Միավորված ազգերի կազմակերպության զարգացման ծրագիր
ՄԱԿ	Միավորված ազգերի կազմակերպություն
ՄՀ	Միջգերատեսչական հանձնաժողով
ՊԱԳ	ՀՀ ԱՆ Պետական առողջապահական գործակալություն
ՏՏ	Տնային տնտեսություն
Ֆ	Ֆունկցիա կամ առողջապահական գործառույթ
ՖԱ	Ֆինանսավորման աղբյուր
ՖԳ	Ֆինանսական գործակալ
ՖՆ	ՀՀ ֆինանսների նախարարություն
ՏՏԿԱՀ	Տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտություն

ԳԼՈՒԽ 1. ԱԱՀ-Ի ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԴԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

1.1. Առողջապահության ազգային հաշիվները Հայաստանում

ԱԱՀ զեկույցը նախատեսված է առողջապահական համակարգի քաղաքականությունը մշակողների և ղեկավարների համար՝ առողջապահական համակարգի գործունեության և կառավարման բարելավման նպատակով: ԱԱՀ-ում նե րառվող տեղեկատվությունն օգտակար է որոշումներ կայացնելու համար, քանի որ հնարավորություն է ընձեռում գնահատել առկա ռեսուրսների օգտագործումը և կարող է կիրառվել առողջապահական համակարգի և այլ երկրների համակարգերի համեմատական վերլուծության նպատակով: ԱԱՀ-ները հնարավորություն են տալիս բացահայտել առողջապահական ծախսերի միտումները, ինչը կարևորվում է առողջապահության համակարգի ֆինանսավորման մշտադիտարկման (մոնիտորինգի) և գնահատման տեսանկյունից: Բացի այդ, ԱԱՀ-ի մեթոդաբանությունը կարող է կիրառվել նաև առողջապահության համակարգի ֆինանսական կարիքները կանխատեսելու նպատակով:

ԱԱՀ-ում առկա տեղեկատվությունը ոչ ֆինանսական տվյալների, օրինակ՝ հիվանդացության ցուցանիշների, բժշկական ծառայություններ մատուցողների կողմից ռեսուրսների օգտագործման մակարդակի հետ համադրելով, քաղաքականություն մշակողները հնարավորություն են ստանում կայացնել հիմնավոր ռազմավարական որոշումներ և խուսափել հնարավոր ոչ բարենպաստ զարգացումներից:

Կարևոր է նշել, որ ԱԱՀ-ն ոչ միայն գործիք է ղեկավարների համար քաղաքական որոշումների կայացման գործընթացում, այլ նաև կարևոր գործիք է հեղափոխող մասնագետների և հասարակության համար՝ քաղաքական պաշտոնյաների արդեն իսկ կայացրած ռազմավարական որոշումների արդյունքները գնահատելու համար:

1.2. Առողջապահության ազգային հաշիվների նպատակային նշանակությունը

Առողջապահության ազգային հաշիվների կազմման գլխավոր նպատակն է առողջապահության համակարգում ծախսերի և այլ ֆինանսական հոսքերի վերաբերյալ տեղեկատվության հավաքագրման կազմակերպումը, մշակումը, համակարգումը և ներկայացումը՝ տվյալ ոլորտում ծրագրավորման գործընթացը, քաղաքականության մշակումը և արդյունավետության գնահատումը դյուրացնելու նպատակով:

Ընդ որում, ներկա զեկույցն իր մեջ կրելով մի քանի տարիների ԱԱՀ աղյուսակների տվյալների համեմատություն, թույլ է տալիս գնահատել հետևյալը.

- ինչպե՞ս է փոխվում ֆինանսավորման աղբյուրների մասնակցության չափը՝ պետական բյուջեից հատկացումների դինամիկային զուգընթաց, նվազում է արդյոք բնակչության ֆինանսական բեռը և ո՞ր ծառայությունների գծով,
- բարելավվո՞ւմ է արդյոք բնակչության համար պետության կողմից տրվող սոցիալական երաշխիքների իրականացումը՝ պետական բյուջեից հատկացումների հաշվին, այսինքն՝ արդյո՞ք իրապես անվճար են դառնում բժշկական օգնության կամ առողջապահական ծառայությունների որոշակի տեսակները:

ԱԱՀ-ի կառուցվածքային ճկունությունը հնարավորություն է ընձեռում ստացված

արդյունքները վերլուծել նաև ըստ բնակչության նպատակային խմբերի կամ ըստ միջոցառումների, որոնք կապված են կոնկրետ ծրագրերի և հիվանդությունների տեսակների հետ:

1.3. Առողջապահության ազգային հաշիվների կիրառվող մեթոդաբանությունը

Հիմնական սահմանումների և հասկացությունների առումով ԱԱՀ մեթոդաբանությունը հիմնվում է Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (ՏՀՀԿ) կողմից մշակված «Առողջապահության հաշիվների համակարգի» սահմանումների վրա: ՏՀՀԿ կողմից մշակված «Առողջապահության հաշիվների համակարգ» ձեռնարկը սահմանում է Առողջապահության հաշիվների միջազգային դասակարգումը, որտեղ առողջապահության ծախսերի բոլոր տեսակները տարանջատված են ըստ կատեգորիաների:

Չնայած այն հանգամանքին, որ ԱԱՀ-ն հիմնվում է «Առողջապահության հաշիվների համակարգի» դասակարգման վրա, այն պարունակում է նաև ենթակատեգորիաներ, որոնք բխում են երկրի առողջապահական համակարգի առանձնահատկություններից: Նման ճկունությունը ԱԱՀ-ին հնարավորություն է ընձեռում հաշվի առնել Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության համակարգի կառուցվածքի և գործունեության բազմաձևությունը:

1.4. Առողջապահության ազգային ծախսերի սահմանումը

Համաձայն ԱԱՀ սահմանման՝ առողջապահության ազգային ծախսերը բոլոր այն ծախսերն են, որոնք առնչվում են տնտեսական գործունեության հետ և ուղղված են առողջության վերականգնմանը, պահպանմանն ու բարելավմանը, կենսագործունեության համակարգերի փոփոխությանը կամ այդպիսի գործունեությունների ֆինանսավորմանը:

Այս սահմանումը կիրառելի է բժշկական օգնություն տրամադրող կամ ֆինանսավորող բոլոր տեսակի հաստատությունների և կազմակերպությունների համար: Օրինակ՝ ԱԱՀ-ն հնարավորություն է տալիս առողջապահության ծախսերի գնահատականներում ներառել նաև ՀՀ կրթության և գիտության նախարարության կողմից բժշկական կադրերի պատրաստման և վերապատրաստման համար ուղղվող միջոցները: Համանման եղանակով, ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից իրականացվող ոչ բոլոր միջոցառումներն են, որ համապատասխանում են առողջապահության ծախսերի սահմանումներին և ներառվում են ԱԱՀ-ում: Այսպիսով, ԱԱՀ զեկույցը կազմվում է՝ հիմք ընդունելով վերը նշված տարանջատումները և բացառությունները:

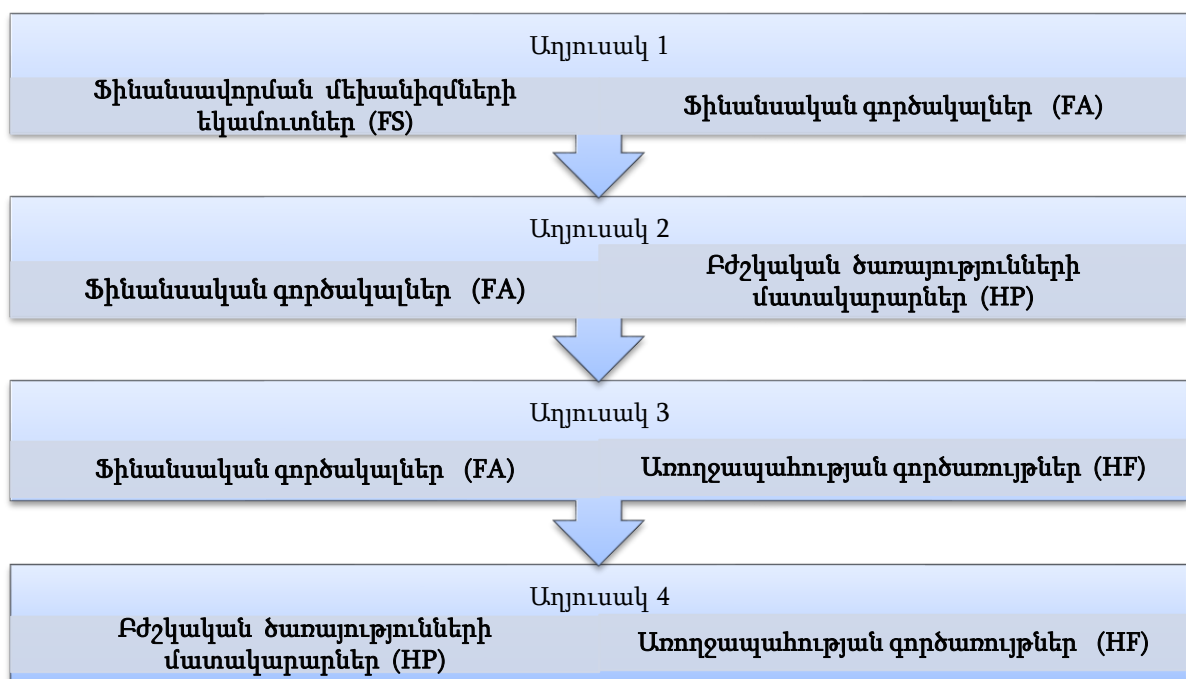
ԱԱՀ կազմման ժամանակ հաշվի են առնվում ոչ թե երկրի աշխարհագրական սահմանները, այլ տվյալ երկրի քաղաքացիներին և ռեզիդենտներին առնչվող առողջապահական գործառնությունները: Այսպես, օրինակ՝ ԱԱՀ-ն ներառում է Հայաստանի Հանրապետության մշտական բնակչության և ժամանակավորապես արտերկրում գտնվող ռեզիդենտների բժշկական օգնության վրա կատարված ծախսերը և բացառում այլ երկրների քաղաքացիների՝ երկրի ներսում կատարված բժշկական օգնության ծախսերը: Միջազգային կազմակերպությունների կողմից բժշկական օգնության վրա կատարված ծախսերը, ընդունող երկրի ռեզիդենտների համար նախատեսված բժշկական նշանակության

ապրանքները և ծառայությունները նույնպես ընդգրկվել են առողջապահության ազգային ծախսերում:

1.5. Առողջապահության ազգային հաշիվների կառուցվածքը և դասակարգումը

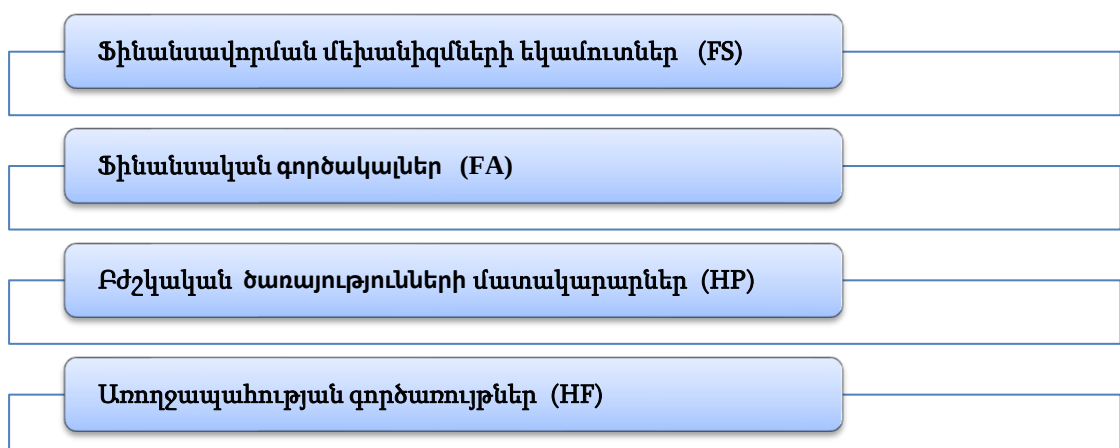
Մեր երկրում ԱԱՀ-ն իր կառուցվածքով նկարագրում է առողջապահության ծախսերը և խմբավորվում է չորս հիմնական աղյուսակներում: Բոլոր աղյուսակները երկչափ են և արտացոլում են ֆինանսական հոսքերը առողջապահության մասնակիցների մեկ կատեգորիայից մյուսը, այսինքն՝ նկարագրում են, թե որքան է ծախսվել համակարգի յուրաքանչյուր մասնակցի կողմից և ուր են ուղղորդվել այդ միջոցները: Ստորև ներկայացված է ԱԱՀ աղյուսակների կառուցվածքը.

Գծապատկեր 1.1 ԱԱՀ աղյուսակների կառուցվածքը

ԱԱՀ-ն տարբերակում է առողջապահության մասնակիցների չորս հիմնական կատեգորիաներ:

Գծապատկեր 1.2 Առողջապահության ազգային հաշիվների մասնակիցների չորս հիմնական կատեգորիաները

1. **Ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտներ (FS).** պատասխանում են հետևյալ հարցին. «Որտեղի՞ց են ստացվում միջոցները»: Օրինակ՝ ՀՀ պետական բյուջե, տնային տնտեսություններ, դոնոր կազմակերպություններ:
2. **Ֆինանսական գործակալներ (FA)** (անվանվում են նաև ֆինանսական միջնորդներ). միջոցներ են ստանում ֆինանսավորման աղբյուրներից և օգտագործում դրանք բժշկական ծառայությունների, բժշկական նշանակության ապրանքների (օրինակ՝ դեղամիջոցների) և միջոցառումների ֆինանսավորման համար: Այս կատեգորիան պատասխանում է հետևյալ հարցին. «Ո՞վ է վերահսկում և կազմակերպում ֆինանսական միջոցների հոսքերը»: Օրինակ, եթե ՀՀ պետական բյուջեից (ֆինանսավորման աղբյուրը) ֆինանսական միջոցներ է տրամադրվում ՀՀ առողջապահության նախարարությանը, ապա վերջինս իր հերթին որոշում է, թե ինչպես բաշխել ստացված ֆինանսական միջոցները: Այդ իսկ պատճառով ՀՀ առողջապահության նախարարությունը համարվում է ֆինանսական միջնորդ:
3. **Բժշկական ծառայությունների մատակարարներ (HP).** հանդիսանում են առողջապահության համակարգի ֆինանսական միջոցների վերջնական սպառողները: Մասնակիցների այս կատեգորիան պատասխանում է հետևյալ հարցին. «Ու՞մ են հատկացվում միջոցները»: Մատակարարներն այն կազմակերպություններն են, որոնք մատուցում են բժշկական ծառայություններ: Օրինակ՝ մասնավոր և պետական հիվանդանոցները, պոլիկլինիկաները, գյուղական բժշկական ամբուլատորիաներն ու առողջության կենտրոնները, դեղատները և այլն:
4. **Առողջապահության գործառույթները (HF).** այն ծառայություններն ու միջոցառումներն են, որոնք իրականացվում են մատակարարների կողմից ստացված միջոցների շրջանակներում: Այս կատեգորիան պատասխանում է հետևյալ հարցին. «Ինչպիսի՞ ծառայություն, արտադրանք կամ միջոցառում է փաստացի մատուցվել կամ իրականացվել»: Օրինակ կարող են ծառայել բուժսպասարկումը, երկարատև բուժքույրական խնամքը, բժշկական ապրանքները (օրինակ՝ դեղամիջոցները), պրոֆիլակտիկ միջոցառումները և առողջապահության կառավարումը:

Աղյուսակների հիմնական համախումբը նկարագրում է առողջապահության համակարգի վերը նշված կատեգորիաների միջև ֆինանսական հոսքերի շարժը:

Ընդ որում, ֆինանսական հոսքերը կարող են լինել շատ բարդ և ներառել մասնակիցների ու դրանց միջև փոխառնչությունների բազմաթիվ տարատեսակներ:

1.6. Առողջապահության ազգային հաշիվների կազմման գործընթացը

ԱԱՀ կազմումը բաղկացած է հետևյալ փուլերից.

1. Առողջապահության ծախսերի վերաբերյալ տվյալների հավաքագրում,
2. Բոլոր աղբյուրներից ստացված տվյալների և տեղեկատվության համադրում, գնահատում և վերլուծություն,
3. ԱՀՀ ծրագրային փաթեթում տվյալների մուտքագրում և ելքային աղյուսակների ստացում,

4. ԱԱՀ տվյալների վերլուծություն,
5. ԱԱՀ զեկույցի շարադրում, ստացված արդյունքների տարածում:

ԳԼՈՒԽ 2. ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ, ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍԱՐ

2.1 Ժողովրդագրական վիճակ

Համաձայն Հայաստանի պաշտոնական վիճակագրության,¹ 2025թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ՀՀ մշտական բնակչության թվաքանակի ցուցանիշը կազմել է 3,076.2 հազար մարդ, 2024թ. տարեսկզբին արձանագրված 2,989.5 հազար մարդու համեմատ: Բնակչության թվաքանակը 2024թ. տարեսկզբի համեմատ աճել է 85,051 մարդով կամ 2.84%-ով:

ՀՀ մշտական բնակչության կազմում 2025թ. տարեսկզբի դրությամբ քաղաքային և գյուղական բնակչության մասնաբաժինները կազմել են, համապատասխանաբար՝ 64.1% և 35.9%: Հայաստանի Հանրապետության մշտական բնակչության 47.3%-ը կազմել են տղամարդիկ, իսկ 52.7%-ը՝ կանայք: 2025թ.-ի տարեսկզբի դրությամբ բնակչության միջին տարիքը կազմել է 39.5 տարի, իսկ տղամարդկանց և կանանց համար, համապատասխանաբար՝ 37.4 և 41.4 տարի:

Աղյուսակ 2.1 Մշտական բնակչության թվաքանակն ըստ սեռի և տարիքի 2025թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ

Տարիքը	Քաղաքային բնակչություն			Գյուղական բնակչություն			Ամբողջ բնակչություն		
	տղա-մարդ	կին	ընդա-մենը	տղա-մարդ	կին	ընդա-մենը	տղա-մարդ	կին	ընդա-մենը
0-4	51 500	48 354	99 854	41 888	38 046	79 934	93 388	86 400	179 788
5-9	59 204	54 565	113 769	41 720	35 640	77 360	100 924	90 205	191 129
10-14	64 693	59 720	124 413	41 914	35 515	77 429	106 607	95 235	201 842
15-19	59 606	55 313	114 919	36 306	31 830	68 136	95 912	87 143	183 055
20-24	51 770	55 449	107 219	30 742	27 759	58 501	82 512	83 208	165 720
25-29	53 505	58 014	111 519	35 834	30 992	66 826	89 339	89 006	178 345
30-34	65 988	75 980	141 968	45 785	39 432	85 217	111 773	115 412	227 185
35-39	70 175	83 909	154 084	44 606	39 854	84 460	114 781	123 763	238 544
40-44	69 531	80 995	150 526	36 497	35 780	72 277	106 028	116 775	222 803
45-49	58 792	68 422	127 214	28 677	32 100	60 777	87 469	100 522	187 991
50-54	49 751	60 453	110 204	27 593	30 998	58 591	77 344	91 451	168 795
55-59	43 684	58 244	101 928	33 369	37 728	71 097	77 053	95 972	173 025
60-64	55 052	79 454	134 506	42 126	44 410	86 536	97 178	123 864	221 042
65-69	57 072	86 126	143 198	32 883	37 501	70 384	89 955	123 627	213 582
70-74	44 308	67 884	112 192	17 582	22 916	40 498	61 890	90 800	152 690
75-79	24 523	38 812	63 335	7 651	12 552	20 203	32 174	51 364	83 538
80-84	11 759	21 066	32 825	4 428	8 232	12 660	16 187	29 298	45 485

¹ Հայաստանի ժողովրդագրական ժողովածու 2024, ՀՀ ՎԿ, Երևան 2024. Հասանելի է՝ <https://www.armstat.am/am/?nid=82&id=2705>

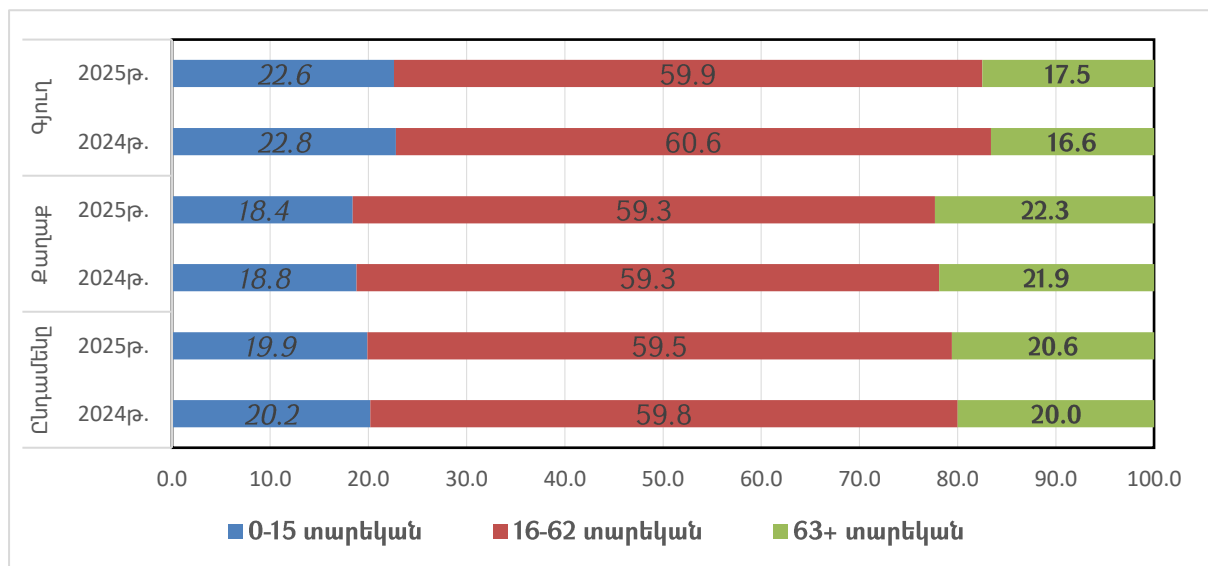
Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

85+	9 055	18 534	27 589	4 471	9 633	14 104	13 526	28 167	41 693
Ընդամենը	899 968	1 071 294	1 971 262	554 072	550 918	1 104 990	1 454 040	1 622 212	3 076 252

Աղբյուրը. Արմստատ

2025թ. տարեսկզբի դրությամբ ՀՀ մշտական բնակչության թվաքանակի 59.5%-ը կազմել է աշխատունակ տարիքի բնակչությունը (16-62 տարեկան), 19.9%-ը՝ աշխատունակ տարիքից ցածր (0-15 տարեկան), իսկ 20.6%-ը՝ աշխատունակ տարիքից բարձր (63 և ավելի տարեկան) բնակչությունը: ՀՀ բնակչության կառուցվածքում՝ 1 000 աշխատունակ տարիքի բնակչության հաշվարկով՝ անաշխատունակ տարիքի բնակչության թվաքանակը կազմել է 681 մարդ, որից՝ 63 և բարձր տարիքի տարեցները կազմել են 346, իսկ 0-15 տարեկան երեխաները՝ 335 մարդ:

Գծապատկեր 2.1 Քաղաքային և գյուղական բնակչության կառուցվածքն ըստ հիմնական տարիքային խմբերի, 2024-2025թթ. տարեսկզբին, %

Աղբյուրը. Արմստատ

Ժողովրդագրական իրավիճակի առկա հիմնախնդիրներից է բնակչության ժողովրդագրական ծերացումը, որի ընթացքը հանրապետությունում հետխորհրդային տարիներին մեծապես արագացել է: Բնակչության ծերացումը կամ ժողովրդագրական ծերացումը երկարատև ժողովրդագրական փոփոխությունների, բնակչության վերարտադրության, ծնելիության, մահացության և դրանց հարաբերակցություններում տեղ գտած տեղաշարժերի, ինչպես նաև, մասամբ միգրացիայի հետևանք է: Ըստ ՄԱԿ-ի կողմից սահմանված ժողովրդագրական ծերացման սանդղակի, եթե երկրի բնակչության կառուցվածքում 65 և բարձր տարիքի բնակչության մասնաբաժինը կազմում է 7%-ից ավելի, ապա տվյալ բնակչությունը համարվում է ծերացող: Այդ ցուցանիշը 2025 թվականի տարեսկզբի դրությամբ ՀՀ-ում կազմել է 17.5%:

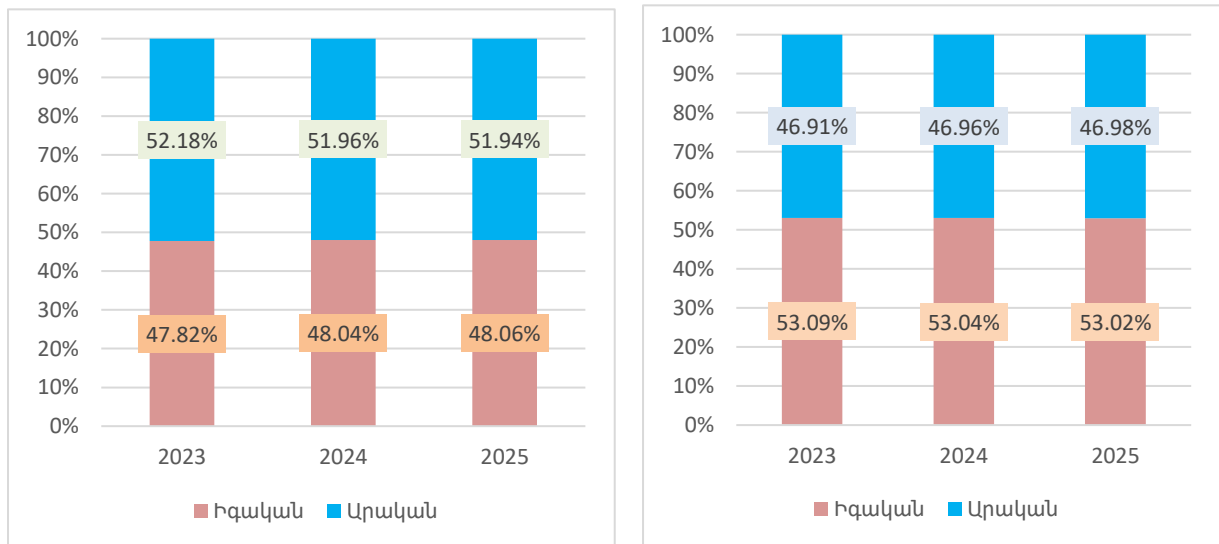
Առողջապահության հաշիվների համակարգ 2011 ստանդարտի դասակարգիչների համաձայն, բնակչության տարիքային կազմը ներկայացվում է երկու խմբով՝ 0-4 տարեկան և 5 + տարեկան:

Աղյուսակ 2.2 ՀՀ բնակչության բաշխումն ըստ տարիքի հունվարի 1-ի դրությամբ՝ համաձայն ԱՀՀ-2011 ստանդարտի, հազար մարդ

Տարիք	2023			2024			2025		
	արական	իգական	ընդամենը	արական	իգական	ընդամենը	արական	իգական	ընդամենը
0-4 տարեկան	92	84.3	176.3	92.9	85.9	178.8	179.8	93.4	86.4
5+ տարեկան	1,295.4	1,465.8	2,761.2	1,320.6	1,491.8	2,812.4	2,896.5	1,360.7	1,535.8
Ընդամենը	1,387.4	1,550.1	2,937.5	1,413.5	1,577.7	2,991.2	3,076.3	1,454.0	1,622.2

Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍՍՍ

Գծապատկեր 2.2 ՀՀ բնակչության տարիքային կառուցվածքն ըստ ԱՀՀ 2011 ստանդարտի

Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍՍՍ

Բնակչության բնական շարժը

2024թ.-ին արձանագրվել է 33,593 ծնունդ, իսկ ծնելիության ընդհանուր գործակիցը, 1,000 բնակչի հաշվով, կազմել է 11.1 պրոմիլ:

2024թ.-ին գրանցված կենդանի ծնվածների 26.2%-ը չգրանցված ամուսնություններից են, որոնք արձանագրվել են ծնողների համատեղ կամ մոր հայտարարությամբ:

2024թ.-ին արձանագրվել է 25 435 մահվան դեպք, որը նախորդ տարվա համեմատ աճել է 1,122-ով, կամ 4.6%-ով: Մահացության ընդհանուր գործակիցը 2024թ.-ին կազմել է 8.4 պրոմիլ: Ընդ որում, քաղաքային բնակչության շրջանում մահացության գործակիցը կազմել է 8.8%, իսկ գյուղականում՝ 7.6% :

Աղյուսակ 2.3 Ծնելիության ու մահացության ցուցանիշները, 2015թ. և 2020-2024թթ., հազար մարդ

	Ծնունդ			Մահ			Բնական հավելած/նվազում		
	Ընդամենը	Քաղաք	Գյուղ	Ընդամենը	Քաղաք	Գյուղ	Ընդամենը	Քաղաք	Գյուղ
2015	41.8	27.1	14.7	27.9	17.7	10.2	13.9	9.4	4.5
2020	36.4	25.4	11.0	36.2	24.7	11.5	0.2	0.7	-0.5
2021	36.6	22.8	13.8	34.4	23.5	10.9	2.2	-0.7	2.9
2022	36.4	19.7	16.7	26.7	17.6	9.1	9.7	2.1	7.6
2023	36.6	20.1	16.5	24.3	16.1	8.2	12.3	4.0	8.3
2024	33.6	18.0	15.6	25.5	17.2	8.3	8.1	0.8	7.3

Աղբյուրը. Արմատատ

Ծննդյան և մահվան ցուցանիշների տարբերությունով ձևավորված բնակչության բնական հավելվածը 2024թ. կազմել է 8.1 հազ. մարդ՝ 2023թ. 12.3 հազ. մարդու համեմատ: 2024թ.-ին ՀՀ բնակչության բնական հավելվածի ընդհանուր գործակիցը կազմել է 2.7 պրոմիլ (1,000 բնակչի հաշվով), նախորդ տարում արձանագրված՝ 4.1 պրոմիլի համեմատ:

Մահացության հիմնական պատճառները: Մահացության պատճառական կառուցվածքում արյան շրջանառության համակարգի հիվանդություններից և չարորակ նորագոյացություններից արձանագրված դեպքերը կազմում են ընդհանուր մահերի շուրջ երեք քառորդը:

Աղյուսակ 2.4 Մահվան դեպքերի բաշխումն ըստ մահացության հիմնական պատճառների և սեռի, 2024թ.

Մահացության պատճառները	Բացարձակ թվաքանակ, մարդ		Ցուցանիշը, 100 000 բնակչի հաշվով	
	Տղամարդիկ	Կանայք	Տղամարդիկ	Կանայք
Մահացածներ, ընդամենը	13 139	12 296	916.4	768.5
<i>այդ թվում՝ ըստ մահվան հիմնական պատճառների</i>				
Արյան շրջանառության համակարգի հիվանդություններից	6 646	6 847	463.5	428.0
Չարորակ նորագոյացություններից	2 858	2 326	199.3	145.4
Շաքարային դիաբետից	122	243	8.5	15.2
Մահացություն արտաքին պատճառներից (րժբախտ պատահարներ, թունավորումներ, վնասվածքներ և այլն)	757	273	52.8	17.1
Շնչառական օրգանների հիվանդություններից	1 198	1 165	83.6	72.8
Մարսողական օրգանների հիվանդություններից	683	639	47.6	39.9
Միզասեռական օրգանների հիվանդություններից	109	95	7.6	5.9
Վարակիչ և մակաբուծային հիվանդություններից	134	115	9.4	7.2
Այլ հիվանդություններից	632	593	44.1	37.0

Աղբյուրը. Արմատատ

2024թ.-ին, կյանքի սպասվող միջին տևողությունը ծննդյան պահին տղամարդկանց համար կազմել է 75.1 տարի, նախորդ տարվա 74.1-ի համեմատ, իսկ կանանց համար՝ 81.7, նախորդ տարվա 81.0-ի համեմատ: Քաղաքային բնակչության կազմում 2024թ. ցուցանիշը տղամարդկանց համար կազմել է 74.7, կանանց համար՝ 81.8 տարի, իսկ գյուղական բնակչության կազմում՝ համապատասխանաբար 75.4 և 81.4 տարի:

Աղյուսակ 2.5 2024 թվականի հիմնական ժողովրդագրական ցուցանիշները

Ցուցանիշներ	Ընդամենը	Քաղաքային	Գյուղական
Բնական հավելածի գործակիցը, ‰	2.7	0.5	6.7
Ծնունդների սեռերի հարաբերակցության գործակիցը (տղաների թվաքանակը 100 աղջկա հաշվով)	110	107	113
Բնակչության քաղաք/գյուղ հարաբերակցությունը, %	100	64.1	35.9
Ժողովրդագրական խնամառության գործակիցը ¹ , %	68.1	68.6	67.0
Ծնելիության ընդհանուր գործակիցը, ‰	11.1	9.3	14.3
Ծնելիության գումարային գործակիցը, (15-49 տարեկան 1 կնոջ հաշվով)	1.714	1.361	2.396
Վերարտադրության նետտո գործակիցը (15-49 տարեկան 1 կնոջ հաշվով)	0.786	0.632	1.082
Մահացության ընդհանուր գործակիցը ‰	8.4	8.8	7.6
արական	9.2	9.9	7.9
իգական	7.7	7.9	7.3
Մանկական մահացության գործակիցը, ‰	6.2	8.1	3.9
Նորածնային մահացության գործակիցը, ‰	4.3	6.0	2.2
<i>որից՝</i>			
Վաղ նորածնային մահացության գործակիցը, ‰	2.7	3.7	1.5
Հետնորածնային մահացության գործակիցը, ‰	1.9	2.1	1.7
Շուրջծնական (պերինատալ) մահացության գործակիցը ³ , ‰	15.7	18.9	12.1
Երեխաների (0-4տ.) մահացության գործակիցը, ‰	7.4	9.6	4.8
Մայրական մահացության գործակիցը, 100 000 կենդանի ծնվածի հաշվով	20.8	22.2	19.2
Կյանքի սպասվող տևողությունը ծննդից (տարի)	78.6	78.5	78.4
Տղամարդու	75.1	74.7	75.4
Կնոջ	81.7	81.8	81.4
Ամուսնության ընդհանուր գործակիցը, %	5.1	4.9	5.3
Ամուսնալուծության ընդհանուր գործակիցը, %	1.6	1.9	0.9
Միջին տարիքը (տարիներ)			
Բնակչության	39.5	40.5	37.6
Մայրանալու՝			

երեխայի ծննդյան ժամանակ	29.2	30.1	28.3
առաջին երեխայի ծննդյան ժամանակ	26.2	27.1	25.0
Ամուսնության			
արական	33.6	33.9	33.0
իգական	29.8	30.5	28.7
Միգրացիայի մնացորդի գործակիցը (+,-), ‰	25.3	28.7	19.4

Աղբյուր՝ ԱՐՄՍՍՍՍ

Միգրացիա

Առողջապահական ծառայությունների ծախսերի գնահատման տեսանկյունից կարևորվում է երկրում առկա բնակչության ցուցանիշը:

ՀՀ բնակչության պետական ռեգիստրի տեղեկատվական համակարգի վարչական հաշվառումների համաձայն, 2024թ. արձանագրվել է բնակչության տեղաշարժերի հաշվառման 116 522 և հաշվառումից հանելու 38 053 գործողություն: Ներհանրապետական տեղաշարժերը կազմել են հաշվառման գործողությունների 30.5%-ը, իսկ հաշվառումից հանման գործողությունների՝ 93.4%-ը: Ընդ որում, թե՛ ներհանրապետական և՛ թե միջպետական տեղաշարժերի գերակշիռ մեծամասնությունն իրականացվել է քաղաքային բնակավայրերից, համապատասխանաբար՝ 89.4% և 91.5 %:

2024թ.-ին ՀՀ կացության կարգավիճակ են ստացել 8 374 օտարերկրացի, այդ թվում՝ մշտական՝ 3 515-ը, ժամանակավոր՝ 4 439-ը և հատուկ՝ 420-ը:

2024թ.-ին Հայաստանի Հանրապետությունում ապաստան են հայցել 660 անձինք, փախստականի կարգավիճակ շնորհվել է 203-ին, 17 անձի փախստականի կարգավիճակը դադարեցվել է, իսկ 185-ի հայցը մերժվել է:

2024թ.-ին ՀՀ քաղաքացիություն են ստացել 20 776 անձինք, որոնց 49.1%-ը կազմել են արական և 50.9%-ը իգական սեռի ներկայացուցիչները: ՀՀ քաղաքացիություն ստացածների գերակշիռ մեծամասնությունը՝ 85%-ը, կազմել են 16-64 տարեկանները:

2.2 Սոցիալական համատեքստը

Առողջապահության ազգային հաշիվների կամ առողջապահական ծախսերի սոցիալական համատեքստը որոշակիորեն բնութագրում է առողջապահական համակարգի գործունեության արդյունավետությունը և առողջապահական ծառայությունների (բժշկական ծառայությունների, դեղերի և բժշկական նշանակության ապրանքների) ֆինանսական մատչելիությունն ու արդար հավասարությունը (equity):

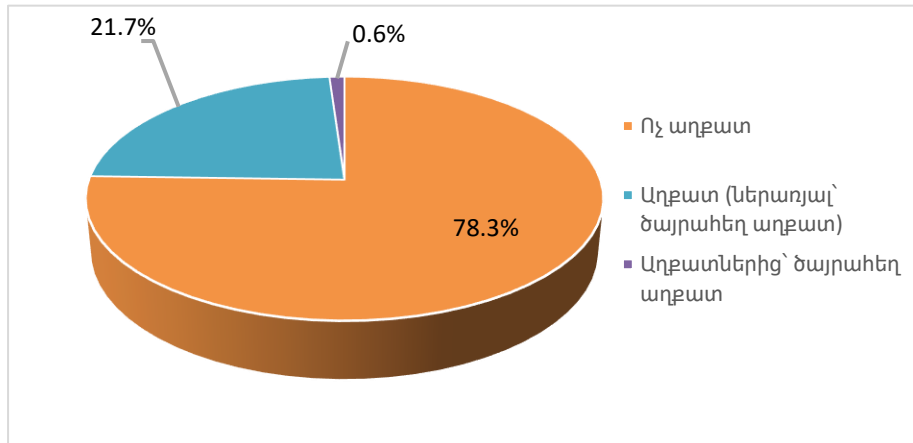
Բնակչության սոցիալական վիճակը, եկամուտների և ծախսերի մակարդակը, ինչպես նաև եկամուտների բաշխման մեխանիզմները հնարավորություն են տալիս գնահատել ինչպես բնակչության առողջապահական ծախսերի բեռը տնային տնտեսությունների բյուջեների կառուցվածքում, այնպես էլ չբավարարված առողջապահական կարիքներն ու աղետալի առողջապահական ծախսերը:

Առողջապահության համապարփակ ծածկույթը նախատեսում է ամբողջ բնակչության և յուրաքանչյուր անհատի համար ամբողջական, որակյալ և յուրաժամանակ բժշկական ծառայությունների ֆիզիկական հասանելիություն և ֆինանսական մատչելիություն:

Առողջապահությունը և աղքատությունը

2024 թվականին աղքատության մակարդակը՝ հաշվարկված ըստ աղքատության միջին գծի, ՀՀ-ում կազմել է 21.7%՝ նախորդ տարվա համեմատ նվազելով 2 տոկոսային կետով, իսկ ծայրահեղ աղքատության մակարդակը՝ իսկ ծայրահեղ աղքատության մակարդակը՝ 0.6%՝ նախորդ տարվա նույն ցուցանիշի նկատմամբ նվազելով 0.5 տոկոսային կետով:

Գծապատկեր 2.3 Աղքատության մակարդակը ՀՀ-ում 2023թվականին

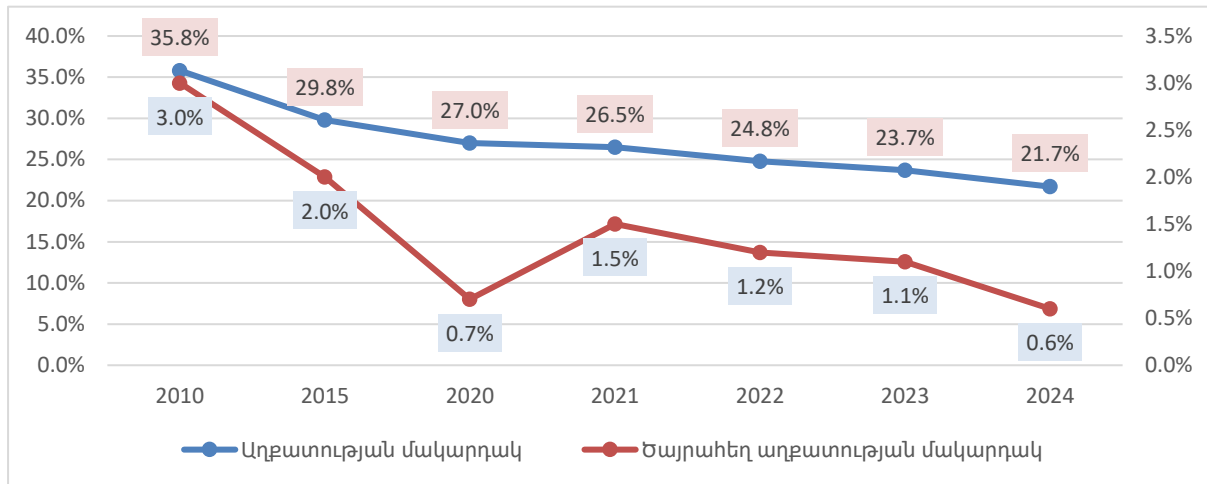
Աղբյուր. SSԿԱՀ 2024թ., Արմստատ

Աղքատությունն արտահայտվում է տարբեր ձևերով և շոշափում կենսապահովման տարբեր անհրաժեշտությունները՝ սպառում, պարենային անվտանգություն, առողջություն, կրթություն, իրավունքներ, ներառյալ՝ ծայրահեղ, անվտանգության, արժանապատվության և արժանապատիվ աշխատանքի և այլն:

Բնակչության կենսամակարդակի փոփոխության դինամիկան նկարագրվում է նյութական և ոչ նյութական աղքատության տեսանկյունից: Ոչ նյութական աղքատության բնորոշիչներն են՝ վատ առողջությունը, կրթության ցածր մակարդակը կամ անգրագիտությունը, սոցիալական անտեսվածությունը կամ մերժվածությունը, անպաշտպանվածությունը, իրավունքների և խոսքի ազատության անկիրառելիությունը, այն է՝ գործնականում սեփական խնդիրների մասին հայտնելու անկարողությունը: Ոչ նյութական աղքատության հաղթահարման հիմնական ուղղությունը կրթական, առողջապահական և սոցիալական ծառայությունների մատչելիության բարելավումն է, այն է՝ անվճար ծառայությունների հասցեականության առավել հստակությունը և վճարովի ծառայություններից օգտվելու կարողությունների աճը:²

² Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, Վիճակագրական - վերլուծական զեկույց Ըստ 2024թ.-ի տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության արդյունքների, ՀՀ ՎԿ, Ե. 2025: Հասանելի է՝ <https://www.armstat.am/am/?nid=82&id=2699>

Գծապատկեր 2.4 Աղքատության և ծայրահեղ աղքատության մակարդակի փոփոխությունը, 2010-2024թթ., տոկոս

Աղբյուր. SSԿԱՀ 2023թ., Արմատատ

Դրամային աղքատությունն ինքնին բազմաչափ է, սակայն բարեկեցության բոլոր տեսանկյունները չի նկարագրում: Ըստ սահմանման, պատշաճ առողջապահությունը և համարժեք կրթությունը աղքատության չափումներ են, որոնք դրամային աղքատության ցուցանիշով լիարժեքորեն չեն գնահատվում: Տնային տնտեսության ծախսերը կարող են այս երկու չափումների վերաբերյալ մասնակի պատկերացում տալ, սակայն հանրային ծառայությունների արժեքը գնահատելը դժվար խնդիր է: Բացի այդ, առողջապահությունը և կրթությունը հավելյալ նշանակություն ունեն, որը կարող է չարտացոլվել սպառված ապրանքների արժեքում: Հայաստանում բազմաչափ աղքատության գնահատման համար դիտարկվել են հետևյալ հինգ չափումները՝ *հիմնական կարիքներ, բնակարանային պայմաններ, կրթություն, աշխատանք և առողջապահություն*:

Աղյուսակ 2.6 Հայաստանում բազմաչափ աղքատության գնահատման համար ընտրված առողջապահության չափումներ և ցուցանիշները

Չափում. առողջապահություն	
Բնականոն գործունեության դադարեցում ³	Առնվազն մեկ անդամ հիվանդության, վնասվածքի կամ վատառողջության պատճառով դադարեցրել է բնականոն գործունեությունը
Առողջապահական ծառայությունների մատչելիություն	Չունի ֆինանսական միջոցներ բուժհաստատությունների կողմից մատուցվող առողջապահական (բացառությամբ ատամնաբուժական) ծառայությունների, բժշկի կողմից նշանակված սուրբումների, ուսումնասիրությունների և պրոցեդուրաների դիմաց վճարելու համար (անվճար

³ Հարցմանը նախորդող 30 օրվա ընթացքում հիվանդության մասին չհայտնաձև, ինչպես նաև հայտնաձև մասնակիցների շրջանում բնականոն գործունեության դադարեցումը ներառվել է 2020թ. ԲԱՀ-ում: Նշված փոփոխությունն իրականացվել է հնարավոր լավագույն համադրելիություն ապահովելու նպատակով՝ պայմանավորված ՀԲ-ի կողմից 2019թ.-ին ՏՏԿԱՀ-ի հարցաշարում կատարված փոփոխություններով:

	ծառայությունների անհասանելիության կամ դժվար հասանելիության դեպքում)
Առողջապահական հաստատությունների հասանելիություն	Չունի հարևանությամբ գործող բուժհաստատությունից, շտապօգնության ծառայություններից, դեղատնից օգտվելու հնարավորություն
Առողջապահական ծառայությունների որակ	Գոհ չէ առողջապահական ծառայություններից

Աղբյուր՝ Արմատատ:

Վերջին տարիներին Հայաստանում գրկանքներ կրող տնային տնտեսությունների քանակը նվազում է, սակայն, որոշ ցուցանիշների գծով դինամիկան բացասական է. այդպիսիք են «Բնակարանային պայմաններից բավարարվածություն», «Կրթական ծառայությունների որակ», «Բնականոն գործունեության դադարեցում» և «Առողջապահական ծառայությունների մատչելիություն» ցուցանիշները:

Աղյուսակ 2.7 Զրկանքներ կրող բնակչության տեսակարար կշիռն ըստ ցուցանիշների, 2022-2024թ.

Զրկանք	2022	2023	2024
Զափում. հիմնական կարիքներ			
Ծայրահեղ աղքատություն	1.2%	1.1%	0.6%
Արժանապատիվ կյանք	24.5%	19.5%	5.3%
Մարդասիրական օգնություն	2.6%	2.3%	4.6%
Դրամական փոխանցումներից կախվածություն	6.3%	5.4%	2.7%
Զափում. առողջապահություն			
Բնականոն գործունեության դադարեցում	37.5%	41.3%	4.9%
Առողջապահական ծառայությունների մատչելիություն	7.2%	5.2%	38.0%
Առողջապահական հաստատությունների հասանելիություն	8.7%	11.2%	7.9%
Առողջապահական ծառայությունների որակ	7.8%	7.0%	0.0%

Աղբյուր. *SSYUC 2022 և 2023թթ.*

Առողջապահական ընթացիկ անվանական ծախսերի փոփոխության տեսանկյունից կարևորվում են առողջապահության չափումներով գրկանքներ կրող բնակչության տեսակարար կշիռների փոփոխությունը:

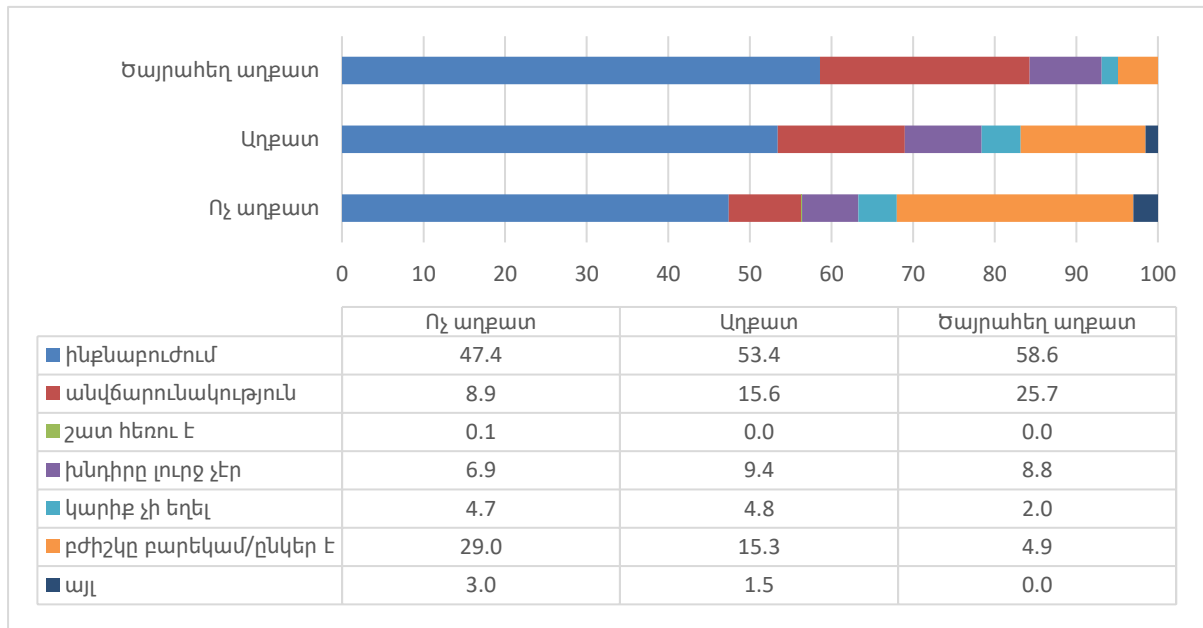
2023 թվականին նախորդ տարվա նույն ցուցանիշների համեմատ՝

- 36.4 տոկոսային կետով կրճատվել է առողջական վիճակի վատթարացման պատճառով բնականոն գործունեությունը դադարեցրած բնակչության տեսակարար կշիռը,
- 32.8 տոկոսային կետով ավելացել է այն տնային տնտեսությունների մասնաբաժինը, որոնց համար առողջապահական ծառայությունները մատչելի չեն,
- Բարելավվել է առողջապահական ծառայությունների ֆիզիկական հասանելիությունը (տնային տնտեսությունների մասնաբաժինը նվազել է 0.9 տոկոսային կետով),
- Բարելավվել է առողջապահական ծառայությունների որակը (ոչ որակյալ

գնահատած տնային տնտեսությունների մասնաբաժինը կազմել է 0.0 տոկոսային կետով):

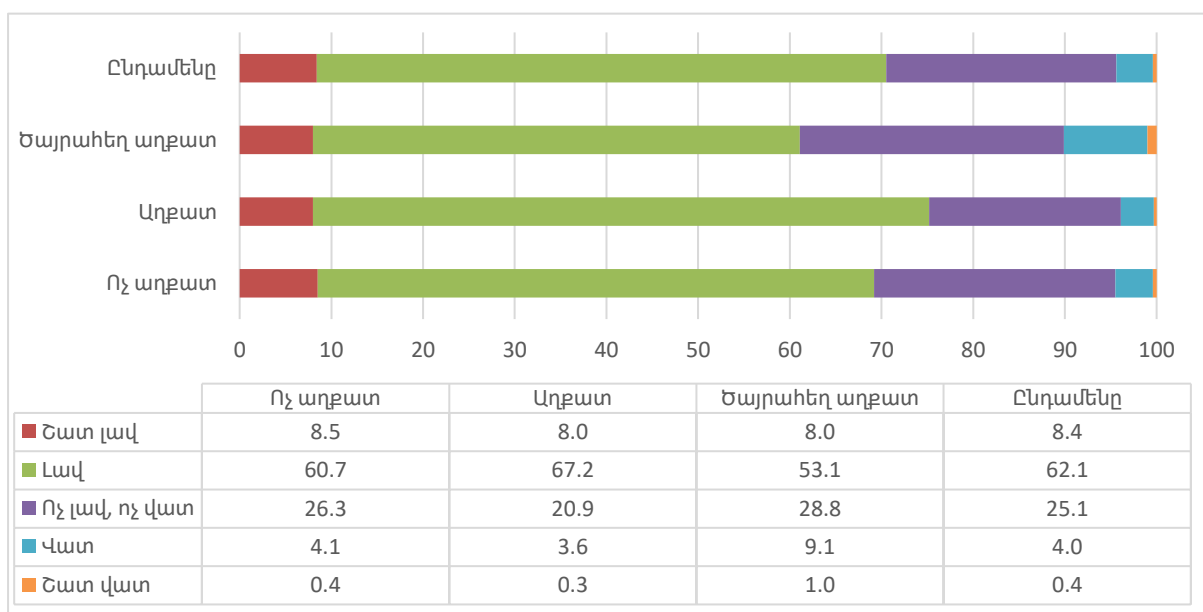
Հատկանշական է, որ թեև էապես բարելավվել է առողջապահական հաստատությունների ֆիզիկական հասանելիությունը, մյուս կողմից, սակայն շեշտակի վատթարացել է բժշկական ծառայությունների մատչելիության վիճակը:

Գծապատկեր 2.5 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններին չդիմելու հիմնական պատճառներն ըստ աղքատության մակարդակի, 2024թ(%)

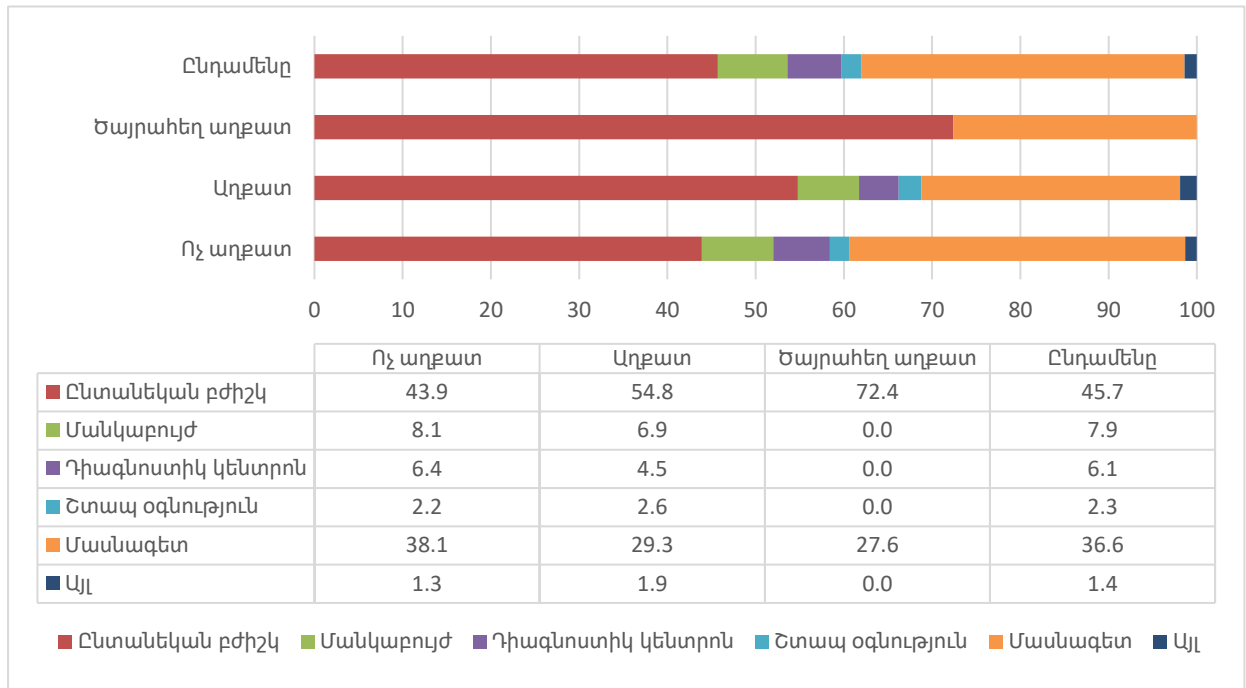
Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2024թ.

Գծապատկեր 2.6 Առողջական վիճակի սուբյեկտիվ գնահատականները ըստ աղքատության մակարդակների, 2024թ. (%)

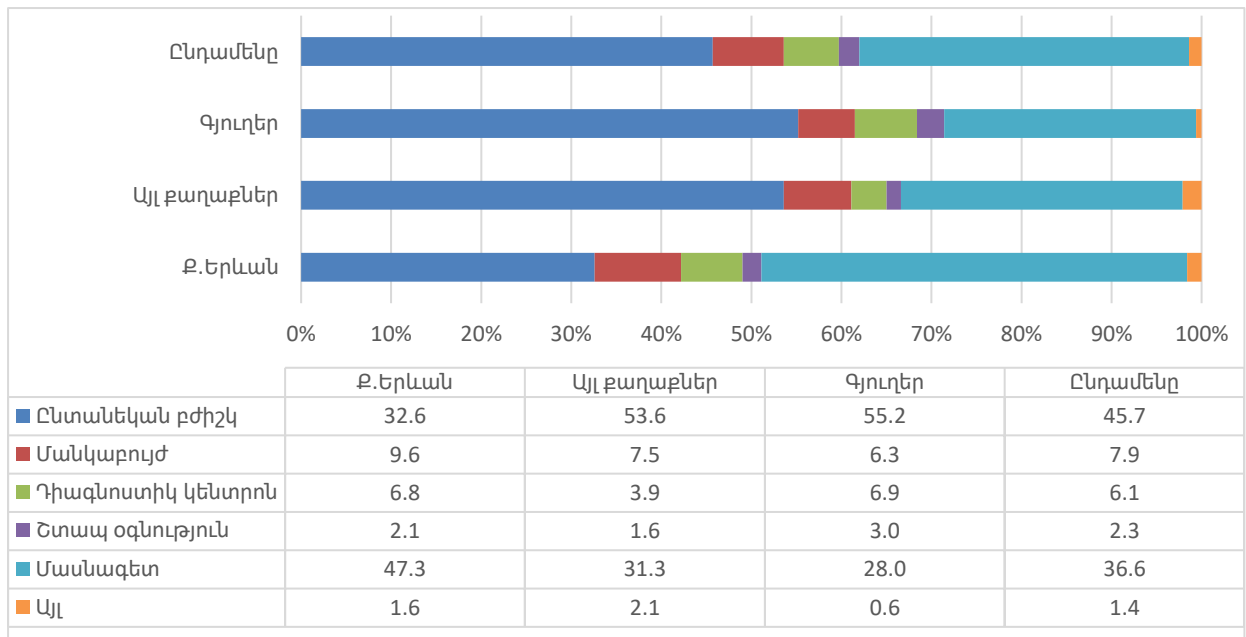
Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2024թ., Արմստրադ

Գծապատկեր 2.7 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններին չդիմելու հիմնական պատճառներն ըստ աղքատության մակարդակի, 2024թ. (%)

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2024թ., Արմստրադ

Գծապատկեր 2.8 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ առողջության առաջնային պահպանման (ԱԱՊ) ծառայություններին դիմած բնակչության բաշխումն ըստ բուժօգնության մասնագետների և բնակության վայրի, 2024թ.

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2024թ., Արմստրադ

Աղյուսակ 2.8 Հետազոտվող ամսվա վերջին այցի ժամանակ օգնության համար առողջության առաջնային պահպանման ծառայություններին դիմած բնակչության վճարումների բաշխումն ըստ բուժօգնությունների մասնագետների, 2024թ.

Բուժօգնության մասնագետների ցանկ	Ընդամենը վճարվել է	այդ թվում		
		անձնակազմից որևէ մեկին գնացուցակով	նվերներ կամ ծառայություններ	խորհրդատվության հետ կապված վճարումներ (ռենտգեն/ լաբորատոր հետազոտություն)
Ընտանեկան բժիշկ	100	9.1	0.7	90.2
Մանկաբույժ	100	1.9	8.5	89.6
Դիագնոստիկ կենտրոնի մասնագետ	100	59.9	0.1	40.0
Մասնագետ	100	53.3	2.7	44.0
Շտապ օգնության մասնագետ	100	89.8	0.0	10.2
Ընդամենը	100	52.2	1.7	46.1

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2024թ.

Համաձայն 2024թ.-ի ՏՏԿԱՀ տվյալների՝ բժշկական ծառայությունների համար կատարված ծախսերը կազմել են հետազոտված ՏՏ-ների սպառողական ծախսերի **6.2%-ը** կամ միջինում ամսական **3,800 դրամ**:

Պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնության իրավունք ունեցել է բնակչության միայն 31.9%-ը:

Ըստ աղքատության մակարդակի՝ պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնության իրավունք ունեցողներից ծայրահեղ աղքատ են եղել 0.9%-ը (2023թ.՝ 2.0%), աղքատ՝ 26.9%-ը (2023թ.՝ 27.8%) և ոչ աղքատ՝ 73.1%-ը (2023թ.՝ 70.2%), իսկ բժշկական ապահովագրություն ունեցողներից ծայրահեղ աղքատ է եղել 0.0%-ը (2023թ.՝ 0.1%), աղքատ՝ 12.5 %-ը (2023թ.՝ 15.2%) և ոչ աղքատ՝ 87.5%-ը (2023թ.՝ 84.7%):

Հետազոտված ՏՏ-ների ծախսերի մեջ դեղորայքի ձեռք բերման համար կատարված ծախսերը կազմել են **3.8%**: Դեղորայքի ձեռք բերման համար կատարած ամսական ծախսերը հետազոտված ՏՏ մեկ շնչի հաշվով կազմել են ընդամենը **2, 307 դրամ**:

2.3 Տնտեսական համատեքստը

Առողջապահական ծառայությունների արտադրություն

Համաձայն Հայաստանում Առողջապահության ազգային հաշիվների հաշվարկման մեթոդաբանության, առողջապահական (մասնավորապես՝ բժշկական ծառայությունների) ընթացիկ անվանական ծախսերի գնահատման համար օգտագործվող առանցքային ցուցանիշներից են առողջապահական արտադրության (հիմնական գներով),

առողջապահական ծառայությունների ներմուծման և արտահանման (ընթացիկ գներով) ծավալները:

Մակրոմակարդակում առողջապահական ծառայությունների արտադրության տվյալները հաշվարկվում են պաշտոնական վիճակագրության կողմից ՀՆԱ հաշվարկման արտադրական եղանակի միջոցով: Առողջապահական ծառայությունների արտադրությունը որպես տնտեսական գործունեության տեսակ ներառված է ՀՆԱ արտադրության կառուցվածքում և չի ներառում առողջապահական ծառայությունների ողջ սպեկտրը, որոնք դիտարկվում են ԱՀՀ 2011 ստանդարտով: մասնավորապես, խոսքը վերաբերում է առողջապահական ոլորտի պետական կառավարմանը, ապահովագրական կազմակերպությունների ֆինանսանքների կառավարմանը և այլն: Դեղերի և բժշկական նշանակության ապրանքների մանրաձախ առևտրի տվյալները ևս այստեղ ներառված չեն:

Առողջապահական ծառայությունների համախառն թողարկման ծավալը առողջապահական կազմակերպությունների կողմից Հայաստանի ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ բնակչությանը մատուցված ծառայությունների ծավալն է:

Աղյուսակ 2.9 Առողջապահական ծառայությունների համախառն թողարկումը և ավելացված արժեքը և մասնաբաժինը հիմնական մակրոտնտեսական ցուցանիշների նկատմամբ

Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում	2021	2022	2023	2024
Համախառն թողարկում, ընթացիկ գներով, միլիոն դրամ	657,938.6	677,863.3	733,009.50	733,419.10
Աճը նախորդ տարվա նկատմամբ, %	137.70%	103.03%	108.14%	100.06%
Ավելացված արժեք (համախառն, հիմնական գներով), միլիարդ դրամ	474,050.5	468,674.4	522,527.0	517,544.2
Աճը նախորդ տարվա նկատմամբ, %	142.00%	98.87%	104.4%	96.0%
Ներքին արդյունք (համախառն, շուկայական գներով) միլիոն դրամ	6,991,777.8	8,501,449.4	9,492,514.3	10,193,415.3
Համախառն ազգային եկամուտ (համախառն, շուկայական գներով) միլիոն դրամ	6,787,066.8	7,236,465.2	8,084,534.2	
Համախառն տնօրինվող եկամուտ (համախառն, շուկայական գներով) միլիոն դրամ	7,306,573.4	8,607,694.9	9,364,350.7	
Մասնաբաժինը մակրոտնտեսական ցուցանիշների նկատմամբ, %				
Համախառն թողարկումը ՀՆԱ-նկատմամբ, %	9.41%	7.97%	7.77%	
Համախառն թողարկումը Համախառն ազգային եկամտի նկատմամբ, %	9.69%	8.19%	9.07%	
Համախառն թողարկումը Համախառն ազգային տնօրինվող եկամտի նկատմամբ, %	9.00%	7.89%	7.83%	
Ավելացված արժեքը ՀՆԱ-նկատմամբ, %	6.78%	5.51%	5.52%	5.10%
Ավելացված արժեքը Համախառն ազգային եկամտի նկատմամբ, %	6.98%	5.66%	6.46%	

Ավելացված արժեքը Համախառն ազգային եկամտի նկատմամբ, %	6.49%	5.45%	5.58%	
--	-------	-------	-------	--

Աղբյուրը՝ Արմատատ

Առողջապահական ծառայությունների համախառն թողարկման ծավալը առողջապահական կազմակերպությունների կողմից Հայաստանի ռեզիդենտ և ոչ ռեզիդենտ բնակչությանը մատուցված ծառայությունների ծավալն է:

ԱՀՀ 2011 ստանդարտով գնահատվում են Հայաստանի ռեզիդենտ բնակչությանը մատուցված առողջապահական ծախսերը, որի գնահատման համար օգտագործվում են առողջապահական ծառայությունների ներմուծման և արտահանման տվյալները:

Աղյուսակ 2.10 Առողջապահական ծառայությունների ներմուծման և արտահանման ծավալները

	2021	2022	2023	2024
Առողջապահական ծառայությունների ներմուծում (շուկայական գներով) միլիոն դրամ	27,242.1	73,248.1	92,137.4	97,477.6
Առողջապահական ծառայությունների արտահանում (շուկայական գներով) միլիոն դրամ	58,950.4	138,550.2	179,791.9	188,025.8

Աղբյուրը՝ Արմատատ

ՀՀ ռեզիդենտ բնակչությանը մատուցված ծառայությունների ծավալը (առողջապահական ծախսերը) գնահատելու համար համախառն թողարկման ծավալին ավելացվում է ներմուծված ծառայությունների շավալը և հանվում արտահանման ծավալները: Ընդ որում, թողարկման ծավալը պաշտոնական վիճակագրության կողմից գնահատվում է հիմնական գներով, իսկ ներմուծման և արտահանման ծավալները հաշվարկվում են շուկայական գներով՝ ՀՀ ԿԲ կողմից փաստագրված ԱՄՆ դոլար / ՀՀ դրամ միջին տարեկան փոխարժեքի հիման վրա:

Աղյուսակ 2.11 ՀՀ ռեզիդենտ բնակչությանը մատուցված առողջապահական ծառայությունների ծավալները

Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում	2021	2022	2023	2024
Համախառն թողարկում, ընթացիկ գներով, միլիոն դրամ	657,938.6	677,863.3	733,009.5	733,419.1
Առողջապահական ծառայությունների ներմուծում (շուկայական գներով) միլիոն դրամ	27,242.1	73,248.1	92,137.4	97,477.6
Առողջապահական ծառայությունների արտահանում (շուկայական գներով) միլիոն դրամ	58,950.4	138,550.2	179,791.9	188,025.8
Բնակչությանը մատուցված ծառայությունների ծավալը (հիմնական/շուկայական գներով), միլիոն դրամ	626,230.3	612,561.1	650,661.0	647,167.1
Բնակչությանը մատուցված ծառայությունների ծավալը ՀՆԱ-ի նկատմամբ, %	8.96%	7.21%	6.85%	6.35%

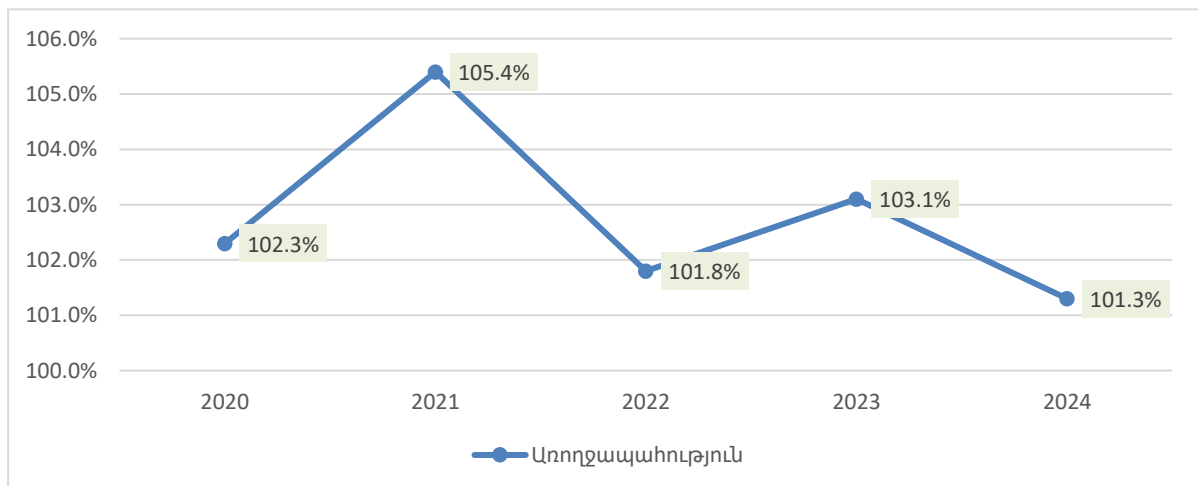
Աղբյուրը՝ Արմատատ

Սպառողական գների ինդեքսը և առողջապահությունում գների ինդեքսը

Առողջապահության հաշիվների համակարգ 2011 ստանդարտով գնահատվում են երկրի ռեզիդենտ ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց կողմից կատարված անվանական առողջապահական ծախսերը կամ բնակչության կողմից սպառված բժշկական ծառայությունների և դեղերի ու բժշկական նշանակության ապրանքների շուկայական արժեքը: Ծախսերի դինամիկան: Ըստ այդմ, պայմանավորված է ինչպես ծառայությունների ու արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի, այնպես էլ դրանց գների փոփոխությամբ:

Սպառողական գների ինդեքսի և առողջապահությունում գների ինդեքսի փոփոխությունների համադրումը ցույց է տալիս, որ տարեցտարի մեծանում է շեղումը առողջապահության անվանական և իրական գների միջև: Առողջապահությունում գների ինդեքսի գերազանցումը ՍԳԻ նկատմամբ ցույց է տալիս, որ բժշկական ծառայությունների և դեղորայքի ու բժշկական նշանակության ապրանքների իրական գները համեմատվող ժամանակաշրջանի նկատմամբ: Բարձր գնաճը նվազեցնում է առողջապահական ծառայությունների ֆինանսական մատչելիությունը հատկապես՝ աղքատ բնակչության և սոցիալական առանձին խմբերի համար, ինչն էլ աղետալի և աղքատամետ ծախսերի պատճառ է հանդիսանում: Գծապատկերից տեսանելի է, որ 2011 թվականից սկսած առողջապահական ծառայությունների իրական գները աճել են կամ, այլ խոսքով՝ ինֆլացիայի համեմատ, առողջապահական ծառայությունները շարունակում են առաջանցիկ տեմպով թանկանալ:

Գծապատկեր 2.9 Սպառողական գների ինդեքսն ըստ անհատական սպառում՝ ըստ նպատակների դասակարգչի (ԱՍԸՆԴ) հատվածների (2 նիշ դասակարգման), նախորդ տարվա նկատմամբ, տոկոս

Աղբյուր՝ Արմատատ

Աղյուսակ 2.12 Սպառողական գների ինդեքսն ըստ անհատական սպառում ըստ նպատակների դասակարգչի (ԱՍԸՆԴ) խմբերի (3 նիշ դասակարգման)

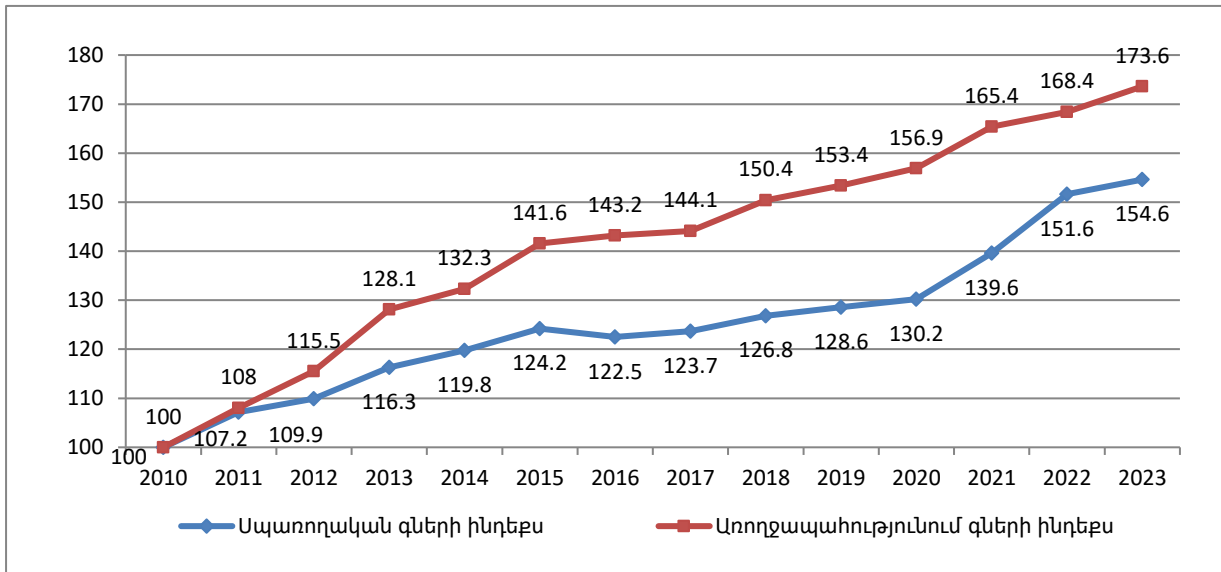
Ծածկագիր	Անհատական սպառում՝ ըստ նպատակների դասակարգչի	2020	2021	2022	2023	2024
06.1.1	Դեղագործական ապրանքներ (Կ)	105.8	106.4	101.7	95.2	103.5
06.1.2	Բժշկական նշանակության այլ արտադրանք (Մ)	113.2	109.5	105.8	100.4	100.4

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

06.1.3	Բժշկական սարքավորումներ և սարքեր (Ե)	101.2	102.8	104.9	99.8	96.9
06.2.1	Բժիշկների ծառայություններ (Ծ)	106.0	106.7	105.9	112.2	107.9
06.2.2	Ստոմատոլոգիական ծառայություններ (Ծ)	100.7	103.6	106.3	102.1	102.5
06.2.3	Օժանդակ բժշկական ծառայություններ (Ծ)	100.8	97.2	100.3	102.7	101.2
06.3.0	Հիվանդանոցների ծառայություններ (Ծ)	101.4	100.8	103.6	105.7	103.2

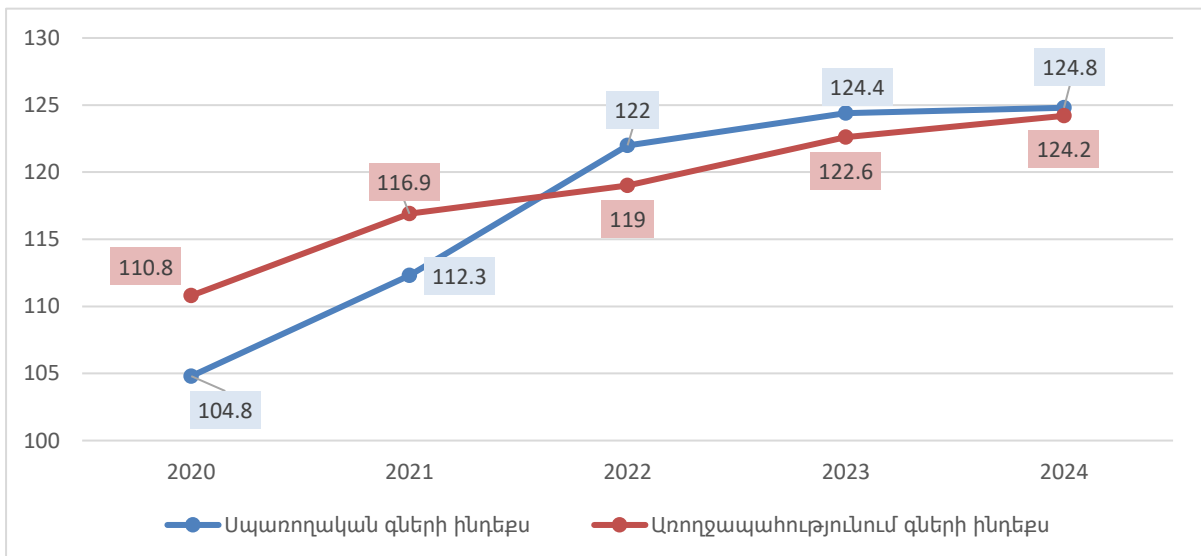
Աղբյուր՝ Արմատատ

Գծապատկեր 2.10 Սպառողական գների ինդեքսի և առողջապահությունում գների փոփոխությունը 2010թ. նկատմամբ, %

Աղբյուր՝ Արմատատ

Գծապատկեր 2.11 Սպառողական գների ինդեքսի և առողջապահությունում գների փոփոխությունը 2015թ. նկատմամբ, %

Աղբյուր՝ Արմատատ

ԳԼՈՒԽ 3. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ

3.1 Առողջապահական համակարգի ընդհանուր նկարագիրը, կազմը, կառուցվածքը

ՀՀ առողջապահության ոլորտն ընդգրկում է.

1. ՀՀ առողջապահության նախարարության համակարգը,
2. առողջապահական ծառայություններ իրականացնող ՀՀ պետական կառավարման այլ մարմինների համակարգերը,
3. ՀՀ մարզպետարանների ենթակայությամբ գործող առողջապահական կազմակերպությունների համակարգը,
4. տեղական ինքնակառավարման մարմինների ենթակայությամբ գործող առողջապահական կազմակերպությունները,
5. մասնավոր առողջապահական կազմակերպությունները,
6. առողջապահության ոլորտում ծրագրեր իրականացնող տեղական և այլ երկրների բարեգործական կազմակերպություններն ու ոչ կառավարական կազմակերպությունները (հասարակական կազմակերպությունները),
7. առողջապահության ոլորտում ծրագրեր իրականացնող դոնոր երկրներն ու միջազգային կազմակերպությունները:

Աղյուսակ 3.1 Առողջապահական համակարգի ընդհանրացված ցուցանիշները, 2024թ.

		Ընդամենը
Բոլոր մասնագիտությունների բժիշկների թվաքանակը, մարդ	ընդամենը	12 899
	10 000 բնակչի հաշվով	41.9
Միջին բժշկական անձնակազմի թվաքանակը, մարդ	ընդամենը	16 484
	10 000 բնակչի հաշվով	53.6
Հիվանդանոցների քանակը, միավոր		119
Հիվանդանոցային մահճակալների քանակը, միավոր	ընդամենը	11 963
	10 000 բնակչի հաշվով	38.9
Հիվանդանոցներ ընդունված հիվանդների թվաքանակը, մարդ	ընդամենը	528 834
	100 բնակչի հաշվով	17.4
Մեկ մահճակալի տարեկան միջին զբաղվածությունը, օր		278
Մեկ հիվանդի ստացիոնար բուժման միջին տևողությունը (մեկ հիվանդի կողմից հիվանդանոցային մահճակալի զբաղեցրած օրերի միջին քանակը), օր		6.3
ԱԱՊ ծառայություն մատուցող հաստատությունների (բացառությամբ ԲՄԿ-ների, մասնավոր բուժական և ստոմատոլոգիական կաբինետների)	քանակը, միավոր	438
	10 000 բնակչի հաշվով	1.4
	հաճախումների քանակը, հազ. միավոր	12 112.6
	մեկ բնակչի հաշվով	4.0
ընդամենը		1 137

		Ընդամենը
Հղի կանանց և ծննդկանների համար նախատեսված մահճակալների քանակը, միավոր	Ֆերտիլային տարիքի (15-49 տարեկան) 10 000 կնոջ հաշվով	15.9
Հիվանդ երեխաների համար նախատեսված մահճակալների քանակը, միավոր	ընդամենը	1 627
	10 000 երեխայի հաշվով	28.5
Շտապ բժշկական օգնության	կայանների քանակը, միավոր	58
	կանչերի քանակը, միավոր	592 641
	կանչերով սպասարկված անձանց թվաքանակը, 1 000 բնակչի հաշվով	197.8

Աղբյուրը՝ Արմատատ

Աղյուսակ 3.2 Առողջապահական համակարգի հիմնական ցուցանիշները, 2024թ.

		Ընդամենը	այդ թվում՝ ըստ ենթակայության		
			ՀՀ ԱՆ, մարզային և համայնքային	մասնավոր ²	այլ
Բոլոր մասնագիտությունների բժիշկների թվաքանակը, մարդ	ընդամենը	12 899	6 570	4 649	1 680
	10 000 բնակչի հաշվով	41.9	21.4	15.1	5.5
Միջին բժշկական անձնակազմի թվաքանակը, մարդ	ընդամենը	16 484	10 452	4 999	1 033
	10 000 բնակչի հաշվով	53.6	34.0	16.3	3.4
Հիվանդանոցների քանակը, միավոր		119	62	48	9
Հիվանդանոցային մահճակալների քանակը, միավոր	ընդամենը	11 963	6 321	4 692	950
	10 000 բնակչի հաշվով	38.9	20.5	15.3	3.1
Հիվանդանոցներ ընդունված հիվանդների թվաքանակը, մարդ	ընդամենը	528 834	235 297	247 824	45 713
	100 բնակչի հաշվով	17.4	7.8	8.2	1.5
Մեկ մահճակալի տարեկան միջին զբաղվածությունը, օր		278	283	265	312
Մեկ հիվանդի ստացիոնար բուժման միջին տևողությունը, օր		6.3	7.7	5.0	6.5
ԱԱՊ ծառայություն մատուցող հաստատությունների (բացառությամբ ԲՄԿ-ների) քանակը, միավոր		438	310	114	14

Աղբյուրը՝ Արմատատ:

2.2. Առողջապահության ֆինանսավորումը

Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության համակարգը ֆինանսավորվում է հետևյալ հիմնական ներքին աղբյուրներից.

1. ՀՀ պետական և տեղական բյուջեներ,
2. Բնակչության (տնային տնտեսությունների) ուղղակի վճարումներ, այդ թվում՝ ոչ պաշտոնական վճարներ,

² Բացառությամբ բուժական և ստոմատոլոգիական կաբինետների:

3. ՀՀ առողջապահության ոլորտում գործող պաշտոնական համավճարներ,
4. Կամավոր բժշկական ապահովագրություն
5. Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ
6. Գործատուներ:

Առողջապահության ֆինանսավորման արտաքին աղբյուրները այլ երկրների կառավարություններից, միջազգային կազմակերպություններից, բարեգործական և/կամ այլ ոչ կառավարական կազմակերպություններից, անհատ բարեգործներից և այլ ֆինանսավորողներից ապակենտրոնացված ձևով (ՀՀ պետական բյուջեում չարտացոլվող) ՀՀ առողջապահության համակարգում կատարված հետևյալ ծախսերն են՝

- ա. արտաքին աշխարհից ստացված և բարեգործական (մարդասիրական) որակում ստացած բեռների ներմուծումը և բաշխումը,
- բ. արտաքին աշխարհից ֆինանսավորվող բարեգործական որակված ծրագրերի շրջանակներում կատարված աշխատանքները և մատուցված ծառայությունները,
- գ. միջազգային դոնոր կազմակերպությունների կողմից ՀՀ առողջապահության համակարգում կատարած ծախսերը:

ԳԼՈՒԽ 4. ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԱՎԱՔԱԳՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ ԵՎ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ԱՂՔՈՒՐՆԵՐԸ

4.1 Հիմնական մոտեցումներ և մեթոդներ

Տեղեկատվության աղբյուրները տարբեր երկրներում ունեն տարբեր առանձնահատկություններ: Հայաստանի համար օգտագործվել են տեղեկատվության հետևյալ հիմնական աղբյուրները՝

- Պետական հաշվետվողական համակարգում գործող տարեկան հաշվետվությունները (ՀՀ ԱԺ հաստատմանը ներկայացվող ամենամյա պետական բյուջեի կատարման հաշվետվությունը, վիճակագրական կոմիտեի հաշվետվությունների տվյալները և այլն):
- ԱՐՄԵԴ էլեկտրոնային առողջապահական համակարգի տվյալները պետական ֆինանսավորման ըստ բժշկական ծառայություններ մատակարարողների, բժշկական ծառայությունների տեսակների (քառանիշ և յոթանիշ), հիվանդությունների խմբերի և խնամյալների սեռատարիքային կազմի:
- ԱՐՄԵԴ էլեկտրոնային առողջապահական համակարգի տվյալները ապահովագրական կազմակերպությունների կողմից կատարված փոհհատուցումների վերաբերյալ ըստ բժշկական ծառայությունների մատակարարների, ծառայությունների տեսակների, հիվանդությունների մմբերի և պացիենտների սեռատարիքային կազմի:
- ԱՐՄԵԴ էլեկտրոնային առողջապահական համակարգի տվյալները վճարովի ծառայությունների ծավալների վերաբերյալ ըստ բժշկական ծառայությունների մատակարարների, ատտորոշման առանձին տեսակների և պացիենտների սեռատարիքային կազմի:
- ԱՐՄԵԴ էլեկտրոնային առողջապահական համակարգի տվյալները բժշկական հաստատությունների եկամուտների և ծախսերի վերաբերյալ:
- Պետության կողմից երաշխավորված անվճար բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական հաշվետվությունները (արտահիվանդանոցային, հիվանդանոցային, լաբորատոր-գործիքային ախտորոշման ծառայություններ և ատամնաբուժական ծառայություններ)
- ՀՀ կառավարության բարեգործական ծրագրերի համակարգման հանձնաժողովի նիստերի արձանագրությունները և տարեկան ամփոփ հաշվետվությունը,
- ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից պարբերաբար իրականացվող տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության, ինչպես նաև առողջապահական ծառայությունների ծավալի վերաբերյալ վիճակագրական տվյալները,
- Տնային տնտեսությունների կողմից կատարված առողջապահական ծախսերի վերաբերյալ տեղեկատվություն հավաքագրելու նպատակով իրականացված հատուկ ընտրանքային հետազոտությունների արդյունքները (2012թ., 2015թ. և 2022թ.)

- Առողջապահության համակարգի ազգային, տարածքային և տեղական մարմինների գրանցումները,
- Ապահովագրական ընկերությունների կողմից վարվող հաշվառումները (այդ թվում՝ սոցիալական փաթեթի շրջանակներում կատարված աշխատանքների վերաբերյալ),
- ՀՀ կենտրոնական բանկի հաշվետվությունները,
- Բժշկական ծառայությունների մատակարարների գրանցումները,
- Դոնոր կազմակերպությունների կողմից տրամադրվող տվյալները:

4.2 Պետական և արտաքին աշխարհի ֆինանսավորում

Պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ինչպես նաև արտաքին աշխարհի կողմից իրականացված առողջապահական ծախսերի գնահատումն իրականացվում է գործող հաշվետվական համակարգերում առկա տեղեկատվական աղբյուրների հիման վրա: Պետական ծախսերը արտացոլվում են բյուջետային համակարգի եռամսյակային և տարեկան տարբեր հաշվետվություններում ըստ ծրագրային բյուջետավորման և տնտեսագիտական ու գործառնական դասակարգման:

Արտաքին աշխարհի կողմից իրականացված ընթացիկ և կապիտալ ծախսերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը հավաքագրվում է ՀՀ պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ հաշվետվությունից, մարդասիրական օգնության համակարգման հանձնաժողովի հաշվետվությունից, ինչպես նաև միջազգային կազմակերպությունների հայաստանյան ներկայացուցչությունների և առողջապահության համակարգում գործող ոչ առևտրային կազմակերպությունների շրջանում իրականացված հետազոտության օգնությամբ:

4.3 Ընտրանքային հետազոտություններ և տնային տնտեսությունների կողմից կատարված ծախսերի գնահատման մեթոդաբանություն

Հայաստանի Առողջապահության ազգային հաշիվները կազմելիս, հիմնական մեթոդաբանական թիրախը տնային տնտեսությունների առողջապահական ծախսերի գնահատումն է և բաշխումը ըստ մատակարարների, գործառույթների և հիվանդությունների հիմնական խմբերի:

Տարիների ընթացքում տնային տնտեսությունների առողջապահական ծախսերի ամփոփ ցուցանիշների, ինչպես նաև ըստ մատակարարների ու գործառույթների կառուցվածքի վերաբերյալ տեղեկատվության աղբյուր են հանդիսացել տնային տնտեսությունների շրջանում իրականացված հատուկ ընտրանքային հետազոտությունների և ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից պարբերաբար իրականացվող տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտությունների տվյալները:

ԱՀՀ 2011 ստանդարտը երաշխավորում է առողջապահության ընթացիկ ծախսերը հաշվարկելիս, անպայմանորեն ուշադրություն դարձնել այդ ցուցանիշի համադրությանը երկրի մակրոտնտեսական հաշիվների համադրելի ցուցանիշներին: Մասնավորապես խոսքը վերաբերում է Ազգային հաշիվների համակարգով հաշվարկվող ՀՆԱ ցուցանիշում առողջապահական ծառայությունների համախառն թողարկման, ավելացված արժեքի և

միջանկյալ սպառման, վարձու աշխատողների աշխատանքի վարձատրության և համախառն շահույթի ցուցանիշներին:

Առողջապահության ազգային հաշիվների կենտրոնի ղեկավար Է տնային տնտեսությունների կողմից առողջապահական ծախսերի հաշվարկման նոր մեթոդաբանություն, ինչն էլ 2015թ-ից կիրառվում է Առողջապահության ազգային հաշիվները կազմելիս: Համաձայն այդ մեթոդաբանության, տնային տնտեսությունների առողջապահական ծախսերի հաշվարկման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության աղբյուր են հանդիսանում երկրի պաշտոնական վիճակագրության հետևյալ տվյալները, մասնավորապես՝

1. Հայաստանի ազգային հաշիվների համակարգի մեթոդաբանության համաձայն, Համախառն ներքին արդյունքի կառուցվածքում առողջապահության ծառայությունների համախառն թողարկման ցուցանիշը:
2. Հայաստանի ազգային հաշիվների համակարգի մեթոդաբանության համաձայն, Համախառն ազգային տնօրինվող եկամտի օգտագործման (Վերջնական սպառում) կառուցվածքում տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսերի ցուցանիշը:
3. ՀՀ վճարային հաշվեկշռի առողջապահական ծառայությունների արտահանման և ներմուծման տվյալները:
4. Տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության արդյունքներով հաշվարկված տնային տնտեսությունների մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական սպառողական ծախսերի կառուցվածքում առողջապահական ծախսի (բժշկական ծառայությունների և դեղերի ու բժշկական նշանակության ապրանքների) տեսակարար կշիռը՝ հաշվարկված ըստ «Ըստ նպատակների անհատական սպառման դասակարգչի» (COICOP):

Ներկայացված տեղեկատվության հիման վրա տնային տնտեսությունների կողմից առողջապահական ծախսերի ընդհանուր ծավալը, ըստ ԱՀԿ կողմից կիրառվող մեթոդաբանության, կարելի է հաշվարկվել որպես երկրում տնային տնտեսությունների ամբողջական վերջնական սպառման ծախսերից առողջապահական ծախսերի տեսակարար կշիռով հաշվարկված ցուցանիշ: Ըստ Հայաստանի ազգային հաշիվների, տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսերը 2024 թվականին կազմել են 6,766,980.0 միլիոն դրամ⁴, իսկ սպառողական զամբյուղում առողջապահական ծախսերի տեսակարար կշիռը եղել է 10.0%, ըստ այդմ՝ տնային տնտեսությունների ամբողջ առողջապահական ծախսը (և՛ բուժօգնության ծառայություններ, և՛ դեղորայք ու բժշկական նշանակության ապրանքներ) այս մեթոդով գնահատելու դեպքում կկազմի կազմում է **676,698.0 միլիոն դրամ**:

Այս մեթոդի առաջին և գլխավոր սահմանափակությունը տնային տնտեսությունների հետազոտությամբ ստացվող առողջապահական ծախսերի գնահատականն է, որը ենթակա

⁴ Հայաստանի Հանրապետության ազգային հաշիվները – 2021, https://www.armstat.am/file/article/hah_21_6.pdf

է ընտրանքի չափի, ընտրանքում ներառված տնային տնտեսությունների բնութագրիչների, հնարավոր ծախսերի և այլ գործոնների հավանական ազդեցությանը և շարունակաբար կարող է փոխվել:

Հաջորդ հանգամանքը տնային տնտեսությունների վերջնական ծախսերի փոփոխությունն է, որը կախված է ինչպես երկրում ստեղծված եկամուտներից, այնպես էլ արտերկրից ստացվող գործոնային եկամուտների ու տրանսֆերտների չափից ու դինամիկայից: Տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսերը տարեցտարի կարող են էապես փոխվել և դրանով իսկ ազդել տնային տնտեսությունների առողջապահական ծախսերի ցուցանիշի վրա:

Երրորդ կարևոր հանգամանքը ՏՏԿԱՀ-ում տնային տնտեսությունների սպառողական ծախսերի և տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսերի ընդգրկման շրջանակների տարբերությունը:

Միաժամանակ հարկ է հաշվի առնել տվյալների ամբողջականության վրա ազդող հետևյալ երկու սահմանափակություններին.

Նախ, տնային տնտեսությունների մեկ անդամի հաշվով միջին ամսական սպառողական ծախսի ցուցանիշը յուրաքանչյուր տարի նախորդ տարվա ցուցանիշի համեմատ փոխվում է սպառողական գների ինդեքսի (ինֆլյացիայի) չափով և անտեսում է տնային տնտեսությունների կողմից կատարված փաստացի ծախսերի չափը:

Երկրորդ, ՀՀ վիճակագրական կոմիտեն Համաշխարհային բանկի փորձագետների օժանդակությամբ պարբերաբար (յուրաքանչյուր 10 տարին մեկ) իրականացնում է տնային տնտեսությունների սպառողական ծախսերի կառուցվածքի վերահաշվարկ, որի արդյունքում հետագա տարիների համար զամբյուղի կառուցվածքը մնում է հաստատուն (խոսքը վերաբերում է «պարենային ապրանքներ», «ոչ պարենային ապրանքներ» և «ծառայություններ» խմբավորմանը): Արդյունքում, օրինակ, սպառողական զամբյուղում ներառված ծառայությունների մասնաբաժինների հանրագումարը չի կարող գերազանցել «ծառայությունների» համար նախատեսված և սկզբնապես որոշված տեսակարար կշռի ցուցանիշը:

Չորրորդ սահմանափակությունը վերաբերում է այն իրողությանը, որ 2019 թվականից ՀՀ վիճակագրական կոմիտեն փոխել է տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության գործիքների՝ հարցաթերթի և օրագրի, բովանդակությունը առողջապահական ծախսերի մասով: Մասնավորապես, օրագրից հանվել է առողջապահական մոդուլը (բժշկական ծառայությունները, դեղերն ու բժշկական նշանակության ապրանքները ըստ տեսակների), իսկ մյուս հարցերի փոքր մասը ներառվել է հարցաթերթում: Արդյունքում, 2019 թվականից հետո այլևս առկա չէ որևէ տեղեկություն տնային տնտեսությունների ըստ ծառայությունների և դեղերի ու բժշկական նշանակության ապրանքների տեսակների առողջապահական ծախսերի վերաբերյալ:

Հինգերորդ սահմանափակությունը վերաբերում է այն փաստին, որ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեն Հայաստանի ազգային հաշիվները կազմելիս, որևէ տեղեկություն չի

ներկայացնում (չի հաշվարկում) տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսերի կառուցվածքի վերաբերյալ, որին հղում է արվում ԱՀՀ 2011 ստանդարտում:

Արդյունքում, տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտությամբ հավաքագրվող տեղեկատվությունը, ըստ էության, չի բավարարում Առողջապահության ազգային հաշիվների մշակման պահանջներին և, թերևս, կարող է միայն օգտագործվել որպես ընդհանուր միտումները նկարագրող տեղեկատվություն:

Ըստ 2024 թվականի ՏՏԿԱՀ ստացված տվյալների՝ բժշկական ծառայությունների համար կատարված ծախսերը կազմել են հետազոտված Տնային տնտեսությունների սպառողական ծախսերի 6.2%-ը կամ միջինում 3,800 դրամ:

Հետազոտված Տնային տնտեսությունների ծախսերի մեջ դեղորայքի ձեռք բերման համար կատարված ծախսերը կազմել են 3.8%: Դեղորայքի ձեռք բերման համար կատարված ամսական ծախսերը հետազոտված ՏՏ մեկ շնչի հաշվով կազմել են ընդամենը 2,307 դրամ:

Բացարձակ արտահայտությամբ տնային տնտեսությունների մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական առողջապահական ծախսը դարձյալ կազմում է 6,107 դրամ, սակայն անվանական սպառողական ծախսերի կառուցվածքում մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական ծախսի տեսակարար կշիռը արդեն 10.0% է:⁵

Աղյուսակ 4.1 Տնային տնտեսությունների անվանական սպառողական ծախսերի կառուցվածքը, մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական, տոկոսներով, ըստ նպատակների խմբավորված*, 2023-2024թթ, (%)

Ծախսերի հոդվածները	Ընդամենը հանրապե- տությունում		Այդ թվում՝			
	2023	2024	քաղաքային բնակավայր		գյուղական վայր	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
Սպառողական ծախսեր	100	100	100	100	100	100
այդ թվում կատարված՝						
սննդամթերքի և ոչ ալկոհոլային խմիչքների վրա	40.8	40.7	39.4	39.1	43.4	44.7
ալկոհոլային խմիչքների և ծխախոտի վրա	4.9	4.8	4.2	4.4	6.2	5.7
հագուստի և կոշիկի վրա	2.8	3.6	2.2	3.3	4.0	4.4
բնակարանային ծառայությունների, ջրի, էլեկտրաէներգիայի, գազի և վառելիքի այլ տեսակների վրա	15.6	15.4	17.2	16.2	12.5	13.5
տնային գործածության առարկաների, կենցաղային տեխնիկայի և բնակարանի ընթացիկ սպասարկման վրա	4.3	5.0	4.1	5.1	4.8	4.8
առողջապահության վրա	10.5	10.0	10.5	10.5	10.3	8.8
տրանսպորտի վրա	6.8	6.7	6.4	6.2	7.4	7.9
կապի ծառայությունների վրա	5.1	2.5	5.4	2.7	4.5	2.1

⁵ Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղբյուրությունը 2024, Վիճակագրական-վերլուծական զեկույց, Ըստ 2024 թվականի տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության արդյունքների, ՀՀ ՎԿ, Ե. 2025, էջ 103-105:

Ծախսերի հոդվածները	Ընդամենը հանրապե- տությունում		Այդ թվում՝			
	2023	2024	քաղաքային բնակավայր		գյուղական վայր	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
հանգստի և մշակույթի վրա	0.3	1.2	0.3	1.5	0.2	0.3
կրթության վրա	2.5	2.5	2.7	2.8	2.1	1.8
հյուրանոցների, սրճարանների և ռեստորանների ծառայությունների վրա	2.0	2.8	2.8	3.5	0.5	1.2
այլ ծառայությունների վրա	4.9	4.8	5.6	4.7	4.0	4.8

Աղբյուրը. Արմատատ. SS4U< 2023 և 2024թթ.

***Համաձայն** «Անհատական սպառում ըստ նպատակների» ազգային դասակարգչի, հարմոնիզացված Եվրամիության «Անհատական սպառում ըստ նպատակների» դասակարգչի (COICOP-HBS) հետ:

Ուշադրության է արժանի փաստը, որ, համաձայն Հայաստանի վճարային հաշվեկշռի տվյալների, առողջապահական ծառայությունների արտահանման ծավալը գերազանցել է ներմուծման ցուցանիշը մոտ **1.93 անգամ**: Հետևաբար, հիմք ընդունելով ԱՀՀ 2011 ստանդարտի մեթոդական երաշխավորությունները, տնային տնտեսությունների առողջապահական ծախսերի հաշվարկման համար օգտագործվել են Հայաստանի ազգային հաշիվներում ՀՆԱ արտադրության կառուցվածքում առողջապահության ծառայությունների համախառն թողարկման, ինչպես նաև ՀՀ Վճարային հաշվեկշռի առողջապահության ծառայությունների արտահանման և ներմուծման վերաբերյալ տվյալները՝ համադրելով ավելացված արժեքի, միջանկյալ սպառման և եկամուտների ձևավորման հաշվի հիմնական բաղադրիչների տվյալների հետ:

Համաձայն Հայաստանի ազգային հաշիվների ՀՆԱ արտադրության հաշվի, Առողջապահություն և բնակչության սոցիալական սպասարկում ծառայությունների թողարկումը հիմնական գներով 2024 թվականին կազմել է՝ **733,419.1 միլիոն դրամ**: Ցուցանիշը ներկայացված է հիմնական կամ արտադրողի գներով: Առողջապահության ծառայությունների ծավալը գնորդի գներով հաշվարկելու համար անհրաժեշտ է հաշվի առնել արտադրանքի և արտադրության այլ հարկերը՝ հանած սուբսիդիաները, առևտրային վերադիրը և տրանսպորտային վերադիրը: Հաշվարկներում ներառելով նաև առողջապահական ծառայությունների ներմուծման և արտահանման ծավալները, ինչպես նաև մասնավոր առևտրային կազմակերպությունների (ոչ ապահովագրական), ապահովագրական ընկերությունների, տնային տնտեսություններին սպասարկող կազմակերպությունների, պետական հատվածի և արտաքին աշխարհի կողմից կատարված վճարումների ծավալները՝ 2024 թվականի համար տնային տնտեսությունների կողմից բժշկական ծառայությունների դիմաց կատարված փաստացի ծախսերի ծավալը գնահատվել է **465,950.5 միլիոն դրամ**:⁶

Բժշկական ծառայություններից բացի, տնային տնտեսությունների առողջապահական ծախսերը ներառում են նաև դեղորայքի և բժշկական նշանակության ապրանքների վրա

⁶ Տնային տնտեսությունների ծախսեր = առողջապահության ծառայություններ գնորդի գներով + ներմուծում – արտահանում – կազմակերպությունների վճարներ – ապահովագրական ընկերությունների վճարներ – պետական հատվածի ծախսեր – արտաքին աշխարհի ծախսեր:

կատարված ծախսերը, որոնց վերաբերյալ տեղեկատվություն առկա է տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության տվյալների շտեմարանում և հետազոտության ամփոփ զեկույցում:⁷ Հիմք ընդունելով տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտության տվյալները, ինչպես նաև դեղերի և բժշկական նշանակության ապրանքների արտադրության, ներմուծման և արտահանման ծավալները, դեղորայքի և բժշկական նշանակության ապրանքների ամբողջական ծախսը գնահատվել է **228,047.2 միլիոն դրամ**:

** «Առողջապահության հաշիվների համակարգ-2011» ստանդարտի մեթոդաբանության համաձայն, տնային տնտեսությունների կողմից դեղատոմսերից և մասնագիտացված մանրածախ առևտրի այլ կետերից գնված դեղորայքը և բժշկական նշանակության ապրանքները եթե հանդիսացել են խնամյալին մատուցված բժշկական օգնության ծառայության (կոմբինացված կամ կոմպլեքս) բաղկացուցիչ մաս, ապա այդ ծախսերը պետք է ներառվեն բուժօգնության ծախսերի կառուցվածքում: Այս կատեգորիայի Դեղորայքի և բժշկական նշանակության ապրանքների ծախսը պետք է արտացոլվի բժշկական հաստատության արտադրության գործոնների (FP) դասակարգչի օգնությամբ: Մինչ այս պահը, անհրաժեշտ տեղեկատվության բացակայությամբ պայմանավորված, դեղորայքի և բժշկական նշանակության ապրանքների ծախսը Հայաստանի ազգային հաշիվներում արտացոլվում է մեկ ցուցանիշով՝ առանց պահանջվող խմբավորման/բաշխման:*

⁷ **Համաձայն** «Անհատական սպառում ըստ նպատակների» ազգային դասակարգչի, հարմոնիզացված Եվրամիության «Անհատական սպառում ըստ նպատակների» դասակարգչի (COICOP-HBS) հետ:

ԳԼՈՒԽ 5. 2022 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱԱՀ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

5.1 ԱԱՀ ամփոփ արդյունքներ

2024 թվականին ֆինանսավորման բոլոր աղբյուրների՝ պետական և մասնավոր հատվածների ու արտաքին աշխարհի, ընդհանուր առողջապահական ընթացիկ ծախսերի ծավալը կազմել է **882,010.7 միլիոն դրամ**, իսկ կապիտալ ծախսերը՝ **44,491.4 միլիոն դրամ**:

Աղյուսակ 5.1.1 Առողջապահության ընթացիկ և կապիտալ ծախսերը, միլիոն դրամ

Ծախսերի տեսակները	2022 թվական	2023 թվական	2024 թվական
Առողջապահության ընթացիկ ծախսեր	846,924.0	885,999.96	896,049.85
Առողջապահության կապիտալ ծախսեր	42,972.9	44,491.4	48,357.7

*2023 թվականի տվյալները ճշգրտվել են

Նախորդ տարվա ցուցանիշի համեմատ արձանագրվել է առողջապահության ընթացիկ ծախսերի աճ 1.13%-ով, ինչը հիմնականում ինչը հիմնականում պայմանավորված է եղել պետական հատվածի ծախսերի 11.93% ավելացումով և մասնավոր հատվածի ծախսերի 0.85% կրճատումով:

Մասնավոր հատվածում կրճատվել են տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները կրճատվել են 0.79%-ով, իսկ մյուս բաղադրիչների մասով (մասնավոր ապահովագրական ընկերություններին վճարված գումարներ և փոխհատուցում, և գործատուների վճարումներ) արձանագրվել է ֆինանսավորման ծավալների աննշան աճ: Կապիտալ ծախսերի աճը հիմնականում պայմանավորված է եղել Կառավարության և առողջապահական կազմակերպությունների կողմից իրականացված մոտ կապիտալ շինարարության ծավալների աճով:

Առողջապահության ազգային հաշիվների 2023 և 2024 թվականների հիմնական ցուցանիշները ներկայացված են Աղյուսակ 5.1.2-ում:

Աղյուսակ 5.1.2 Առողջապահության ազգային հաշիվների հիմնական ցուցանիշները

Խումբ	Ծածկագիր (ICHA)	Ցուցանիշ	ԾԱՎԱԼԸ (միլիոն դրամ)		Տեսակարար կշիռը ԱԸԾ-ում	
			2023	2024	2023	2024
Առողջապահության գործառնություններ	HC.1	Բժշկական օգնության ծախսեր, որից՝	532,173.9	524,835.8	60.06%	58.57%
	HC.1.1	Ստացիոնար բուժօգնության ծախս	378,808.5	373,856.5	42.75%	41.72%
	HC.1.2	Ցերեկային ստացիոնար բուժօգնության ծախս	10,009.2	17,761.0	1.13%	1.98%
	HC.1.3	Արտահիվանդանոցային բուժօգնության ծախս	134,746.8	124,095.8	15.21%	13.85%
	HC.1.4	Տնային պայմաններում բժշկական օգնություն	6,197.6	6,664.5	0.70%	0.74%
	HC.1.nec	Չճշտված բժշկական օգնություն (n.e.c.)	2,411.8	2,458.0	0.27%	0.27%

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Խումբ	Ծածկագիր (ICHA)	Ցուցանիշ	ԾԱՎԱԼԸ (միլիոն դրամ)		Տեսակարար կշիռը ԱԸԾ-ում	
			2023	2024	2023	2024
	HC.2	Վերականգնողական բուժօգնության ծախս	18,349.3	21,525.4	2.07%	2.40%
	HC.3	Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	10,598.2	10,877.5	1.20%	1.21%
	HC.4	Բուժօգնության օժանդակ ծառայություններ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)	74,257.6	83,509.2	8.38%	9.32%
	HC.5	Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառույթի չնշված)	229,677.3	234,506.0	25.92%	26.17%
	HC.6	Կանխարգելիչ բուժօգնության ծախս	9,883.5	9,744.7	1.12%	1.09%
	HC.7	Առողջապահության համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում	10,608.3	10,614.7	1.20%	1.18%
	HC.9	Այլ առողջապահական ծառայություններ չդասակարգված (n.e.c.)	451.7	436.7	0.05%	0.05%
Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	Պետական առողջապահական սխեմաներ և Պարտադիր վճարովի բժշկական ապահովագրության սխեմաներ	140,568.5	157,092.8	15.87%	17.53%
	HF.2	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	31,301.9	30,855.0	3.53%	3.44%
	HF.3	Տնային տնտեսությունների ծախսեր	712,981.6	707,329.9	80.47%	78.94%
	HF.4	Մնացած աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	1,148.0	772.1	0.13%	0.09%
Մատակարարներ	HP.1	Հիվանդանոցներ	356,818.9	364,533.9	40.27%	40.68%
	HP.2	Երկարաժամկետ առողջապահական խնամքի հաստատություններ	803.3	406.1	0.09%	0.05%
	HP.3	Արտահիվանդանոցային առողջապահական ծառայություններ մատուցողներ	134,214.8	132,068.0	15.15%	14.74%
	HP.4	Օժանդակ ծառայություններ մատուցողներ	46,015.3	44,327.9	5.19%	4.95%
	HP.5	Մանրածախս առևտրով զբաղվողներ և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	229,677.3	231,047.2	25.92%	25.79%
	HP.6	Կանխարգելիչ բժշկական օգնության ծառայություններ մատուցողներ	9,512.0	9,252.7	1.07%	1.03%
	HP.7	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	10,608.3	10,603.4	1.20%	1.18%
	HP.8	Տնտեսության մնացած մասը	6,212.6	6,279.8	0.70%	0.70%
	HP.9	Մնացած աշխարհը	92,137.4	97,531.0	10.40%	10.88%
Եկամուտներ ապահովող	FS.RI.1.1	Առողջապահության ծախսերի հանրային ֆինանսավորում/ Կառավարություն	139,195.4	155,801.2	15.71%	17.39%
	FS.RI.1.2	Կորպորացիաներ	28,076.4	27,776.7	3.17%	3.10%

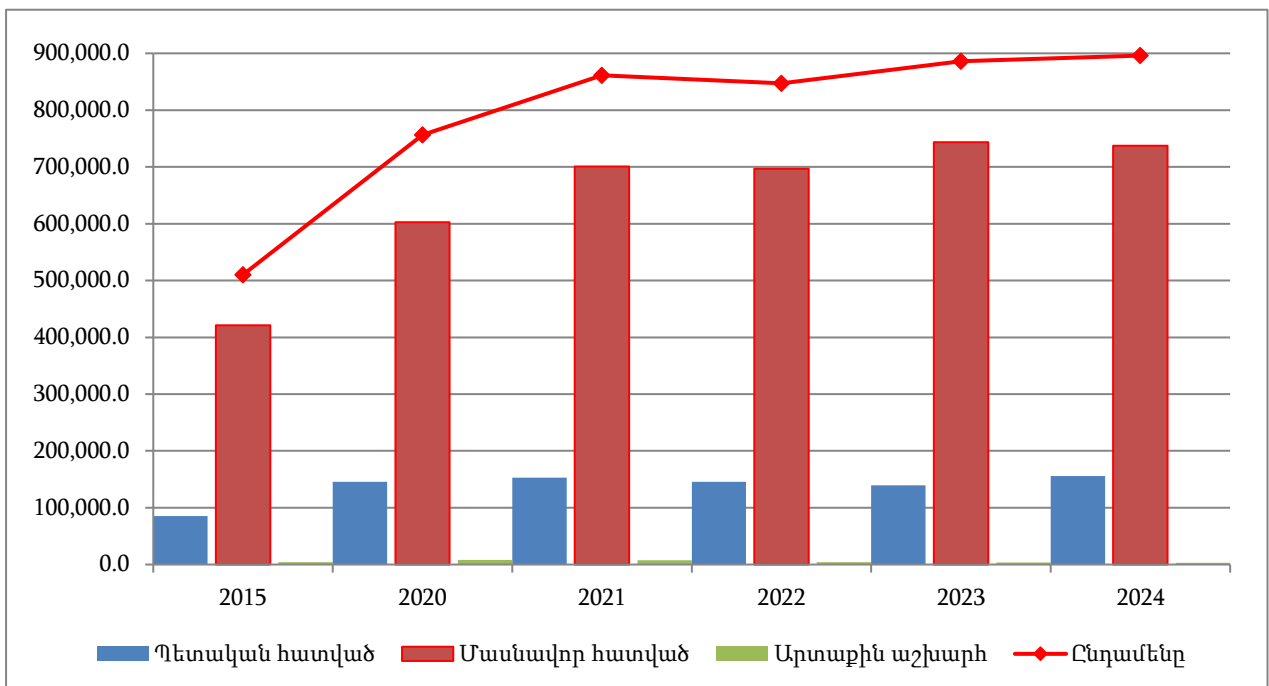
Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Խումբ	Ծածկագիր (ICHA)	Ցուցանիշ	ԾԱՎԱԼԸ (միլիոն դրամ)		Տեսակարար կշիռը ԱԸԾ-ում	
			2023	2024	2023	2024
	FS.RI.1.3	Տնային տնտեսություններ	712,981.6	707,329.9	80.47%	78.94%
	FS.RI.1.4	SSUNԱԿ	2,311.9	2,233.5	0.26%	0.25%
	FS.RI.1.5	Առողջապահության ծախսերի արտաքին ֆինանսավորում	3,434.7	2,908.6	0.39%	0.32%
Կապիտալի կուտակում		Պետական կառավարման և ՏԻ մարմինների կապիտալ ծախսեր	5,868.7	4,526.6	13.19%	9.36%
		Մասնավոր հատվածի կապիտալ ծախսեր	35,251.3	42,650.5	79.23%	88.20%
		Արտաքին աշխարհի կապիտալ ծախսեր	3,371.4	1,180.6	7.58%	2.44%

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2023-2024.

Առողջապահության ֆինանսավորման հիմնական աղբյուրների ծախսերի ծավալների փոփոխությունն ազդել է նաև ընդհանուր ֆինանսավորման կառուցվածքի վրա:

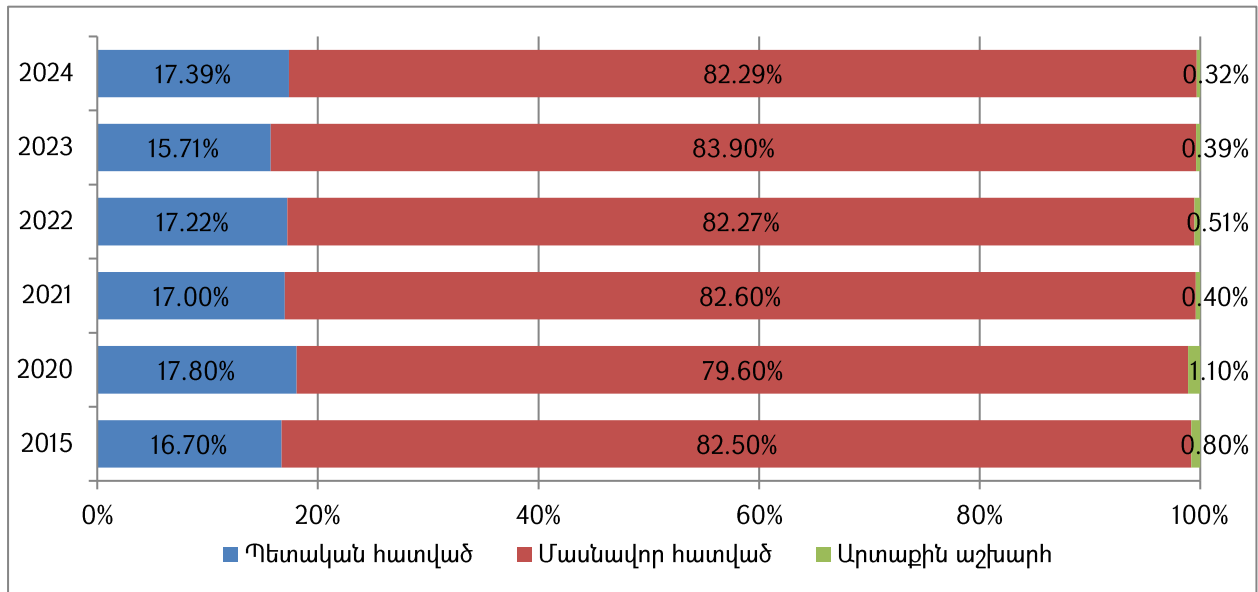
Գծապատկեր 5.1.1 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը 2015, 2020-2024թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, միլիոն դրամ

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2015, 2023-2024

Առողջապահության ֆինանսավորման հիմնական աղբյուրների ծախսերի ծավալների փոփոխությունը ազդել է նաև ընդհանուր ֆինանսավորման կառուցվածքի վրա:

Գծապատկեր 5.1.2 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերի կառուցվածքը 2015, 2020-2024թթ. ըստ Առողջապահության ազգային հաշիվների, տոկոս

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2015, 2023-2024

2024 թվականին, թեև պետության կողմից առողջապահության ֆինանսավորման ծավալները կրճատվել են նախորդ տարվա ցուցանիշի համեմատ, այնուհանդերձ, դրանք գտնվում են Առողջապահության համակարգի զարգացման ռազմավարության և ծրագրերով և ՀՀ կառավարության 2023-2025 թվականների պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրով նախատեսված ֆինանսավորման ծավալների շրջանակում և համապատասխանում են առողջապահության ոլորտում պետական քաղաքականության ռազմավարական ուղենիշներին: Ծախսերի կրճատումը պայմանավորված է հիմնականում գրանցված դեպքերի թվի նվազումով:

5.2 Առողջապահական ծախսերի համեմատական ցուցանիշների վերլուծություն

Առողջապահության ընթացիկ ծախսերի վերաբերյալ առավել ամբողջական պատկերացում կազմելու, ինչպես նաև համապատասխան վերլուծություններ կատարելու համար էական նշանակություն ունեն ծախսերի համեմատական և համադրելի ցուցանիշները, ինչպես օրինակ՝ ծախսերը ՀՆԱ-ի նկատմամբ, ծախսերը բնակչության մեկ շնչի հաշվով և այլն (տես՝ Աղյուսակ 5.2.1): Երկրի մասշտաբով առողջապահության ծախսերի վերաբերյալ համադրելի ցուցանիշներից առավել կարևորվում է ՀՆԱ-ի նկատմամբ ծախսերի հարաբերակցությունը:

Առողջապահական ընթացիկ ծախսը ՀՆԱ-ի նկատմամբ 2024 թվականին կազմել է 8.79% (2023թ.՝ 9.32%) և կրճատվել է նախորդ տարվա ցուցանիշի համեմատ մոտ 0.53 տոկոսային կետով (2023թ.՝ 6.4 տոկոսային կետ) :

Պետական ֆինանսավորումը կազմել է ՀՆԱ-ի 1.53 %-ը (2023թ.՝ 1.46%), ինչը ավել է նախորդ տարվա ցուցանիշի համեմատ 0.07 տոկոսային կետով:

Տնային տնտեսությունների կողմից կատարվող ուղղակի վճարումները կազմել են ՀՆԱ-ի 6.94%-ը (2023թ.՝ 7.50%) և կրճատվել են նախորդ տարվա ցուցանիշի համեմատ մոտ 0.56 տոկոսային կետով:

Առաջին հայացքից, ՀՆԱ-ի նկատմամբ առողջապահության ընթացիկ ծախսերի ցուցանիշը թվում է բավականին մեծ և ոչ հիմնավոր բարձր միջին եկամուտ ունեցող երկրի համար, քանզի այն բնորոշ է արդյունաբերապես զարգացած երկրներին: Սակայն, այդպիսի թվացյալ անհամարժեքությունը հիմնավոր է և բացատրելի, քանզի.

Նախ. երկրի կառուցվածքային ռեզիդենտ միավորների առողջապահական ընթացիկ ծախսերի աճը համարժեք երկրում ինչպես ընդհանուր եկամուտների աճին (մոտ 6 տոկոսային կետով զիջում է ՀՆԱ անվանական աճի կամ եկամուտների իրական աճի տեմպին), այնպես էլ առողջապահության հիմնական ցուցանիշների (հիմնանակում հիվանդացության դեպքեր) դինամիկային:

Աղյուսակ 5.2.1 Առողջապահական ընթացիկ ծախսերի ագրեգացված ցուցանիշների, ՀՆԱ-ի և բնակչության թվաքանակի փոփոխությունը 2024 թվականին նախորդ տարվա ցուցանիշների համեմատ

	2023-ը 2022-ի նկատմամբ, %	2024-ը 2023-ի նկատմամբ, %
Առողջապահության ընթացիկ ծախսեր (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	104.61%	101.14%
Պետական (հանրային) ծախսեր (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	93.31%	112.03%
Մասնավոր ծախսեր (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	106.62%	99.19%
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	106.44%	99.21%
Ներքին արդյունք (համախառն, շուկայական գներով) միլիոն դրամ (անվանական)	111.81%	107.24%
Բնակչության միջին տարեկան թվաքանակը, մարդ	101.00%	101.00%

Աղբյուրը՝ ԱԱՀ 2024, Արմատատ

Բացի այդ, արտադրական եղանակով հաշվարկված ՀՆԱ կառուցվածքում, **ՀՆԱ-ի նկատմամբ առողջապահության համախառն թողարկման (միայն բժշկական ծառայությունների) ծավալը հիմնական գներով, առանց դեղերի և բժշկական նշանակության ապրանքների, 2023 և 2024 թվականներին կազմել է, համապատասխանաբար՝ 7.97% և 7.77 %:**

Երկրորդ, Հայաստանի պայմաններում բնակչության եկամուտների և սպառողական ծախսերի վրա զգալի է արտերկրից ստացվող զուտ գործոնային եկամուտների և զուտ ընթացիկ տրանսֆերտների ազդեցությունը: 2024 թվականին դրանց ծավալները թեև կրճատվել են նախորդ տարվա ցուցանիշների համեմատ, այնուհանդերձ դրանց որոշակի մասն ուղղվում է բնակչության կրթական և առողջապահական կարիքներիմբավարարմանը:

Երրորդ, վերջին տարիներին շարունակաբար արձանագրվում է բժշկական ծառայությունների, դեղորայքի և բժշկական նշանակության ապրանքների ինչպես

ընթացիկ, այնպես էլ իրական գների աճ, ինչը, ծառայությունների նույն ծավալի դեպքում անգամ, անվանական ծախսերի ավելացման լրացուցիչ գործոն է:

Աղյուսակ 5.2.2 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերի համադրելի ցուցանիշներ

Ցուցանիշներ	2022	2023	2024	2024-ը 2023-ի նկատմամբ %
Առողջապահության ընթացիկ ծախսեր (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	846,923.96	885,999.96	896,049.9	101.14%
Պետական (հանրային) ծախսեր (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	149,036.22	139,195.4	155,801.2	112.03%
Մասնավոր հատվածի ծախսեր (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	697,224.07	743,369.90	737,340.08	99.19%
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (շուկայական գներով), միլիոն դրամ	669,839.28	712,981.56	707,329.9	99.21%
Ներքին արդյունք (համախառն, շուկայական գներով) միլիոն դրամ (անվանական)	8,501,449.4	9,505,221.6	10,193,415.3	107.24%
Բնակչության միջին տարեկան թվաքանակը, մարդ	2,935,100.0	2,964,350.0	3,033,726.5	102.34%
ԱՄՆ դոլար / ՀՀ դրամ փոխարժեքը (միջին տարեկան)	435.67	392.48	392.73	100.06%
Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը ՀՆԱ-ի նկատմամբ, տոկոս	9.96%	9.32%	8.79%	-0.53%-ային կեստ
Պետական ծախսերը ՀՆԱ-ի նկատմամբ, տոկոս	1.75%	1.46%	1.53%	0.07%-ային կեստ
Մասնավոր հատվածի ծախսերը ՀՆԱ-ի նկատմամբ, տոկոս	8.20%	7.82%	7.23%	-0.59%-ային կեստ
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները ՀՆԱ-ի նկատմամբ, տոկոս	7.88%	7.50%	6.94%	-0.56%-ային կեստ
Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը մեկ շնչի հաշվով միջին տարեկան, դրամ	288,550.3	298,863.5	295,362.8	98.83%
Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական, դրամ	24,045.9	24,905.3	24,613.6	98.83%
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները մեկ շնչի հաշվով միջին տարեկան, դրամ	228,216.9	240,518.7	233,155.5	96.94%
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական, դրամ	19,018.1	20,043.2	19,429.6	96.94%
Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը մեկ շնչի հաշվով միջին տարեկան, ԱՄՆ դոլար	662.3	761.5	752.1	98.77%
Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական, ԱՄՆ դոլար	55.2	63.5	62.7	98.77%
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները մեկ շնչի հաշվով միջին տարեկան, ԱՄՆ դոլար	523.8	612.8	593.7	96.88%

Ցուցանիշներ	2022	2023	2024	2024-ը 2023-ի նկատմամբ %
Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական, ԱՄՆ դոլար	43.7	51.1	49.5	96.88%

Աղբյուրը՝ ՀԱԱՀ 2022-2024, Արմատատ

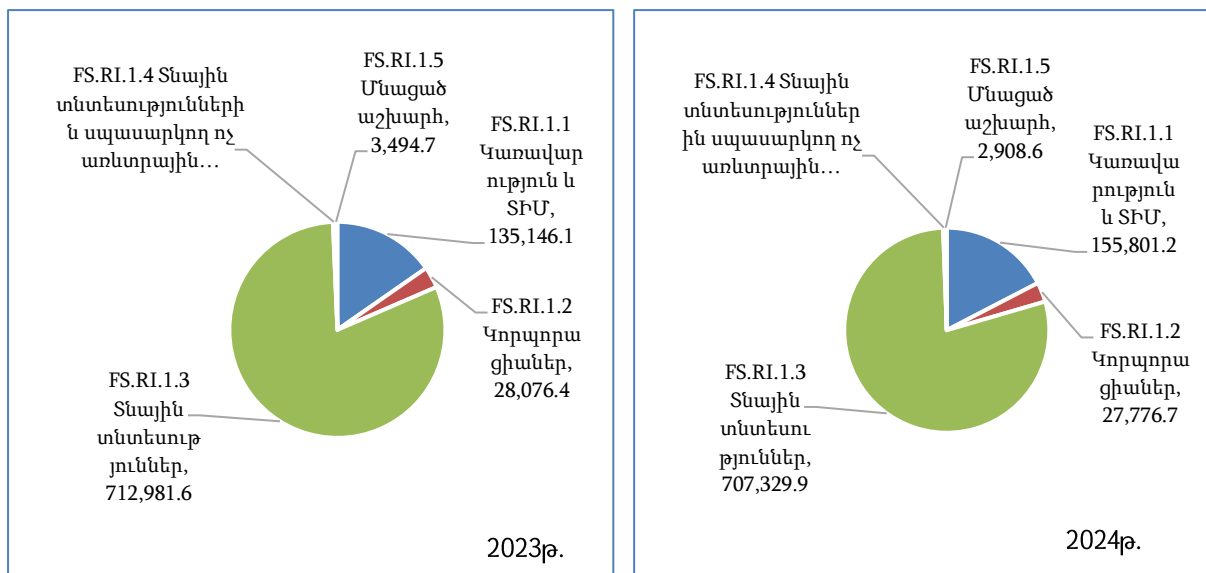
5.3 Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը (ԱԱՀ) ըստ ԱՀՀ 2011 ստանդարտի

5.3.1 Ֆինանսավորման սխեմաներին եկամուտներ ապահովող ինստիտուցիոնալ միավորները և Առողջապահության ֆինանսավորման աղբյուրները (FS.RI/x FS)

Այս հաշիվները պատկերացում են տալիս, թե առողջապահական համակարգում ֆինանսավորման մեխանիզմներից յուրաքանչյուրի համար որո՞նք են եղել ֆինանսավորման կամ եկամտի աղբյուրները (ինստիտուցիոնալ մարմին կամ հատված): Աղյուսակը ներկայացնում է դրամական հոսքերը ֆինանսավորման սխեմայի համար եկամուտ ապահովող ինստիտուցիոնալ միավորների և ֆինանսավորման սխեմաների միջև (Տես՝ Բաժին 5.4, Աղյուսակ 5.4.1):

2024 թվականին ֆինանսավորման բոլոր աղբյուրներից գեներացված եկամուտների, և համապատասխանաբար՝ ըստ ինստիտուցիոնալ միավորների և ֆինանսավորման սխեմաների, առողջապահության ընթացիկ ծախսերի ընդհանուր ծավալը կազմել է **896,049.9 միլիոն դրամ** (2023թ.՝ 885,999.96 միլիոն դրամ), ինչը գերազանցել է նախորդ տարվա ցուցանիշը 1.14%-ով:

Գծապատկեր 5.3.1 (FS.RI) Ֆինանսավորման սխեմաներին եկամուտներ ապահովող ինստիտուցիոնալ միավորները 2023-2024թթ., միլիոն դրամ

Աղբյուրը՝ ՀԱԱՀ 2023 և 2024:

5.3.2 Եկամտի տեսակներն ըստ եկամտի ֆինանսավորման սխեմաների (HFxFS)

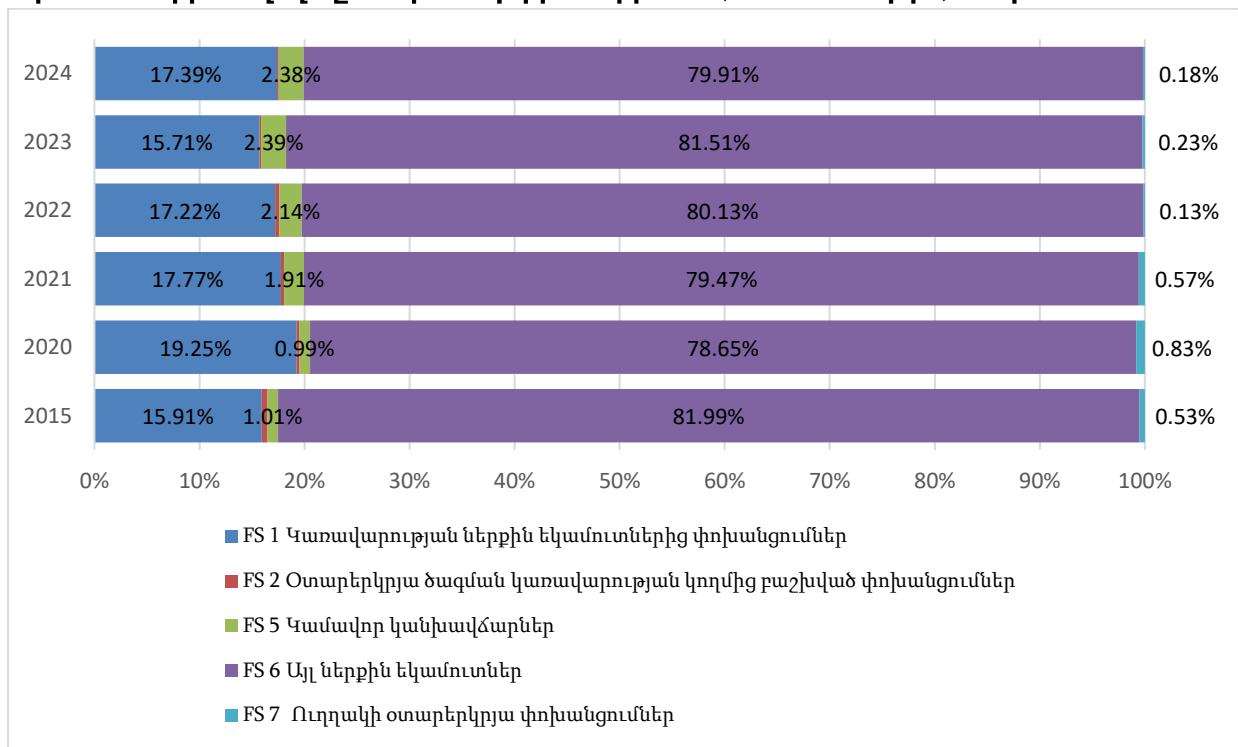
Այս հաշիվը ցույց է տալիս առողջապահական համակարգի ֆինանսավորումն ըստ տարբեր սխեմաների:

Փաստացի, սխեմաների ֆինանսավորման համար օգտագործվող միջոցները հավաքագրվում են առանձին ինստիտուցիոնալ միավորների կողմից:

Աղյուսակը պատասխանում է «որտեղից են գումարները» հարցին՝ ցույց տալով յուրաքանչյուր ֆինանսավորման սխեմայի եկամտի տեսակները: Աղյուսակը նաև ցույց է տալիս եկամտի յուրաքանչյուր տեսակի հարաբերական նշանակությունը յուրաքանչյուր ֆինանսավորման սխեմայի ֆինանսավորման և ընդհանուր գործառնական ծախսերի մեջ:

Ֆինանսավորման սխեմաների համար եկամուտների աղբյուրներն են՝ FS.1 Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումները, FS.2 Օտարերկրյա ծագման փոխանցումները՝ բաշխված կառավարության կողմից, FS.5 Կամավոր կանխավճարները, FS.6 Այլ ներքին եկամուտները, FS.7 Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումները, FS.nec Առողջապահության չճշտված ֆինանսավորման մեխանիզմներից եկամուտները:

Գծապատկեր 5.3.2 Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների ծավալն ըստ կատեգորիաների 2015, 2020-2024թթ., տոկոս

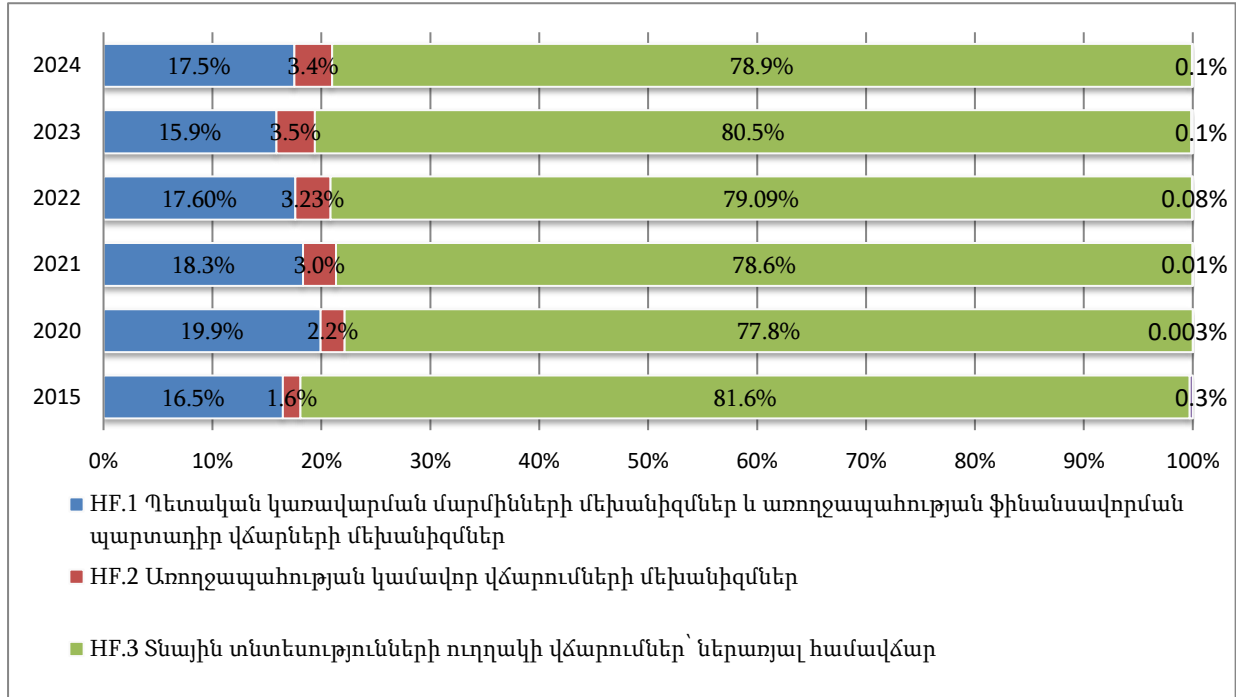
Աղբյուրը՝ ՀԱԱՀ 2015, 2020-2024

2019 թվականից սկսած ֆինանսավորման սխեմաների կառուցվածքում 80%-ից ավելին կազմում են տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումները՝ ներառյալ համավճարը: Միևնույն ժամանակ, պետական ֆինանսավորման ծավալների աճի շնորհիվ պետական կառավարման մարմինների և առողջապահության պարտադիր վճարների մեխանիզմների տեսակարար կշիռը կազմել է գրեթե 18%:

2024 թվականին ևս տարբեր աղբյուրներից ֆինանսավորման ծավալների կրճատման տարբեր տեմպերի արդյունքում շարունակաբար փոխվում են նաև ֆինանսավորման սխեմաների կատեգորիաների տեսակարար կշիռները:

Ֆինանսավորման աղբյուրներից ստացված միջոցները համակարգում բաշխվում են ըստ տարբեր ֆինանսական մեխանիզմների:

Գծապատկեր 5.3.3 HF Ֆինանսավորման սխեմաների կառուցվածքն ըստ կատեգորիաների 2015, 2020-2024թթ., տոկոս

Աղբյուրը՝ ԱԱՀ 2015, 2020-2024

Աղյուսակ 5.3.1 Առողջապահության ծախսերն ըստ ֆինանսավորման սխեմաների և ֆինանսավորման աղբյուրների (HFxFS), 2023թ., միլիոն դրամ

Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաները		FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	Ընդամենը
Ֆինանսավորման սխեմաները		Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով հատկացված)	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	
HF.1	Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների մեխանիզմներ	139,195.43	1,373.03				140,568.46
HF.2	Առողջապահության կամավոր վճարումների մեխանիզմներ			21,186.12	9,202.20	913.60	31,301.91
HF.3	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)				712,981.56		712,981.56
HF.4	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման					1,148.03	1,148.03

Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտներ		FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	Ընդամենը
Ֆինանսավորման սխեմաները	մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով հատկացված)	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	
		139,195.43	1,373.03	21,186.12	722,183.76	2,061.63	885,999.96

Աղբյուր՝ ԱԱՀ-2023

Աղյուսակ 5.3.2 Առողջապահության ծախսերն ըստ ֆինանսավորման սխեմաների և ֆինանսավորման աղբյուրների (HFxFS), 2024թ., միլիոն դրամ

Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտներ		FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	Ընդամենը
Ֆինանսավորման սխեմաները		Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով հատկացված)	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	
		155,801.18	1,291.58				157,092.7
HF.1	Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների մեխանիզմներ						
HF.2	Առողջապահության կամավոր վճարումների մեխանիզմներ			21,305.19	8,704.96	844.87	30,855.0
HF.3	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)				707,329.93		707,329.9
HF.4	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)					772.15	772.2
Ընդամենը		155,801.18	1,291.58	21,305.19	716,034.89	1,617.02	896,049.9

Աղբյուր՝ ԱԱՀ-2024

5.3.3 Ֆինանսավորման սխեմաների և ֆինանսավորման գործակալների հաշիվ (HFxFA)

Այս հաշվում ներկայացվում է ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ ֆինանսավորման սխեմաների և ֆինանսական գործակալների:

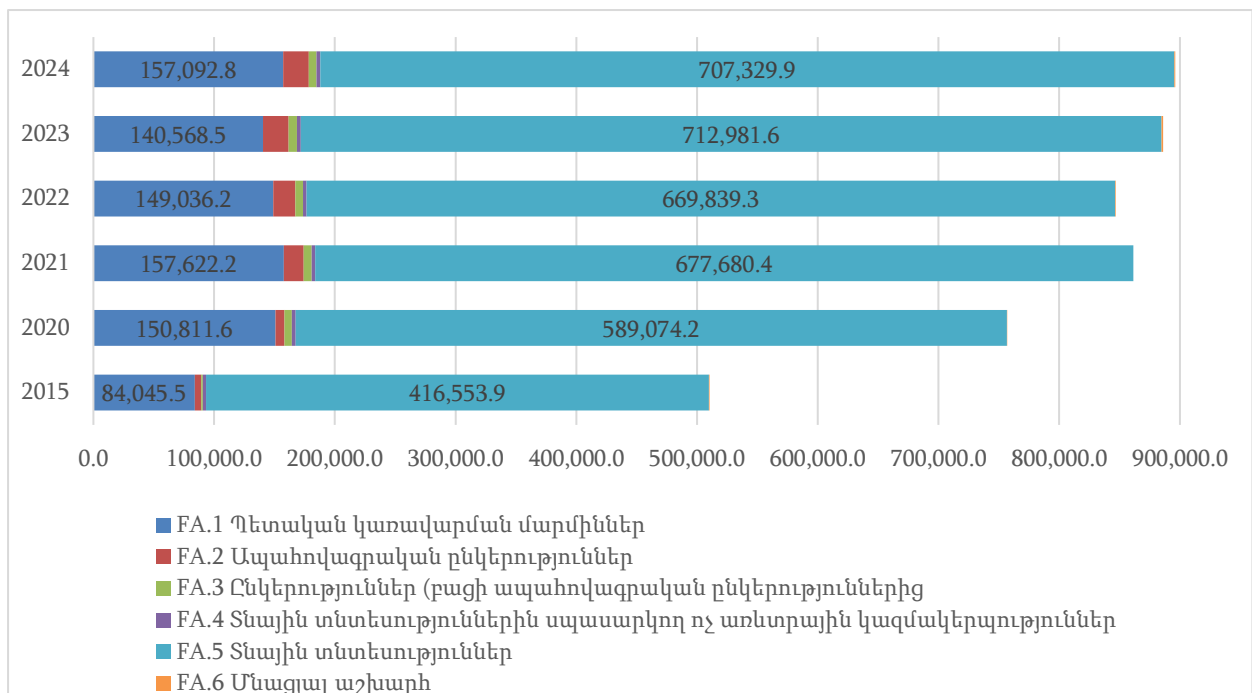
Այս աղյուսակը ցույց է տալիս առողջապահության ֆինանսավորման ինստիտուցիոնալ կառուցվածքը՝ նշելով սխեմաների և գործակալների միջև փոխհարաբերությունները: Աղյուսակը պատասխանում է «ով ինչ վճարման սխեմա է վերահսկում» հարցին:

Ֆինանսավորման գործակալները, ընդհանուր առմամբ, մեկնարկային կետն են ֆինանսավորման սխեմաների աղյուսակները կազմելիս, քանի որ դրանք տվյալ նպատակի համար համապատասխան տվյալների աղբյուրներ են:

Ֆինանսական աղբյուրներից ստացված միջոցները ֆինանսավորման համապատասխան սխեմաներով տրամադրվում են ֆինանսական գործակալներին, որոնք տնօրինում են այդ միջոցները, կամ այլ խոսքով, վճարում են առողջապահական և հարակից ծառայություններ մատակարարողներին: Որոշ դեպքերում ֆինանսավորման աղբյուրն ու ֆինանսական գործակալը նույնական են, ինչպես օրինակ տնային տնտեսությունների պարագայում: Այլ դեպքերում, օրինակ, պետական կառավարման մարմինը՝ ՀՀ առողջապահության նախարարությունը կարող է ֆինանսական գործակալ լինել նաև միջազգային դոնոր կազմակերպության կողմից տրամադրված դրամաշնորհային միջոցները տնօրինելու (ծախսելու) համար:

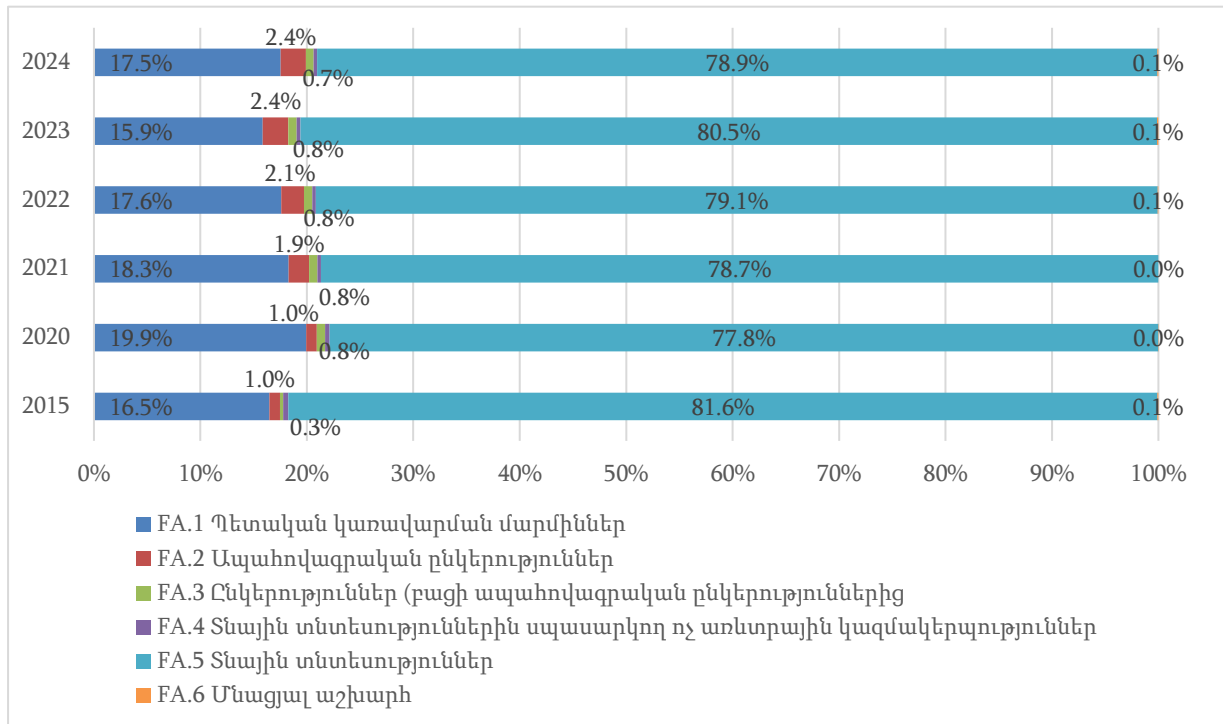
Ֆինանսական աղբյուրների կողմից տրամադրված միջոցները տնօրինվել են հետևյալ ֆինանսական գործակալների կողմից՝ FA.1 Պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ (ըստ նախարարությունների և այլ գերատեսչությունների), FA.2 Ապահովագրական ընկերություններ, FA.3 Ընկերություններ (բացի ապահովագրական ընկերություններից), FA.4 Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ, FA.5 Տնային տնտեսություններ և FA.6 Մնացյալ աշխարհ (Տես՝ Բաժին 5.4, Աղյուսակ 5.4.2):

Գծապատկեր 5.3.4 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ ֆինանսական գործակալների կատեգորիաների (FA) 2015, 2020-2024թթ., միլիոն դրամ

Աղբյուրը՝ ԱԱՀ 2015, 2020-2024

Գծապատկեր 5.3.5 Ֆինանսավորման կառուցվածքն ըստ ֆինանսական գործակալների կատեգորիաների (FA) 2015, 2020-2024թթ., տոկոս

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2015, 2020-2024

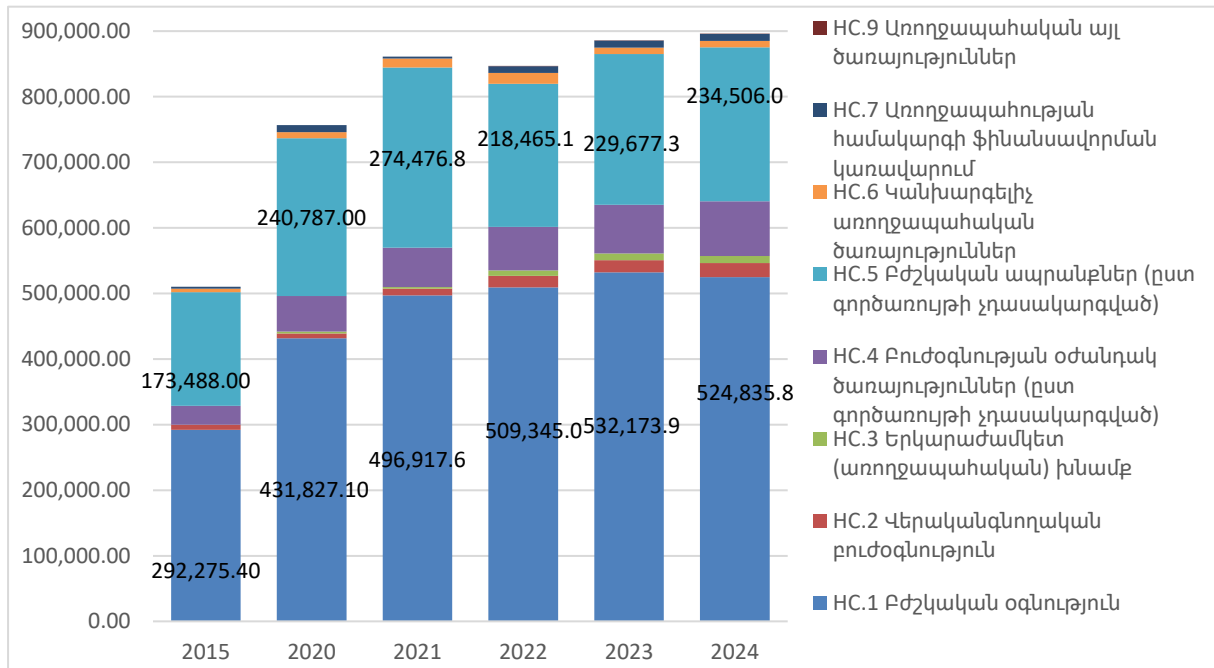
5.3.4 Առողջապահական ծախսեր՝ ըստ ֆինանսավորման սխեմայի և գործառույթի (HCxHF)

Հաշիվը ցույց է տալիս առողջապահական ծախսերը՝ ըստ ֆինանսավորման սխեմայի և գործառույթի տեսակի, նկարագրում է ռեսուրսների ընդհանուր և հատուկ բաշխումն ըստ առողջապահական ծառայության հիմնական տեսակների և ֆինանսավորման սխեմայի:

Այն պատասխանում է «ով ինչ է ֆինանսավորում» հարցին և թույլ է տալիս մեզ որոշել և՛ գործառույթները, որոնցում կենտրոնացված են ռեսուրսները, և՛ դրանց հիմնական ֆինանսավորման հոսքերը:

Փորձը ցույց է տվել, որ այս աղյուսակը կարևոր է առողջապահական ընթացիկ ծախսերի պահանջարկի գնահատականները ստուգելու համար:

Գծապատկեր 5.3.6 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ առողջապահական գործառույթների 2015, 2020-2024թթ.*, միլիոն դրամ

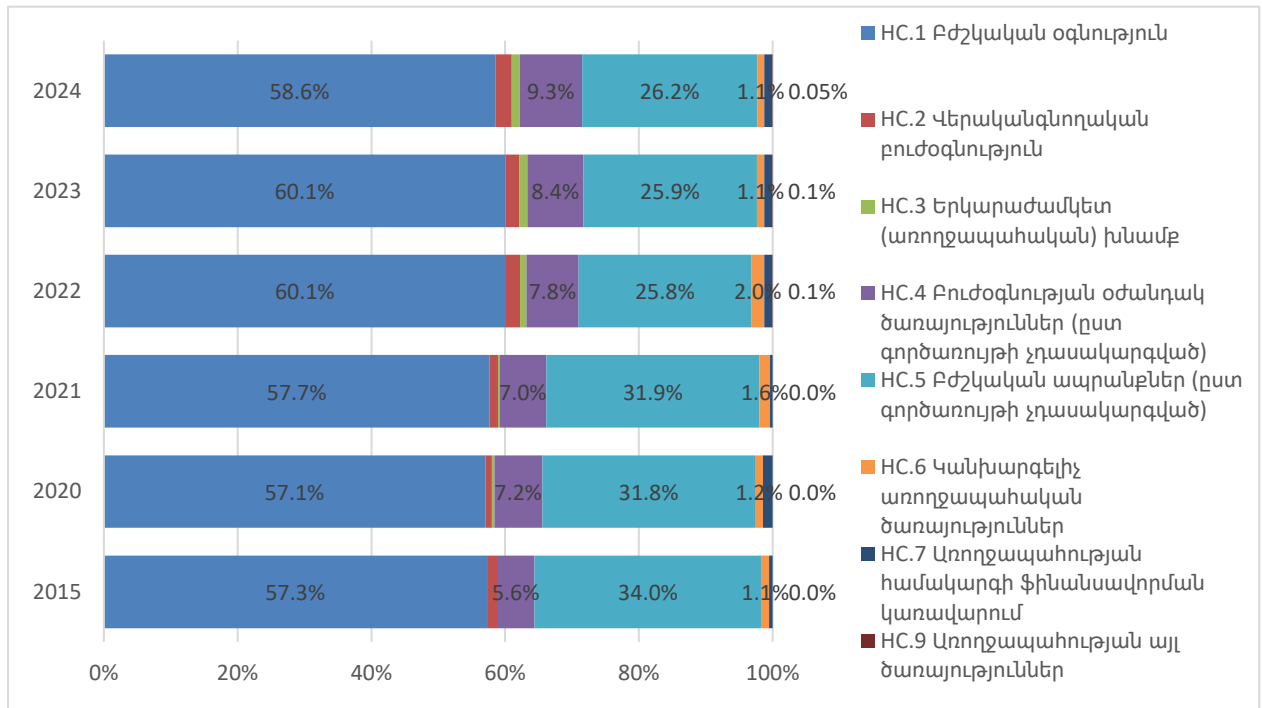

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2015, 2020-2024

*2022 - 2024 թվականների տվյալները համադրելի չեն նախորդ տարիների հետ:

Համաձայն այս հաշվի, ֆինանսական միջոցները ըստ Առողջապահական գործառույթների հիմնական խմբերի, 2024թ. բաշխվել են հետևյալ կերպ՝ ֆինանսավորման կեսից ավելին՝ 5860%-ը, բաժին է ընկել բժշկական օգնության ծառայություններին, իսկ 26.2%-ը՝ դեղերին և բժշկական նշանակության ապրանքներին: Երրորդ խումբը 9.3% տեսակարար կշռով բուժօգնության օժանդակ ծառայություններ են կամ լաբորատոր-գործիքային ախտորոշման ծառայությունները (Տես՝ Բաժին 5.4, Աղյուսակ 5.4.4):

Գծապատկեր 5.3.7 Ֆինանսական միջոցների բաշխման կառուցվածքն ըստ առողջապահական ծառայությունների տեսակների 2015-2024թթ.*, տոկոս

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2015, 2020-2024

*2022-2024 թվականների տվյալները համադրելի չեն նախորդ տարիների հետ:

5.3.5 Առողջապահության ծախսերն ըստ մատակարարի տեսակի և գործառույթի (HCxHP)

Հաշիվը ցույց է տալիս ընթացիկ առողջապահական ծախսերը՝ ըստ մատակարարի տեսակի և գործառույթի և նկարագրում է, թե ինչպես են բաշխվել առողջապահական ծախսերը ըստ մատակարարների և մատուցված բժշկական օգնության և խնամքի ծառայությունների տեսակների:

Այսինքն՝ այն օգտագործողին ասում է «ո՞վ և ի՞նչ է տրամադրում»: Այս աղյուսակը ներկայացնում է երկրի առողջապահության շուկայի համառոտ ակնարկը, այսինքն՝ ինչպիսի՞ն է առողջապահական ծառայությունների կարիքների կառուցվածքը և ովքեր են մատակարարողները:

5.3.6 Ֆինանսավորման սխեմաների և Առողջապահական ծառայության մատակարարների հաշիվը (HPxHF)

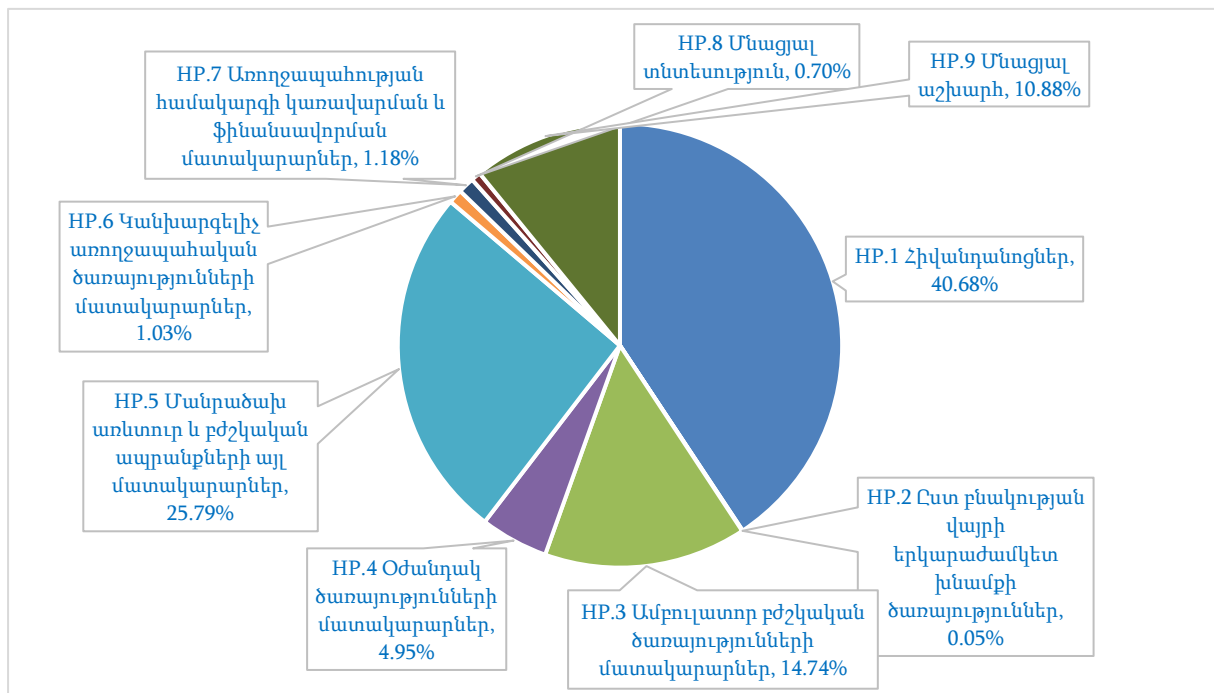
Այս հաշվում ներկայացվում է տեղեկատվություն, թե ֆինանսավորման աղբյուրներից ստացված միջոցները ֆինանսական գործակալների կողմից և ֆինանսավորման համապատասխան մեխանիզմներով ինչպես են բաշխվել առողջապահական և հարակից ծառայությունների մատակարարներին:

Ըստ մատակարարների առողջապահական ծախսերի բաշխումը իրականացվել է հիմք ընդունելով Առողջապահության ազգային ինստիտուտի կողմից հավաքագրվող «Կազմակերպության եկամուտների և ծախսերի հիմնական ցուցանիշների մասին» Ձև N 20

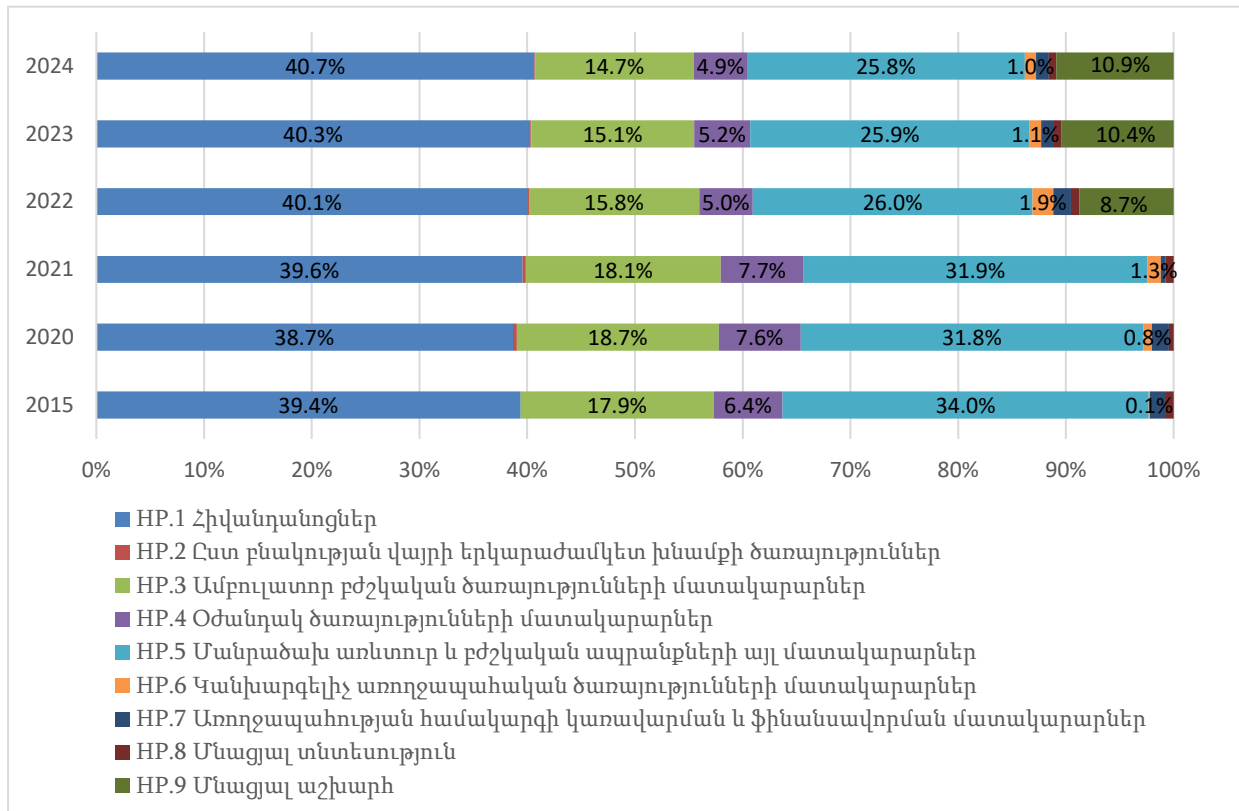
տարեկան վարչական վիճակագրական հաշվետվությամբ և ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից «Երաշխավորված անվճար բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող՝ բժշկական կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական հաշվետվությամբ» (թիվ 1058), հավաքագրված տեղեկատվությունը, որը նաև համադրվել է ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից իրականացվող տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտության և 2022 թվականին Համաշխարհային բանկի ֆինանսական օժանդակությամբ իրականացված տնային տնտեսությունների հետազոտության տվյալների հետ: Այս մեթոդը կիրառվելու է նաև 2015-2019 թվականների Առողջապահության ազգային հաշիվների համապատասխան տվյալների վերահաշվարկման համար: Նոր մեթոդը հնարավորություն է տվել էապես բարելավել առողջապահական ծախսերը բնութագրող տվյալների որակը, քանզի զգալիորեն նվազեցվել են համապատասխան հաշիվների «չդասակարգված և ծախսերի որևէ հիմնական խմբում չներառված» ծախսերի մասնաբաժինները: Վերահաշվարկները և լրամշակումները վերաբերում են մասնավորապես ծախսերի դասակարգմանը ըստ ծառայությունների մատակարարների, հիվանդությունների խմբերի և ծառայությունների արտադրության գործոնների: Ըստ արտադրության գործոնների ծախսերի բաշխումը, վերոնշյալ տեղեկատվական աղբյուրներից զատ, հիմնված է ևս երկու կարևոր վիճակագրական աղբյուրի վրա՝ ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից հրապարակվող «Հայաստանի ազգային հաշիվներ» և «Հայաստանի ֆինանսների վիճակագրություն» ժողովածուները:

2024 թվականին առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ բժշկական օգնության և հարակից ծառայությունների մատակարարների հետևյալ տեսքն է ունեցել:

Գծապատկեր 5.3.9 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ բժշկական ծառայության մատակարարների 2024թ., տոկոս

Գծապատկեր 5.3.10 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ բժշկական ծառայության մատակարարների 2015, 2020 - 2024թթ., տոկոս*

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2015, 2020-2024

*2022-2024 թվականների տվյալները համադրելի չեն նախորդ տարիների հետ:

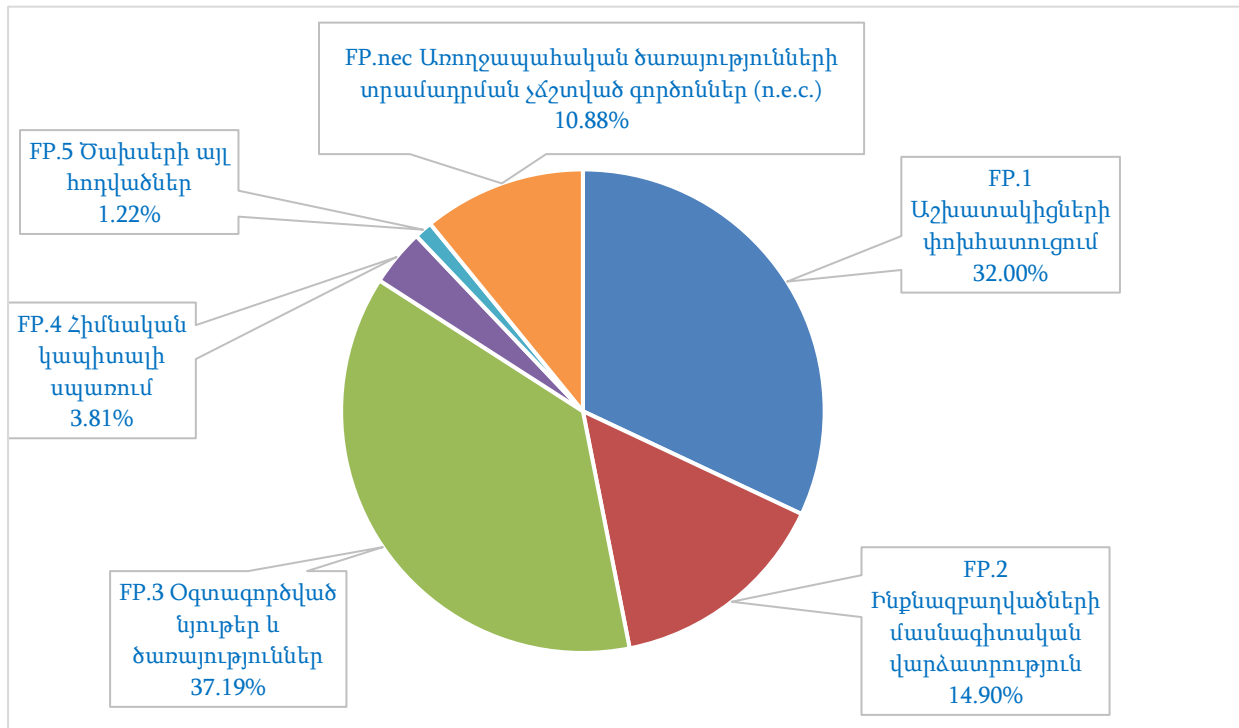
5.3.7 Արտադրության գործոններ (FP)

Արտադրության գործոնների համակցության մասին տեղեկատվությունը հիմնական մոնիտորինգի գործիքն է համակարգի ընդհանուր կատարողականը որոշելու համար և հիմք է տալիս վերլուծելու արտադրության և ռեսուրսների օգտագործման արդյունավետությունը:

Արտադրության գործոնները կարելի է խմբավորել ըստ երեք այլ դասակարգումների՝ HP, HC և HF: Առաջին աղյուսակը ցույց է տալիս գործոնների բաշխումն ըստ մատակարարների՝ առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների արտադրության համար օգտագործվող տարբեր տեսակի միջոցների համար:

(HPxFP) աղյուսակը ներկայացնում է, թե «ինչ միջոցներ են օգտագործվում մատակարարման գործընթացում և մատակարարների որ խմբերի կողմից»: Երկրորդ տարբերակը՝ (HCxFP), ցույց է տալիս տարբեր տեսակի գործոնների բաշխումը տարբեր տեսակի առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների միջև (խմբավորված ըստ գործառույթների): Հարցին, որին պատասխանում է աղյուսակը, այն է, թե «ինչ ռեսուրսներ են ներդրվում կոնկրետ ապրանքներ և ծառայություններ տրամադրելու համար»: Երրորդ հնարավոր աղյուսակը ցույց է տալիս, թե ինչպես են ֆինանսավորվում տարբեր գործոնները, որոնք օգտագործվում են առողջապահության տրամադրման մեջ: Հարցին, որին պատասխանում է HFxFP աղյուսակը, այն է, թե «ով է վճարում ծառայությունների մատուցման ժամանակ օգտագործվող տարբեր ռեսուրսների համար»:

Գծապատկեր 5.3.10 Առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ ապրանքների և ծառայությունների արտադրության գործոնների (FP)*

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2024

*Համաձայն Առողջապահության հաշիվների համակարգ-2011 Ուղեցույցի, FP.2 Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն հոդվածում ներառված են ինչպես անկախ և հրավիրված բժիշկ մասնագետների վարձատրությունը, այնպես էլ բժշկական կազմակերպությունների շահույթը՝ որպես հաշվեկշռող հոդված:

5.3.8 FA Ֆինանսավորման գործակալներ և DIS Հիվանդություններ հաշիվը

Ըստ հիվանդությունների մեծ խմբերի ֆինանսական միջոցների ծախսումների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ստացվել է բյուջեից կատարված ծախսումների մասով՝ ԱՐՄԵԴ էլեկտրոնային առողջապահության տվյալների շտեմարանից:

Արմեդ էլեկտրոնային տեղեկատվական համակարգից ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի (համաձայն ՀՄԴ-10 դասակարգման) և բնակչության հիմնական սեռատարիքային խմբերի (0-4 և 5+ տարեկան) ֆինանսավորման պետական աղբյուրներից կատարված ծախսերը հաշվառվում են համաձայն բժշկական օգնության ծառայությունների քառանիշ և յոթանիշ ծածկագրման: Հիվանդությունների ըստ ՀՄԴ-10 խմբավորման ստացված ծախսերի բաշխումը վերախմբավորվել է համաձայն ԱՀՀ-2011 ստանդարտով նախատեսված խմբավորման:

Մասնավոր հատվածի կողմից կատարված ծախսերն ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի բաշխվել են հիմք ընդունելով բնակչության հիվանդացության վերաբերյալ պաշտոնական վիճակագրական տվյալները, որոնք հավաքագրվում և հրապարակվում են ՀՀ ԱՆ առողջապահության ազգային ինստիտուտի տեղեկատվական կենտրոնի և առավել ափոփ տեսքով ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից:

ԱՐՄԵԴ տեղեկատվական բազայում առկա են տվյալներ ըստ բժշկական հաստատությունների կատարված վճարովի ծառայությունների վերաբերյալ: Առողջապահության ազգային հաշիվներում մասնավոր վճարումների ըստ հիվանդությունների խմբերի և բնակչության սեռատարիքային կազմի ստացված տվյալները հիմք են հանդիսացել մասնավոր հատվածի կողմից կատարված ծախսերի կառուցվածքը գնահատելու համար՝ ըստ մատակարարների, գործառույթների և հիվանդությունների հիմնական խմբերի:

Ապահովագրական կազմակերպությունների կողմից ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի և բնակչության սեռատարիքային կազմի, կատարված փոխհատուցումների բաշխման համար տվյալները վերցվել են Արմեդ տեղեկատվական բազայից: Հարկ է նշել, որ ապահովագրական ընկերությունների վերաբերյալ տվյալները ամբողջական չեն:

Առողջապահական համակարգում հիվանդությունների դասակարգումն իրականացվում է համաձայն ՀՄԴ-10 դասակարգչի, որը ներդաշնակեցված է ԱՀՀ 2011 ստանդարտով հիվանդությունների դասակարգման հիմնական խմբերի հետ:

Ըստ մատակարարների առողջապահական ծախսերի բաշխումը իրականացվել է հիմք ընդունելով Առողջապահության ազգային ինստիտուտի կողմից հավաքագրվող «Կազմակերպության եկամուտների և ծախսերի հիմնական ցուցանիշների մասին» Ձև N 20 տարեկան վարչական վիճակագրական հաշվետվությամբ և ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից «Երաշխավորված անվճար բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող՝ բժշկական կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական հաշվետվությամբ», հավաքագրված տեղեկատվությունը, որը նաև համադրվել է ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի կողմից իրականացվող տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտության տվյալների, ինչպես նաև ՀԲ ֆինանսական օժանդակությամբ 2022թ. իրականացված հատուկ հետազոտության արդյունքների հետ:

Ըստ հիվանդությունների խմբերի ծախսերը դասակարգելիս որպես կողմնորոշիչ տեղեկատվություն օգտագործվել են նաև բնակչության հիվանդացության վերաբերյալ տվյալներն ու դրանց դինամիկան, իրականացված բժշկական միջամտությունների թիվը և այլն: Տարբեր հիվանդություններով բնակչության հիվանդացության դեպքերի թիվն ու դինամիկան որոշակի պատկերացում են տալիս ըստ հիվանդության հիմնական խմբերի առողջապահական ծախսերի կառուցվածքի մասին:

Ստորև ներկայացված են բնակչության հիվանդացությունն արտացոլող մի շարք վիճակագրական տվյալներ ծախսերի առավել մեծ մասնաբաժին ունեցող հիվանդությունների խմբերի մասով: Մասնավորապես, խոսքը վերաբերում է վարակիչ և մակարոնական հիվանդություններին, ներզատական համակարգի, արյան շրջանառության համակարգի, սիրտ-անոթային հիվանդություններին և վերարտադրողական առողջությանը:

Աղյուսակ 5.3.2 Ընդհանուր հիվանդացությունն ըստ հիվանդությունների խմբերի, 2024թ.

	Մեծահասակներ և դեռահասներ		0–14 տարեկան երեխաներ		Ընդամենը, միավոր	100 000 բնակչի հաշվով
	ընդամենը, միավոր	15 և բարձր տարիքի 100 000 բնակչի հաշվով	ընդամենը, միավոր	0-14 տարեկան 100 000 բնակչի հաշվով		
Վարակային և մակաբուծային հիվանդություններ	58 078	2 358.0	33 096	5 799.2	91 174	3 005.3
դրանցից՝						
Քուլիդ-19 ²	1 114	45.2	145	25.4	1 259	41.5
Նորագոյացություններ	69 094	2 805.3	1 579	276.7	70 673	2 329.6
Ներգատական (էնդոկրին) համակարգի հիվանդություններ, սնուցման և նյութափոխանակության խանգարումներ	174 164	7 071.2	6 149	1 077.4	180 313	5 943.6
Արյան և արյունաստեղծ օրգանների առանձին խանգարումներ՝ արյան իմունային մեխանիզմների ներգրավմամբ	18 726	760.3	9 104	1 595.2	27 830	917.4
Հոգեկան և վարքի խանգարումներ	82 933	3 367.2	4 019	704.2	86 952	2 866.2
Նյարդային համակարգի հիվանդություններ	58 355	2 369.3	8 392	1 470.5	66 747	2 200.2
Աչքի և դրա օժանդակ ապարատի հիվանդություններ	125 381	5 090.6	45 600	7 990.2	170 981	5 636.0
Ակնեղի և պտկաձև ելունի հիվանդություններ	43 025	1 746.9	18 857	3 304.2	61 882	2 039.8
Արյան շրջանառության համակարգի հիվանդություններ	297 486	12 078.2	1 015	177.9	298 501	9 839.4
Շնչառական օրգանների հիվանդություններ	229 096	9 301.5	145 146	25 433.0	374 242	12 336.0
Մարսողական օրգանների հիվանդություններ	74 564	3 027.4	18 061	3 164.7	92 625	3 053.2
Միզասեռական համակարգի հիվանդություններ	99 999	4 060.0	7 020	1 230.1	107 019	3 527.6
Հղիության, ծննդաբերությունների և հետծննդյան ժամանակաշրջանի բարդություններ ³	21 909	889.4	-	-	21 909	722.2
Մաշկային և ենթամաշկային բջջանքի հիվանդություններ	54 001	2 192.5	22 124	3 876.6	76 125	2 509.3
Ոսկրամկանային համակարգի և շարակցական հյուսվածքների հիվանդություններ	67 418	2 737.2	5 889	1 031.9	73 307	2 416.4
Բնածին շեղումներ (զարգացման արատներ)	2 738	111.2	5 299	928.5	8 037	264.9

² Արտահիվանդանոցային բժշկական օգնություն իրականացնող կազմակերպություններում գրանցված դեպքեր:

³ 100 000 բնակչի հաշվով ցուցանիշը հաշվարկվում է ֆերտիլային տարիքի կանանց հաշվով:

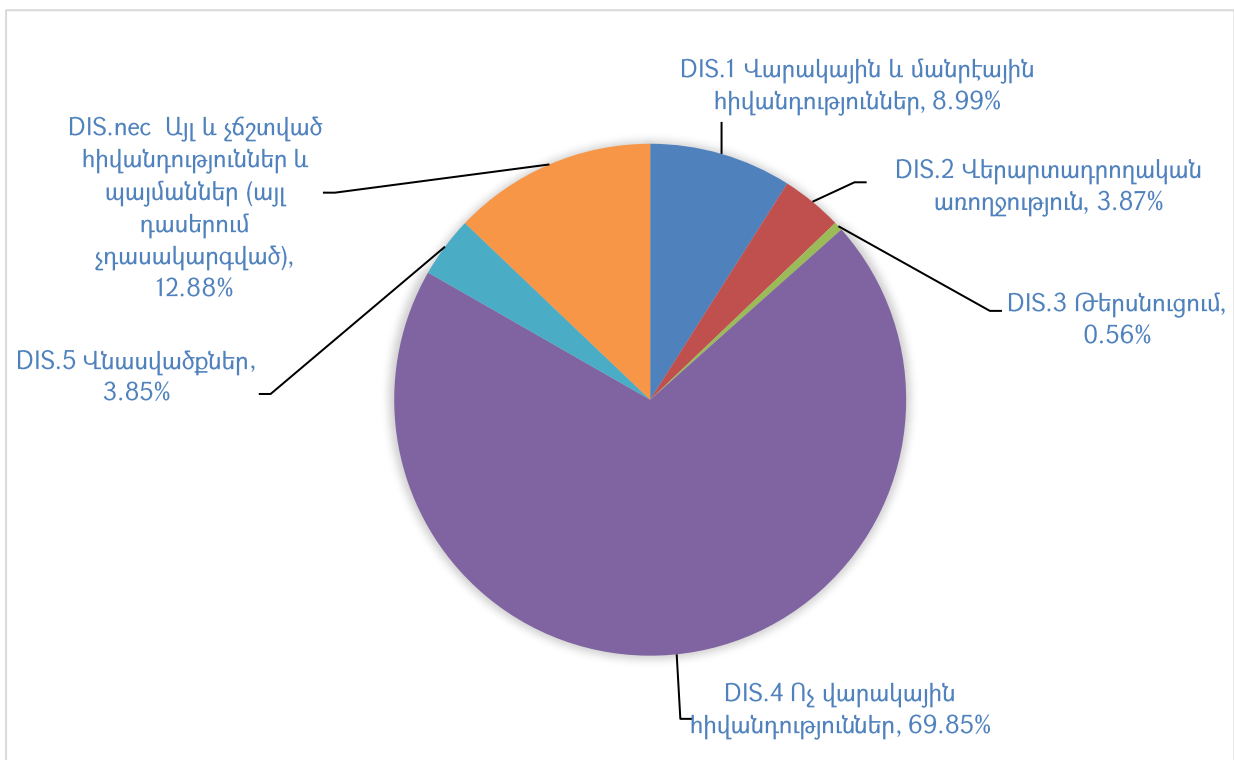
Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Մեծահասակներ և դեռահասներ		0-14 տարեկան երեխաներ		Ընդամենը, միավոր	100 000 բնակչի հաշվով
	ընդամենը, միավոր	15 և բարձր տարիքի 100 000 բնակչի հաշվով	ընդամենը, միավոր	0-14 տարեկան 100 000 բնակչի հաշվով		
Ախտանիշներ, նշաններ և շեղումներ նորմայից	19 449	789.6	5 270	923.4	24 719	814.8
Պերինատալ շրջանում առաջացող առանձին վիճակներ ⁴	-	-	1 671	292.8	1 671	55.1
Վնասվածքներ և թունավորումներ	39 213	1 592.1	11 591	2 031.0	50 804	1 674.6
Ընդամենը	1 535 629	62 347.9	349 882	61 307.5	1 885 511	62 151.6

Աղբյուր՝ Առողջապահության տարեգիրք, ՀՀ ԱԱԻ, Երևան 2024, Արմատատ. ՀՀ սոցիալական վիճակը, 2025թ., Վիճակագրական ժողովածու, ՀՀ ՎԿ:

Ըստ հիվանդությունների խմբերի և ենթախմբերի ծախսերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Զեկույցի Բաժին. 5-ում (Աղյուսակ 5.4.6):

Գծապատկեր 5.3.10 Առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի 2024թ., տոկոս

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2024

⁴ 100,000 բնակչի հաշվով ցուցանիշը հաշվարկվում է 0-14 տարեկան երեխաների հաշվով:

Աղյուսակ 5.3.3 Առողջապահական ծախսերի բաշխումն ըստ հիվանդությունների հիմնական խմբերի 2023-2024թթ., միլիոն դրամ*

Ծածկագիր	Հիվանդությունների դասակարգում	2023	2024
DIS.1	Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	81,624.86	80,575.48
DIS.2	Վերարտադրողական առողջություն	24,099.27	34,678.44
DIS.3	Թերսնուցում	5,828.84	5,043.61
DIS.4	Ոչ վարակային հիվանդություններ	597,991.80	625,888.10
DIS.5	Վնասվածքներ	32,387.47	34,488.29
DIS.nec	Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	144,067.72	115,375.92
Ընդամենը		885,999.96	896,049.85

Աղբյուրը՝ ԱԱՀ 2023-2024

*ԱՀՀ 2011 ստանդարտի «Հիվանդություններ» դասակարգչում կատարվել է փոփոխություն և ցանկից հանվել է «DIS.6 Հիվանդության հետ չկապված» ծածկագիրը, որի ներքո նախկինում դասակարգվող ծախսերը այսուհետ կդասակարգվեն «DIS.nec Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)» ծածկագրի ներքո: 2024 թվականի տվյալները հանադրելի չեն նախորդ տարիների ցուցանիշների հետ, մինչև համապատասխան տվյալների վերանայումը:

5.3.9 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների տարիքի

2024 թվականին, 0-4 տարեկան երեխաների խմբում առավել մեծ ծախսեր կատարվել են հիվանդությունների երեք խմբերում (առանց չճշտված հիվանդությունների)՝ Վարակային և մանրէային հիվանդություններ, Վերարտադրողական առողջություն և Ոչ վարակային հիվանդություններ: 5 և բարձր տարիքային խմբում գերակշռել են ոչ վարակային հիվանդությունների մասով կատարված ծախսերը: Ըստ տարիքային խմբերի հիվանդությունների հիմնական տեսակներով կատարված ծախսերի բաշխման համար հիմք են հանդիսացել Արմեդ, Էլեկտրոնային առողջապահության և ԱԱԻ տեղեկատվական կենտրոնի կողմից բնակչության հիվանդացության վերաբերյալ հավաքագրվող տվյալները:

Աղյուսակ 5.3.4 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ հիվանդությունների և հիվանդների տարիքի 2024թ., միլիոն դրամ

Ծածկագիր	Հիվանդություններ	Տարիք		Ընդամենը
		AGE.1	AGE.2	
		0-4 տարեկան	5 տարեկան և բարձր	
Ֆինանսավորման ծավալները, միլիոն դրամ				
DIS.1	Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	19,847.5	60,728.0	80,575.5
DIS.2	Վերարտադրողական առողջություն	9,752.4	24,926.1	34,678.4
DIS.3	Թերսնուցում	1,371.5	3,672.1	5,043.6

Ծածկագիր	Հիվանդություններ	Տարիք			Ընդամենը
		AGE.1	AGE.2		
		0-4 տարեկան	5 տարեկան և բարձր		
Ֆինանսավորման ծավալները, միլիոն դրամ					
DIS.4	Ոչ վարակային հիվանդություններ	9,039.5	616,848.6	625,888.1	
DIS.5	Վնասվածքներ	2,284.8	32,203.5	34,488.3	
DIS. nec	Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	2,561.8	112,814.2	115,375.9	
Ընդամենը		44,857.4	851,192.5	896,049.9	
Ֆինանսավորման կառուցվածքը, %					
DIS.1	Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	24.63%	75.37%	100.00%	
DIS.2	Վերարտադրողական առողջություն	28.12%	71.88%	100.00%	
DIS.3	Թերսնուցում	27.19%	72.81%	100.00%	
DIS.4	Ոչ վարակային հիվանդություններ	1.44%	98.56%	100.00%	
DIS.5	Վնասվածքներ	6.62%	93.38%	100.00%	
DIS. nec	Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	2.22%	97.78%	100.00%	
Ընդամենը		5.01%	94.99%	100.00%	

Աղբյուր՝ ԱԱՀ 2024

5.3.10 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների սեռի

2024 թվականին ևս, եթե անտեսենք չճշտված հիվանդությունների մասնաբաժինը ծախսերի կառուցվածքում, ապա, ըստ բնակչության սեռի, նկատելի է, որ կանանց մոտ ծախսերի գերակշիռ մասը բաժին է ընկել ոչ վարակային հիվանդություններին, որին հաջորդում են վերարտադրողական առողջությունն ու վարակային և մանրէային հիվանդությունները: Ծախսերի ավելի փոքր մասնաբաժին ունեն հիվանդությունների Վնասվածքներ և Թերսնուցում խմբերը:

Տղամարդկանց մոտ նույնպես ծախսերի գերակշիռ մասը բաժին է ընկել դարձյալ ոչ վարակային հիվանդություններին, որին հաջորդում են վարակային և մանրէային հիվանդությունների խումբը և թերսնուցումը:

Ըստ բնակչության սեռի, հիվանդությունների հիմնական տեսակներով կատարված ծախսերի բաշխման համար հիմք են հանդիսացել Արմեդ. էլեկտրոնային առողջապահության և ԱԱԻ տեղեկատվական կենտրոնի կողմից բնակչության հիվանդացության վերաբերյալ հավաքագրվող տվյալները:

Աղյուսակ 5.3.5 Ֆինանսական միջոցների բաշխումն ըստ հիվանդությունների և հիվանդների սեռի 2024թ., միլիոն դրամ

Ծածկագիր	Հիվանդություններ	Տարիք		
		GEN.1	GEN.2	Ընդամենը
		Իգական	Արական	
Ֆինանսավորման ծավալները, միլիոն դրամ				
DIS.1	Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	33,825.4	46,750.1	80,575.5
DIS.2	Վերարտադրողական առողջություն	26,029.8	8,648.6	34,678.4
DIS.3	Թերսնուցում	2,045.9	2,997.7	5,043.6
DIS.4	Ոչ վարակային հիվանդություններ	304,152.6	321,735.5	625,888.1
DIS.5	Վնասվածքներ	14,254.0	20,234.3	34,488.3
DIS. nec	Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	46,235.9	69,140.0	115,375.9
Ընդամենը		426,543.7	469,506.2	896,049.9
Ֆինանսավորման կառուցվածքը, %				
DIS.1	Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	41.98%	58.02%	100,00%
DIS.2	Վերարտադրողական առողջություն	75.06%	24.94%	100,00%
DIS.3	Թերսնուցում	40.56%	59.44%	100,00%
DIS.4	Ոչ վարակային հիվանդություններ	48.60%	51.40%	100,00%
DIS.5	Վնասվածքներ	41.33%	58.67%	100,00%
DIS. nec	Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	40.07%	59.93%	100,00%
Ընդամենը		47.60%	52.40%	100,00%

Աղբյուրը՝ ԱԱՀ 2024

5.4. ԱԱՀ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐ 2024

Աղյուսակ 5.4.1 Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների և ֆինանսավորման սխեմաների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ) (HFxFS)

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ, միլիոն	Revenues of health care financing schemes / Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների												
					FS.1		FS.2	FS.5		FS.6				FS.7			All FS
						FS.1.1			FS.5.1		FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3		FS.7.1	FS.7.2	
					Կատարվող սխեմաների եկամուտներ (առողջապահական նպատակներ)	Ներքին փողանցումներ և դրամաշնորհներ	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փողանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փողանցումներ	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փողանցումներ	Ուղղակի բնաիրային օտարերկրյա օգնություն	Կատարվող սխեմաների եկամուտներ (առողջապահական նպատակներ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HF.1				Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմների և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	155,801.2	155,801.2	1,291.6									157,092.8	
	HF.1.1			Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ	155,801.2	155,801.2	1,291.6									157,092.8	
		HF.1.1.1		Պետական կառավարման կենտրոնական մարմինների սխեմաներ	155,366.5	155,366.5	1,291.6									156,658.0	

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ, միլիոն	Revenues of health care financing schemes / Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների											
					FS.1		FS.2	FS.5		FS.6			FS.7			All FS
						FS.1.1			FS.5.1		FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3		FS.7.1	FS.7.2
					Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ	Ուղղակի բնաիրային օտարերկրյա օգնություն	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)
																ԸՆԴՀԱՄԵՆ
			HF.1.1.1.1	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	147,004.8	147,004.8	1,291.6									148,296.4
			HF.1.1.1.2	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	5,731.7	5,731.7										5,731.7
			HF.1.1.1.3	ՀՀ պաշտպանության նախարարություն	899.2	899.2										899.2
			HF.1.1.1.10	ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայություն	40.5	40.5										40.5
			HF.1.1.1.11	ՀՀ Ներքին գործերի նախարարություն	462.2	462.2										462.2
			HF.1.1.1.nec	Առողջապահական և տեսչական և աշխատանքի տեսչական մարմին	1,228.0	1,228.0										1,228.0
		HF.1.1.2		Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	434.7	434.7										434.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ, միլիոն	Revenues of health care financing schemes / Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների												
					FS.1		FS.2	FS.5		FS.6			FS.7			All FS	
						FS.1.1			FS.5.1		FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3		FS.7.1	FS.7.2	
					Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավարձեր	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավարձեր	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ	Ուղղակի բնակիչային օտարերկրյա օգնություն	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HF.2				Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ				21,305.2	21,305.2	8,705.0		6,471.5	2,233.5	844.9	302.3	184.8	30,855.0
	HF.2.1			Առողջության կամավոր ապահովագրության սխեմաներ				21,305.2	21,305.2								21,305.2
		HF.2.1.nec		Չճշտված առողջության կամավոր ապահովագրության մեխանիզմներ (այլ դասերում չդասակարգված)				21,305.2	21,305.2								21,305.2
	HF.2.2			Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ						2,233.5			2,233.5	844.9	302.3	184.8	3,078.3
		HF.2.2.1		Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ (բացի՝ HF.2.2.2-ից)						2,233.5			2,233.5	578.4	35.8	35.8	2,811.8

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				<< դրամ, միլիոն	Revenues of health care financing schemes / Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների											
					FS.1		FS.2	FS.5		FS.6			FS.7			All FS
						FS.1.1			FS.5.1		FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3		FS.7.1	FS.7.2
					Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ	Ուղղակի բնախափն օտարերկրյա օգնություն	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)
																ԸՆԴԱՄԵՆԸ
		HF.2.2.2		Ռեզիդենտ օտարերկրյա կառավարության զարգացման գործակալությունների սխեմաներ										266.5	266.5	148.9
	HF.2.3			Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ						6,471.5		6,471.5				
		HF.2.3.1		Ձեռնարկությունների (բացի՝ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներից) ֆինանսավորման սխեմաներ						6,471.5		6,471.5				
		HF.2.3.2		Առողջապահական ծառայությունների մատակարարների ֆինանսավորման սխեմաներ												
HF.3				Տնային տնտեսությունների						707,329.9	707,329.9					707,329.9

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ, միլիոն	Revenues of health care financing schemes / Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների												
					FS.1		FS.2	FS.5		FS.6			FS.7				All FS
						FS.1.1			FS.5.1		FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3		FS.7.1	FS.7.2	
					Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ	Ուղղակի բնաիրային օտարերկրյա օգնություն	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	ԸՆԴՀԱՄԵՆՇ
				Ուղղակի վճարումներ (OOP)													
	HF.3.1			Ուղղակի վճարումներ (OOP), բացի՝ համավճարից						706,868.6	706,868.6						706,868.6
	HF.3.2			Երրորդ կողմի վճարողների հետ համավճար						461.3	461.3						461.3
		HF.3.2.1		Կառավարության հետ համավճարի սխեմաներ և առողջության ապահովագրության պարտադիր վճարների սխեմաներ						461.3	461.3						461.3
HF.4				Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)										772.1	772.1		772.1
	HF.4.2			Կամավոր սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)										772.1	772.1		772.1
		HF.4.2.2		Այլ սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)										772.1	772.1		772.1

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ, միլիոն	Revenues of health care financing schemes / Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների												
					FS.1		FS.2	FS.5		FS.6				FS.7			All FS
						FS.1.1			FS.5.1		FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3		FS.7.1	FS.7.2	
					Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճարներ	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ	Ուղղակի բնաիրային օտարերկրյա օգնություն	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
			HF.4.2.2.1	Մարդասիրական / միջազգային ՀԿ-ների սխեմաներ													
			HF.4.2.2.2	Արտասահմանյան զարգացման գործակալությունների սխեմաներ									378.6	378.6		378.6	
			HF.4.2.2.3	Անկլավների սխեմաներ (օրինակ՝ միջազգային կազմակերպություններ կամ դեսպանատներ)									393.6	393.6		393.6	
All HF/ ԸՆԴԱՄԵՆԸ					155,801.2	155,801.2	1,291.6	21,305.2	21,305.2	716,034.9	707,329.9	6,471.5	2,233.5	1,617.0	1,074.5	542.5	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.2 FA Ֆինանսավորման գործակալներ և HF Ֆինանսավորման սխեմաներ հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ)

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանություններ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չճշտված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.RI.1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HF.1				Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	157,092.8	156,658.0	148,296.4	7,133.7	1,228.0	434.7						157,092.8		
	HF.1.1			Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ	157,092.8	156,658.0	148,296.4	7,133.7	1,228.0	434.7						157,092.8		
		HF.1.1.1		Պետական կառավարման կենտրոնական	156,658.0	156,658.0	148,296.4	7,133.7	1,228.0							156,658.0		

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանություններ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չջնջված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին ապաստարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
				մարմինների սխեմաներ														
			HF.1.1.1.1	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	148,296.4	148,296.4	148,296.4										148,296.4	
			HF.1.1.1.2	ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն	5,731.7	5,731.7		5,731.7									5,731.7	
			HF.1.1.1.3	ՀՀ պաշտպանության նախարարություն	899.2	899.2		899.2									899.2	
			HF.1.1.1.10	ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայություն	40.5	40.5		40.5									40.5	

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանումներ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չճշտված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին ապաստարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
			HF.1.1.1.11	ՀՀ ՆԳՆ	462.2	462.2		462.2									462.2	
			HF.1.1.1.n ec	Այլ պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ	1,228.0	1,228.0			1,228.0								1,228.0	
		HF.1.1.2		Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	434.7				434.7								434.7	
HF.2				Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ						21,305.2	21,305.2	6,471.5	6,471.5	3,078.3			30,855.0	
	HF.2.1			Առողջության կամավոր						21,305.2	21,305.2						21,305.2	

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանումներ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չճշտված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
				ապահովագրության սխեմաներ														
		HF.2.1. nec		Չճշտված առողջության կամավոր ապահովագրության մեխանիզմներ (այլ դասերում չդասակարգված)							21,305.2	21,305.2					21,305.2	
	HF.2.2			Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ											3,078.3		3,078.3	

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանումներ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չճշտված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին ապաստարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
		HF.2.2.1		Տնային տնտե– սություններին ապասարկող ոչ առևտրային կազմակերպու– թյունների ֆի– նանսավորման սխեմաներ (բացի՝ HF.2.2.2- ից)								2,811.8			2,811.8			
		HF.2.2.2		Ռեզիդենտ օտարերկրյա կառավարությա ն զարգացման գործակալությու նների սխեմաներ									266.5			266.5		
	HF.2.3			Ձեռնարկություն ների ֆինանսա–								6,471.5	6,471.5			6,471.5		

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանումներ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չճշտված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին ապաստարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
				վորման սխեմաներ														
		HF.2.3.1		Ձեռնարկությունների (բացի՝ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներից) ֆինանսավորման սխեմաներ								6,471.5	6,471.5				6,471.5	
HF.3				Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ											707,329.9		707,329.9	
	HF.3.1			Ուղղակի վճարումներ, բացի՝ համավճարից												706,868.6		706,868.6

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանումներ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չջնջված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին ապաստարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	HF.3.2			Երրորդ կողմի վճարողների հետ համավճար										461.3		461.3		
		HF.3.2.1		Կառավարության և հետ համավճարի սխեմաներ և առողջության ապահովագրության պարտադիր վճարների սխեմաներ										461.3		461.3		
HF.4				Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)											772.1	772.1		

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Financing agents / Ֆինանսավորման գործակալները													
					FA.1						FA.2		FA.3		FA.4	FA.5	FA.6	All FA
						FA.1.1				FA.1.2		FA.2.1		FA.3.2				
							FA.1.1.1	FA.1.1.2	FA.1.1. nec									
					Պետական կառավարման մարմիններ	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմիններ	ՀՀ առողջապահության նախարարություն	Այլ նախարարություններ և հանրային ստորաբաժանումներ (կենտրոնական կառավարությանը պատկանող)	Կենտրոնական կառավարության չճշտված գործակալներ (n.e.c.)	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմիններ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Ապահովագրական կորպորացիաներ	Կորպորացիաներ (բացի ապահովագրական կորպորացիաներից) (HF.R1.1.2-ի մաս)	Կորպորացիաներ (բացի առողջապահական ծառայություններ մատուցողներից)	Տնային տնտեսություններին ապաստարկող ոչ առևտրային հաստատություններ (NPISH)	Տնային տնտեսություններ	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	HF.4.2			Կամավոր սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)												772.1	772.1	
		HF.4.2.2		Այլ սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)													772.1	772.1
			HF.4.2.2.2	Արտասահմանյան զարգացման գործակալությունների սխեմաներ													378.6	378.6
			HF.4.2.2.3	Անկլավների սխեմաներ (օրինակ՝ միջազգային կազմակերպություններ կամ դեսպանատներ)													393.6	393.6
All HF / ԸՆԴԱՄԵՆԸ					157,092.8	156,658.0	148,296.4	7,133.7	1,228.0	434.7	21,305.2	21,305.2	6,471.5	6,471.5	3,078.3	707,329.9	772.1	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.3 Ֆինանսավորման սխեմաների և Առողջապահական ծառայության մատակարարների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ) (HPxHF)

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HP.1	Հիվանդանոցներ	101,682.6	101,682.6	64.5	15,681.5	9,566.0	1,585.4	4,530.1	247,169.8		364,533.9
HP.1.1	Բազմապրոֆիլ հիվանդանոցներ	74,737.6	74,737.6	64.5	8,890.2	5,856.8	749.0	2,284.4	152,448.2		236,076.0
HP.1.2	Հոգեբուժական հիվանդանոցներ	4,560.5	4,560.5						1,311.8		5,872.3
HP.1.3	Մասնագիտացված հիվանդանոցներ (բացի՝ հոգեբուժական հիվանդանոցներից)	22,384.5	22,384.5		6,791.3	3,709.2	836.4	2,245.6	93,409.8		122,585.6
HP.2	Ըստ բնակության վայրի երկարաժամկետ խնամքի հաստատություններ	56.0	56.0		80.1		80.1		270.0		406.1
HP.2.1	Երկարաժամկետ բուժքույրական	56.0	56.0						270.0		326.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավար- ման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	խնամքի հաստատություններ										
HP.2.2	Հոգեկան առողջության և թմրամիջոցների չարաշահման հաստատություններ										
HP.2.9	Այլ միջժամկետ ստացիոնար խնամքի հաստատություններ				80.1		80.1				80.1
HP.3	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	30,261.7	30,261.7	336.6	3,264.4	1,960.1	866.2	438.1	98,444.8	97.0	132,068.0
HP.3.1	Բժշկական պրակտիկա	8,086.8	8,086.8	138.7					742.2		8,829.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նախագային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
HP.3.1.1	Ընդհանուր բժիշկների կաբինետներ	5,126.5	5,126.5	138.7					625.2		5,751.7
HP.3.1.2	Հոգեկան առողջության մասնագետների գրասենյակներ	123.5	123.5						117.0		240.5
HP.3.1.3	Բժիշկների կաբինետներ (մասնագիտացված բացի հոգեկան առողջության կաբինետների)	2,836.8	2,836.8								2,836.8
HP.3.2	Ատամնաբուժական կաբինետներ	598.7	598.7		2,389.4	1,960.1	279.8	149.5	78,408.4		81,396.5
HP.3.3	Այլ առողջապահական մասնագետներ	20.7	20.7								20.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նախագային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HP.3.4	Ամբուլատոր բուժման կենտրոններ	21,404.0	21,404.0	198.0	862.6		574.0	288.6	19,294.2		41,560.8
HP.3.4.1	Ընտանիքի պլանավորման կենտրոններ	1,228.9	1,228.9						525.0		1,753.9
HP.3.4.2	Ամբուլատոր հոգեկան առողջության և թմրամիջոցների չարաշահման կենտրոններ	239.7	239.7								239.7
HP.3.4.4	Դիալիզի խնամքի կենտրոններ	448.0	448.0						507.0		955.0
HP.3.4.9	Մնացած բոլոր ամբուլատոր կենտրոնները	19,487.5	19,487.5	198.0	862.6		574.0	288.6	18,262.3		38,612.3

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նախնագային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
HP.3.4.9.1	HP.3.4.9.1 Non-Specialized ambulatory health care centres	19,055.4	19,055.4	198.0	288.6			288.6	18,262.3		37,606.3
HP.3.4.9.nec	HP.3.4.9.nec Unspecified other ambulatory centres (n.e.c)	432.1	432.1		574.0		574.0				1,006.1
HP.3.5	Տնային առողջապահական ծառայություններ մատուցողներ	151.5	151.5								151.5
HP.3.nec	Ամբուլատոր առողջապահական խնամքի չճշտված մատակարարներ (n.e.c.)				12.4		12.4			97.0	109.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նախագային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HP.4	Օժանդակ ծառայություններ մատուցողներ	5,124.1	5,124.1		6,025.0	4,972.6	110.8	941.6	33,178.8		44,327.9
HP.4.1	Հիվանդների տեղափոխման և շտապ փրկարարական ծառայություններ մատուցողներ	2,714.4	2,714.4						3,951.3		6,665.7
HP.4.2	Բժշկական և ախտորոշիչ լաբորատորիաներ	2,409.7	2,409.7		6,025.0	4,972.6	110.8	941.6	28,766.5		37,201.2
HP.4.9	Օժանդակ ծառայությունների այլ մատակարարներ								461.0		461.0
HP.5	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	2,119.3	2,119.3		880.7		318.9	561.7	228,047.2		231,047.2

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
HP.5.1	Դեղատներ				561.7			561.7	218,264.0		218,825.7
HP.5.2	Մանրածախ վաճառողներ և երկարատև բժշկական ապրանքների և բժշկական սարքավորումների այլ մատակարարներ	2,119.3	2,119.3		318.9		318.9		9,783.2		12,221.4
HP.6	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	8,470.5	8,470.5	5.9	107.1		107.1			675.1	9,252.7
HP.7	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	5,787.1	5,787.1	27.7	4,816.3	4,806.4	9.8				10,603.4

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HP.7.1	Առողջապահության պետական կառավարման գործակալություններ	5,787.1	5,787.1	27.7							5,787.1
HP.7.3	Այլ կառավարման գործակալություններ				4,806.4	4,806.4					4,806.4
HP.7.9	Այլ կառավարման մարմիններ				9.8		9.8				9.8
HP.8	Մնացյալ տնտեսություն	3,538.1	3,538.1						2,741.7		6,279.8
HP.8.1	Տնային տնտեսությունները՝ որպես տնային պայմաններում իրականացվող բժշկական խնամքի մատակարարներ								2,304.9		2,304.9

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

SHA 2011	Ֆինանսավորման սխեմաներ	HF.1	HF.1.1	HF.1.1.2	HF.2	HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3	HF.3	HF.4	HF TOTAL
Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	<< դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման	Կառավարության սխեմաներ	Նախնագային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման սխեմաներ (ոչ ռեզիդենտ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HP.8.2	Բոլոր այլ ոլորտները՝ որպես առողջապահության երկրորդային մատակարարներ	3,538.1	3,538.1						436.7		3,974.9
HP.9	Մնացյալ աշխարհի	53.3	53.3						97,477.6		97,531.0
HP TOTAL	ընդամենը	157,092.8	157,092.8	434.7	30,855.0	21,305.2	3,078.3	6,471.5	707,329.9	772.1	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.4 Ֆինանսավորման աղբյուրներ և Առողջապահական ծառայության գործառույթների հաշիվը (FSxHC), 2024թ., (միլիոն դրամ)

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից սպասարկող ոչ առևտրային	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն բնեղենով	Ընդամենը
HC.1	Բժշկական օգնություն	108,706.4	492.2	9,751.6	405,548.8	399,400.8	4,968.2	1,179.8	336.8	190.0	146.8	524,835.8
HC.1.1	Ստացիոնար բուժօգնություն	67,881.2	351.7	7,791.5	297,774.0	292,333.5	4,530.1	910.4	58.1	51.1	7.1	373,856.5
HC.1.1.1	Ընդհանուր ստացիոնար բուժօգնություն	23,917.2		6,237.1	42,622.1	39,639.7	2,284.4	698.0				72,776.3
HC.1.1.2	Մասնագիտացված ստացիոնար բուժօգնություն	43,259.6	351.7	1,554.5	255,151.9	252,693.8	2,245.6	212.5	7.1		7.1	300,324.7
HC.1.1.nec	Չճշտված ստացիոնար բուժօգնություն (n.e.c.)	704.4							51.1	51.1		755.5
HC.1.2	Ցերեկային բուժօգնություն	9,441.8			8,317.8	8,317.8			1.3		1.3	17,761.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենատառին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.1.2.1	Ընդհանուր ցերեկային բուժօգնություն	1,182.2			3,230.9	3,230.9						4,413.1
HC.1.2.2	Մասնագիտացված ցերեկային բուժօգնություն	3,829.8			3,505.7	3,505.7			1.3		1.3	7,336.8
HC.1.2.nec	Չճշտված ցերեկային բժշկական օգնություն (n.e.c.)	4,429.9			1,581.2	1,581.2						6,011.0
HC.1.3	Ամբուլատոր բուժօգնություն	24,681.7	140.5	1,960.1	97,036.1	96,328.7	438.1	269.4	277.4	138.9	138.5	124,095.8
HC.1.3.1	Ընդհանուր ամբուլատոր բուժօգնություն	20,535.6	8.6		15,675.0	15,675.0						36,219.1
HC.1.3.2	Ատամնաբուժական ամբուլատոր բուժօգնություն	604.2		1,960.1	78,827.3	78,408.4	149.5	269.4	10.4	10.4		81,402.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6				FS.7			FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենօրյան	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.1.3.3	Մասնագիտացված ամբուլատոր բուժօգնություն	3,492.5	131.9		2,212.4	2,212.4			138.5		138.5	5,975.3
HC.1.3.nec	Չճշտված ամբուլատոր բուժօգնություն (n.e.c.)	49.4			321.5	32.9	288.6		128.5	128.5		499.4
HC.1.4	Տնային պայմաններում բժշկական օգնություն	4,279.6			2,384.9	2,384.9						6,664.5
HC.1.nec	Չճշտված բժշկական օգնություն (n.e.c.)	2,422.1			35.9	35.9						2,458.0
HC.2	Վերականգնողական բուժօգնություն	3,847.1	18.0	1,774.5	15,829.2	15,205.2		624.0	56.7	56.7		21,525.4
HC.2.1	Ստացիոնար վերականգնողական բուժօգնություն	3,198.3		1,774.5	9,903.7	9,638.5		265.1				14,876.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ ո.ե.ս.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից ո.ե.ս.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից ո.ե.ս.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.2.2	Ցերեկային վերականգնողական բուժօգնություն	580.8	18.0		4,954.9	4,596.1		358.8				5,553.7
HC.2.3	Ամբուլատոր վերականգնողական բուժօգնություն	63.3			682.5	682.5			56.7	56.7		802.5
HC.2.4	Տնային պայմաններում վերականգնողական բուժօգնություն	4.7			288.0	288.0						292.7
HC.3	Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	8,846.6			1,995.1	1,995.1			35.8	35.8		10,877.5
HC.3.1	Ստացիոնար երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	1,540.6			569.1	569.1						2,109.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենաուսին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.3.2	Ցերեկային երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	674.2			96.1	96.1						770.4
HC.3.3	Ամբուլատոր պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	1,736.6			83.5	83.5			35.8	35.8		1,856.0
HC.3.4	Տնային պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	4,895.2			1,246.3	1,246.3						6,141.5
HC.4	Բուժօգնության օժանդակ	14,728.2	511.0	4,972.6	63,297.3	62,244.9	941.6	110.8				83,509.2

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենաուսին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
	Ծառայություններ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)											
HC.4.1	Լաբորատոր ծառայություններ	2,815.9	511.0	1,724.0	14,483.4	14,118.5	326.5	38.4				19,534.3
HC.4.2	Ախտորոշիչ ծառայություններ	10,392.2		3,248.6	45,333.8	44,646.3	615.2	72.4				58,974.6
HC.4.3	Հիվանդների փոխադրում	1,520.2			3,019.1	3,019.1						4,539.3
HC.4.nec	Չճշտված օժանդակ ծառայություններ (n.e.c.)				461.0	461.0						461.0
HC.5	Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառույթի չնշված)	5,554.8			228,927.9	228,047.2	561.7	318.9	23.3		23.3	234,506.0
HC.5.1	Դեղագործություն և այլ բժշկական ոչ	3,435.5			218,481.1	218,264.0	217.1					221,916.6

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենօրյան	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
	Երկարատև ապրանքներ											
HC.5.1.1	Նշանակված դեղամիջոցներ	3,435.5			21,215.3	21,215.3						24,650.8
HC.5.1.2	Առանց դեղատոմսի դեղեր				196,130.8	195,913.8	217.1					196,130.8
HC.5.1.3	Այլ բժշկական ոչ երկարակյաց ապրանքներ				1,135.0	1,135.0						1,135.0
HC.5.2	Բուժական սարքեր և այլ բժշկական ապրանքներ	2,119.3			10,434.1	9,783.2	344.7	306.2	23.3		23.3	12,576.6
HC.5.2.1	Ակնոցներ և տեսողության այլ ապրանքներ	10.6			1,670.8	1,635.8		35.1	23.3		23.3	1,704.7
HC.5.2.2	Լսողական սարքեր	317.9			1,274.9	1,137.8		137.1				1,592.8

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենափոփոխ	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.5.2.3	Այլ օրթոպեդիկ սարքեր և պրոթեզավորում (բացառությամբ ակնոցների և լսողական սարքերի)	1,017.3			6,671.2	6,585.1		86.1				7,688.5
HC.5.2.9	Բոլոր Այլ բժշկական երկարատև ապրանքները, ներառյալ բժշկական տեխնիկական սարքերը	773.5			817.1	424.6	344.7	47.8				1,590.6
HC.5.nec	Չճշտված բժշկական ապրանքներ (n.e.c.)				12.8			12.8				12.8
HC.6	Կանխարգելիչ բժշկական օգնություն	8,495.9	105.4						1,143.3	782.2	361.1	9,744.7
HC.6.1	Տեղեկատվական, կրթական և	123.6	0.6						386.3	172.4	213.8	510.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
	խորհրդատվական (ՏԿԽ) ծրագրեր											
HC.6.1.1	Կախվածություն առաջացնող նյութերի ՏԿԽ ծրագրեր	123.6	0.6						150.2		150.2	274.4
HC.6.1.1.1	Այլ և չճշտված ՏԿԽ ծրագրեր (n.e.c.)	99.6										99.6
HC.6.1.1.3	Իմունականխարգելման ծրագրեր		0.6									0.6
HC.6.1.1.nec	Հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման ծրագրեր	24.0							150.2		150.2	174.1
HC.6.1.2	Մնուցման (ՏԿԽ) ծրագիր								42.0	42.0		42.0
HC.6.1.nec	Այլ և չճշտված ՏԿԽ ծրագրեր (n.e.c.)								194.0	130.4	63.7	194.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ ո.ե.ց.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից ո.ե.ց.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից ո.ե.ց.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենաուսին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.6.2	Իմունականխարգելման ծրագրեր	3,845.7							584.8	584.8		4,430.5
HC.6.2.1	Պարբերական իմունիզացիայի ծրագրեր	3,845.7										3,845.7
HC.6.2.nec	Իմունականխարգելման այլ և չճշտված ծրագրեր								584.8	584.8		584.8
HC.6.3	Հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման ծրագրեր	580.8	61.1						142.6		142.6	784.5
HC.6.4	Համաճարակաբանակա ն հսկողության և ռիսկի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր											
HC.6.5	Մոնիթորինգ և գնահատում (M&G)	3,503.3	43.7									3,547.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենատառին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն բնեղենով	Ընդամենը
HC.6.5.2	Միջամտություններ	609.6	42.2									651.8
HC.6.5.4	Այլ և չճշտված միջամտություններ (n.e.c.)	958.2	1.5									959.7
HC.6.5.4.nec	Անորոշ համաճարակաբանակա ն հսկողության և ռիսկի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր (n.e.c.)	958.2	1.5									959.7
HC.6.5.nec	Աղետների և արտակարգ իրավիճակների արձագանքման ծրագրերի նախապատրաստում	1,935.5										1,935.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենատաមին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.6.6	Չճշտված կանխարգելիչ խնամք (n.e.c.)	442.5										442.5
HC.6.nec	Իմունականխարգելման ծրագրեր								29.7	25.0	4.7	29.7
HC.7	Առողջապահության համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում	5,622.1	164.9	4,806.4					21.1	9.8	11.3	10,614.7
HC.7.1	Առողջապահության համակարգի կառավարում	5,313.2	155.8						11.3		11.3	5,480.3
HC.7.1.1	Պլանավորում և կառավարում	608.5	51.8									660.2
HC.7.1.2	Մոնիտորինգ և գնահատում (M&E)	1,986.5										1,986.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից սպասարկող ոչ ամենաուսին	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.7.1.3	Գնումների և մատակարարման կառավարում	396.7										396.7
HC.7.1.nec	Կառավարման և առողջապահական համակարգի այլ կառավարում (n.e.c.)	2,321.5	104.0						11.3		11.3	2,436.9
HC.7.2	Առողջապահության ֆինանսավորման կառավարում	308.9	9.2	4,806.4								5,124.5
HC.7.nec	Զճշտված կառավարում, առողջապահական համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում (n.e.c.)								9.8	9.8		9.8

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Ֆինանսավորման սխեմաներ (ICHA-HF)	FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.6.1	FS.6.2	FS.6.3	FS.7	FS.7.1	FS.7.2	FS TOTAL
Health care functions / Առողջապահա- կան գործա- ռույթներ	Միլիոն ՀՀ դրամ	Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից n.e.c.	Այլ եկամուտներ կորպորացիաներից n.e.c.	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ ամենափոքր	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	Ուղղակի արտասահմանյան ֆինանսական փոխանցումներ	Օտարերկրյա ուղղակի օգնություն ընդունվ	Ընդամենը
HC.9	Այլ առողջապահական ծառայություններ չդասակարգված (n.e.c.)				436.7	436.7						436.7
Ընդամենը		155,801.2	1,291.6	21,305.2	716,034.9	707,329.9	6,471.5	2,233.5	1,617.0	1,074.5	542.5	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.5 Ֆինանսավորման սխեմաների և Առողջապահական ծառայության գործառույթների հաշիվը (HCxHF), 2024թ., (միլիոն դրամ)

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.1	Բժշկական օգնություն	109,198.6	109,198.6	401.1	16,139.3	9,751.6	1,419.5	4,968.2	399,400.8	97.0	524,835.8
HC.1.1	Ստացիոնար բուժօգնություն	68,232.9	68,232.9	60.7	13,290.1	7,791.5	968.5	4,530.1	292,333.5		373,856.5
HC.1.1.1	Ընդհանուր ստացիոնար բուժօգնություն	23,917.2	23,917.2	60.7	9,219.4	6,237.1	698.0	2,284.4	39,639.7		72,776.3
HC.1.1.2	Մասնագիտացված ստացիոնար բուժօգնություն	43,611.3	43,611.3		4,019.6	1,554.5	219.5	2,245.6	252,693.8		300,324.7
HC.1.1.nec	Չճշտված ստացիոնար բուժօգնություն (n.e.c.)	704.4	704.4		51.1		51.1				755.5
HC.1.2	Չճշտված ստացիոնար բուժօգնություն (n.e.c.)	9,441.8	9,441.8	0.3	1.3		1.3		8,317.8		17,761.0
HC.1.2.1	Ցերեկային բուժօգնություն	1,182.2	1,182.2	0.3					3,230.9		4,413.1
HC.1.2.2	Ընդհանուր ցերեկային բուժօգնություն	3,829.8	3,829.8		1.3		1.3		3,505.7		7,336.8

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.1.2.nec	Մասնագիտացված ցերեկային բուժ	4,429.9	4,429.9						1,581.2		6,011.0
HC.1.3	Չճշտված ցերեկային բժշկական օգնություն (n.e.c.)	24,822.2	24,822.2	340.1	2,847.9	1,960.1	449.7	438.1	96,328.7	97.0	124,095.8
HC.1.3.1	Ամբուլատոր բուժօգնություն	20,544.2	20,544.2	340.1					15,675.0		36,219.1
HC.1.3.2	Ընդհանուր ամբուլատոր բուժօգնություն	604.2	604.2		2,389.4	1,960.1	279.8	149.5	78,408.4		81,402.0
HC.1.3.3	Ատամնաբուժական ամբուլատոր բուժօգնություն	3,624.5	3,624.5		138.5		138.5		2,212.4		5,975.3
HC.1.3.nec	Մասնագիտացված ամբուլատոր բուժօգնություն	49.4	49.4		320.0		31.4	288.6	32.9	97.0	499.4
HC.1.4	Չճշտված ամբուլատոր բուժօգնություն (n.e.c.)	4,279.6	4,279.6						2,384.9		6,664.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
			HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3			
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.1.nec	Չճշտված ամբուլատոր բուժօգնություն	2,422.1	2,422.1						35.9		2,458.0
HC.2	Վերականգնողական բուժօգնություն	3,865.1	3,865.1		2,455.1	1,774.5	680.6		15,205.2		21,525.4
HC.2.1	Ստացիոնար վերականգնողական բուժօգնություն	3,198.3	3,198.3		2,039.6	1,774.5	265.1		9,638.5		14,876.5
HC.2.2	Ցերեկային վերականգնողական բուժօգնություն	598.8	598.8		358.8		358.8		4,596.1		5,553.7
HC.2.3	Ամբուլատոր վերականգնողական բուժօգնություն	63.3	63.3		56.7		56.7		682.5		802.5
HC.2.4	Տնային պայմաններում վերականգնողական բուժօգնություն	4.7	4.7						288.0		292.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.3	Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	8,846.6	8,846.6		35.8		35.8		1,995.1		10,877.5
HC.3.1	Ստացիոնար երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	1,540.6	1,540.6						569.1		2,109.7
HC.3.2	Ցերեկային երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	674.2	674.2						96.1		770.4
HC.3.3	Ամբուլատոր պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	1,736.6	1,736.6		35.8		35.8		83.5		1,856.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.3.4	Տնային պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	4,895.2	4,895.2						1,246.3		6,141.5
HC.4	Բուժօգնության օժանդակ ծառայություններ (ըստ գործառնության չդասակարգված)	15,239.3	15,239.3		6,025.0	4,972.6	110.8	941.6	62,244.9		83,509.2
HC.4.1	Լաբորատոր ծառայություններ	3,326.9	3,326.9		2,088.9	1,724.0	38.4	326.5	14,118.5		19,534.3
HC.4.2	Ախտորոշիչ ծառայություններ	10,392.2	10,392.2		3,936.1	3,248.6	72.4	615.2	44,646.3		58,974.6
HC.4.3	Հիվանդների փոխադրում	1,520.2	1,520.2						3,019.1		4,539.3
HC.4.nec	Չճշտված օժանդակ ծառայություններ (n.e.c.)								461.0		461.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.5	Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառնության չնշված)	5,554.8	5,554.8		903.9		342.2	561.7	228,047.2		234,506.0
HC.5.1	Դեղագործություն և այլ բժշկական ոչ երկարատև ապրանքներ	3,435.5	3,435.5		217.1			217.1	218,264.0		221,916.6
HC.5.1.1	Դեղատոմսով դեղամիջոցներ	3,435.5	3,435.5						21,215.3		24,650.8
HC.5.1.2	Առանց դեղատոմսի դեղեր				217.1			217.1	195,913.8		196,130.8
HC.5.1.3	Այլ բժշկական ոչ երկարակյաց ապրանքներ								1,135.0		1,135.0
HC.5.2	Բուժական սարքեր և այլ բժշկական ապրանքներ	2,119.3	2,119.3		674.1		329.5	344.7	9,783.2		12,576.6
HC.5.2.1	Ակնոցներ և տեսողության այլ ապրանքներ	10.6	10.6		58.4		58.4		1,635.8		1,704.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԱՆԸ
HC.5.2.2	Լսողական սարքեր	317.9	317.9		137.1		137.1		1,137.8		1,592.8
HC.5.2.3	Այլ օրթոպեդիկ սարքեր և պրոթեզավորում (բացառությամբ ակնոցների և լսողական սարքերի)	1,017.3	1,017.3		86.1		86.1		6,585.1		7,688.5
HC.5.2.9	Բոլոր Այլ բժշկական երկարատև ապրանքները, ներառյալ բժշկական տեխնիկական սարքերը	773.5	773.5		392.5		47.8	344.7	424.6		1,590.6
HC.5.nec	Չճշտված բժշկական ապրանքներ (n.e.c.)				12.8		12.8				12.8
HC.6	Կանխարգելիչ բժշկական օգնություն	8,601.3	8,601.3	5.9	468.2		468.2			675.1	9,744.7
HC.6.1	Տեղեկատվական, կրթական և	124.2	124.2		295.9		295.9			90.3	510.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
			HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3			
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
	Խորհրդատվական (IEC) ծրագրեր										
HC.6.1.1	Կախվածություն առաջացնող նյութերի IEC ծրագրեր	124.2	124.2		150.2		150.2				274.4
HC.6.1.1.1	Ծխախոտի IEC ծրագրեր	99.6	99.6								99.6
HC.6.1.1.3	Այլ և չճշտված կախվածություն առաջացնող նյութերի IEC ծրագրեր (n.e.c.)	0.6	0.6								0.6
HC.6.1.1.nec	Հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման ծրագրեր	24.0	24.0		150.2		150.2				174.1
HC.6.1.2	Մնուցման (SԿԽ) ծրագիր									42.0	42.0
HC.6.1.1.nec	Այլ և չճշտված IEC ծրագրեր (n.e.c.)				145.7		145.7			48.3	194.0

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
			HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3			
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԱՆԸ
HC.6.2	Իմունականիսարգելման ծրագրեր	3,845.7	3,845.7							584.8	4,430.5
HC.6.2.1	Պարբերական իմունիզացիայի ծրագրեր	3,845.7	3,845.7								3,845.7
HC.6.2.nec	Իմունականիսարգելման այլ և չճշտված ծրագրեր									584.8	584.8
HC.6.3	Հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման ծրագրեր	641.9	641.9			142.6	142.6				784.5
HC.6.5	Համաճարակաբանական հսկողության և ռիսկի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր	3,547.0	3,547.0	5.9							3,547.0
HC.6.5.2	Մոնիթորինգ և գնահատում (M&G)	651.8	651.8								651.8
HC.6.5.4	Միջամտություններ	959.7	959.7								959.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.6.5.4.nec	Այլ և չճշտված միջամտություններ (n.e.c.)	959.7	959.7								959.7
HC.6.5.nec	Անորոշ համաճարակաբանական հսկողության և ռիսկի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր (n.e.c.)	1,935.5	1,935.5	5.9							1,935.5
HC.6.6	Աղետների և արտակարգ իրավիճակների արձագանքման ծրագրերի նախապատրաստում	442.5	442.5								442.5
HC.6.nec	Չճշտված կանխարգելիչ խնամք (n.e.c.)				29.7		29.7				29.7
HC.7	Առողջապահության համակարգի և	5,787.1	5,787.1	27.7	4,827.6	4,806.4	21.1				10,614.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	Ֆինանսավորման կառավարում										
HC.7.1	Առողջապահության համակարգի կառավարում	5,469.0	5,469.0	27.7	11.3	11.3					5,480.3
HC.7.1.1	Պլանավորում և կառավարում	660.2	660.2	27.7							660.2
HC.7.1.2	Մոնիտորինգ և գնահատում (M&E)	1,986.5	1,986.5								1,986.5
HC.7.1.3	Կառավարման և առողջապահական համակարգի այլ կառավարում (n.e.c.)	396.7	396.7								396.7
HC.7.1.nec	Առողջապահության ֆինանսավորման կառավարում	2,425.6	2,425.6		11.3	11.3					2,436.9

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Financing schemes/ Ֆինանսավորման սխեմաները	HF.1			HF.2				HF.3	HF.4	HFTOT
		HF.1.1	HF.1.1.2		HF.2.1	HF.2.2	HF.2.3				
Health care functions / Առողջապահական գործառնություններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Պետական կառավարման մարմինների սխեմաներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների սխեմաներ	Կառավարության սխեմաներ	Նահանգային/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Առողջապահության կամավոր վճարումների սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման սխեմաներ	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)	Մնացյալ աշխարհի ֆինան- սավորման սխեմաներ (ոչ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.7.2	Չճշտված կառավարում, առողջապահական համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում (n.e.c.)	318.1	318.1		4,806.4	4,806.4					5,124.5
HC.7.nec	Չճշտված կառավարում, առողջապահական համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում (n.e.c.)				9.8		9.8				9.8
HC.9	Այլ առողջապահական ծառայություններ չդասակարգված (n.e.c.)								436.7		436.7
Ընդամենը		157,092.8	157,092.8	434.7	30,855.0	21,305.2	3,078.3	6,471.5	707,329.9	772.1	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.6 Առողջապահական ծառայության մատակարարների և Առողջապահական ծառայության գործառույթների հաշիվը (HCxHP), 2024թ. (միլիոն դրամ)

	Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնական վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.1	Բժշկական օգնություն	304,918.1		118,413.1	3,215.3				811.6	97,477.6	524,835.8
HC.1.1	Ստացիոնար բուժօգնություն	276,371.8		7.1						97,477.6	373,856.5
HC.1.1.1	Ընդհանուր ստացիոնար բուժօգնություն	72,776.3									72,776.3
HC.1.1.2	Մասնագիտացված ստացիոնար բուժօգնություն	202,840.0		7.1						97,477.6	300,324.7
HC.1.1.nec	Չճշտված ստացիոնար բուժօգնություն (n.e.c.)	755.5									755.5
HC.1.2	Չճշտված ստացիոնար բուժօգնություն (n.e.c.)	14,331.2		3,429.8							17,761.0
HC.1.2.1	Ցերեկային բուժօգնություն	3,842.6		570.6							4,413.1
HC.1.2.2	Ընդհանուր ցերեկային բուժօգնություն	5,432.5		1,904.3							7,336.8
HC.1.2.nec	Մասնագիտացված ցերեկային բուժ	5,056.1		955.0							6,011.0
HC.1.3	Չճշտված ցերեկային բժշկական օգնություն (n.e.c.)	9,874.2		114,221.5							124,095.8
HC.1.3.1	Ամբուլատոր բուժօգնություն	5,599.8		30,619.4							36,219.1
HC.1.3.2	Ընդհանուր ամբուլատոր բուժօգնություն	5.4		81,396.5							81,402.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակչության վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.1.3.3	Ատամնաբուժական ամբուլատոր բուժօգնություն	4,269.0		1,706.3							5,975.3
HC.1.3.nec	Մասնագիտացված ամբուլատոր բուժօգնություն			499.4							499.4
HC.1.4	Չճշտված ամբուլատոր բուժօգնություն (n.e.c.)	1,882.9		754.7	3,215.3				811.6		6,664.5
HC.1.nec	Չճշտված ամբուլատոր բուժօգնություն	2,458.0									2,458.0
HC.2	Վերականգնողական բուժօգնություն	20,702.3	44.2	437.8					287.7	53.3	21,525.4
HC.2.1	Ստացիոնար վերականգնողական բուժօգնություն	14,823.1								53.3	14,876.5
HC.2.2	Ցերեկային վերականգնողական բուժօգնություն	5,484.8		68.9							5,553.7
HC.2.3	Ամբուլատոր վերականգնողական բուժօգնություն	394.4	44.2	363.8							802.5
HC.2.4	Տնային պայմաններում վերականգնողական բուժօգնություն			5.1					287.7		292.7
HC.3	Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	3,872.7	361.9	1,899.1					4,743.8		10,877.5
HC.3.1	Ստացիոնար երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	1,868.5	241.3								2,109.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակչության վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.3.2	Ցերեկային երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	715.6	54.0	0.7							770.4
HC.3.3	Ամբուլատոր պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	1,288.5	35.8	531.6							1,856.0
HC.3.4	Տնային պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք	0.1	30.8	1,366.7					4,743.8		6,141.5
HC.4	Բուժօգնության օժանդակ ծառայություններ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)	35,040.7		7,355.9	41,112.5						83,509.2
HC.4.1	Լաբորատոր ծառայություններ	6,225.1		2,496.0	10,813.1						19,534.3
HC.4.2	Ախտորոշիչ ծառայություններ	27,754.1		4,832.4	26,388.1						58,974.6
HC.4.3	Հիվանդների փոխադրում	1,061.5		27.4	3,450.4						4,539.3
HC.4.nec	Չճշտված օժանդակ ծառայություններ (n.e.c.)				461.0						461.0
HC.5	Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառույթի չնշված)			3,458.8		231,047.2					234,506.0
HC.5.1	Դեղագործություն և այլ բժշկական ոչ երկարատև ապրանքներ			3,435.5		218,481.1					221,916.6
HC.5.1.1	Դեղատոմսով դեղամիջոցներ			3,435.5		21,215.3					24,650.8
HC.5.1.2	Առանց դեղատոմսի դեղեր					196,130.8					196,130.8
HC.5.1.3	Այլ բժշկական ոչ երկարակյաց ապրանքներ					1,135.0					1,135.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակչության վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակա- րարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահա- կան ծառայությունների մատա- կարարներ	Առողջապահության համակ- արգի կառավարման և ֆինանսավորման մատա-	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.5.2	Բուժական սարքեր և այլ բժշկական ապրանքներ			23.3		12,553.4					12,576.6
HC.5.2.1	Ակնոցներ և տեսողության այլ ապրանքներ			23.3		1,681.4					1,704.7
HC.5.2.2	Լսողական սարքեր					1,592.8					1,592.8
HC.5.2.3	Այլ օրթոպեդիկ սարքեր և պրոթեզավորում (բացառությամբ ակնոցների և լսողական սարքերի)					7,688.5					7,688.5
HC.5.2.9	Բոլոր Այլ բժշկական երկարատև ապրանքները, ներառյալ բժշկական տեխնիկական սարքերը					1,590.6					1,590.6
HC.5.nec	Չճշտված բժշկական ապրանքներ (n.e.c.)					12.8					12.8
HC.6	Կանխարգելի բժշկական օգնություն			492.0			9,252.7				9,744.7
HC.6.1	Տեղեկատվական, կրթական և խորհրդատվական (IEC) ծրագրեր			213.8			296.7				510.5
HC.6.1.1	Կախվածություն առաջացնող նյութերի IEC ծրագրեր			150.2			124.2				274.4
HC.6.1.1.1	Ծխախոտի IEC ծրագրեր						99.6				99.6

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ		HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակչության վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.6.1.1.3	Այլ և չճշտված կախվածություն առաջացնող նյութերի IEC ծրագրեր (n.e.c.)						0.6				0.6
HC.6.1.1.nec	Հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման ծրագրեր			150.2			24.0				174.1
HC.6.1.2	Մնուցման (S4H) ծրագիր						42.0				42.0
HC.6.1.1.nec	Այլ և չճշտված IEC ծրագրեր (n.e.c.)			63.7			130.4				194.0
HC.6.2	Իմունականխարգելման ծրագրեր						4,430.5				4,430.5
HC.6.2.1	Պարբերական իմունիզացիայի ծրագրեր						3,845.7				3,845.7
HC.6.2.nec	Իմունականխարգելման այլ և չճշտված ծրագրեր						584.8				584.8
HC.6.3	Հիվանդությունների վաղ հայտնաբերման ծրագրեր			273.4			511.1				784.5
HC.6.5	Համաճարակաբանական հսկողության և դիսկի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր						3,547.0				3,547.0
HC.6.5.2	Մոնիթորինգ և գնահատում (M&G)						651.8				651.8
HC.6.5.4	Միջամտություններ						959.7				959.7
HC.6.5.4.nec	Այլ և չճշտված միջամտություններ (n.e.c.)						959.7				959.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակչության վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ավանդների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.6.5.nec	Անորոշ համաճարակաբանական հսկողության և ռիսկի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր (n.e.c.)						1,935.5				1,935.5
HC.6.6	Աղետների և արտակարգ իրավիճակների արձագանքման ծրագրերի նախապատրաստում						442.5				442.5
HC.6.nec	Չճշտված կանխարգելիչ խնամք (n.e.c.)			4.7			25.0				29.7
HC.7	Առողջապահության համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում			11.3				10,603.4			10,614.7
HC.7.1	Առողջապահության համակարգի կառավարում			11.3				5,469.0			5,480.3
HC.7.1.1	Պլանավորում և կառավարում							660.2			660.2
HC.7.1.2	Մոնիտորինգ և գնահատում (M&E)							1,986.5			1,986.5
HC.7.1.3	Կառավարման և առողջապահական համակարգի այլ կառավարում (n.e.c.)							396.7			396.7
HC.7.1.nec	Առողջապահության ֆինանսավորման կառավարում			11.3				2,425.6			2,436.9
HC.7.2	Չճշտված կառավարում, առողջապահական համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում (n.e.c.)							5,124.5			5,124.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

	Health care providers / Առողջապահական ծառայության մատակարարներ	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8	HP.9	HPTOT
Health care functions / Առողջապահական գործառույթներ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակության վայրի երկարաժամկետ խնամքի	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակա- րարներ	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ	Մանրածախ առևտուր և բժշկական ավանդների այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահա- կան ծառայությունների մատա- կարարներ	Առողջապահության համակ- արգի կառավարման և ֆինանսավորման մատա-	Մնացյալ տնտեսություն	Մնացյալ աշխարհ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HC.7.nec	Չճշտված կառավարում, առողջապահական համակարգի և ֆինանսավորման կառավարում (n.e.c.)							9.8			9.8
HC.9	Այլ առողջապահական ծառայություններ չդասակարգված (n.e.c.)								436.7		436.7
Ընդամենը	All HC	364,533.9	406.1	132,068.0	44,327.9	231,047.2	9,252.7	10,603.4	6,279.8	97,531.0	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.7 Արտադրության գործոններն ըստ մատակարարի տեսակի (HPxFP), ըստ գործառույթի տեսակի (HCxFP) և ըստ ֆինանսավորման սխեմայի (HFxFP), 2024թ. (միլիոն դրամ)

Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ			ՀՀ դրամ (միլիոն)	Factors of health care provision / Առողջապահական ծառայությունների արտադրության գործոններ											
				FP.1	FP.2	FP.3						FP.4	FP.5	FP.nec	All FP
							FP.3.1	FP.3.2	FP.3.3	FP.3.4	FP.3.nec				
				Աշխատակիցների փոխհատուցում	Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ	Առողջապահական ծառայություններ	Առողջապահական սպրանքներ	Ոչ առողջապահական ծառայություններ	Ոչ առողջապահական սպրանքներ	Օգտագործված այլ նյութեր և ծառայություններ (n.e.c.)	Հիմնական կապիտալի սպառում	Այլ ծախսային հոդվածներ	Առողջապահության տրամադրման չճշտված գործոններ (n.e.c.)	ԸՆԴՀԱՄԵՆ
HP.1			Հիվանդանոցներ	182,488.4	61,890.8	97,612.8	4,797.3	56,681.4	13,647.8	9,208.8	13,277.4	19,108.4	3,433.5		364,533.9
	HP.1.1		Բազմապրոֆիլ հիվանդանոցներ	120,864.1	37,510.9	62,990.2	1,901.2	35,818.3	11,335.1	5,562.3	8,373.5	12,519.5	2,191.2		236,076.0
	HP.1.2		Հոգեբուժական հիվանդանոցներ	3,625.9	231.4	1,812.3	79.8	896.6	246.2	382.0	207.7	182.6	20.1		5,872.3
	HP.1.3		Մասնագիտացված հիվանդանոցներ (բացի՝ հոգեբուժական հիվանդանոցներից)	57,998.4	24,148.6	32,810.2	2,816.3	19,966.5	2,066.5	3,264.5	4,696.3	6,406.3	1,222.1		122,585.6
	HP.1.nec		Չճշտված հիվանդանոցներ (այլ դասերում չդասակարգված.)	182,488.4	61,890.8	97,612.8	4,797.3	56,681.4	13,647.8	9,208.8	13,277.4	19,108.4	3,433.5		364,533.9
HP.2			Ըստ բնակության վայրի երկարաժամկետ խնամքի հաստատություններ	236.4	52.2	115.9	3.2	59.6	3.3	20.3	29.6	1.3	0.3		406.1
	HP.2.1		Երկարաժամկետ բուժքույրական խնամքի հաստատություններ	179.6	52.2	92.6	3.1	58.5	1.7	17.4	12.0	1.3	0.3		326.0

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ			Factors of health care provision / Առողջապահական ծառայությունների արտադրության գործոններ											
			FP.1	FP.2	FP.3						FP.4	FP.5	FP.nec	All FP
						FP.3.1	FP.3.2	FP.3.3	FP.3.4	FP.3.nec				
			Աշխատակիցների փոխհատուցում	Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ	Առողջապահական ծառայություններ	Առողջապահական ապրանքներ	Ոչ առողջապահական ծառայություններ	Ոչ առողջապահական ապրանքներ	Օգտագործված այլ նյութեր և ծառայություններ (n.e.c.)	Հիմնական կապիտալի սպառում	Այլ ծախսային հոդվածներ	Առողջապահության տրամադրման չհշտված գործոններ (n.e.c.)	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
	HP.2.2		Հոգեկան առողջության և թմրամիջոցների չարաշահման հաստատություններ											
	HP.2.9		Այլ բնակելի երկարատև խնամքի հաստատություններ	56.8	23.3	0.1	1.2	1.6	2.9	17.6				80.1
HP.3			Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	52,038.5	39,442.1	33,934.3	4,609.9	21,579.1	3,203.6	1,651.5	2,890.2	2,661.3	3,991.8	132,068.0
	HP.3.1		Բժշկական պրակտիկա	5,327.3	141.5	3,322.5	356.6	1,989.8	233.3	173.6	569.2	32.1	5.6	8,829.0
		HP.3.1.1	Ընդհանուր բժիշկների կաբինետներ	3,323.5	133.7	2,260.2	246.3	1,551.2	148.6	93.2	220.8	28.9	5.5	5,751.7
		HP.3.1.2	Հոգեբուժության մասնագետների կաբինետներ	145.8	7.8	83.6	3.3	52.0	12.5	14.5	1.4	3.1	0.2	240.5
		HP.3.1.3	Մասնագիտացված բժշկական կաբինետներ	1,858.0		978.7	107.0	386.6	72.2	65.8	347.1	0.0	0.0	2,836.8
	HP.3.2		Ատամնաբուժական կաբինետներ	26,550.0	34,974.2	15,069.6	3,152.4	8,513.9	1,138.9	615.7	1,648.7	1,109.0	3,693.8	81,396.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ			<< դրամ (միլիոն)	Factors of health care provision / Առողջապահական ծառայությունների արտադրության գործոններ											
				FP.1	FP.2	FP.3						FP.4	FP.5	FP.nec	All FP
							FP.3.1	FP.3.2	FP.3.3	FP.3.4	FP.3.nec				
				Աշխատակիցների փոխհատուցում	Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ	Առողջապահական ծառայություններ	Առողջապահական ապրանքներ	Ոչ առողջապահական ծառայություններ	Ոչ առողջապահական ապրանքներ	Օգտագործված այլ նյութեր և ծառայություններ (n.e.c.)	Հիմնական կապիտալի սպառում	Այլ ծախսային հոդվածներ	Առողջապահության տրամադրման չճշտված գործոններ (n.e.c.)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	HP.3.3		Այլ առողջապահական մասնագետներ			20.7			15.7	2.9	2.1			20.7	
	HP.3.4		Ամբուլատոր բուժման կենտրոններ	20,068.0	4,325.0	15,362.9	1,001.9	11,022.5	1,811.8	856.4	670.2	1,514.0	291.0	41,560.8	
		HP.3.4.1	Ընտանիքի պլանավորման կենտրոններ	867.5	214.6	580.2	29.6	323.4	139.3	40.8	47.1	75.8	15.8	1,753.9	
		HP.3.4.2	Ամբուլատոր հոգեկան առողջության և թմրամիջոցների չարաշահման կենտրոններ	149.9	2.4	75.0	3.0	62.0	5.0	4.9		10.1	2.3	239.7	
		HP.3.4.4	Դիալիզի խնամքի կենտրոններ	519.2	65.0	321.7	13.0	248.0	44.8	10.6	5.2	48.7	0.4	955.0	
		HP.3.4.9	Մնացած բոլոր ամբուլատոր կենտրոնները	18,531.3	4,042.9	14,386.1	956.3	10,389.2	1,622.7	800.0	617.9	1,379.5	272.5	38,612.3	
		HP.3.4.9.1	HP.3.4.9.1 Non- Specialized ambulatory health care centres	18,430.0	4,041.9	13,487.9	739.5	9,922.7	1,416.4	791.5	617.9	1,375.0	271.5	37,606.3	
		HP.3.4.9.nec	HP.3.4.9.nec Unspecified other ambulatory centres (n.e.c)	101.3	1.1	898.1	216.9	466.5	206.3	8.5		4.5	1.0	1,006.1	

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ			<< դրամ (միլիոն)	Factors of health care provision / Առողջապահական ծառայությունների արտադրության գործոններ											
				FP.1	FP.2	FP.3						FP.4	FP.5	FP.nec	All FP
							FP.3.1	FP.3.2	FP.3.3	FP.3.4	FP.3.nec				
				Աշխատակիցների փոխհատուցում	Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ	Առողջապահական ծառայություններ	Առողջապահական ապրանքներ	Ոչ առողջապահական ծառայություններ	Ոչ առողջապահական ապրանքներ	Օգտագործված այլ նյութեր և ծառայություններ (n.e.c.)	Հիմնական կապիտալի սպառում	Այլ ծախսային հոդվածներ	Առողջապահության տրամադրման չճշտված գործոններ (n.e.c.)	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
	HP.3.5		Տնային առողջապահական ծառայություններ մատուցողներ	93.2	1.5	49.2	1.9	40.4	3.9	3.0		6.2	1.4		151.5
	HP.3.nec		Ամբուլատոր առողջապահական խնամքի չճշտված մատակարարներ (n.e.c.)			109.5	97.0	12.4							109.5
HP.4			Օժանդակ ծառայություններ մատուցողներ	20,668.9	10,434.3	10,171.9	460.0	4,925.0	1,707.7	2,356.8	722.4	2,025.6	1,027.1		44,327.9
	HP.4.1		Հիվանդների տեղափոխման և շտապ փրկարարական ծառայություններ մատուցողներ	3,892.7	403.4	1,819.4		605.9	356.9	645.9	210.8	548.9	1.2		6,665.7
	HP.4.2		Բժշկական և ախտորոշիչ լաբորատորիաներ	16,513.3	9,983.8	8,234.4	460.0	4,255.5	1,336.2	1,681.0	501.7	1,443.9	1,025.8		37,201.2
	HP.4.9		Օժանդակ ծառայությունների այլ մատակարարներ	262.9	47.1	118.1		63.6	14.7	29.9	9.9	32.8	0.1		461.0
HP.5			Մանրածախ առևտուր և բժշկական	18,374.1	19,306.9	181,462.4		170,689.8	5,201.2	3,134.7	2,436.7	9,927.3	1,976.5		231,047.2

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ			ՀՀ դրամ (միլիոն)	Factors of health care provision / Առողջապահական ծառայությունների արտադրության գործոններ											
				FP.1	FP.2	FP.3						FP.4	FP.5	FP.nec	All FP
							FP.3.1	FP.3.2	FP.3.3	FP.3.4	FP.3.nec				
				Աշխատակիցների փոխհատուցում	Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ	Առողջապահական ծառայություններ	Առողջապահական ապրանքներ	Ոչ առողջապահական ծառայություններ	Ոչ առողջապահական ապրանքներ	Օգտագործված այլ նյութեր և ծառայություններ (n.e.c.)	Հիմնական կապիտալի սպառում	Այլ ծախսային հոդվածներ	Առողջապահության տրամադրման չճշտված գործոններ (n.e.c.)	ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ
			ապրանքների այլ մատակարարներ												
	HP.5.1		Դեղատներ	17,266.2	18,083.0	172,585.2		161,892.3	5,157.4	3,117.2	2,418.4	9,277.6	1,613.6		218,825.7
	HP.5.2		Մանրածախ վաճառողներ և երկարատև բժշկական ապրանքների և բժշկական սարքավորումների այլ մատակարարներ	1,107.9	1,223.9	8,877.1		8,797.5	43.8	17.6	18.3	649.7	362.8		12,221.4
HP.6			Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	4,034.9	38.4	5,008.1	462.1	3,025.1	880.0	169.6	471.3	125.0	46.3		9,252.7
HP.7			Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	5,065.1	2,355.2	2,475.8		12.0	987.3	508.4	968.0	292.3	415.0		10,603.4
	HP.7.1		Առողջապահության պետական կառավարման գործակալություններ	3,400.9		2,160.0		12.0	981.1	301.3	865.6	3.9	222.3		5,787.1
	HP.7.3		Այլ կառավարման գործակալություններ	1,654.4	2,355.2	315.8			6.2	207.2	102.4	288.4	192.7		4,806.4

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Health care providers / Առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ			Factors of health care provision / Առողջապահական ծառայությունների արտադրության գործոններ											
			FP.1	FP.2	FP.3						FP.4	FP.5	FP.nec	All FP
						FP.3.1	FP.3.2	FP.3.3	FP.3.4	FP.3.nec				
			Աշխատակիցների փոխատուցում	Ինքնագրավածների մասնագիտական վարձատրություն	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ	Առողջապահական ծառայություններ	Առողջապահական ապահանջներ	Ոչ առողջապահական ծառայություններ	Ոչ առողջապահական ապահանջներ	Օգտագործված այլ նյութեր և ծառայություններ (n.e.c.)	Հիմնական կապիտալի սպառում	Այլ ծախսային հոդվածներ	Առողջապահության տրամադրման չճշտված գործոններ (n.e.c.)	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	HP.7.9		Այլ կառավարման մարմիններ											
			9.8											9.8
HP.8			Մնացյալ տնտեսություն	3,814.7	2,431.1	145.8	417.2	725.5	603.9	538.6	34.0			6,279.8
	HP.8.1		Տնային տնտեսությունները՝ որպես տնային պայմաններում իրականացվող բժշկական խնամքի մատակարարներ	1,338.7	966.2			271.1	214.1	481.0				2,304.9
	HP.8.2		Բոլոր այլ ոլորտները՝ որպես առողջապահության երկրորդային մատակարարներ	2,476.0	1,464.9	145.8	417.2	454.4	389.8	57.6	34.0			3,974.9
HP.9			Մնացյալ աշխարհ		53.3	53.3							97,477.6	97,531.0
All HP / ԸՆԴԱՄԵՆԸ			286,721.0	133,519.8	333,265.6	10,531.7	257,389.1	26,356.4	17,654.1	21,334.2	34,175.3	10,890.5	97,477.6	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.8 FS Ֆինանսավորման աղբյուրներ և DIS Հիվանդությունների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ)

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակրգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
					FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	All FS
					Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴՀԱՄԵՆ
DIS.1				Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	25,506.3	1,134.2	451.4	53,061.1	422.4	80,575.5
	DIS.1.1			ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և այլ սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդություններ	991.9	865.0		252.9	4.0	2,113.8
		DIS.1.1.1		ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղղեկցվող վարակներ	597.1	865.0		1.4		1,463.5
			DIS.1.1.1.1	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ	11.4	865.0				876.4
			DIS.1.1.1.2	ՏԲ/ՄԻԱՎ	0.1			0.5		0.5
			DIS.1.1.1.3	ՁԻԱՀ-ի այլ օպորտունիստական վարակներ	585.3			0.9		586.3
			DIS.1.1.1.nec	Չճշտված ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղղեկցվող հիվանդություններ (Այլ դասերում չդասակրգված)	0.3					0.3
		DIS.1.1.2		Սեռական ճանապարհով փոխանցվող այլ հիվանդություններ բացի ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ից	350.6			251.5		602.1
		DIS.1.1.nec		Unspecified HIV/AIDS and Other STDs (n.e.c.)	44.3				4.0	48.2
	DIS.1.2			Տուբերկուլյոզ (ՏԲ)	981.0	209.7		30.2	39.8	1,260.8
		DIS.1.2.1		Թոքերի տուբերկուլյոզ	948.4	156.9		11.4		1,116.7
			DIS.1.2.1.1		30.2	156.9				187.0
			DIS.1.2.1.nec	Չճշտված թոքերի տուբերկուլյոզ (այլ դասերում չդասակրգված)	918.3			11.4		929.7

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակրգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
					FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	All FS
					Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴԱՄԵԼ
		DIS.1.2.2		Արտաթոքքային տուբերկուլյոզ	7.5			13.4		20.9
		DIS.1.2.nec		Չճշտված տուբերկուլյոզ (այլ դասերում չդասակրգված)	25.0	52.9		5.4	39.8	123.1
	DIS.1.3			Մալարիա	0.8			0.4		1.2
	DIS.1.4			Շնչառական վարակներ	6,702.5		210.2	20,188.6		27,101.3
	DIS.1.5			Փորլուծությամբ հիվանդություններ	1,440.3			3,721.4		5,161.7
	DIS.1.6			Անտեսված արևադարձային հիվանդությունների	48.2			154.9		203.1
	DIS.1.7			Պատվաստումների միջոցով կանխվող հիվանդություններ	4,708.3			1,078.1	378.6	6,165.0
	DIS.1.8			Հեպատիտ	72.0			2,558.8		2,630.8
	DIS.1.9			«Միջազգային մտահոգության հանրային առողջության արտակարգ իրավիճակներ (PHEIC)»	1.5	59.5		12.7		73.7
		DIS.1.9.2		«Հիվանդություն կորոնավիրուսից SARS-CoV-2 (COVID-19)».	0.1	59.5				59.6
		DIS.1.9.2.nec			1.4			12.7		14.1
	DIS.1.nec			Այլ և չճշտված վարակային և մակաբուծային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	10,559.7		241.3	25,063.1		35,864.1

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակրգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
					FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	All FS
					Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴԱՄԵԼԸ
DIS.2				Վերարտադրողական առողջություն	14,130.1			20,312.7	235.6	34,678.4
	DIS.2.1			Մայրական պայմաններ	9,792.9			10,083.5		19,876.4
	DIS.2.2			Պերինատալ պայմաններ	4,104.5			10,097.5	161.5	14,363.5
	DIS.2.3			Հակաբեղմնավորիչների կառավարում (ընտանիքի պլանավորում)	0.2			116.3		116.6
	DIS.2.nec			Չճշտված վերարտադրողական առողջության պայմաններ (այլ դասերում չդասակրգված)	232.4			15.3	74.1	321.9
DIS.3				Թերսնուցում	1,157.4		113.5	3,730.7	42.0	5,043.6
DIS.4				Ոչ վարակային հիվանդություններ	90,427.3	53.3	11,566.9	523,424.1	416.5	625,888.1
	DIS.4.1			Ուռուցքներ	12,958.4	1.6	2,516.9	128,527.4		144,004.2
	DIS.4.2			Հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ	4,681.8		988.6	24,052.9	51.0	29,774.3
		DIS.4.2.1		Դիաբետ	3,134.0		35.1	12,609.6	51.0	15,829.8
		DIS.4.2.nec		Այլ և չճշտված հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ (այլ դասերում չդասակարգված)	1,547.8		953.5	11,443.3		13,944.5
	DIS.4.3			Սիրտ-անոթային հիվանդություններ	27,184.9		1,036.8	107,793.9		136,015.7
		DIS.4.3.1		Հիպերտոնիկ հիվանդություններ	3,892.2		41.0	20,881.5		24,814.8
		DIS.4.3.nec		Այլ և չճշտված սիրտ-անոթային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	23,292.7		995.8	86,912.4		111,200.9

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակրգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
					FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	All FS
					Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴՀԱՄԵՆ
	DIS.4.4		Հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ	9,538.0		983.2	34,227.8		44,749.0	
		DIS.4.4.1	Հոգեկան խանգարումներ	4,489.2			7,344.9		11,834.1	
		DIS.4.4.2	Վարքի խանգարումներ	657.3			2,833.5		3,490.8	
		DIS.4.4.3	Նյարդային վիճակներ	4,001.7		547.0	13,625.3		18,174.0	
		DIS.4.4.nec	Չճշտված հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	389.8		436.2	10,424.1		11,250.1	
	DIS.4.5		Շնչառական հիվանդություններ	2,279.2		282.5	12,342.3		14,904.1	
	DIS.4.6		Մարսողական հիվանդություններ	5,472.7		64.5	26,997.3		32,534.5	
	DIS.4.7		Միզասեռական համակարգի խանգարումներ	10,675.9		786.9	45,808.9	25.0	57,296.6	
	DIS.4.8		Զգայարանների խանգարումներ	5,511.9		2,490.8	24,398.2	234.6	32,635.6	
	DIS.4.9		Բերանի խոռոչի հիվանդություններ	1,808.5		1,976.9	87,441.0	105.9	91,332.3	
	DIS.4.nec		Այլ և չճշտված ոչ վարակային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	10,315.8	51.8	439.8	31,834.4		42,641.8	
DIS.5			Վնասվածքներ	6,825.3		1,611.1	26,039.5	12.4	34,488.3	
	DIS.5.1		Ճանապարհատրանսպորտային պատահարներ	295.6			18.8		314.5	
	DIS.5.nec		Այլ և չճշտված վնասվածքներ (nec)	6,529.7		1,611.1	26,020.6	12.4	34,173.8	
DIS.nec			Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	17,754.8	104.0	7,562.2	89,466.8	488.1	115,375.9	

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ	ՀՀ դրամ (միլիոն)	Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
		FS.1	FS.2	FS.5	FS.6	FS.7	All FS
		Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Կամավոր կանխավճար	Այլ ներքին եկամուտներ ո.ե.ս.	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
All DIS / ԸՆԴԱՄԵՆԸ		155,801.2	1,291.6	21,305.2	716,034.9	1,617.0	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.9 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների տարիքի, 2024թ. (միլիոն դրամ)

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Age / Տարիքային խումբ		
					AGE.1	AGE.2	All AGE
					0-4 տարեկան	5 տարեկան և բարձր	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
DIS.1				Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	19,847.5	60,728.0	80,575.5
	DIS.1.1			ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և այլ սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդություններ	79.0	2,034.8	2,113.8
		DIS.1.1.1		ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղեղեցվող վարակներ	79.0	1,384.5	1,463.5
			DIS.1.1.1.1	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ	0.3	876.1	876.4
			DIS.1.1.1.2	ՏԲ/ՄԻԱՎ		0.5	0.5
			DIS.1.1.1.3	ՁԻԱՀ-ի այլ օպորտունիստական վարակներ	78.6	507.6	586.3
			DIS.1.1.1.nec	Չճշտված ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղեղեցվող հիվանդություններ (Այլ դասերում չդասակարգված)		0.3	0.3
		DIS.1.1.2		Սեռական ճանապարհով փոխանցվող այլ հիվանդություններ բացի ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ից		602.1	602.1
		DIS.1.1.nec		Unspecified HIV/AIDS and Other STDs (n.e.c.)		48.2	48.2
	DIS.1.2			Տուբերկուլոզ (ՏԲ)	10.3	1,250.5	1,260.8
		DIS.1.2.1		Թոքերի տուբերկուլոզ	9.6	1,107.1	1,116.7
			DIS.1.2.1.1		3.4	183.7	187.0
			DIS.1.2.1.nec	Չճշտված թոքերի տուբերկուլոզ (այլ դասերում չդասակարգված)	6.3	923.4	929.7
		DIS.1.2.2		Արտաթոքային տուբերկուլոզ	0.0	20.9	20.9
		DIS.1.2.nec		Չճշտված տուբերկուլոզ (այլ դասերում չդասակարգված)	0.7	122.4	123.1
	DIS.1.3			Մալարիա		1.2	1.2
	DIS.1.4			Շնչառական վարակներ	9,742.0	17,359.3	27,101.3
	DIS.1.5			Փորլուծությամբ հիվանդություններ	1,952.4	3,209.3	5,161.7

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ				<< դրամ (միլիոն)	Age / Տարիքային խումբ		
					AGE.1	AGE.2	All AGE
					0-4 տարեկան	5 տարեկա- ն և բարձր	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	DIS.1.6			Անտեսված արևադարձային հիվանդությունների	24.0	179.1	203.1
	DIS.1.7			Պատվաստումների միջոցով կանխվող հիվանդություններ	4,926.1	1,238.9	6,165.0
	DIS.1.8			Հեպատիտ	7.1	2,623.7	2,630.8
	DIS.1.9			«Միջազգային մտահոգության հանրային առողջության արտակարգ իրավիճակներ (PHEIC)»	5.6	68.1	73.7
		DIS.1.9.2		«Հիվանդություն կորոնավիրուսից SARS-CoV-2 (COVID-19)».	3.5	56.1	59.6
		DIS.1.9.2.nec			2.1	12.0	14.1
	DIS.1.nec			Այլ և չճշտված վարակային և մակարոնային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	3,101.0	32,763.2	35,864.1
DIS.2				Վերարտադրողական առողջություն	9,752.4	24,926.1	34,678.4
	DIS.2.1			Մայրական պայմաններ		19,876.4	19,876.4
	DIS.2.2			Պերինատալ պայմաններ	9,752.4	4,611.2	14,363.5
	DIS.2.3			Հակաբեղմնավորիչների կառավարում (ընտանիքի պլանավորում)		116.6	116.6
	DIS.2.nec			Չճշտված վերարտադրողական առողջության պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)		321.9	321.9
DIS.3				Թերսնուցում	1,371.5	3,672.1	5,043.6
DIS.4				Ոչ վարակային հիվանդություններ	9,039.5	616,848.6	625,888.1
	DIS.4.1			Ուռուցքներ	736.8	143,267.5	144,004.2
	DIS.4.2			Հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ	907.4	28,866.9	29,774.3
		DIS.4.2.1		Դիաբետ	90.3	15,739.4	15,829.8
		DIS.4.2.nec		Այլ և չճշտված հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ (այլ դասերում չդասակարգված)	817.0	13,127.5	13,944.5

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Age / Տարիքային խումբ		
					AGE.1	AGE.2	All AGE
					0-4 տարեկան	5 տարեկա- ն և բարձր	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
	DIS.4.3			Սիրտ-անոթային հիվանդություններ	301.2	135,714.5	136,015.7
		DIS.4.3.1		Հիպերտոնիկ հիվանդություններ	3.3	24,811.5	24,814.8
		DIS.4.3.nec		Այլ և չճշտված սիրտ-անոթային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	297.9	110,903.0	111,200.9
	DIS.4.4			Հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ	1,236.2	43,512.8	44,749.0
		DIS.4.4.1		Հոգեկան խանգարումներ	203.3	11,630.8	11,834.1
		DIS.4.4.2		Վարքի խանգարումներ	58.4	3,432.4	3,490.8
		DIS.4.4.3		Նյարդային վիճակներ	586.9	17,587.1	18,174.0
		DIS.4.4.nec		Չճշտված հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	387.6	10,862.4	11,250.1
	DIS.4.5			Շնչառական հիվանդություններ	1,102.6	13,801.5	14,904.1
	DIS.4.6			Մարսողական հիվանդություններ	1,617.0	30,917.5	32,534.5
	DIS.4.7			Միզասեռական համակարգի խանգարումներ	500.0	56,796.7	57,296.6
	DIS.4.8			Զգայարանների խանգարումներ	935.0	31,700.5	32,635.6
	DIS.4.9			Բերանի խոռոչի հիվանդություններ	1,137.4	90,194.9	91,332.3
	DIS.4.nec			Այլ և չճշտված ոչ վարակային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	565.9	42,075.9	42,641.8
DIS.5				Վնասվածքներ	2,284.8	32,203.5	34,488.3
	DIS.5.1			Ճանապարհատրանսպորտային պատահարներ	8.5	305.9	314.5
	DIS.5.nec			Այլ և չճշտված վնասվածքներ (n.e.c.)	2,276.2	31,897.6	34,173.8
DIS.nec				Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	2,561.8	112,814.2	115,375.9
All DIS / ԸՆԴԱՄԵՆԸ					44,857.4	851,192.5	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.10 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և հիվանդների սեռի, 2024թ. (միլիոն դրամ)

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ				<< դրամ (միլիոն)	Gender / Սեռ		
					GEN.1	GEN.2	All GEN
					Կին	Տղամարդ	Ընդամենը
DIS.1				Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	33,825.4	46,750.1	80,575.5
	DIS.1.1			ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և այլ սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդություններ	1,157.5	956.3	2,113.8
		DIS.1.1.1		ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղղեկցվող վարակներ	819.8	643.7	1,463.5
			DIS.1.1.1.1	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ	523.2	353.2	876.4
			DIS.1.1.1.2	ՏԲ/ՄԻԱՎ	0.1	0.4	0.5
			DIS.1.1.1.3	ՁԻԱՀ-ի այլ օպորտունիստական վարակներ	296.2	290.1	586.3
			DIS.1.1.1.nec	Չճշտված ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղղեկցվող հիվանդություններ (Այլ դասերում չդասակարգված)	0.3	0.0	0.3
		DIS.1.1.2		Սեռական ճանապարհով փոխանցվող այլ հիվանդություններ բացի ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ-ից	325.5	276.6	602.1
		DIS.1.1.nec		Unspecified HIV/AIDS and Other STDs (n.e.c.)	12.2	36.0	48.2
	DIS.1.2			Տուբերկուլյոզ (ՏԲ)	245.5	1,015.2	1,260.8
		DIS.1.2.1		Թոքերի տուբերկուլյոզ	202.4	914.3	1,116.7
			DIS.1.2.1.1		44.9	142.2	187.0
			DIS.1.2.1.nec	Չճշտված թոքերի տուբերկուլյոզ (այլ դասերում չդասակարգված)	157.6	772.1	929.7
		DIS.1.2.2		Արտաթոքային տուբերկուլյոզ	7.5	13.4	20.9
		DIS.1.2.nec		Չճշտված տուբերկուլյոզ (այլ դասերում չդասակարգված)	35.6	87.5	123.1
	DIS.1.3			Մալարիա	0.2	0.9	1.2
	DIS.1.4			Շնչառական վարակներ	11,284.0	15,817.4	27,101.3
	DIS.1.5			Փորլուծությամբ հիվանդություններ	2,377.4	2,784.3	5,161.7
	DIS.1.6			Անտեսված արևադարձային հիվանդությունների	93.8	109.4	203.1

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ				ՀՀ դրամ (միլիոն)	Gender / Սեռ		
					GEN.1	GEN.2	All GEN
					Կին	Տղամարդ	Ընդամենը
	DIS.1.7			Պատվաստումների միջոցով կանխվող հիվանդություններ	2,815.0	3,350.0	6,165.0
	DIS.1.8			Հեպատիտ	745.7	1,885.1	2,630.8
	DIS.1.9			«Միջազգային մտահոգության հանրային առողջության արտակարգ իրավիճակներ (PHEIC)»	35.3	38.4	73.7
		DIS.1.9.2		«Հիվանդություն կորոնավիրուսից SARS-CoV-2 (COVID-19)».	31.4	28.2	59.6
		DIS.1.9.2.nec			3.9	10.2	14.1
	DIS.1.nec			Այլ և չճշտված վարակային և մակարոմային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	15,071.0	20,793.1	35,864.1
DIS.2				Վերարտադրողական առողջություն	26,029.8	8,648.6	34,678.4
	DIS.2.1			Մայրական պայմաններ	19,876.4		19,876.4
	DIS.2.2			Պերինատալ պայմաններ	5,793.8	8,569.7	14,363.5
	DIS.2.3			Հակաբեղմնավորիչների կառավարում (ընտանիքի պլանավորում)	46.9	69.7	116.6
	DIS.2.nec			Չճշտված վերարտադրողական առողջության պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	312.7	9.2	321.9
DIS.3				Թերսնուցում	2,045.9	2,997.7	5,043.6
DIS.4				Ոչ վարակային հիվանդություններ	304,152.6	321,735.5	625,888.1
	DIS.4.1			Ուռուցքներ	77,753.7	66,250.5	144,004.2
	DIS.4.2			Հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ	15,712.2	14,062.2	29,774.3
		DIS.4.2.1		Դիաբետ	9,094.3	6,735.5	15,829.8
		DIS.4.2.nec		Այլ և չճշտված հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ (այլ դասերում չդասակարգված)	6,617.9	7,326.7	13,944.5
	DIS.4.3			Սիրտ-անոթային հիվանդություններ	57,644.2	78,371.5	136,015.7
		DIS.4.3.1		Հիպերտոնիկ հիվանդություններ	16,759.5	8,055.3	24,814.8

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/պայմաններ				<< դրամ (միլիոն)	Gender / Սեռ		
					GEN.1	GEN.2	All GEN
					Կին	Տղամարդ	Ընդամենը
		DIS.4.3.nec		Այլ և չճշտված սիրտ-անոթային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	40,884.7	70,316.2	111,200.9
	DIS.4.4			Հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ	22,721.7	22,027.3	44,749.0
		DIS.4.4.1		Հոգեկան խանգարումներ	5,968.9	5,865.3	11,834.1
		DIS.4.4.2		Վարքի խանգարումներ	1,637.4	1,853.4	3,490.8
		DIS.4.4.3		Նյարդային վիճակներ	9,445.5	8,728.5	18,174.0
		DIS.4.4.nec		Չճշտված հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	5,670.0	5,580.1	11,250.1
	DIS.4.5			Շնչառական հիվանդություններ	6,063.6	8,840.4	14,904.1
	DIS.4.6			Մարսողական հիվանդություններ	15,380.5	17,154.0	32,534.5
	DIS.4.7			Միզասեռական համակարգի խանգարումներ	28,551.0	28,745.6	57,296.6
	DIS.4.8			Զգայարանների խանգարումներ	16,760.8	15,874.7	32,635.6
	DIS.4.9			Բերանի խոռոչի հիվանդություններ	41,803.7	49,528.6	91,332.3
	DIS.4.nec			Այլ և չճշտված ոչ վարակային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	21,761.1	20,880.6	42,641.8
DIS.5				Վնասվածքներ	14,254.0	20,234.3	34,488.3
	DIS.5.1			Ճանապարհատրանսպորտային պատահարներ	106.9	207.5	314.5
	DIS.5.			Այլ և չճշտված վնասվածքներ (n.e.c.)	14,147.1	20,026.8	34,173.8
DIS.nec				Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	46,235.9	69,140.0	115,375.9
All DIS / ԸՆԴԱՄԵՆԸ					426,543.7	469,506.2	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.11 Ֆինանսավորման ծավալներն ըստ հիվանդությունների տեսակների և Երևան քաղաքի ու մարզերի, 2024թ. (միլիոն դրամ)

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/ պայմաններ		ՀՀ դրամ (միլիոն)	Ք. Երևան և Մարզեր												
			SNL.1	SNL.2	SNL.3	SNL.4	SNL.5	SNL.6	SNL.7	SNL.8	SNL.9	SNL.10	SNL.11	SNL nec	ALL SNL
			Երևան	Արագածոտն	Արարատ	Արմավիր	Գեղարքունիք	Լոռի	Կոտայք	Շիրակ	Սյունիք	Վայոց ձոր	Տավուշ	Չճշտված	Ընդամենը
DIS.1		Վարակային և մանրէային հիվանդություններ	24,686.8	3,210.9	7,623.0	7,064.2	6,123.7	5,954.9	7,755.3	9,158.2	3,988.3	1,212.2	3,797.9		80,575.5
	DIS.1.1	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և այլ սեռական ճանապարհով փոխանցվող հիվանդություններ	591.2	68.8	165.5	253.0	166.3	197.2	223.4	224.6	121.7	38.1	64.2		2,113.8
	DIS.1.1.1	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղղեկցվող վարակներ	441.1	54.5	129.2	129.3	129.5	145.2	119.8	151.7	93.6	26.2	43.4		1,463.5
	DIS.1.1.1.1	ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ	294.5	34.9	75.5	76.3	70.1	77.6	75.8	81.7	46.4	14.8	28.8		876.4
	DIS.1.1.1.2	ՏԲ/ՄԻԱՎ	0.1	0.0	0.0	0.0	0.1	0.1	0.0	0.1	0.0	0.0	0.0		0.5
	DIS.1.1.1.3	ՁԻԱՀ-ի այլ օպորտունիստական վարակներ	146.4	19.5	53.6	52.9	59.3	67.5	43.9	69.9	47.1	11.4	14.7		586.3
	DIS.1.1.1.nec	Չճշտված ՄԻԱՎ/ՁԻԱՀ և ուղղեկցվող հիվանդություններ (Այլ դասերում չդասակարգված)	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0		0.3
	DIS.1.1.2	Սեռական ճանապարհով փոխանցվող այլ հիվանդություններ	134.4	12.4	30.5	120.1	32.9	47.2	99.7	68.6	25.9	11.0	19.3		602.1

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/ պայմաններ		ՀՀ դրամ (միլիոն)	Ք. Երևան և Մարզեր												
			SNL.1	SNL.2	SNL.3	SNL.4	SNL.5	SNL.6	SNL.7	SNL.8	SNL.9	SNL.10	SNL.11	SNL nec	ALL SNL
			Երևան	Արագածոտն	Արարատ	Արմավիր	Գեղարքունիք	Լոռի	Կոտայք	Շիրակ	Սյունիք	Վայոց ձոր	Տավուշ	Չճշտված	Ընդամենը
		բացի ՄԻԱՎ/ԶԻԱՀ-ից													
	DIS.1.1.nec	Unspecified HIV/AIDS and Other STDs (n.e.c.)	15.6	1.9	5.7	3.5	3.9	4.8	3.9	4.3	2.2	0.9	1.5		48.2
	DIS.1.2	Տուբերկուլյոզ (ՏԲ)	410.3	42.7	98.1	135.1	81.7	86.7	124.7	135.1	56.2	16.9	73.2		1,260.8
	DIS.1.2.1	Թոքերի տուբերկուլյոզ	360.3	38.5	87.2	120.4	72.9	77.9	111.6	117.4	49.2	15.7	65.5		1,116.7
	DIS.1.2.1.1		60.3	6.5	14.6	20.2	12.2	13.1	18.7	19.6	8.2	2.6	11.0		187.0
	DIS.1.2.1.nec	Չճշտված թոքերի տուբերկուլյոզ (այլ դասերում չդասակարգված)	300.0	32.1	72.6	100.2	60.7	64.9	92.9	97.8	41.0	13.0	54.5		929.7
	DIS.1.2.2	Արտաթոքային տուբերկուլյոզ	7.1	0.7	1.6	2.2	1.3	1.3	2.0	2.4	1.0	0.2	1.2		20.9
	DIS.1.2.nec	Չճշտված տուբերկուլյոզ (այլ դասերում չդասակարգված)	42.9	3.5	9.3	12.5	7.5	7.4	11.1	15.3	6.0	1.1	6.5		123.1
	DIS.1.3	Մալարիա	0.3	0.0	0.2	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2	0.0	0.0		1.2
	DIS.1.4	Շնչառական վարակներ	8,372.8	1,148.3	2,153.1	2,579.3	1,841.3	1,818.0	2,691.7	3,274.6	1,322.7	307.1	1,592.6		27,101.3
	DIS.1.5	Փորլուծությամբ հիվանդություններ	1,864.0	134.2	383.0	492.0	279.0	254.3	508.3	676.8	241.8	42.8	285.5		5,161.7
	DIS.1.6	Անտեսված արևադարձային հիվանդությունների	70.8	5.8	15.1	21.0	11.5	11.9	17.0	24.1	11.4	2.2	12.5		203.1

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/ պայմաններ		ՀՀ դրամ (միլիոն)	Ք. Երևան և Մարզեր												
			SNL.1	SNL.2	SNL.3	SNL.4	SNL.5	SNL.6	SNL.7	SNL.8	SNL.9	SNL.10	SNL.11	SNL nec	ALL SNL
			Երևան	Արագածոտն	Արարատ	Արմավիր	Գեղարքունիք	Լոռի	Կոտայք	Շիրակ	Սյունիք	Վայոց ձոր	Տավուշ	Չճշտված	Ընդամենը
	DIS.1.7	Պատվաստումների միջոցով կանխվող հիվանդություններ	1,886.3	362.9	748.1	463.4	382.1	366.9	605.3	656.5	317.0	130.1	246.5		6,165.0
	DIS.1.8	Հեպատիտ	978.6	74.5	175.2	241.3	147.6	158.2	226.3	344.6	124.0	17.7	142.8		2,630.8
	DIS.1.9	«Միջազգային մտահոգության հանրային առողջության արտակարգ իրավիճակներ (PHEIC)»	25.5	3.1	7.2	6.2	5.4	5.7	6.4	5.0	4.3	1.5	3.3		73.7
	DIS.1.9.2	«Հիվանդություն կորոնավիրուսից SARS-CoV-2 (COVID-19)».	22.1	2.6	5.2	5.2	4.2	4.4	5.7	4.7	2.3	1.0	2.3		59.6
	DIS.1.9.2 .nec		3.4	0.5	2.0	1.0	1.3	1.2	0.8	0.3	2.0	0.5	1.0		14.1
	DIS.1.nec	Այլ և չճշտված վարակային և մակարոնային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	10,487.1	1,370.6	3,877.6	2,872.6	3,208.8	3,056.1	3,352.1	3,816.9	1,789.1	655.7	1,377.5		35,864.1
DIS.2		Վերարտադրողական առողջություն	13,016.6	1,227.1	3,078.2	3,675.1	2,117.7	2,061.0	3,845.0	3,016.0	1,216.0	448.6	977.2		34,678.4
	DIS.2.1	Մայրական պայմաններ	6,868.5	873.7	1,990.6	1,893.8	1,345.0	1,408.9	1,818.1	1,882.9	818.0	307.0	669.9		19,876.4
	DIS.2.2	Պերինատալ պայմաններ	5,981.2	339.1	1,054.4	1,734.7	749.0	623.1	1,975.0	1,095.1	380.2	137.0	294.7		14,363.5

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/ պայմաններ		ՀՀ դրամ (միլիոն)	Ք. Երևան և Մարզեր												
			SNL.1	SNL.2	SNL.3	SNL.4	SNL.5	SNL.6	SNL.7	SNL.8	SNL.9	SNL.10	SNL.11	SNL nec	ALL SNL
			Երևան	Արագածոտն	Արարատ	Արմավիր	Գեղարքունիք	Լոռի	Կոտայք	Շիրակ	Սյունիք	Վայոց ձոր	Տավուշ	Չճշտված	Ընդամենը
	DIS.2.3	Հակաբեղմնավորիչների կառավարում (ընտանիքի պլանավորում)	43.9	5.4	9.9	11.1	7.9	9.1	10.0	8.6	5.0	1.2	4.5		116.6
	DIS.2.nec	Չճշտված վերարտադրողական առողջության պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	123.0	8.9	23.3	35.4	15.8	19.9	41.9	29.4	12.8	3.4	8.2		321.9
DIS.3		Թերսնուցում	1,982.2	229.8	453.7	401.1	287.8	362.7	469.6	352.4	211.6	95.5	197.3		5,043.6
DIS.4		Ոչ վարակային հիվանդություններ	237,914.0	26,141.0	54,767.7	47,151.5	42,600.5	49,988.4	59,813.5	42,958.9	27,771.3	12,091.2	24,690.1		625,888.1
	DIS.4.1	Ուռուցքներ	70,918.1	5,002.9	10,515.2	5,253.9	6,536.3	10,976.6	14,121.2	7,943.4	5,269.1	2,040.7	5,426.9		144,004.2
	DIS.4.2	Հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ	10,896.6	1,212.0	2,992.6	2,231.1	1,851.9	2,056.7	3,118.2	2,182.4	1,339.1	568.9	1,324.9		29,774.3
	DIS.4.2.1	Դիաբետ	5,839.9	697.2	1,465.7	1,356.6	861.6	1,163.5	1,637.5	1,189.6	631.9	304.5	681.7		15,829.8
	DIS.4.2.nec	Այլ և չճշտված հորմոնային և նյութափոխանակության խանգարումներ (այլ դասերում չդասակարգված)	5,056.6	514.8	1,527.0	874.6	990.3	893.1	1,480.7	992.7	707.2	264.4	643.2		13,944.5
	DIS.4.3	Սիրտ-անոթային հիվանդություններ	46,669.2	5,775.9	11,070.5	12,991.9	11,933.2	10,674.3	12,258.6	9,672.4	5,642.1	3,505.4	5,822.1		136,015.7
	DIS.4.3.1	Հիպերտոնիկ հիվանդություններ	8,526.9	1,049.1	1,910.2	2,449.2	2,114.0	1,898.9	2,354.0	1,656.8	999.8	697.6	1,158.3		24,814.8

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/ պայմաններ		ՀՀ դրամ (միլիոն)	Ք. Երևան և Մարզեր												
			SNL.1	SNL.2	SNL.3	SNL.4	SNL.5	SNL.6	SNL.7	SNL.8	SNL.9	SNL.10	SNL.11	SNL nec	ALL SNL
			Երևան	Արագածոտն	Արարատ	Արմավիր	Գեղարքունիք	Լոռի	Կոտայք	Շիրակ	Սյունիք	Վայոց ձոր	Տավուշ	Չճշտված	Ընդամենը
	DIS.4.3. nec	Այլ և չճշտված սիրտ-անոթային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	38,142.3	4,726.7	9,160.3	10,542.7	9,819.2	8,775.4	9,904.6	8,015.6	4,642.3	2,807.8	4,663.8		111,200.9
	DIS.4.4	Հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ	19,771.1	1,485.2	3,253.4	3,244.0	2,501.4	2,706.5	4,223.6	4,331.2	1,505.2	201.7	1,525.6		44,749.0
	DIS.4.4.1	Հոգեկան խանգարումներ	5,101.0	397.1	898.4	714.8	650.6	750.6	1,055.7	1,440.8	411.2	59.7	354.2		11,834.1
	DIS.4.4.2	Վարքի խանգարումներ	1,615.1	97.9	228.4	283.9	181.8	197.2	346.5	290.1	106.3	11.5	132.1		3,490.8
	DIS.4.4.3	Նյարդային վիճակներ	7,682.4	664.5	1,570.9	1,042.8	1,048.9	1,108.0	1,633.6	2,099.2	686.3	112.6	524.7		18,174.0
	DIS.4.4. nec	Չճշտված հոգեկան և վարքի խանգարումներ, նյարդային պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	5,372.5	325.7	555.6	1,202.5	620.1	650.8	1,187.8	501.1	301.4	17.9	514.6		11,250.1
	DIS.4.5	Շնչառական հիվանդություններ	4,149.5	1,074.2	2,181.0	1,168.4	1,141.7	796.7	1,721.3	1,220.7	677.0	198.2	575.4		14,904.1
	DIS.4.6	Մարսողական հիվանդություններ	12,290.9	1,522.3	3,005.5	2,312.8	2,307.6	2,545.6	3,529.9	1,808.8	1,486.4	469.5	1,255.3		32,534.5
	DIS.4.7	Միզասեռական համակարգի խանգարումներ	19,683.9	2,022.9	4,545.5	5,080.3	4,267.2	4,409.5	6,436.4	4,440.0	3,452.3	1,219.7	1,739.0		57,296.6

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions - Հիվանդությունների դասակարգում/ պայմաններ		ՀՀ դրամ (միլիոն)	Ք. Երևան և Մարզեր												
			SNL.1	SNL.2	SNL.3	SNL.4	SNL.5	SNL.6	SNL.7	SNL.8	SNL.9	SNL.10	SNL.11	SNL nec	ALL SNL
			Երևան	Արագածոտն	Արարատ	Արմավիր	Գեղարքունիք	Լոռի	Կոտայք	Շիրակ	Սյունիք	Վայոց ձոր	Տավուշ	Չճշտված	Ընդամենը
	DIS.4.8	Զգայարանների խանգարումներ	12,916.3	1,317.1	3,078.2	2,479.3	1,658.2	2,681.5	3,692.0	2,305.7	1,099.6	285.4	1,122.2		32,635.6
	DIS.4.9	Բերանի խոռոչի հիվանդություններ	26,636.6	4,804.0	9,175.6	8,745.2	7,075.8	9,909.3	6,525.6	6,041.9	5,543.9	2,501.6	4,372.8		91,332.3
	DIS.4.nec	Այլ և չճշտված ոչ վարակային հիվանդություններ (այլ դասերում չդասակարգված)	13,981.7	1,924.5	4,950.1	3,644.6	3,327.2	3,231.6	4,186.6	3,012.5	1,756.7	1,100.2	1,525.8		42,641.8
DIS.5		Վնասվածքներ	7,043.3	2,017.7	3,116.4	5,887.5	1,916.5	2,366.6	4,256.7	2,268.0	2,010.0	1,941.1	1,652.1	12.4	7,043.3
	DIS.5.1	Ճանապարհատրանսպորտային պատահարներ	85.4	16.4	28.4	49.4	16.9	22.9	39.5	15.1	16.6	10.5	13.6		85.4
	DIS.5.	Այլ և չճշտված վնասվածքներ (n.e.c.)	6,957.9	2,001.3	3,088.0	5,838.2	1,899.7	2,343.7	4,217.2	2,253.0	1,993.4	1,930.6	1,638.5	12.4	6,957.9
DIS.nec		Այլ և չճշտված հիվանդություններ և պայմաններ (այլ դասերում չդասակարգված)	42,150.8	4,368.8	10,340.3	9,534.7	8,190.5	8,357.9	11,044.1	10,330.1	4,464.4	2,052.1	4,435.3	106.9	42,150.8
All DIS / ԸՆԴԱՄԵՆԸ			326,793.7	37,195.3	79,379.3	73,714.0	61,236.8	69,091.5	87,184.1	68,083.5	39,661.6	17,840.7	35,750.0	119.3	896,049.9

Աղյուսակ 5.4.12 HK Կապիտալի հետ գործառնությունների հաշիվը, 2024թ. (միլիոն դրամ)

HK.1				Կապիտալ ծախսեր (Կապիտալի համախառն կուտակում/ներդրումներ), Ընդամենը	48,357.7
	HK.1.1			Հիմնական միջոցների ձեռքբերում (Հիմնական կապիտալի համախառն կուտակում), ընդամենը	48,357.7
		HK.1.1.1		Ենթակառուցվածքներ	11,415.6
			HK.1.1.1.1	Բնակելի և ոչ բնակելի շենքեր	11,223.7
			HK.1.1.1.2	Այլ կառույցներ	191.9
		HK.1.1.2		Մեքենաներ և սարքավորումներ, ընդամենը	36,494.3
			HK.1.1.2.1	Բժշկական հիմնական միջոցներ և սարքավորումներ	33,572.8
			HK.1.1.2.2	Տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ	1,381.9
			HK.1.1.2.3	Տեղեկատվական հաղորդակցության և հեռուստահաղորդակցության սարքավորումներ	537.4
			HK.1.1.2.4	Մեքենաներ և սարքավորումներ՝ չներառված այլ դասակարգումներում n.e.c.	1,002.3
		HK.1.1.3		Մտավոր սեփականության արտադրանք	447.8
			HK.1.1.3.1	Համակարգչային ծրագրային ապահովում և տվյալների բազաներ	430.8
			HK.1.1.3.2	Մտավոր սեփականության այլ արտադրանք (nec)	17.1
All HK / ԸՆԴԱՄԵՆԸ					48,357.7

Աղյուսակ 5.4.13 HK Կապիտալի հետ գործառնությունների հաշիվը ըստ ֆինանսավորման աղբյուրների, 2024թ. (միլիոն դրամ)

Classification of diseases / conditions – Կապիտալի հաշիվ				Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
				FS.1	FS.2	FS.6	FS.6.2	FS.7	All FS
				Պետական ներքին Եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Այլ ներքին եկամուտներ ո.ե.ժ.	Կազմակերպություններ (Բժշկական ծառայությունների մատակարարներ)	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
HK.1			Կապիտալ ծախսեր (Կապիտալի համախառն կուտակում/ներդրումներ), Ընդամենը	4,526.6	1,019.8	42,650.5	42,650.5	160.8	48,357.7
	HK.1.1		Հիմնական միջոցների ձեռքբերում (Հիմնական կապիտալի համախառն կուտակում), ընդամենը	4,526.6	1,019.8	42,650.5	42,650.5	160.8	48,357.7
		HK.1.1.1	Ենթակառուցվածքներ	4,526.6	723.0	6,005.2	6,005.2	160.8	11,415.6
			HK.1.1.1.1 Բնակելի և ոչ բնակելի շենքեր	4,526.6	723.0	5,813.3	5,813.3	160.8	11,223.7
			HK.1.1.1.2 Այլ կառույցներ			191.9	191.9		191.9
		HK.1.1.2	Մեքենաներ և սարքավորումներ, ընդամենը		296.8	36,197.5	36,197.5		36,494.3
			HK.1.1.2.1 Բժշկական հիմնական միջոցներ և սարքավորումներ		296.8	33,275.9	33,275.9		33,572.8
			HK.1.1.2.2 Տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ			1,381.9	1,381.9		1,381.9

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

Classification of diseases / conditions – Կապիտալի հաշիվ				<< դրամ (միլիոն)	Revenues of health care financing schemes ? Եկամուտներ ըստ Առողջապահության ֆինանսավորման սխեմաների					
					FS.1	FS.2	FS.6	FS.6.2	FS.7	All FS
					Պետական ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով)	Կառավարության կողմից օտարերկրյա ծագումով բաշխված փոխանցումներ	Այլ ներքին եկամուտներ n.e.c.	Կազմակերպություններ (Բժշկական ծառայությունների մատակարարներ)	Ուղղակի արտասահմանյան փոխանցումներ	ԸՆԴԱՄԵՆԸ
			HK.1.1.2.3	Տեղեկատվական հաղորդակցության և հեռուստահաղորդակցության սարքավորումներ			537.4	537.4		537.4
			HK.1.1.2.4	Մեքենաներ և սարքավորումներ՝ չներառված այլ դասակարգումներում n.e.c.			1,002.3	1,002.3		1,002.3
		HK.1.1.3		Մտավոր սեփականության արտադրանք			447.8	447.8		447.8
			HK.1.1.3.1	Համակարգչային ծրագրային ապահովում և տվյալների բազաներ			430.8	430.8		430.8
			HK.1.1.3.2	Մտավոր սեփականության այլ արտադրանք (nec)			17.1	17.1		17.1
All HK / ԸՆԴԱՄԵՆԸ					4,526.6	1,019.8	42,650.5	42,650.5	160.8	48,357.7

6. ԱՌՈՂՋԱԿԱԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՇԻՎՆԵՐԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳ 2011

6.1. Ներածություն

Առողջապահության հաշիվները տրամադրում են առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների սպառման հետ կապված ֆինանսական հոսքերի համակարգված նկարագրություն: Նրանց նպատակն է նկարագրել առողջապահության համակարգը ծախսերի տեսանկյունից: Առողջապահության հաշիվները օգտագործվում են երկու հիմնական ուղղություններով՝ միջազգային, որտեղ շեշտը դրվում է միջազգայնորեն համադրելի ծախսային տվյալների ընտրության վրա, և ազգային, որտեղ շեշտը դրվում է առողջապահության ծախսերի ավելի մանրամասն վերլուծությունների և ժամանակի ընթացքում համեմատությունների վրա:

Ձեռնարկը կազմելիս հաշվի են առնվել առողջապահության ծախսային հաշիվների մի շարք միջազգային ձեռնարկներ և ուղեցույցներ, հատկապես՝ Առողջապահության հաշիվների համակարգ՝ *A System of Health Accounts* (“ԱՀՀ 1.0”) (OECD, 2000); *the Guide to Producing National Health Accounts* (“The Producers Guide”) (WHO, World Bank, USAID, 2003), և ԱՀՀ Guidelines (Eurostat/UK ONS, 2003):

6.2. Առողջապահության հաշիվների համակարգ 2011-ի նպատակները և սկզբունքները

ԱՀՀ 2011-ը ապահովում է առողջապահության ծախսերի ստանդարտ դասակարգումը ըստ երեք առանցքների՝ սպառում, մատակարարում և ֆինանսավորում:

Ավելի կոնկրետ, առողջապահության հաշիվների համակարգ 2011-ի նպատակներն են՝

- ապահովել հիմնական ագրեգատների շրջանակը՝ առողջապահական ծախսերի միջազգային համադրումներին և առողջապահական համակարգերի վերլուծությանը համապատասխան,
- ապահովել մի գործիք, որը կարող է օգտակար տվյալներ տրամադրել առողջապահության համակարգի մոնիտորինգի և վերլուծության համար,
- սահմանել առողջապահության միջազգայնորեն համադրելի սահմանները՝ սպառման ծախսերին հետևելու համար:

Առողջապահական հաշիվների համակարգ 2011-ի սկզբունքները

ԱՀՀ 2011-ի համար ելակետ է հանդիսանում ծառայությունների և ապրանքների սպառումը երկրի կամ տարածաշրջանի ռեզիդենտների կողմից: Սա ազդում է դասակարգման կառուցվածքի վրա այն իմաստով, որ համակարգի նկարագրման ժամանակ առաջնահերթությունը տրվում է ռեզիդենտների կողմից վերջնական սպառմանը, ոչ թե արտադրությանը:

Օրինակ, ԱԱՀ-ի (SNA) սահմանած առողջապահության ճյուղից դուրս մատուցված և սպառված առողջապահական ծառայությունները (ինչպես, օրինակ, մասնագիտական առողջապահական ծառայությունները կամ ռեզիդենտների երկարաժամկետ խնամքի բժշկական ծառայությունները) ռեզիդենտների կողմից առողջապահական ծառայությունների վերջնական սպառման մասն են կազմում, և այդ պատճառով ընդգրկված

են ԱՀՀ-ում:

Առողջապահական համակարգերը և ԱՀՀ 2011-ը

Առողջապահության համակարգերն ունեն բարդ, ազգայնորեն որոշված շրջանակներ, որոնց վրա մեծապես ազդում են մշակույթը, քաղաքականությունը և տնտեսությունը:

Վերջնական նպատակին հասնելու համար կարևոր են չորս բաղադրիչներ կամ ֆունկցիաներ, որոնք նաև ծառայում են որպես ստանդարտներ, որոնցով առողջապահության համակարգի կատարողականը չափվում է՝

1. Կառավարում. համակարգի վերահսկողություն, այդ թվում՝ քաղաքականության մշակում և համապատասխան կարգավորում և վերահսկողություն:
2. Ռեսուրսների ստեղծում. ներդրումները անձնակազմի, ինչպես նաև հիմնական ներդրանքի և բժշկական ապրանքների և տեխնոլոգիաների մեջ (մարդկային ռեսուրսներ, ֆիզիկական և գիտելիք):
3. Մարդկային ռեսուրսներ. լավ կատարողական ապահովող առողջապահության ոլորտի աշխատակազմի մեջ ներդրումները:
4. Բժշկական ապրանքներ և տեխնոլոգիաներ: արդյունավետ բժշկական ապրանքների, դեղորայքի և գիտելիքների արտադրություն և մատակարարում:
5. Կապիտալ ապրանքներ. ներդրումները ֆիքսված և այլ տեսակի կապիտալում, որը պետք է օգտագործվի ապագա բժշկական ծառայություններում,
6. Ֆինանսավորում. առողջապահության համար եկամտի բարձրացում, ռեսուրսների ուղղորդում և ծառայությունների ձեռք բերում:
7. Ծառայության մատուցում (տրամադրում). նպատակն է արտադրել անձնական և ոչ անձնական ծառայությունների լավագույն և ամենաարդյունավետ համադրություն, և դրանք դարձնել հասանելի (WHO, 2005a):

Առողջապահության համակարգի չորս ֆունկցիաները (governance, resource generation, financing և service delivery) կարող են կապվել առողջապահության հաշիվների երեք առանցքների հետ՝ սպառում, ապահովում և ֆինանսավորում (consumption, provision and financing):

Առողջապահական հաշվապահական հիմնական չափորոշիչներն են՝

- Առողջապահական գործառույթների դասակարգումը (HC):
- Առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգումը (HP):
- Ֆինանսավորման մեխանիզմների դասակարգումը (HF):

ԱՀՀ 2011-ը սահմանում է լրացուցիչ չափորոշիչներ, համեմատած ԱՀՀ 1.0-ի հետ, որոնք թույլ են տալիս կազմել առողջապահական համակարգի լրացուցիչ ցուցանիշներ՝

- Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների տեսակների դասակարգում (FS):
- Առողջապահության տրամադրման գործոնների դասակարգում (FP):
- Շահառուների դասակարգում՝ ըստ տարիքի, սեռի, հիվանդության, սոցիալ-տնտեսական բնութագրի կամ տարածաշրջանի:
- Առողջապահության մեջ մարդկային ռեսուրսների դասակարգում, օգտագործելով

ISCO 2008:

- Առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների դասակարգում:

Առողջապահության հաշիվների աղյուսակների տվյալները ցույց են տալիս, թե որտեղից է գալիս փողը, ով է այն վերահսկում, և ինչ ուղղությամբ է այն օգտագործվում, որը նպաստում է առողջապահության համակարգի թափանցիկության ու հաշվետվողականության բարձրացմանը:

6.3. Հաշվապահական հասկացությունները և ԱՀՀ-ի ագրեգատները

Առողջապահության հաշիվները վերաբերում են կոնկրետ տնտեսական տարածքի կամ ազգի համար առողջապահական նպատակով ծախսային ամփոփ հաշիվներին, որոնք ագրեգացնում են այս նպատակին ծառայող տարբեր դերակատարներին: Առողջապահական հաշիվների համակարգը հիմնված է առանձին միավորների և կազմակերպությունների՝ առողջապահության հետ կապված հաշիվների վրա, ինչպես նաև ազգային հաշիվների մաս հանդիսացող առանձին ագրեգատների վրա: Հաշիվները, որոնք առնչվում են ազգային հաշիվների հետ, հայտնի են որպես ազգային հաշիվների օժանդակ հաշիվներ:

Քանի որ առողջապահության հաշիվների համակարգը կենտրոնանում է սպառման նպատակով ընթացիկ առողջապահական ծախսերի վրա և եռաչափ է (կապելով սպառումը մատակարարման և ֆինանսավորման հետ), այն չի որակվում որպես ամբողջությամբ ազգային հաշիվների համակարգի օժանդակ հաշիվ: Որպեսզի ԱՀՀ-ն դառնա SNA-ի օժանդակ հաշիվ, անհրաժեշտ է լրացուցիչ տեղեկատվություն առողջապահական արտադրության ոլորտների մասին:

Բժշկական ապրանքների և ծառայությունների սպառումը, հասանելիությունը և օգտագործումը.

Երկրի առողջապահության ոլորտում առկա բոլոր ապրանքները և ծառայությունները կամ մատակարարվել են ներքին մատակարարների կողմից, կամ ներմուծվել են մնացյալ աշխարհից: Նրանք կարող են օգտագործվել տարբեր նպատակներով՝ կամ բնակչության առողջապահական կարիքները բավարարելու համար, կամ առողջապահական այլ ապրանքներում և ծառայություններում՝ որպես հումք: Օրինակ, բժիշկ-ճառագայթաբանը կարող է տրամադրել խորհրդատվություն երկրի ռեզիդենտ հանդիսացող հիվանդներին, օտարերկրյա զբոսաշրջիկներին կամ առողջապահության այլ մատակարարին (օրինակ, գործընկերներին կամ հիվանդանոցներին): Տնտեսական տարածքում արտադրված, ներմուծված և ռեզիդենտի կողմից անհատական կամ կոլեկտիվ կարիքները բավարարելու նպատակով օգտագործված առողջապահական ապրանքները կամ ծառայությունները դասակարգված են որպես վերջնական սպառում և ընդգրկված են առողջապահական հաշվառման մեջ:

Հետևյալ դեպքերն ընկած են ԱՀՀ հաշիվների սահմաններից դուրս՝

- Եթե օգտագործողը ոչ ռեզիդենտ է, ապրանքները համարվում են արտահանում;
- Եթե առողջապահական ապրանքներն ու ծառայությունները օգտագործվում են առողջապահության այլ մատակարարների կողմից, նրանք համարվում են

մատակարարման գործոն (միջանկյալ սպառման ապրանքներ);

- Եթե առողջապահական ապրանքները պաշարվում են ապագա օգտագործման համար, նրանք հաշվառվում են որպես փոփոխություն ինվենտարում կամ ապրանքնրի պաշարներ:

Միջանկյալ օգտագործումը բաղկացած է այն բժշկական ապրանքներից և ծառայություններից, որոնք սպառվում (կամ վերափոխվում) են արտադրության գործընթացում: Օրինակ է՝ ճառագայթաբանության գծով առողջապահության մեկ այլ մատակարարի տրամադրած խորհրդատվությունը: Սպառման տեսանկյունից կրկնահաշվարկից խուսափելու համար միայն վերջնական ապրանքներն ու ծառայություններն են հաշվարկվում:

Վերջնական սպառման կատեգորիայի շրջանակներում տնային տնտեսությունների վերջնական սպառման ծախսերը կազմված են ռեզիդենտ տնային տնտեսությունների՝ ապրանքների և ծառայությունների անհատական սպառման ծախսերից, ներառյալ՝ արտերկրում ձեռք բերված ապրանքների և ծառայությունների սպառման ծախսերը:

Կառավարության վերջնական սպառման ծախսերը բաղկացած են պետական ինքնակառավարման մարմինների կողմից կատարվող ծախսերից, որոնք կարելի է բաժանել երկու տեսակի՝ տնային տնտեսությունների (անհատական) օգուտին ուղղված ծախսեր և համայնքի, որպես մի ամբողջություն, կամ համայնքի խոշոր հատվածների (կոլեկտիվ) օգուտին ուղղված ծախսեր:

Կոլեկտիվ առողջապահական ծառայությունները հիմնականում վերաբերում են կանխարգելիչ և առողջապահության ծառայությունների խթանմանը նպաստող որոշակի ծառայություններին, նաև պայմանականորեն ծածկում են առողջապահության համակարգի կառավարման և ադմինիստրատիվ ծառայությունները:

Վերջնական սպառման ծախսերը, ինչպես նկարագրված է վերևում, դիտարկվում են «ով է կատարում (who incurs)» տեսանկյունից: Բայց ընդհանուր վերջնական սպառումը կարող է նաև դիտարկվել «ով է սպառում (who consumes)» տեսանկյունից: Այսպիսով, տնային տնտեսությունների փաստացի վերջնական սպառումը չափում է ռեզիդենտ տնային տնտեսությունների կողմից ձեռք բերված բոլոր անհատական սպառողական ապրանքների և ծառայությունների արժեքով՝ անկախ նրանից, թե ով է կատարել ծախսերը:

Առողջապահական ծախսերի հիմնական ագրեգատները

Առողջապահության ընդհանուր ծախսերը (ԱՀՀ 1.0)

Ըստ ԱՀՀ 1.0-ում օգտագործված մոտեցման՝ «Առողջապահական ընթացիկ ծախսեր» և «Կապիտալի համախառն կուտակումը» երկու ագրեգատները գումարվում էին՝ «Ընդհանուր առողջապահական ծախսերը» ստանալու համար: Բայց «Ընդհանուր առողջապահական ծախսեր» ագրեգատի օգտագործումը թյուրիմացության է բերում: «Առողջապահական ընթացիկ ծախսերը» վերաբերում են վերջնական սպառմանը, որը տնային տնտեսությունների, կառավարության և ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների հանդեպ պահանջարկն է, մինչդեռ «Կապիտալի համախառն կուտակումը» վերաբերում է առողջապահության

մատակարարների կողմից կապիտալ ապրանքների հանդեպ պահանջարկին: Հետևաբար երկու ագրեգատները չեն կարող ուղղակիորեն գումարվել, քանի որ նրանք վերաբերում են սպառման տարբեր ժամանակահատվածներին, քանի որ կապիտալի ձևավորումը ենթադրում է ապագա մատակարարում: Այս պատճառով վերը նշված երկու ագրեգատները պետք է պահել առանձին ԱՀՀ 2011-ում, և չօգտագործել «Ընդհանուր առողջապահական ծախսեր» ագրեգատը:

Առողջապահության ընթացիկ ծախսերը

Առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների վրա կատարված ծախսերը չափելիս, առողջապահական ընթացիկ ծախսերը կարող են սահմանվել հետևյալ կերպ՝

Առողջապահական ընթացիկ ծախսեր = առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների վրա ռեզիդենտ միավորների կողմից կատարված վերջնական սպառողական ծախսեր:

Բացի այդ, ԱՀՀ-ն վերաբերում է միայն ռեզիդենտ միավորների կողմից առողջապահական ապրանքների ու ծառայությունների սպառմանը, անկախ նրանից, թե սպառումը որտեղ է տեղի ունեցել (տնտեսական տարածքում, թե մնացյալ աշխարհում) կամ իրականում ով է վճարել: Հետևաբար առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների արտահանումը (ոչ ռեզիդենտ միավորներին մատակարարված) ընդգրկված չէ, մինչդեռ վերջնական սպառման համար առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների ներմուծումը (օրինակ, արտերկրում մեր ռեզիդենտների կողմից սպառված ապրանքները և ծառայությունները) ընդգրկված է:

Առողջապահության համակարգում Կապիտալի համախառն կուտակման ծախսերը

Առողջապահության ոլորտում Կապիտալի համախառն կուտակումը սահմանվում է որպես արտադրված ակտիվների ձեռքբերում, այսինքն՝ այլ ապրանքների և ծառայությունների արտադրության մեջ օգտագործվելու համար նախատեսված ակտիվները մեկ կամ ավելի քան մեկ տարի ժամանակահատվածում: Դա հետևյալ երեք բաղադրիչների արժեքների գումարն է՝

- Հիմնական կապիտալի համախառն կուտակում,
- Փոփոխություններ պաշարներում,
- Արժեքավոր իրերի ձեռքբերումներ հանած օտարումներ:

Առողջապահության մատակարարների միակ կատեգորիան, որի համար կապիտալի կուտակումը չի գրանցվի, մնացյալ աշխարհն է, քանի որ ոչ ռեզիդենտ մատակարարի կողմից կապիտալի ձեռքբերումը կգրանցվի նրա բնակության երկրում:

Այսպիսով, «կապիտալի կուտակման» սահմանումը հետևյալն է՝

Առողջապահության համակարգում համախառն հիմնական կապիտալի կուտակումը չափվում է հաշվելու ժամանակահատվածում մատակարարների կողմից ձեռք բերված և առողջապահական ծառայությունների մատակարարման մեջ մեկ տարուց ավելի պարբերաբար կամ շարունակաբար օգտագործվող հիմնական միջոցների ընդհանուր արժեքով (հանած հիմնական միջոցների օտարման արժեքը):

Հետազոտություն և զարգացում

SNA 2008-ում հետազոտություն և զարգացումը (R&D) համարվում է մտավոր սեփականության արտադրանք և, որպես այդպիսին, ներառված է՝ որպես կապիտալի կուտակման մաս:

Հետազոտության և զարգացման (R&D) արդյունքները բաղկացած են սիստեմատիկ կերպով իրականացված ստեղծագործական աշխատանքի վրա կատարված ծախսերի արժեքից, որպեսզի բարձրացնեն գիտելիքների պաշարը, այդ թվում՝ մարդկանց, մշակույթի և հասարակության գիտելիքները, և օգտագործեն գիտելիքների այս պաշարը նոր ծրագրեր մշակելիս: Հետազոտության և զարգացման (R&D) արժեքը պետք է որոշվի ապագայում սպասվող տնտեսական օգուտների տեսանկյունից:

Չնայած նրան, որ ըստ SNA-ի առողջապահական ծառայությունների մատակարարների R&D-ն պետք է ճանաչվի որպես կապիտալի կուտակման մի մաս, գործնական պատճառներով ԱՀՀ-ն ճանաչում է առողջապահության R&D-ն՝ որպես կապիտալի հետ կապված ծախս, և հետևաբար պետք է գրանցվի՝ որպես կապիտալի հաշվի արտահաշվեկշռային տարրեր:

Մնացյալ աշխարհ

Ռեզիդենտների վերջնական սպառման ծախսերը հաշվարկելիս պետք է հաշվի առնել փոխադրեցությունը մնացյալ աշխարհի հետ: Ապրանքների և ծառայությունների ներմուծումը և արտահանումը սահմանվում են որպես ռեզիդենտների և ոչ ռեզիդենտների միջև ապրանքների և ծառայությունների վաճառքի, փոխանակության, նվիրատվության և այլ գործարքների առկայությամբ: Հաշվի առնելով առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների առևտրի կարևորությունը՝ անհրաժեշտ է առողջապահության ծախսերի հետևողական և համադրելի ագրեգատ:

Այս առումով կարևոր է հստակեցնել ռեզիդենտության կոնցեպցիան և պարզաբանել, թե ինչը պետք է ներառվի ներմուծման և արտահանման մեջ: Ռեզիդենտ կարող է լինել ցանկացած անձ, ձեռնարկություն կամ այլ կազմակերպություն, որոնք սովորաբար բնակվում են տվյալ երկրում:

Ոչ ռեզիդենտների կողմից ռեզիդենտ մատակարարներից ձեռք բերված առողջապահական ապրանքները և ծառայությունները համարվում են արտահանում: Օրինակ, առողջապահական ծառայությունների տրամադրումը ոչ ռեզիդենտ զբոսաշրջիկներին համարվում է արտահանում: Առողջապահության հաշիվների համակարգում մնացյալ աշխարհի կատեգորիան, որը վերաբերում է ոչ ռեզիդենտ միավորներին, նշվում է մատակարարների և ֆինանսավորման սխեմաների դասակարգումների մեջ: Այնուհանդերձ, առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների ներմուծման և արտահանման հետ կապված, կարևոր է հստակեցնել, որ մեզ ավելի շատ հետաքրքրում է ոչ ռեզիդենտ միավորներին առողջապահական ծառայությունների մատակարարումը, այլ ոչ թե նրանց կողմից ֆինանսավորումը: Օրինակ, եթե օտարերկրյա կառավարությունը կամ ոչ ռեզիդենտ հասարակական կազմակերպությունը (NGO) վճարում է ռեզիդենտների ստացած առողջապահական ծառայությունների համար, բայց այս ծառայությունները փաստացի տրամադրվում են ներքին մատակարարի կողմից, ապա այս ծառայությունները իրականում ֆինանսավորվում

են մնացյալ աշխարհի կողմից, բայց չեն դասակարգվում որպես ներմուծում: Սակայն, եթե այս ծառայությունները ռեզիդենտին մատուցվել են օտարերկյա պետությունների կողմից, ապա իսկապես հաշվառվում են որպես ներմուծում:

Գործարքները առողջապահության ոլորտում

ԱՀՀ-ն առաջարկում է ստանդարտ SNA/ESA մոտեցում, երբ խոսքը վերաբերում է առողջապահության ոլորտում գործարքներին: Հետևաբար, գործարքը կարող է սահմանվել՝ որպես տնտեսական հոսք կամ պաշտոնական հարաբերություններ տարբեր միավորների միջև, որոնք աշխատում են առողջապահության ոլորտում, այսինքն՝ սպառողների և մատակարարների, մատակարարների և ֆինանսավորման միավորների կամ սպառողների և ֆինանսավորման միավորների միջև: Այն սովորաբար համաձայնագրի կամ պայմանագրի ձևով է հանդես գալիս, որում հստակ ձևակերպված են գործարքի՝ քանակի, գնի (կամ վճարի) և որակի վերաբերյալ մանրամասները:

Հաշվառման ժամանակը

ԱՀՀ-ի շրջանակներում վերջնական սպառման ծախսերի հաշվառման ժամանակն ունի երկու բաղադրիչ՝

- Օրացուցային տարի կամ ֆինանսական տարի,
- Հաշվեգրում կամ դրամական միջոցների հաշվառում:

Նախ, պետք է ընտրել այն հատուկ ժամանակահատվածը, որի շրջանակներում տեղի է ունեցել գործունեությունը: Միջազգային համադրելիության նպատակով նախընտրելի է օրացուցային տարին: Այս դեպքում առողջապահության հաշվապահը պետք է կարգավորի ներկայացված տվյալներն այնպես, որ օգտագործվի միայն մեկ ժամանակաշրջանում (*Producers Guide*-տրամադրում է գործնական ցուցումներ):

Ժամանակի սահմանի երկրորդ տարրը տարբերությունն է այն բանի միջև, թե երբ է գործունեությունը տեղի ունեցել, և երբ է գործարքի վճարումը տեղի ունեցել: Գործնականում այն ներառում է հաշվապահական հաշվեգրման և դրամական հոսքերի հաշվառման միջև ընտրություն: Առողջապահության հաշիվներում պետք է օգտագործել **հաշվեգրման մեթոդը**, ըստ որի ծախսերը վերագրվում են այն ժամանակահատվածին, որի ընթացքում ստեղծվել է տնտեսական արժեքը, այլ ոչ թե **դրամական հոսքերի հաշվառման մեթոդը**, ըստ որի ծախսերը ճանաչվում են, երբ տեղի է ունենում փաստացի դրամական վճարումը:

Նույն մոտեցումը պետք է օգտագործվի ներմուծման և արտահանման դեպքում. սրանք գրանցվում են այն ժամանակ, երբ ծառայություն է մատուցվում կամ, ապրանքների դեպքում, երբ տեղի է ունենում իրական ակտիվների սեփականատիրոջ փոփոխություն:

Սպառման և արդյունքի չափումը, շուկայական և ոչ շուկայական արտադրություն

Պայմանականորեն վերջնական օգտագործումը գնահատվում է գործարքի կողմերի միջև համաձայնեցված գներով: Այս գները նկարագրվում են որպես շուկայական գներ կամ ձեռքբերման գներ: Տնային տնտեսությունների կողմից լրիվ ուղղակի վճարումների դեպքում դրանք համապատասխանում են առողջապահական ծառայությունների մատակարարներին վճարված գնին (օրինակ՝ հիվանդանոց, բժիշկ կամ դեղատոն):

Վերջնական օգտագործման գները ներառում են չհատուցվող ԱԱՀ-ն (VAT), ապրանքների վրա կիրառվող այլ հարկերը (ինչպիսիք են՝ վաճառքի հարկերը և հատուկ տուրքերը), տրանսպորտային և մարքեթինգային ծախսերը:

Այնուամենայնիվ, կա գործողությունների մի լայն շրջանակ, որի համար գոյություն չունի վաճառք հասկացությունը, հատկապես՝ առողջապահության ոլորտում: Դրանք կազմում են ոչ շուկայական ոլորտը, և ընդգրկում են հիմնականում հանրային ոլորտի և ոչ առևտրային հաստատությունների կողմից մատուցվող ծառայությունները:

6.4. Առողջապահության գլոբալ սահմանները

Առողջապահության ֆունկցիոնալ դասակարգումն (ICHA-HC) առանձնացնում է առողջապահության գործունեության սահմանները միջազգային տեսանկյունից: Հետևելով ICHA-HC դասակարգման նախագծման հիմքում ընկած հայեցակարգին՝ այս սահմաններն ընդգրկում են բոլոր այն գործողությունները, որոնք անհատների առողջական վիճակի բարելավման, պահպանման և վատթարացման կանխարգելման, ինչպես նաև որակյալ առողջապահական գիտելիքների կիրառման միջոցով հիվանդացության հետևանքները մեղմելու (բժիշկների, բուժանձնակազմի և բուժքույրերի գիտելիքները, այդ թվում՝ տեխնոլոգիաները և ավանդական, կոմպլեմենտար և այլընտրանքային բժշկությունը (TCAM)) առաջնային նպատակ են հետապնդում: Այս առաջնային նպատակը հետապնդում են առողջապահական գործունեություն իրականացնող հետևյալ խմբերը՝

- առողջապահության խթանում և կանխարգելում,
- հիվանդության ախտորոշում, բուժում և վերականգնում,
- խրոնիկ հիվանդությամբ անձանց խնամք,
- հաշմանդամություն ունեցող անձանց խնամք,
- պալիատիվ խնամք,
- համայնքային առողջապահական ծրագրերի իրականացում,
- առողջապահության համակարգի կառավարում և ադմինիստրացիա:

Ֆունկցիոնալ դասակարգումը տարբերակում է առողջապահության համակարգի կառավարման և ադմինիստրացիայի առանձին կատեգորիաներ՝

- Կառավարում և առողջապահական համակարգի ադմինիստրացիա (Governance and health system administration (HC 7.1)), որն անհրաժեշտ է առողջապահական քաղաքականության նախագծման, գործարկման, կառավարման և վերահսկման համար,
- Առողջապահության ֆինանսավորման ադմինիստրացիա (Administration of health care financing (HC 7.2)), որն անհրաժեշտ է առողջապահության ֆինանսավորման գործընթացի կառավարման համար:

Առողջապահության գործառույթների հիմնական բաժանարար գծերն են անհատական և հավաքական առողջապահական ապրանքներն ու ծառայությունները, խնամքի հիմնական նպատակները (օրինակ՝ բուժօգնություն, վերականգնողական բուժօգնություն, երկարաժամկետ խնամք) և մատակարարման եղանակները (օրինակ՝ ստացիոնար, ամբուլատոր): ԱՀՀ 2011-ը (ինչպես ԱՀՀ 1.0-ն) տարբերակում է առողջապահական

գործառույթներ (HC) և առողջապահության հետ կապված որոշակի գործառույթներ (HCR): Վերջիններս կարող են սերտորեն կապված լինել առողջապահության հետ՝ գործառնությունների, հիմնարկների և անձնակազմի առումով, բայց պետք է, որքան հնարավոր է, բացառվեն, երբ չափվում են առողջապահական գործառույթներին պատկանող գործողությունները: Գործունեությունը, ինչպիսիք են սննդի հիգիենայի և խմելու ջրի վերահսկողությունը, շրջակա միջավայրի պահպանությունը և առողջ կենսակերպի խթանումը տարբեր ոլորտներում, որոնք հայտնի են որպես առողջության որոշիչներ, պետք է ընդհանուր առմամբ համարվեն առողջապահության հետ կապված գործառույթներ (HCR) և ոչ թե՛ առողջապահական գործառույթներ (HC), բացի՝ որոշ դեպքերից, երբ ուժեղ կապ կա կանխարգելիչ առողջապահական ծրագրերի հետ:

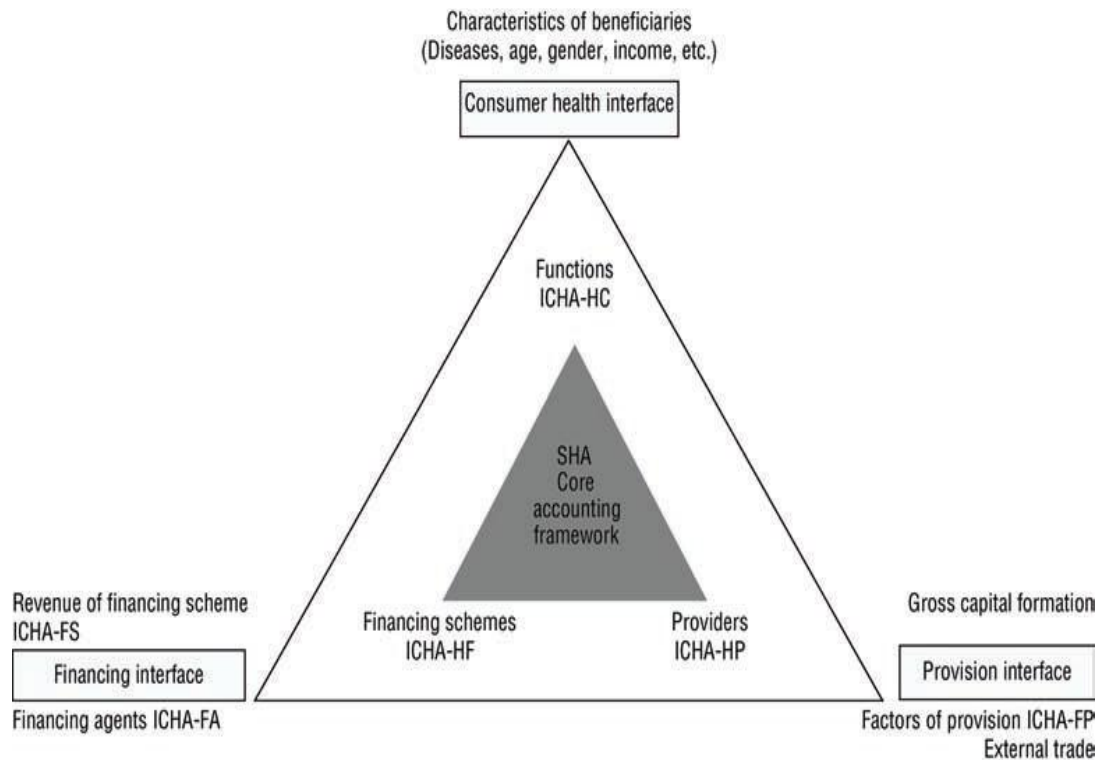
Անհրաժեշտ է ուրվագծել առողջապահության համակարգի ընդհանուր սահմանները, ինչը թույլ կտա միջազգային համեմատություններ կատարել առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների դիմաց կատարված ծախսերի գումարի և կառուցվածքի վերաբերյալ: Ընդհանուր առմամբ ԱՀՀ 2011-ը տարբերակում է դասակարգումների երեք հիմնական խմբեր՝

- հիմնական շրջանակը, որը ներառում է երեք դասակարգումներ, որոնք չափում են ընթացիկ առողջապահական ծախսերը ըստ գործառույթների (ICHA-HC), մատակարարման (ICHA-HP) և ֆինանսավորման մեխանիզմների (ICHA-HF),
- կապիտալի կուտակումը, իրեն առնչվող ակտիվների դասակարգմամբ,
- և այլ դասակարգումները, որոնք թույլ են տալիս լրացուցիչ ցուցանիշներ կազմել՝ ի լրումն հիմնական հաշվապահական հաշվառման շրջանակի:

Առաջին կետում նշված երեք հիմնական դասակարգումները անդրադառնում են հետևյալ երեք հիմնական հարցերին՝

1. Ինչպիսի՞ առողջապահական ապրանքներ և ծառայություններ են սպառվում,
2. Ո՞ր առողջապահական ծառայությունների մատակարարներն են մատակարարում այդ ապրանքներն ու ծառայությունները,
3. Ո՞ր ֆինանսավորման մեխանիզմն է վճարում այդ ապրանքների և ծառայություններ համար:

Գծապատկեր 6.1 ԱՀՀ 2011-ի հիմնական առողջապահական ծախսերի հաշիվները

Չորս հիմնական չափանիշներ են սահմանվել՝ պարզելու համար, թե արդյոք տվյալ գործունեությունն պետք է ներառվի ԱՀՀ-ի հիմնական ծախսային հաշվում: Դրանք ներկայացված են ստորև՝ ըստ կարևորության՝

- Գործունեության առաջնային նպատակն է անհատների, բնակչության խմբերի կամ բնակչության՝ որպես ամբողջություն, առողջական վիճակի բարելավումը, պահպանումը կամ դրա վատթարացման կանխումը,
- Որակավորված բժշկական կամ առողջապահական գիտելիքներ և հմտություններ են անհրաժեշտ այս գործառույթը իրականացնելու համար, կամ այն կարող է իրականացվել այդպիսի գիտելիքներով անհատների հսկողության ներքո, կամ այդ գործառույթը կառավարումն է, առողջապահական համակարգի ադմինիստրացիան և դրա ֆինանսավորումը,
- Սպառումը ռեգիոնների կողմից առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների վերջնական օգտագործումն է,
- Առկա է առողջապահական ծառայությունների կամ ապրանքների վերաբերյալ գործարք:

ICHA-HC (ICHA - առողջապահական հաշիվների միջազգային դասակարգում) ֆունկցիոնալ դասակարգումը երկրորդ-նիշ մակարդակում տարբերակում է պարամետրերի տարբեր տեսակների միջև, այսպես կոչված մատակարարման ռեժիմը, որով ծառայությունները տրամադրվում են՝ ստացիոնար բուժօգնություն, ցերեկային բուժօգնություն, ամբուլատոր բուժօգնություն և տնային պայմաններում բուժօգնություն:

ԱՀՀ-ի ընթացիկ առողջապահական ծախսերի հաշիվը կենտրոնանում է ապրանքների և ծառայությունների ոչ թե միջանկյալ, այլ վերջնական սպառման վրա՝ կրկնահաշվարկից խուսափելու համար:

Առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների սպառումը շատ ժամանակ ուղեկցվում է ոչ պաշտոնական չգրանցված վճարներով (“envelope payments” կամ “under-the-table payments”), որոնք մի կողմից բարձրացնում են առողջապահության մատակարարների եկամուտը, մյուս կողմից ավելացնում են սպառողի վրա ընկնող ֆինանսական բեռը: Շատ կարևոր է փորձել գնահատական տալ առողջապահական ընդհանուր սպառմանը, եթե նույնիսկ այն միշտ չէ, որ կարող է առանձնացվել որպես այդպիսին:

Տնային տնտեսությունները պատկանում են մասնավոր հատվածին, այդ պատճառով առողջապահական ապրանքներ և ծառայություններ գնելու համար գրպանից (out-of-pocket) ուղղակի վճարումները համարվում են մասնավոր ֆինանսավորում: Այնուամենայնիվ, տնային տնտեսությունների կողմից առողջապահության սոցիալական ապահովագրության հատկացումները պետական ֆինանսավորման մաս են համարվում, ի տարբերություն կամավոր առողջապահության ապահովագրավճարների, որոնք մասնավոր ֆինանսավորման մաս են համարվում:

6.5. Առողջապահության գործառույթների դասակարգումը (ICHA-HC)

Գործառույթների դասակարգումը վերաբերում է վերջնական օգտագործողների (տնային տնտեսություններ) կողմից հատուկ առողջապահական նպատակով սպառված առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների խմբերին: Առողջապահական ծառայությունների սպառող կարող են հանդիսանալ անհատները կամ կոլեկտիվ խմբերը: Քանի որ առողջական վիճակը վերաբերում է անհատներին, առողջապահական ծառայությունների մեծ մասի սպառող են հանդիսանում անհատները, և դրանով իսկ առողջապահական ծառայությունները կապված են մասնավոր սպառման և անհատական կարիքների հետ:

ԱՀՀ 2011 ֆունկցիոնալ դասակարգման հատկանիշները

«Ինչ սպառվում է, մատակարարվել և ֆինանսավորվել է»: ԱՀՀ 2011-ի ֆունկցիոնալ դասակարգման մեջ հետևյալ ճշգրտումներն են մտցվել՝

- *Ֆունկցիոնալ անվանացանկ*: Փորձ է արվել ընդլայնել ֆունկցիոնալ մոտեցումը առաջին մակարդակի նպատակային կատեգորիաների անվանումներում և սահմանումներում: Այդ առումով, անհատական սպառման կատեգորիաները, որոնք նախկինում կապված էին մատակարարման եղանակի կատեգորային, վերանվանվել են ավելի ֆունկցիոնալ հիմքով, թեև բովանդակությունը մնացել է անփոփոխ (օրինակ՝ բժշկական ապրանքներ (HC.5) և օժանդակ ծառայություններ (HC.4)):
- *Ընթացիկ ծախսեր*: Կապիտալի կուտակումը ձեռք է բերվում որպես արտադրության միջոց և հանդիսանում է ներդրում: Որպեսզի կենտրոնանանք վերջնական սպառման չափման վրա, կապիտալի կուտակման հետ կապված ծախսերը տեղափոխվել են առանձին կապիտալի հաշիվ: Վերակառուցումը ներառում է նաև մարդկային ռեսուրսների ձևավորումը և R&D ծառայությունները, որոնք չեն համապատասխանում վերջնական սպառման նպատակին և, այդ իսկ

պատճառով, հանված են այս դասակարգումից:

- **Կանխարգելում:** Ֆունկցիոնալ կատեգորիան ավելի լավ է համապատասխանեցվել սպառման նպատակին, այսինքն՝ առողջապահական համակարգին դիմելու ամենակարևոր պատճառներից մեկը կանխարգելի բժշկական օգնություն ստանալն է: «Կանխարգելի բժշկական օգնությունը և հասարակական առողջապահությունը» վերափոխվել է Կանխարգելի բժշկական օգնությունի դասի, որն ավելի հեշտ է տարբերակել:
- **Արտահաշվեկշռային տարրեր (Memorandum items):** Ստեղծվել է քաղաքականության և ռեսուրսների տեղաբաշխման հետագա վերլուծություն թույլ տալու համար: Ներկայացվում է երկու խմբով՝ հիմք ընդունելով իրենց բովանդակությունը՝
 1. **Հաշվետու կետեր (Reporting Items):** Ընդգրկում են քաղաքականության համապատասխան կատեգորիաները, որոնք որոշված չեն հատուկ ՀՀ դասի միջոցով, չնայած իրենց բովանդակությունը ընկած է առողջապահության սահմաններում, օրինակ՝ դեղերի վրա կատարվող ընդհանուր ծախսերը (այդ թվում ստացիոնար), կամ առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների այլընտրանքային խմբավորումները, որոնք առանձնացված չեն հիմնական ՀՀ դասակարգման մեջ, ինչպիսին է Ավանդական, Լրացուցիչ և Այլընտրանքային բժշկությունը (Traditional, Complementary and Alternative Medicines - TCAM):
 2. **Առողջապահությանը առնչվող դասեր (Health care-related classes):** Ներառում են քաղաքականության համապատասխան ոլորտները, որոնք կապված են առողջապահության հետ, սակայն դուրս են մնացել առողջապահության սահմաններից: Սա վերաբերում է, օրինակ, երկարաժամկետ սոցիալական խնամքի հետ կապված ծրագրերին:
- **Հետազոտությունները և զարգացումները (R&D - Research and development)** բնակչության առողջապահության վերջնական սպառման մաս չեն հանդիսանում: Այն հանվել է առողջապահության հետ կապված դասերից և այժմ ԱՀՀ 2011-ի կապիտալի հաշվի արտահաշվեկշռային տարր է:
- **Առողջապահության համար մարդկային ռեսուրսների կրթություն և վերապատրաստում:** Այն առողջապահության վերջնական սպառման մաս չէ և նույնպես հանվել է առողջապահության հետ կապված դասերից ու այժմ ԱՀՀ 2011-ի կապիտալի հաշվի արտահաշվեկշռային տարր է:

Առողջապահության սպառման կատեգորիաները ըստ նպատակի

Ֆունկցիոնալ դասակարգման առաջին մակարդակի կատեգորիաները նպատակ ունեն բաժանել առողջության սպառումը ըստ սպառողի անհրաժեշտության տեսակի (օրինակ բուժում, խնամք, կանխարգելում և այլն):

Մատակարարման ձևի կատեգորիաները

Բուժմանը, վերականգնողական և երկարաժամկետ խնամքին (HC.1-HC.3) վերաբերող կատեգորիաները դասակարգվում են ըստ մատակարարման ձևի (MoP), որը հիմնված է սպառվող ծառայությունների հատուկ կազմակերպչական և տեխնիկական հատկանիշների

վրա:

Մատակարարման ձևի կատեգորիաներն են՝ ստացիոնար, ցերեկային, ամբուլատոր և տնային պայմաններում իրականացվող խնամք:

- Ստացիոնար և ցերեկային խնամքը ներառում է պաշտոնապես ընդունելություն առողջապահական հաստատություն, իսկ ամբուլատոր և տնային պայմաններում իրականացվող խնամքը չեն ներառում:
- Ստացիոնար խնամքը ներառում է գիշերակաց ընդունելությունից հետո, մինչդեռ ցերեկային խնամքը ենթադրում է, որ հիվանդը դուրս է գրվում նույն օրը:
- Ամբուլատոր և տնային պայմաններում իրականացվող խնամքը միմյանցից տարբերվում են նրանով, թե որտեղ է իրականացվել բուժօգնությունը. տնային պայմաններում իրականացվող խնամքը տրամադրվում է հիվանդի տանը, իսկ ամբուլատոր խնամքը տրամադրվում է առողջապահական հաստատությունում:
- Տնային պայմաններում իրականացվող խնամքը բաղկացած է բժշկական, օժանդակ և բուժքույրական ծառայություններից, որոնք սպառվում են հիվանդի կողմից իր տանը և ներառում են մատակարարի ֆիզիկական ներկայությունը:

Աղյուսակ 6.1 Առողջապահական գործառույթների դասակարգումը (ամբողջական)

Code	(ICHA-HC) ԳՈՐԾԱՌՈՒՅԹՆԵՐ
HC.1	Բժշկական օգնություն
HC.1.1	Ստացիոնար բուժօգնություն
HC.1.1.1	Ընդհանուր ստացիոնար բուժօգնություն
HC.1.1.2	Մասնագիտացված ստացիոնար բուժօգնություն
HC.1.2	Ցերեկային ստացիոնար բուժօգնություն
HC.1.2.1	Ընդհանուր ցերեկային ստացիոնար բուժօգնություն
HC.1.2.2	Մասնագիտացված ցերեկային ստացիոնար բուժօգնություն
HC.1.3	Ամբուլատոր բուժօգնություն
HC.1.3.1	Ընդհանուր ամբուլատոր բուժօգնություն
HC.1.3.2	Առամնաբուժական ամբուլատոր բուժօգնություն
HC.1.3.3	Մասնագիտացված ամբուլատոր բուժօգնություն
HC.1.4	Տնային պայմաններում իրականացվող բուժօգնություն
HC.2	Վերականգնողական բուժօգնություն
HC.2.1	Ստացիոնար վերականգնողական բուժօգնություն
HC.2.2	Ցերեկային ստացիոնարում իրականացվող վերականգնողական բուժօգնություն
HC.2.3	Ամբուլատոր պայմաններում իրականացվող վերականգնողական բուժօգնություն
HC.2.4	Տնային պայմաններում իրականացվող վերականգնողական բուժօգնություն
HC.3	Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք
HC.3.1	Ստացիոնար պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք
HC.3.2	Ցերեկային պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք
HC.3.3	Ամբուլատոր պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք
HC.3.4	Տնային պայմաններում իրականացվող երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք
HC.4	Բուժօգնության օժանդակ ծառայություններ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)
HC.4.1	Լաբորատոր ծառայություններ

HC.4.2	Ախտորոշիչ ծառայություններ
HC.4.3	Հիվանդների փոխադրում
HC.5	Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)
HC.5.1	Դեղորայք և այլ կարճատև օգտագործման բժշկական ապրանքներ
HC.5.1.1	Դեղատոմսով բաց թողնվող դեղորայք
HC.5.1.2	Առանց դեղատոմսի բաց թողնվող դեղորայք
HC.5.1.3	Այլ կարճատև օգտագործման բժշկական ապրանքներ
HC. 5.2	Թերապիայի հարմարանքներ և այլ բժշկական ապրանքներ
HC.5.2.1	Ակնոցներ և ակնաբուժական այլ ապրանքներ
HC.5.2.2	Լսողական հարմարանքներ
HC.5.2.3	Այլ օրթոպեդիկ հարմարանքներ և պրոթեզներ (բացի՝ ակնոցներից և լսողական հարմարանքներից)
HC.5.2.9	Բոլոր այլ բժշկական երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքներ, այդ թվում՝ բժշկական տեխնիկական սարքեր
HC.6	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայություններ
HC.6.1	Տեղեկատվական, կրթական և խորհրդատվական ծրագրեր
HC.6.2	Իմունիզացիայի ծրագրեր
HC.6.3	Հիվանդության վաղ հայտնաբերման ծրագրեր
HC.6.4	Առողջ պայմանների մոնիտորինգի ծրագրեր
HC 6.5	Համաճարակային հսկողության և ռիսկերի ու հիվանդությունների վերահսկման ծրագրեր
HC.6.6	Աղետներին պատրաստվածություն և արտակարգ իրավիճակներին արձագանքման ծրագրեր
HC.7	Առողջապահության համակարգի ֆինանսավորման կառավարում
HC.7.1	Առողջապահության համակարգի կառավարում
HC.7.2	Առողջապահության ֆինանսավորման կառավարում
HC. 9	Առողջապահական այլ ծառայություններ (այլ դասերում չդասակարգված)
Արտահաշվեկշռային տարրեր	
HC.RI	Հաշվետու կետեր
HC.R.1.1	Ընդհանուր դեղագործական ծախսեր
HC.R.1.2	Ավանդական, լրացուցիչ և այլընտրանքային բուժօգնություն
HC.R.1.3	Կանխարգելում և հանրային առողջապահական ծառայություններ (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)
HC.R.1.3.1	Մոր և մանական առողջություն, ընտանիքի պլանավորում և խորհրդատվություն (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)
HC.R.1.3.2	Բժշկական ծառայություններ դպրոցներում (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)
HC.R.1.3.3	Ինֆեկցիոն հիվանդությունների կանխարգելում (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)
HC.R.1.3.4	Ոչ ինֆեկցիոն հիվանդությունների կանխարգելում (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)
HC.R.1.3.5	Առողջության պահպանումը արտադրությունում (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)
HC.R.1.3.9	Հանրային առողջապահության մնացած բոլոր ծառայությունները
HCR	Առողջապահության հետ կապված դասեր
HCR.1	Երկարաժամկետ (սոցիալական) խնամք
HCR.1.1	Երկարաժամկետ սոցիալական բնափրային խնամք
HCR.1.2	Երկարաժամկետ սոցիալական խնամքի դրամական օգուտները
HCR.2	Առողջության խթանման բազմաճյուղային մոտեցումը
HCR.2.1	Սննդի և խմելու ջրի միջոցառումներ
HCR.2.2	Բնապահպանական միջոցառումներ (բացի՝ սննդի և խմելու ջրի հետ կապված միջոցառումներից)

ICHA-HC առողջապահության գործառույթների դասակարգման բացատրություններ

HC.1 Բժշկական օգնություն

Բժշկական օգնությունը ներառում է առողջապահական այցեր, որի ընթացքում հիմնական նպատակն է թեթևացնել հիվանդության ախտանիշները կամ վնասվածքը, նվազեցնել հիվանդության կամ վնասվածքի սրությունը, կանխել հիվանդության և/ կամ վնասվածքի բարդացումը և վատթարացումը, որը կարող է սպառնալ կյանքին կամ կյանքի բնականոն ընթացքին: Ներառում է վնասվածքների բուժման կամ հիվանդության բժշկական օգնության բոլոր բաղադրիչները, վիրահատության իրականացում, ախտորոշիչ և բուժիչ ընթացակարգեր և մանկաբարձական ծառայություններ:

Բժշկական օգնությունը ըստ մատակարարման ձևի

Դասակարգման երկրորդ մակարդակը վերաբերում է բժշկական օգնության տրամադրման ձևին: Առանձնացվում են գործառույթների հետևյալ երկրորդ մակարդակները՝

- HC.1.1 Ստացիոնար բուժօգնություն
- HC.1.2 Ցերեկային ստացիոնար բուժօգնություն
- HC.1.3 Ամբուլատոր բուժօգնություն
- HC.1.4 Տնային պայմաններում իրականացվող բուժօգնություն:

HC.2 Վերականգնողական բուժօգնություն

Վերականգնումը ինտեգրատիվ ռազմավարություն է, որի նպատակն է բարելավել այն մարդկանց առողջական վիճակը, ովքեր հաշմանդամ են կամ կարող են դառնալ հաշմանդամ, օգնել նրանց հասնել օպտիմալ գործունեության, արժանապատիվ կյանքի որակի և հասարակության մեջ ընդգրկվածության:

Վերականգնման շրջանակը լայն է և ներառում է հոգեբանական, օժանդակ տեխնոլոգիական, նյարդաբանական, օրթոպեդիկ, մանկական վերականգնման և այլ ուղղություններ:

- Ներառում է այն ծառայությունների սպառումը, որոնք նախատեսված են հասնելու, վերականգնելու և/ կամ պահպանելու օպտիմալ ֆիզիկական, զգայական, ինտելեկտուալ, հոգեբանական և սոցիալական ֆունկցիոնալ մակարդակները, որոնք հիվանդությունների, խանգարումների կամ վնասվածքների հետևանք են:
- Չի ներառում առաջնային սոցիալական, հանգստի կամ աշխատանքային նպատակ հետապնդող վերականգնողական ծառայությունները:

HC.3 Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամք

Երկարաժամկետ (առողջապահական) խնամքը բաղկացած է մի շարք բժշկական և անհատական խնամքի ծառայություններից, որոնք սպառվում են հետևյալ հիմնական նպատակով՝ օգնել նվազեցնել երկարաժամկետ խնամքի կարիք ունեցող հիվանդների ցավն ու տառապանքը և կանխել նրանց առողջական վիճակի վատթարացումը:

HC.4 Բուժօգնության օժանդակ ծառայություններ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)

Բուժօգնության օժանդակ ծառայությունները հաճախ ծառայությունների փաթեթի անբաժանելի մասն են, որոնց նպատակը ախտորոշման և մոնիտորինգի հետ է կապված:

HC.5 Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)

Դեղամիջոցները և այլ բժշկական ապրանքները հաճախ կանխարգելիչ, բուժիչ, վերականգնողական և երկարաժամկետ խնամքի նպատակներ հետապնդող ծառայությունների փաթեթի բաղադրիչ են:

HC.6 Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայություններ

Կանխարգելման նպատակն է խուսափել կամ նվազեցնել վնասվածքների և հիվանդությունների թիվը կամ սրությունը և դրանց բարդությունները: Կանխարգելումը հիմնված է առողջության խթանման ռազմավարության վրա, որը ներառում է մի գործընթաց, որը թույլ է տալիս մարդկանց բարելավել իրենց առողջությունը վերահսկողության միջոցով:

- Առաջնային կանխարգելումը ներառում է կոնկրետ առողջությանն ուղղված միջոցառումներ, որոնք կանխում են հիվանդությունները և ռիսկային գործոնները, որպեսզի նվազեցնեն հիվանդության նոր դեպքերի առաջացումը, հիվանդությունների սրման հնարավորությունը և այլն:
- Երկրորդային կանխարգելումը ներառում է հիվանդության վաղ հայտնաբերմանը ուղղված հատուկ միջամտություններ և այնուհետև թերապիա քանի դեռ հնարավոր է, օրինակ՝ սքրինինգի միջոցով: Օրինակներ են տուբերկուլյոզի, շաքարախտի և կրծքի քաղցկեղի հիվանդության սքրինինգային ծրագրերը:
- Երրորդային կանխարգելումը նպատակ ունի նվազեցնել արդեն գոյություն ունեցող հիվանդության կամ վնասվածքի բացասական ազդեցությունը՝ փորձելով խուսափել վատթարացումից և բարդացումներից:

ԱՀՀ 2011-ում Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունները (HC.6) սահմանափակվում են առաջնային և երկրորդային կանխարգելմամբ:

HC.7 Առողջապահության համակարգի ֆինանսավորման կառավարում

Այս ծառայությունները կենտրոնանում են առողջապահության համակարգի, այլ ոչ թե ուղղակիորեն առողջապահության վրա, և համարվում են կոլեկտիվ, քանի որ դրանք չեն ուղղվում կոնկրետ անհատներին, այլ բաշխվում են առողջապահության համակարգի բոլոր օգտագործողներին: Նրանք առաջնորդում և աջակցում են առողջապահության համակարգի գործունեությանը: Այս ծառայությունները պահպանում և բարձրացնում են առողջապահության համակարգի արդյունավետությունը և կարող են մեծացնել նրա կապիտալը:

HC.9 Առողջապահական այլ ծառայություններ (այլ դասերում չդասակարգված)

Այս տարրը ներառում է բոլոր այն առողջապահական ծառայությունները, որոնք ներառված չեն HC.1-ից HC.7-ում:

Արտահաշվեկշռային տարրեր

HC.RI. Հաշվետու կետեր

HC.RI.1 Ընդհանուր դեղագործական ծախսեր

Դեղորայքը բոլոր առողջապահական նպատակների համար առավել հաճախ օգտագործվող տեխնոլոգիական արտադրանքներից մեկն է: Դեղորայքի վրա կատարվող ընդհանուր ծախսերը կազմում են ընթացիկ առողջապահական ծախսերի շուրջ մեկ երրորդը:

HC.RI.2 Ավանդական, լրացուցիչ և այլընտրանքային բուժօգնություն (ԱԼԸԲ)

Լայն իմաստով առողջապահությունը կարելի է բաժանել ժամանակակիցի (հիմնական, ուղղափառ, արևմտյան կամ ալոպատիկ) և ավանդականի (տեղական, լրացուցիչ, այլընտրանքային կամ ինտեգրատիվ)՝ տարբեր երկրներում տարբեր ստորաբաժանումներով: Ավանդական, լրացուցիչ և այլընտրանքային բուժօգնության ամենատարածված տեսակներն են՝

- Այլընտրանքային առողջապահության համակարգեր, որոնցից առավել տարածված են ասեղնաբուժությունը, հոմեոպաթիան, մանուալ թերապիան, օստոպատիան,
- Լրացուցիչ բուժումը, ինչպիսիք են Ալեքսանդր թերապիան, արոմաթերապիան, Բախի թերապիան և այլ ծաղկե բուժումներ, մարմնի թերապիան, բուսաբուժությունը, սննդային թերապիան, յոգան և սպա թերապիան,
- Այլընտրանքային բուժումը, ինչպիսիք են բյուրեղյա թերապիան և այլն:

HC.RI.3 Կանխարգելում և հանրային առողջապահական ծառայություններ (համաձայն ԱՀՀ 1.0-ի)

ԱՀՀ 1.0-ում HC.6 Կանխարգելում և հանրային առողջապահության ծառայությունների բովանդակությունը կազմված էր կամ ըստ ծրագրի տեսակի, կամ ըստ շահառուների խմբի, կամ ըստ սպառման տեսակի:

ԱՀՀ 2011-ում դասակարգումը ներառում է հետևյալ փոփոխությունները՝ ա) ըստ ծառայության տեսակի կազմակերպումը, բ) ուշադրությունը կենտրոնանում է կանխարգելման վրա, որը թույլ է տալիս հստակ որոշել սահմանները, գ) անհատական կանխարգելի բժշկական օգնությունը բացառված է և պետք է ներկայացվի HC.1-ում, դ) որոշ կանխարգելիչ բժշկական բաղադրիչների ինտեգրումը, որոնք նախկինում դասակարգվում էին HC.R.3 և HC.R.4-ում, ե) արյան բանկերը հանդես են գալիս որպես օժանդակ ծառայություն, լրացնում են կանխարգելիչ, բուժիչ կամ վերականգնողական խնամքին:

HCR Առողջապահության հետ կապված դասեր

HCR.1 Երկարաժամկետ (սոցիալական) խնամք

Այս տարրը ներառում է սոցիալական խնամքը՝ ծախսերի ցածր մակարդակով ծառայություններ՝ օգնելու համար առօրյա կյանքի գործունեությանը: Քանի որ առողջապահության երկարաժամկետ խնամքի բաղադրիչները պարունակվում են HC.3-ում, լրացնող սոցիալական բաղադրիչները ներառված են որպես առողջապահության հետ կապված կատեգորիաներ, որն իր հերթին բաժանվում է բնափրային և դրամական բաղադրիչների: Առողջապահական և սոցիալական խնամքի բաղադրիչները՝ HC.3 և

HC.R.1, կարելի է ամփոփել՝ երկարաժամկետ խնամքի ընդհանուր արժեքը ստանալու համար:

HCR.2 Առողջության խթանման բազմաճյուղային մոտեցումը

Առողջապահությունը որոշիչ գործոնների լայն շրջանակի փոխգործակցության արդյունք է: Այն ներառում է՝ *HCR.2.1 Սննդի և խմելու ջրի միջոցառումները*, *HCR.2.2 Բնապահպանական միջոցառումները (բացի՝ սննդի և խմելու ջրի հետ կապված միջոցառումներից)* *HCR.2.3 Առողջության այլ բազմաճյուղային խթանում:*

6.6. Առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգումը (ICHA-HP)

Առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգման հիմնական նպատակն է ապահովել համակողմանի և ամբողջական ընդգրկվածություն, ինչը նշանակում է ընդգրկել բոլոր ներգրավված կազմակերպություններին և մասնակիցներին: Բոլոր մատակարարները պետք է դասակարգվեն ըստ իրենց հիմնական հատկանիշների, որը երաշխավորում է կապը առողջապահական գործառույթների (HC) և առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների (HF) հետ:

Քանի որ ներքին տնտեսության շատ կազմակերպություններ կարող են տրամադրել որոշակի առողջապահական ծառայություններ, առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգումը պետք է ընդգրկի բոլորին՝ անկախ այն բանից, թե առողջապահությունը հանդիսանում է նրանց առաջնային, թե երկրորդային գործունեությունը:

Առաջնային մատակարարները նրանք են, որոնց հիմնական գործունեությունը առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների մատակարարումն է: Առաջնային մատակարարների օրինակ են ընդհանուր և մասնագիտացված բժշկների կաբինետները, շտապօգնության ծառայությունների ստորաբաժանումները, հոգեբուժական հիվանդանոցները, առողջապահական կենտրոնները, լաբորատորիաները, բուժքույրական խնամքի հաստատությունները, դեղատները և այլն: ICHA-HP դասակարգման շրջանակներում, առաջնային առողջապահության մատակարարները խմբավորված են վեց կատեգորիաներում (HP.1-HP.6):

Երկրորդային մատակարարները նրանք են, ովքեր մատուցում են առողջապահական ծառայություններ ի լրումն իրենց հիմնական գործունեությանը, որը կարող է մասամբ կապված լինել կամ ամենևին կապված չլինել առողջապահության հետ: Երկրորդային մատակարարների օրինակներ են՝ ըստ բնակության վայրի խնամքի հաստատությունները, որոնց հիմնական գործունեությունը կարող է լինել (այլ սոցիալական ծառայությունների հետ միասին) բժշկական խնամքի տրամադրումը, սուպերմարկետները, որոնք վաճառում են առանց դեղատոմսի բաց թողնվող դեղեր, և առողջապահական հաստատությունները/մասնագետները, որոնք մատուցում են առողջապահական ծառայություններ բնակչության սահմանափակ խմբերին, ինչպես օրինակ, աշխատակիցների համար տնային պայմաններում իրականացվող մասնագիտական բժշկական խնամքը, կամ բանտերում մատուցվող առողջապահական ծառայությունները (HP.8.2):

Որպեսզի ամբողջացնենք պատկերը, ցանկացած ոլորտ, որն իրականացնում է առողջապահության հետ կապված գործունեություն, բայց ներգրավված չէ ուղղակիորեն հիվանդներին առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների մատակարարման մեջ (որպես կամ առաջնային, կամ երկրորդային գործունեություն), կարող է գրանցվել HP.8.9 Այլ ոլորտներ (այլ դասերում չդասակարգված) կատեգորիայում: Բժշկական սարքավորումների մատակարարման մեջ, առողջապահական R&D-ում կամ առողջապահության մասնագետների կրթության և վերապատրաստման մեջ ներգրավված ոլորտները կարող են գրանցվել HP.8.9 Այլ ոլորտներ (այլ դասերում չդասակարգված) կատեգորիայում:

Ընդհանուր առմամբ ազգային առողջապահական ծառայությունների մատակարարներին խմբավորելու համար (առաջնային և երկրորդային) անհրաժեշտ է տարբերակել առողջապահական և ոչ առողջապահական գործունեությունը, որը նրանք իրականացրել են: Ինչ վերաբերում է առողջապահական գործունեությանը, այստեղ գործում են հետևյալ գործառնական կանոնները՝

- Առողջապահական արդյունքներ ունեցող կազմակերպությունը, որի համար ավելացված արժեքի ավելի քան 50%-ը ստացվում է առողջապահական գործունեության արդյունքում, պետք է դասակարգվի և ներառվի HP.1-HP.6 կատեգորիաներից որևէ մեկում:

- Նրանք, ում ավելացված արժեքը 50%-ից պակասն է ստացվում առողջապահական գործունեության արդյունքում, պետք է դասակարգվեն և ներառվեն HP.8.2 «Բոլոր այլ ոլորտները՝ որպես առողջապահության երկրորդային մատակարարներ» կատեգորիայում:

Բոլոր այն դեպքերում, երբ ավելացված արժեքը հասանելի չէ, առաջարկվում է օգտագործել նրան փոխարինող մեկ այլ չափանիշ՝

- Արդյունքի վրա հիմնված փոխարինողներ, ինչպիսիք են՝ արտադրության արժեքը կամ շրջանառությունը, որոնք վերագրելի են յուրաքանչյուր գործունեության հետ կապված ապրանքներին կամ ծառայություններին:

- Մուտքի վրա հիմնված փոխարինողներ, ինչպիսիք են՝ աշխատավարձը կամ աշխատաժամերը, որոնք վերագրելի են տարբեր գործունեություններին:

Աղյուսակ 6.2 ICHA-HP առողջապահական ծառայությունների մատակարարների դասակարգումը

HP.1	Հիվանդանոցներ
HP.1.1	Բազմապրոֆիլ հիվանդանոցներ
HP.1.2	Հոգեբուժական հիվանդանոցներ
HP.1.3	Մասնագիտացված հիվանդանոցներ (բացի՝ հոգեբուժական հիվանդանոցներից)
HP.2	Ըստ բնակության վայրի երկարաժամկետ խնամքի հաստատություններ
HP.2.1	Երկարաժամկետ բուժքույրական խնամքի հաստատություններ
HP.2.2	Հոգեբուժական հիվանդանոցներ և նարկոլոգիական դիսպանսերներ
HP.2.9	Ըստ բնակության վայրի երկարաժամկետ խնամք տրամադրող այլ հաստատություններ
HP.3	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ
HP.3.1	Բժիշկների կաբինետներ
HP.3.1.1	Բազմապրոֆիլ բժիշկների կաբինետներ

HP.3.1.2	Հոգեբույժների կաբինետներ
HP.3.1.3	Մասնագետների կաբինետներ (բացի՝ հոգեբուժական կաբինետներից)
HP.3.2	Ատամնաբուժական կաբինետներ
HP.3.3	Առողջապահական այլ մասնագետների կաբինետներ
HP.3.4	Ամբուլատոր բուժման կենտրոններ
HP.3.4.1	Ընտանիքի պլանավորման կենտրոններ
HP.3.4.2	Ամբուլատոր հոգեբուժական հիվանդանոցներ և նարկոլոգիական դիսպանսերներ
HP.3.4.3	Առանձին ամբուլատոր վիրաբուժական օգնության կենտրոններ
HP.3.4.4	Դիալիզի կենտրոններ
HP.3.4.9	Բոլոր այլ ամբուլատոր կենտրոններ
HP.3.5	Տնային պայմաններում առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ
HP.4	Օժանդակ ծառայությունների մատակարարներ
HP.4.1	Հիվանդի տեղափոխման և շտապ օգնության մատակարարներ
HP.4.2	Բժշկական և ախտորոշիչ լաբորատորիաներ
HP.4.9	Օժանդակ ծառայությունների այլ մատակարարներ
HP.5	Վերավաճառողներ և բժշկական ապրանքների այլ մատակարարներ
HP.5.1	Դեղատներ
HP.5.2	Վերավաճառողներ և երկարաժամկետ բժշկական ապրանքների և բժշկական սարքավորումների այլ մատակարարներ
HP.5.9	Դեղորայքի և բժշկական նշանակության ապրանքների բոլոր այլ վաճառողներ և մատակարարներ
HP.6	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ
HP.7	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ
HP.7.1	Առողջապահության պետական կառավարման գործակալություններ
HP.7.2	Առողջության սոցիալական ապահովագրության գործակալություններ
HP.7.3	Առողջության ապահովագրության կառավարման մասնավոր գործակալություններ
HP.7.9	Այլ կառավարման գործակալություններ
HP.8	Մնացյալ տնտեսություն
HP.8.1	Տնային տնտեսությունները՝ որպես տնային պայմաններում իրականացվող բժշկական խնամքի մատակարարներ
HP.8.2	Բոլոր այլ ոլորտները՝ որպես առողջապահության երկրորդային մատակարարներ
HP.8.9	Այլ ոլորտներ (այլ դասերում չդասակարգված)
HP.9	Մնացյալ աշխարհ

6.7. Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների դասակարգումը (ICHA-HF)

Առողջապահության ֆինանսավորման հաշվապահական հաշիվների շրջանակի նպատակն է ներկայացնել երկրի հիմնական ֆինանսական գործարքների (հոսքերի) հստակ և թափանցիկ պատկերը և առողջապահության ֆինանսավորման համակարգի կառուցվածքը:

ԱՀՀ 2011-ում ֆինանսավորման համակարգի կառուցվածքը և հիմնական գործարքները նկարագրող հիմնական հասկացություններն են.

- *Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմները՝* որպես երկրի առողջապահության ֆինանսավորման համակարգի ֆունկցիոնալ կառուցվածքի

հիմք,

- Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների տեսակները, որոնք օգնում են բացահայտել, դասակարգել և չափել յուրաքանչյուր ֆինանսավորման մեխանիզմի եկամուտների աղբյուրները:
- Առողջապահության ֆինանսավորման համակարգի ինստիտուցիոնալ միավորները, որոնք կարող են հանդես գալ որպես ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների մատակարարներ (ինչպես, օրինակ, տնային տնտեսություններն ու ընկերությունները), և/ կամ որպես ֆինանսական գործակալներ, որոնք կառավարում են մեկ կամ մի քանի ֆինանսավորման մեխանիզմներ: Ֆինանսական գործակալները ինստիտուցիոնալ միավորներ են, որոնք գործնականում կառավարում են առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմները: Նրանք իրականացնում են եկամուտների հավաքագրում և/ կամ ձեռք են բերում ծառայություններ: Օրինակ՝ տեղական ինքնակառավարման մարմինները, մասնավոր ապահովագրական ընկերությունները, շահույթ չհետապնդող կազմակերպությունները և այլն:

Առողջապահական հաշիվների աղյուսակները կարող են տրամադրել տեղեկատվություն այն մասին, թե ինչպես են բաշխվել առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների ֆոնդերը, ինչ ծառայություններ են սպառվել ֆիզիկական անձանց կամ համայնքների կողմից, ինչպիսի աճ է գրանցվել առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտներում և այլն:

Առողջապահության ֆինանսավորման տարբեր մեխանիզմները տարբերակելու համար հիմնական չափանիշներն են՝

- Պարտադիր կամ կամավոր մասնակցությամբ ռեզիդենտ կամ ոչ ռեզիդենտ մեխանիզմները,
- Իրավասությունը,
- Պարտադիր կամ կամավոր վճարումները,
- Կանխավճարային կամ ծառայության օգտագործման պահին կատարված վճարումներ,
- Մեկ ֆոնդում միավորված են տարբեր անձիք, թե ֆոնդը անհատական է կամ նախատեսված ընտանիքի համար,
- Ապահովագրության ձեռքբերումը անհրաժեշտ է, թե ոչ:

Քաղաքականության տեսակետից հիմնական տարբերակիչ հատկանիշներն են՝

- արդյոք մասնակցությունը օրենքով (կամ կառավարության կարգավորումով) պարտադիր, թե կամավոր է,
- արդյոք իրավասությունը հիմնված է վճարման, թե այլ չափանիշի վրա, օրինակ՝ ռեզիդենտության, եկամտի չափի և այլն:

ICHA-HF Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների դասակարգման բացատրություններ

Աղյուսակ 6.3 ICHA-HF Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների

դասակարգումը

HF.1	Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների մեխանիզմներ
HF.1.1	Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ
HF.1.1.1	Պետական կառավարման կենտրոնական մարմինների մեխանիզմներ
HF.1.1.2	Պետական/ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների մեխանիզմներ
HF.1.2	Առողջության ապահովագրության պարտադիր վճարների մեխանիզմներ
HF.1.2.1	Առողջության սոցիալական ապահովագրության մեխանիզմներ
HF.1.2.2	Պարտադիր մասնավոր ապահովագրության մեխանիզմներ
HF.1.3	Պարտադիր բժշկական խնայողական հաշիվներ
HF.2	Առողջապահության կամավոր վճարումների մեխանիզմներ
HF.2.1	Առողջության կամավոր ապահովագրության մեխանիզմներ
HF.2.1.1	Առաջնային առողջության ապահովագրության մեխանիզմներ
HF.2.1.1.1	Գործատուի կողմից տրամադրվող ապահովագրություն (բացի՝ ձեռնարկությունների մեխանիզմներից)
HF.2.1.1.2	Կառավարության կողմից տրամադրվող կամավոր ապահովագրություն
HF.2.1.1.3	Այլ առաջնային օղակի մեխանիզմներ
HF.2.1.2	Լրացուցիչ ապահովագրության մեխանիզմներ
HF.2.1.2.1	Համայնքի կողմից տրամադրվող ապահովագրություն
HF.2.1.2.2	Այլ լրացուցիչ ապահովագրություն
HF.2.2	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման մեխանիզմներ
HF.2.2.1	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման մեխանիզմներ (բացի՝ HF.2.2.2-ից)
HF.2.2.2	Ռեզիդենտ օտարերկրյա կառավարության զարգացման գործակալությունների մեխանիզմներ
HF.2.3	Ձեռնարկությունների ֆինանսավորման մեխանիզմներ
HF.2.3.1	Ձեռնարկությունների (բացի՝ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներից) ֆինանսավորման մեխանիզմներ
HF.2.3.2	Առողջապահական ծառայությունների մատակարարների ֆինանսավորման մեխանիզմներ
HF.3	Տնային տնտեսությունների ուղղակի վճարումներ (OOP)
HF.3.1	Ուղղակի վճարումներ (OOP), բացի՝ համավճարից
HF.3.2	Երրորդ կողմի վճարողների հետ համավճար
HF.3.2.1	Կառավարության հետ համավճարի մեխանիզմներ և առողջության ապահովագրության պարտադիր վճարների մեխանիզմներ
HF.3.2.2	Կամավոր ապահովագրության հետ համավճարի մեխանիզմներ
HF.4	Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.1	Պարտադիր մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.1.1	Առողջության պարտադիր ապահովագրության մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.1.2	Այլ պարտադիր մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.2	Կամավոր մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.2.1	Առողջության կամավոր ապահովագրության մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.2.2	Այլ մեխանիզմներ (ոչ ռեզիդենտ)
HF.4.2.2.1	Մարդասիրական / միջազգային ՀԿ-ների մեխանիզմներ
HF.4.2.2.2	Զարգացման արտասահմանյան գործակալությունների մեխանիզմներ
HF.4.2.2.3	Նեղ խմբերի մեխանիզմներ (օրինակ՝ միջազգային կազմակերպությունների կամ դեսպանատների)

Արտահաշվեկշռային տարրեր	
	Ֆինանսավորման մեխանիզմների կառավարման ֆինանսական գործակալներ
HF.RI.1.1	Կառավարություն
HF.RI.1.2	Ընկերություններ
F.RI.1.3	Տնային տնտեսություններ
HF.RI.1.4	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ
HF.RI.1.5	Մնացյալ աշխարհ
	Ֆինանսավորման մեխանիզմներ՝ համավճարի հետ միասին
HF.RI.2	Կառավարման մեխանիզմներ և առողջության ապահովագրության պարտադիր վճարների մեխանիզմներ՝ համավճարի հետ միասին (HF.1 + HF.3.2.1)
HF.RI.3	Առողջության կամավոր ապահովագրության մեխանիզմներ՝ համավճարի հետ միասին (HF.2+HF.3.2.2)

HF.1 Պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմներ և առողջապահության ֆինանսավորման պարտադիր վճարների մեխանիզմներ

Այս կատեգորիան ներառում է բոլոր այն մեխանիզմները, որոնք ուղղված են ապահովելու հիմնական առողջապահական օգնության հասանելիությունը ամբողջ հասարակությանը, նրա մեծ մասին կամ առնվազն նրա որևէ խոցելի խմբին: Ներառված են պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմները, առողջության սոցիալական ապահովագրությունը, պարտադիր մասնավոր ապահովագրությունը և պարտադիր բժշկական խնայողական հաշիվները:

HF.2 Առողջապահության կամավոր վճարումների մեխանիզմներ (բացի տնային տնտեսությունների գրպանից դուրս վճարումներից)

Այս կատեգորիան ներառում է առողջապահության ֆինանսավորման բոլոր ներքին կանխավճարային մեխանիզմները, որոնց համաձայն առողջապահական ծառայությունների հասանելիությունը մասնավոր դերակատարների հայեցողության տակ է (թեև այդ «հայեցողության» վրա կարող են և հաճախ ազդում են պետական օրենքները և կանոնակարգերը): Ներառված են՝ առողջության կամավոր ապահովագրությունը, ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման մեխանիզմները և ձեռնարկությունների ֆինանսավորման մեխանիզմները:

HF.4 Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման մեխանիզմներ

Այս կատեգորիան ներառում է առողջապահության ֆինանսավորման բոլոր ոչ ռեզիդենտ ինստիտուցիոնալ միավորները, որոնք ռեզիդենտների անունից հավաքագրում և ձեռք են բերում առողջապահական ապրանքներ և ծառայություններ՝ առանց ռեզիդենտ մեխանիզմի միջնորդության:

Մնացյալ աշխարհի ֆինանսավորման մեխանիզմները որոշվում են համաձայն հետևյալ բնութագրերի.

- մասնակցության ձևը՝ 1) պարտադիր, օրինակ, հիմնված աշխատանքի պայմանների վրա, կամ 2) կամավոր,
- իրավասության հիմքերը 1) ապահովագրական ընկերության և անհատի միջև պայմանագիր կամ 2) մասնավոր միավորի հայեցողությամբ (բարեգործական

հիմնադրամ, գործատու, օտարերկրյա միավոր),

- դրամական միջոցների հավաքագրման հիմնական եղանակը՝ դրամական միջոցները հավաքվում արտասահմանում,
- ծածկույթը՝ օտարերկրյա միավորները, որպես կանոն, ազատ են օգուտների հարցում:

Մնացյալ աշխարհը կարող է աջակցել առողջապահության ֆինանսավորմանը միջազգային օգնության և այլ դրամական հոսքերի տեսքով՝ ուղղելով դրանք պետական կամ ռեզիդենտ ոչ առևտրային կազմակերպությունների միջոցով:

Արտահաշվեկշռային տարրեր

ԱՀՀ 1.0-ի հետ շարունակականությունը ապահովելու և ֆինանսավորման համակարգում ֆինանսական գործակալների կարևորությունը արտացոլելու համար HF.RI.1 կատեգորիան ընդգրկում է ֆինանսավորման մեխանիզմները կառավարող ֆինանսական գործակալներին: Ֆինանսական գործակալները խմբավորված են Ազգային հաշիվների համակարգի ինստիտուցիոնալ հատվածներում՝ HF.RI.1.1 կառավարություն, HF.RI.1.2 ընկերություններ, HF.RI.1.3 տնային տնտեսություններ, HF.RI.1.4 տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ և HF.RI.1.5 մնացյալ աշխարհ:

Ֆինանսավորման մեխանիզմների և ֆինանսական գործակալների միջև կապը

Ֆինանսական գործակալներն ինստիտուցիոնալ միավորներ են, որոնք կառավարում են մեկ կամ ավելի ֆինանսավորման մեխանիզմներ, հավաքագրում են եկամուտներ և/կամ գնում են ծառայություններ՝ համաձայն առողջապահության

ֆինանսավորման տվյալ մեխանիզմի/մեխանիզմների կանոնների: Այն ներառում է տնային տնտեսությունները՝ որպես գրպանից դուրս վճարումների ֆինանսական գործակալներ:

6.8. Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների դասակարգումը (ICHA-FS)

Քաղաքականության վերլուծության համար առանցքային նշանակություն ունի հետևյալ տեղեկատվությունը՝

- որքան եկամուտ է հավաքագրվել,
- ինչ ճանապարհով է այն հավաքագրվել,
- տնտեսության որ ինստիտուցիոնալ միավորներից են եկամուտները հավաքագրվել յուրաքանչյուր ֆինանսավորման մեխանիզմի համար,
- որ ֆինանսավորման մեխանիզմ են ուղղվել այդ եկամուտները:

Եկամուտների դասակարգումը հնարավոր է դարձնում պետական և մասնավոր ֆինանսների ճշգրիտ մեկնաբանումը: Առողջապահության համակարգի ինստիտուցիոնալ միավորների՝ պետականի և մասնավորի տարանջատման և առողջապահության ֆինանսավորման համար օգտագործվող միջոցների՝ պետականի և մասնավորի տարանջատման միջև գոյություն չունի մեկը-մեկին (one-to-one) համապատասխանություն:

Տնային տնտեսությունների կողմից վճարված առողջության սոցիալական ապահովագրության վճարները համարվում են պետական ֆինանսների, իսկ տնային տնտեսությունների կողմից վճարված կամավոր բժշկական ապահովագրության վճարները՝ մասնավոր ֆինանսների տարր:

Տնտեսության յուրաքանչյուր ինստիտուցիոնալ միավորի ընդհանուր մասնակցության չափը նույնպես առանցքային տեղեկատվություն է, քանի որ այն ցույց է տալիս յուրաքանչյուր միավորի համապատասխան ֆինանսական բեռը: Այդ իսկ պատճառով առաջարկվում է ներառել ինստիտուցիոնալ հատվածները (օգտագործելով Ազգային հաշիվների համակարգի կատեգորիաները)՝ որպես FS դասակարգման արտահաշվեկշռային տարրեր:

Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների սահմանումը

Եկամուտը որոշակի ներդրումային մեխանիզմների միջոցով առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների ֆոնդերի աճն է: Դասակարգման կատեգորիաները գործարքի որոշակի տեսակ են, որի միջոցով ֆինանսավորման մեխանիզմները ձեռք են բերում իրենց եկամուտները:

Այս դասակարգման նպատակն է խմբավորել առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտները ըստ փոխադարձաբար բացառելի դասերի: Եկամուտ կատեգորիան ունի ենթակատեգորիաներ, որոնք որոշվում են ըստ այն բանի, թե ով (կամ որ ինստիտուցիոնալ միավորն) է ապահովում տվյալ եկամուտը (օրինակ՝ կամավոր կանխավճարներ կատեգորիան ունի ենթակատեգորիաներ՝ տնային տնտեսությունների կամավոր կանխավճարներ, գործատուների կամավոր կանխավճարներ և այլն): Եկամուտները կարող են հանդես գալ նաև բնաիրային փոխանցումների տեսքով (օրինակ՝ պետական ֆինանսավորման մեխանիզմներին բնաիրային տեսքով արտաքին օժանդակություն):

ICHA-FS Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների դասակարգման բացատրություններ

Աղյուսակ 6.4 ICHA-FS Առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտների դասակարգումը

FS.1	Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ (առողջապահական նպատակներով հատկացված)
FS.1.1	Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ
FS.1.2	Կառավարության փոխանցումներ հատուկ խմբերի անունից
FS.1.3	Սուբսիդիաներ
FS.1.4	Կառավարության ներքին եկամուտներից այլ փոխանցումներ
FS.2	Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ
FS.3	Սոցիալական ապահովության վճարներ
FS.3.1	Աշխատակիցների կողմից վճարվող սոցիալական ապահովության վճարներ
FS.3.2	Գործատուների կողմից վճարվող սոցիալական ապահովության վճարներ
FS.3.3	Ինքնազբաղվածների կողմից վճարվող սոցիալական ապահովության վճարներ
FS.3.4	Այլ սոցիալական ապահովության վճարներ

FS.4	Պարտադիր կանխավճարներ (բացի՝ FS.3-ից)
FS.4.1	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող պարտադիր կանխավճարներ
FS.4.2	Գործատուների կողմից վճարվող պարտադիր կանխավճարներ
FS.4.3	Այլ պարտադիր կանխավճարային եկամուտներ
FS.5	Կամավոր կանխավճարներ
FS.5.1	Ֆիզիկական անձանց/ տնային տնտեսությունների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ
FS.5.2	Գործատուների կողմից վճարվող կամավոր կանխավճարներ
FS.5.3	Այլ կամավոր կանխավճարային եկամուտներ
FS.6	Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)
FS.6.1	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններից (այլ դասերում չդասակարգված)
FS.6.2	Այլ եկամուտներ ընկերություններից (այլ դասերում չդասակարգված)
FS.6.3	Այլ եկամուտներ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններից (այլ դասերում չդասակարգված)
FS.7	Ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ
FS.7.1	Ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ
FS.7.1.1	Ուղղակի երկկողմանի ֆինանսական փոխանցումներ
FS.7.1.2	Ուղղակի բազմակողմանի ֆինանսական փոխանցումներ
FS.7.1.3	Այլ ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական փոխանցումներ
FS.7.2	Ուղղակի բնաիրային օտարերկրյա օգնություն
FS.7.2.1	Ուղղակի ապրանքային օտարերկրյա օգնություն
FS.7.2.1.1	Ուղղակի երկկողմանի ապրանքային օգնություն
FS.7.2.1.2	Ուղղակի բազմակողմանի ապրանքային օգնություն
FS.7.2.1.3	Այլ ուղղակի ապրանքային օտարերկրյա օգնություն
FS.7.2.2	Ուղղակի բնաիրային օտարերկրյա օգնություն ծառայությունների տեսքով (ներառյալ տեխնիկական աջակցությունը)
FS.7.3	Այլ ուղղակի օտարերկրյա փոխանցումներ (այլ դասերում չդասակարգված)
Արտահաշվեկշռային տարրեր	
	Հաշվետու տարրեր
FS.RI.1	Ֆինանսավորման մեխանիզմներին եկամուտներ ապահովող ինստիտուցիոնալ միավորներ
FS.RI.1.1	Կառավարություն
FS.RI.1.2	Ընկերություններ
FS.RI.1.3	Տնային տնտեսություններ
FS.RI.1.4	Տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ
FS.RI.1.5	Մնացյալ աշխարհ
FS.RI.2	Ընդամենը օտարերկրյա եկամուտներ (FS.2 +FS.7)
	Ֆինանսավորման աղբյուրներին վերաբերող տարրեր
FSR.1	Վարկեր
FSR.1.1	Կառավարության կողմից վերցված վարկեր
FSR.1.2	Մասնավոր կազմակերպությունների կողմից վերցված վարկեր
FSR.2	Բնաիրային օգնություն դոնորի սահմանած գնով

FS.1 Կառավարության ներքին եկամուտներից փոխանցումներ

Այս կատեգորիան վերաբերում է առողջապահական նպատակներով կառավարության ներքին եկամուտներից հատկացված միջոցներին:

FS.1.1 Ներքին փոխանցումներ և դրամաշնորհներ

Այս կատեգորիան վերաբերում է պետական կառավարման կենտրոնական մարմինների ներքին փոխանցումներին, ապակենտրոնացված հարկային համակարգ ունեցող երկրներում (որտեղ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինները նույնպես հավաքագրում են հարկեր)՝ մարզային/ տեղական ինքնակառավարման մարմինների ներքին փոխանցումներին, ինչպես նաև պետական կառավարման կենտրոնական մարմինների կողմից տեղական ինքնակառավարման մարմիններին տրամադրվող դրամաշնորհներին: Ներքին փոխանցումները առողջապահության ֆինանսավորման պետական կառավարման մարմինների մեխանիզմների (HF.1.1) հիմնական բաղադրիչներն են:

FS.1.2 Կառավարության փոխանցումներ հատուկ խմբերի անունից

Այս կետը վերաբերում է հիմնականում առողջության սոցիալական ապահովագրության վճարներին: Մի շարք երկրներում կառավարությունը վճարում է բնակչության որոշակի խմբերի անունից (օրինակ՝ երեխաների, տարեցների, գործազուրկների որոշակի խմբերի և այլն)՝ նրանց համար երաշխավորելով ապահովագրական ծածկույթ:

FS.1.3 Սուբսիդիաներ

Այս կետը վերաբերում է պետական ներքին եկամուտներից ֆինանսավորման մեխանիզմներին հատկացվող այն միջոցներին, որոնք գործարկվում են ինստիտուցիոնալ միավորների կողմից՝ բացառությամբ պետական մարմինների կամ տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների:

FS.1.4 Կառավարության ներքին եկամուտներից այլ փոխանցումներ

Այս կետը ներառում է պետական փոխանցումները տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ֆինանսավորման մեխանիզմներին: Այս փոխանցումները սովորաբար նախատեսված են՝ ծածկելու տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունների ծախսերը կամ տրամադրելու միջոցներ, որոնցից տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպությունները կարող են կատարել ընթացիկ փոխանցումները տնային տնտեսություններին (օրինակ՝ հիվանդ երեխաներին այլ երկրներում բուժելու համար): Այս կատեգորիան ներառում է նաև բնափրային փոխանցումներ:

FS.2 Օտարերկրյա ծագման կառավարության կողմից բաշխված փոխանցումներ

Օտարերկրյա ծագման փոխանցումները (երկկողմ, բազմակողմ կամ այլ տեսակի օտարերկրյա ֆինանսավորում), որոնք բաշխվում են պետական կենտրոնական մարմինների միջոցով, գրառվում են այստեղ: Կառավարության միջոցով օտարերկրյա միավորներից եկամուտներ ներգրավող գործարքները կարող են ստանալ հետևյալ հիմնական ձևերը՝

- *Առողջապահության նպատակային օտարերկրյա ֆինանսական եկամուտներ:* Այս եկամուտները սովորաբար հանդես են գալիս՝ որպես կառավարությանը միջազգային գործակալությունների կամ օտարերկրյա կառավարությունների

կողմից տրված դրամաշնորհներ:

- *Ոչ նպատակային օտարերկրյա եկամուտներ:* Այս եկամուտները դրամաշնորհներն ու կամավոր փոխանցումներն են (բացի՝ դրամաշնորհներից), որոնք ստացել է կառավարությունը՝ առանց օտարերկրյա գործակալության կողմից դրանց օգտագործման վերաբերյալ մանրամասների հստակեցման:

FS.3 Սոցիալական ապահովության վճարներ

Առողջապահության սոցիալական ապահովության վճարները մուտքեր են, որոնք վճարվել են կա՛մ գործատուների կողմից՝ նրանց աշխատակիցների անունից, կա՛մ աշխատակիցներից, ինքնազբաղ կամ գործազուրկ անձանցից՝ իրենց անունից:

FS.4 Պարտադիր կանխավճարներ (բացի՝ FS.3-ից)

Այս կատեգորիան ներառում է պարտադիր մասնավոր ապահովագրական հավելավճարներն ու պարտադիր բժշկական խնայողական հաշիվներին (MSA) վճարումները: Պարտադիր մասնավոր ապահովագրական հավելավճարները այն վճարներն են, որոնք ստացվել են ապահովագրվողի կողմից կամ այլ ինստիտուցիոնալ միավորի կողմից՝ ապահովագրվողի անունից, որոնք լիազորված են կառավարության կողմից և երաշխավորում են իրավունքը՝ օգտվել առողջապահության պարտադիր ապահովագրության մեխանիզմներից:

FS.5 Կամավոր կանխավճարներ

Այս կատեգորիան ներառում է կամավոր մասնավոր ապահովագրական հավելավճարները: Կամավոր մասնավոր ապահովագրական հավելավճարները վճարումներ են, որոնք ստացվում են ապահովագրվողից կամ այլ կառուցվածքային միավորից՝ ապահովագրվողի անունից, որոնք երաշխավորում են իրավունքը օգտվել առողջապահության կամավոր ապահովագրության մեխանիզմներից:

FS.6 Այլ ներքին եկամուտներ (այլ դասերում չդասակարգված)

Այս կատեգորիան ներառում է FS.1-ից FS.5-ում չընդգրկված ֆինանսավորման մեխանիզմների ներքին եկամուտները: Ենթակատեգորիաները սահմանվում են ըստ կամավոր փոխանցումները իրականացնող ինստիտուցիոնալ միավորների:

FS.7 Ուղղակի օտարերկրյա/արտաքին փոխանցումներ

Հիմնական եղանակները, որոնցով օտարերկրյա միավորներից առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների միջոցով ուղղակիորեն (փոխանցումների միջոցով) ստացվում են եկամուտները, հետևյալն են՝

- *առողջապահության ուղղակի օտարերկրյա ֆինանսական եկամուտներ:* Այս եկամուտները սովորաբար միջազգային գործակալությունների կամ օտարերկրյա կառավարությունների դրամաշնորհներն են, կամ օտարերկրյա ՀԿ-ների և անհատների կամավոր փոխանցումները (նվիրատվությունները), որոնք ուղղակիորեն նպաստում են առողջապահության ներքին ֆինանսավորման մեխանիզմների ֆինանսավորմանը:
- *բնաիրային տեսքով ուղղակի օտարերկրյա օգնություն* (առողջապահական

ապրանքներ և ծառայություններ):

Արտահաշվեկշռային տարրեր

FSR.1 Վարկեր

Աղյուսակ 6.5 Վարկերի առաջարկվող հաշվետվությունները որպես FS դասակարգման արտահաշվեկշռային տարրեր

FSR.1	Վարկեր
FSR.1.1	Կառավարության կողմից վերցված վարկեր
FSR.1.1.1	Վարկեր միջազգային կազմակերպություններից
FSR.1.1.1.1	Արտոնյալ
FSR.1.1.1.1	Ոչ արտոնյալ
FSR.1.1.2	Կառավարության կողմից վերցված այլ վարկեր
FSR.1.2	Վարկեր վերցված մասնավոր կազմակերպությունների կողմից

Ըստ սահմանման վարկերը ֆինանսական ակտիվների կամ պարտավորությունների փոփոխություններն են (այսինքն՝ վարկերը ընդգրկված չեն եկամուտների մեջ): Վարկերը հիմնականում նախատեսված են պետական բյուջեի ծախսերը ծածկելու համար, որոնք բալանսավորված չեն ներքին եկամուտներով: Կան նաև առողջապահության ոլորտի ներդրումների համար նախատեսված հատուկ վարկեր: Առաջարկվում է հաշվետու ժամանակահատվածում "օգտագործված" վարկերի չափը ներկայացնել որպես արտահաշվեկշռային տարր: Այն կարող է ակնհայտորեն տարբերվել միևնույն ժամանակահատվածում "վերցված" վարկերից: Որոշ ցածր եկամուտ ունեցող երկրներում կարող է կարևորվել արտաքին վարկերի դերը առողջապահական համակարգի ֆինանսավորման մեջ:

Տնային տնտեսությունները նույնպես կարող են վարկեր վերցնել առողջապահական ծառայությունների համար: Սա, սակայն, անտեսվում է և չի ընդգրկվում արտահաշվեկշռային տարրերի մեջ, քանի որ դրա գնահատումը շատ դժվար է:

Ֆինանսավորման մեխանիզմներին եկամուտներ ապահովող ինստիտուցիոնալ միավորներ

Արտահաշվեկշռային տարրերի երկրորդ խումբը բաղկացած է ինստիտուցիոնալ միավորներից, որոնք ապահովում են ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտները: Ներառում են հետևյալ ենթակատեգորիաները՝

- կառավարություն,
- ընկերություններ,
- տնային տնտեսություններ,
- տնային տնտեսություններին սպասարկող ոչ առևտրային կազմակերպություններ,
- մնացյալ աշխարհ:

Այս կատեգորիաները թույլ են տալիս գնահատել և վերլուծել եկամուտների հավաքագրման գործարքները տնտեսության ինստիտուցիոնալ միավորների տեսանկյունից, որոնցից առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմները ստանում են իրենց եկամուտները:

6.9. Առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնների

դասակարգումը (ICHA-FP)

ԱՀՀ-ում մատակարարման գործոնները սահմանվում են որպես առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործընթացում օգտագործվող միջոցներ: Մատակարարումը ներառում է արտադրության գործոնները (աշխատուժ, կապիտալ և նյութեր) և արտաքին ծառայությունները (առողջապահական ապրանքներ և ծառայություններ մատակարարելու համար):

Առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների մատակարարման համար օգտագործվող առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնների հաշվի ռեսուրսների ընդհանուր արժեքը՝ կանխիկ կամ բնաիրային տեսքով, հավասար է հաշվետու ժամանակահատվածում սպառված առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների դիմաց առողջապահական ծառայությունների մատակարարներին ֆինանսավորման մեխանիզմների կողմից վճարման ենթակա գումարին:

Աղյուսակ 6.9.1-ում ներկայացված են առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնները ըստ ԱՀՀ 2011 դասակարգման:

Աղյուսակ 6.6 Առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնների դասակարգումը

FP.1	Աշխատողների փոխհատուցում
FP.1.1	Գործավարձ և աշխատավարձ
FP.1.2	Սոցիալական հատկացումներ
FP.1.3	Աշխատողների հետ կապված այլ ծախսեր
FP.2	Անհատ ձեռնարկատիրոջ եկամուտ կամ շահույթ
FP.3	Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ
FP.3.1	Առողջապահական ծառայություններ
FP.3.2	Առողջապահական ապրանքներ
FP.3.2.1	Դեղամիջոցներ
FP.3.2.2	Այլ առողջապահական ապրանքներ
FP.3.3	Ոչ առողջապահական ծառայություններ
FP.3.4	Ոչ առողջապահական ապրանքներ
FP.4	Համախառն կապիտալի սպառում
FP.5	Ռեսուրսների վրա կատարվող այլ ծախսային կետեր
FP.5.1	Հարկեր
FP.5.2	Այլ ծախսային կետեր

Տնային տնտեսությունները (HP 8.1), մատակարարում են առողջապահական ծառայություններ հիմնականում սեփական սպառման համար: Առողջապահական ծառայությունների շրջանակներում, այս մատակարարումը ներառվում է միայն գործարքի փաստաթղթավորված լինելու դեպքում:

ICHA-FP առողջապահական ծառայությունների մատակարարման գործոնների դասակարգման բացատրություններ

FP.1 Աշխատողներին փոխհատուցում

Աշխատողներին փոխհատուցումը վերաբերում է կազմակերպության կողմից աշխատողին կանխիկ կամ բնաիրային տեսքով վճարված ընդհանուր վարձատրությանը՝ հաշվետու

Ժամանակահատվածում վերջինիս կատարած աշխատանքի դիմաց: Աշխատակիցներին փոխհատուցում կատեգորիան չափում է առողջապահության մատակարարների կողմից աշխատանքի վերցված բոլոր աշխատողների վարձատրությունը՝ անկախ այն բանից, թե նրանք հանդիսանում են առողջապահության ոլորտի մասնագետներ, թե ոչ:

FP.2 Անհատ ձեռնարկատիրոջ եկամուտ/շահույթ

FP.2 դասը նախատեսված է առողջապահական գործունեություն իրականացնող ինքնազբաղված մասնագետների/ բուժաշխատողների համար: Այս դասը վերաբերում է անկախ բուժաշխատողների գործունեության վարձատրությանը, ոչ հաստիքային ինքնազբաղ բուժաշխատողների եկամտին և հաստիքային բուժաշխատողների անկախ գործունեությունից լրացուցիչ եկամուտներին, ինչը հատուկ է շատ երկրների առողջապահական համակարգերին:

Ոչ հաստիքային ինքնազբաղված բուժաշխատողի եկամուտը իր աշխատանքի դիմաց վարձատրությունն է՝ հանած իր աշխատանքի ընթացքում կատարված մյուս ծախսային կետերը, ներառյալ՝ վարձակալության վճարները, տոկոսները, կապիտալ ծախսը և այլն:

FP.3 Օգտագործված նյութեր և ծառայություններ

Այս կատեգորիան ներառում է առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների մատակարարման համար օգտագործվող այլ մատակարարներից և տնտեսության այլ ոլորտներից ձեռք բերված ապրանքների և ծառայությունների ընդհանուր արժեքը: Բոլոր նյութերը և ծառայությունները պետք է լիարժեք սպառվեն արտադրական գործընթացում:

Սպառված ծառայությունները սովորաբար վերաբերում են առողջապահությունից բացի մյուս ոլորտների կողմից մատուցվող ընդհանուր ծառայություններին, ինչպիսիք են՝ անվտանգությունը, շենքերի և սարքավորումների վարձակալության վճարումները, ինչպես նաև դրանց պահպանման և մաքրության վճարները: Քաղաքականության տեսանկյունից նյութերի կարևորագույն տեսակներից մեկը դեղերն են, որի համար հատուկ ենթակատեգորիա է ստեղծվել:

FP.4 Հիմնական կապիտալի սպառում

Հիմնական կապիտալի սպառումը արտադրության ծախս է: Այն ընդհանուր առմամբ կարող է սահմանվել որպես հաշվետու ժամանակահատվածում ֆիզիկական վատթարացման/ մաշվածության, բարոյական մաշվածության, նորմալ կամ պատահական վնասի հետևանքով արտադրողների հիմնական միջոցների պաշարի ընթացիկ արժեքի անկում: Այն բացառում է պատերազմի կամ բնական աղետների հետ կապված կորուստները:

FP.5 Մուտքերի վրա կատարվող այլ ծախսային կետեր

Այս կետը ներառում է բոլոր ֆինանսական ծախսերը, ինչպիսիք են վարկերի տոկոսների վճարումները, հարկերը և այլն:

6.10. Առողջապահության ծախսերը ըստ շահառուների բնութագրերի

Շահառուները բաղկացած են անհատների իրարամերժ խմբերից, որոնցից յուրաքանչյուրը դասակարգված է որոշակի եզակի հատկանիշի հիման վրա, կամ ստացողների ոչ

իրարամերժ խմբերից, որոնք շահում են իրարամերժ ծախսերից, որոնցից յուրաքանչյուրը կարող է ուղղված լինել անհատներին:

Առաջարկվում է, որ յուրաքանչյուր շահառուի ծախսերի վերլուծությունը սահմանափակված լինի ընթացիկ առողջապահական ծախսերով (HC.1-HC.9)՝ յուրաքանչյուր շահառուի կապիտալ ծախսերը առանձին վերլուծելու և ներկայացնելու հնարավորությամբ:

Շահառուների դասակարգումը

Հաշվի առնելով միջազգային համատեքստում հիվանդների բնութագրերի վերլուծությունների անհրաժեշտությունը և վերջին տարիների փորձը՝ շահառուները կարող են դասակարգվել ըստ հետևյալ հիմնական հատկանիշների՝

- Տարիքը և սեռը,
- Հիվանդության տեսակը և վիճակը,
- Սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակը,
- Աշխարհագրական շրջանը:

6.11. Կապիտալի կուտակումը առողջապահության համակարգում

«Համախառն կապիտալի կուտակումը» չափվում է որպես երեք բաղադրիչների գումար՝

1. Համախառն հիմնական կապիտալի կուտակում (օրինակ՝ հիվանդանոցային շենքեր կամ շտապօգնության մեքենաներ),
2. Պաշարների փոփոխություն (օրինակ՝ պատվաստանյութերի պահպանումը պահեստում),
3. Արժեքավոր իրերի ձեռքբերումներ հանած օտարումներ (օրինակ՝ արվեստի գործերը)

Համախառն հիմնական կապիտալի կուտակումը ընդհանուր առմամբ ամենակարևոր բաղադրիչն է: Այն սահմանվում է հետևյալ կերպ՝

Առողջապահության համակարգում հիմնական կապիտալի համախառն կուտակումը չափվում է հաշվելու ժամանակահատվածում մատակարարների կողմից ձեռք բերված և առողջապահական ծառայությունների մատակարարման մեջ մեկ տարուց ավելի պարբերաբար կամ շարունակաբար օգտագործվող հիմնական միջոցների ընդհանուր արժեքով (հանած հիմնական միջոցների օտարման արժեքը):

Ակտիվները սահմանվում են որպես «արժեքի պահեստ» կամ արժեքը մի ժամանակաշրջանից մյուսը փոխանցելու միջոց: Ակտիվների սեփականատերերը կարող են ստանալ օգուտներ ակտիվների տնօրինումից կամ օգտագործումից: Ակտիվները որակվում են որպես «հիմնական միջոցներ» միայն այն դեպքում, երբ դրանք կարող են պարբերաբար կամ շարունակաբար օգտագործվել մեկ տարուց ավելի: Ապրանքները, որոնք կարող են օգտագործվել միայն մեկ անգամ (օրինակ՝ ածուխը), նույնիսկ եթե ֆիզիկապես մնայուն են, չեն կարող համարվել հիմնական միջոցներ: Առողջապահության ոլորտում հիմնական միջոցների օրինակներ են՝ հիվանդանոցային շենքերը, շտապօգնության մեքենաները և ռենտգեն-ապարատները:

Առողջապահական հաշիվներում համախառն հիմնական կապիտալի գրանցման սկզբունքը առողջապահական ծառայությունների մատակարարների կողմից ակտիվների իրավական սեփականությունն է: Կապիտալի կուտակման մեջ ներառված են միայն առողջապահական ծառայությունների մատակարարների իրավական սեփականության տակ գտնվող ակտիվները:

ԱՀՀ 2011-ը գրանցում է առողջապահական ծառայությունների բոլոր (բացի՝ մնացյալ աշխարհի տակ դասակարգված) մատակարարների կողմից ձեռք բերված և օտարված ակտիվների արժեքը: Մնացյալ աշխարհի բացառումը թույլ է տալիս խուսափել նույն ակտիվները միաժամանակ երկու երկրներում գրանցելուց:

Համախառն կապիտալի կուտակման տարբեր բաղադրիչների արժեքը հաշվարկվում է ձեռքբերումների արժեքից հանելով օտարումների արժեքը: Ձեռքբերումները ներառում են գնված, բարտերի միջոցով ձեռք բերված կամ որպես բնաիրային կապիտալ փոխանցումներ ստացված հիմնական միջոցների ամբողջ արժեքը, գումարած առողջապահական ծառայությունների մատակարարների կողմից արտադրված և իրենց սեփական օգտագործման համար պահվող հիմնական միջոցների արժեքը: Օտարումները ներառում են վաճառված կամ բարտերի ու բնաիրային կապիտալ փոխանցումների միջոցով հանձնված առկա հիմնական միջոցների ամբողջ արժեքը:

Հիմնական կապիտալի սպառում

Ժամանակի ընթացքում կապիտալ ապրանքները կորցնում են իրենց արժեքը: Դա կարող է պայմանավորված լինել ինչպես ֆիզիկական, այնպես էլ բարոյական մաշվածությամբ: Կապիտալ ապրանքների արժեքի կորուստը, պայմանավորված բնական մաշվածությամբ կամ բարոյական մաշվածությամբ, կոչվում է հիմնական կապիտալի սպառում կամ կապիտալի սպառում: Կապիտալ սպառումը պայմանականորեն վերագրվող ծախս է, և ոչ թե փաստացի: Այլ կերպ ասած, դա ոչ կանխիկ ծախսն է:

Կապիտալի կուտակման և հիմնական կապիտալի սպառման միջև տարբերությունը

Կապիտալի կուտակումը նույնացվում է հաշվետու ժամանակահատվածում ձեռք բերված ակտիվների արժեքի հետ (օրինակ՝ նշված ժամանակահատվածում նոր ձեռք բերված շտապ օգնության մեքենաները կամ նոր կառուցված հիվանդանոցները), իսկ հիմնական կապիտալի սպառումը վերաբերում է ամբողջ առկա կապիտալի (որը ներառում է ոչ միայն նոր ձեռք բերված ակտիվները, այլ նաև բոլոր այն ակտիվները, որոնք դեռ առկա են՝ անկախ նրանց ձեռք բերման ժամանակահատվածից) արժեքի կորստին (բնականոն կամ բարոյական մաշվածության հետևանքով):

Համախառն և զուտ կապիտալի կուտակման միջև տարբերությունը

Հաշվետու ժամանակահատվածում առկա կապիտալի պաշարին ավելացած արժեքի չափը ճշգրիտ բնութագրող չափորոշիչը պետք է հաշվի առնի առկա կապիտալ ապրանքների արժեքի կորուստը, որն ի հայտ է եկել օգտագործման կամ բարոյական մաշվածության հետևանքով: Այսպիսի ճշգրիտ չափորոշիչը կոչվում է զուտ կապիտալի կուտակում և ստացվում է համախառն կապիտալի կուտակումից հանելով կապիտալի սպառումը:

Ներդրում

Չնայած կապիտալի համախառն կուտակումը ներդրում է՝ ոչ բոլոր ներդրումները կարող են դասակարգվել որպես կապիտալի համախառն կուտակում: Օրինակ՝ ֆինանսական ապրանքի ձեռք բերումը ներդրում է, թեև այն չի մտնում կապիտալի համախառն կուտակման մեջ:

Աղյուսակ 6.7 Առողջապահական համակարգերում համախառն հիմնական կապիտալի կուտակման դասակարգումը ըստ ակտիվների տեսակի

HK.1.1.1	Ենթակառուցվածքներ
HK.1.1.1.1	Բնակելի և ոչ բնակելի շենքեր
HK.1.1.1.2	Այլ կառույցներ
HK.1.1.2	Մեքենաներ և սարքավորումներ
HK.1.1.2.1	Բժշկական սարքավորումներ
HK.1.1.2.2	Տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ
HK.1.1.2.3	Տեղեկատվական, համակարգչային և հեռահաղորդակցության սարքավորումներ
HK.1.1.2.4	Մեքենաներ և սարքավորումներ (այլ դասերում չդասակարգված)
HK.1.1.3	Մտավոր սեփականության արտադրանք
HK.1.1.3.1	Համակարգչային ծրագրային փաթեթներ և տվյալների բազաներ
HK.1.1.3.2	Մտավոր սեփականության արտադրանք (այլ դասերում չդասակարգված)

Կապիտալի համախառն կուտակման և միջանկյալ սպառման միջև տարբերությունը

Առողջապահական ծառայությունների մատակարարները պահանջում են ապրանքների և ծառայությունների բազմություն, որն օգտագործում են առողջապահական ծառայությունների մատուցման համար: Որոշ ապրանքներ և ծառայություններ օգտագործվում են ամբողջությամբ (օրինակ՝ էլեկտրաէներգիան, ջուրը, վառելիքը, վիրաբուժական դիմակները, պաշտպանիչ հագուստը): Այլ ապրանքները փոխակերպվում կամ ներառվում են մատուցվող վերջնական ծառայության մեջ (օրինակ՝ վիրակապը): Ապրանքների և ծառայությունների այն կատեգորիաները, որոնց տնտեսական կյանքը ավարտվում է հաշվետու ժամանակահատվածում, դասակարգվում են որպես միջանկյալ սպառում:

Այդ ապրանքները և ծառայությունները զգալիորեն տարբերվում են մյուսներից, որոնք առողջապահական ծառայությունների արտադրության մեջ օգտագործվում են պարբերաբար կամ շարունակաբար ավելի քան մեկ տարի, օրինակ՝ հիվանդանոցային ենթակառուցվածքները և ճանապարհային շտապ օգնության մեքենաները: Միայն այս կատեգորիան է դասակարգվում որպես կապիտալի կուտակում:

Աղյուսակ 6.8 Կապիտալ հաշիվ

ԱՀՀ Կապիտալ հաշիվ	Առողջապահության ծառայությունների մատակարարներ							
	HP.1	HP.2	HP.3	HP.4	HP.5	HP.6	HP.7	HP.8
								Ընդամենը

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

		Հիվանդանոցներ	Ըստ բնակության վայրի երկարաժամկետ խնամքի կազմակերպություններ	Ամբուլատոր բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Օժանդակ բժշկական ծառայությունների մատակարարներ	Բժշկական ավարների վերականգնողներ և այլ մատակարարներ	Կանխարգելիչ առողջապահական ծառայությունների մատակարարներ	Առողջապահության համակարգի կառավարման և ֆինանսավորման մատակարարներ	Մնացյալ տնտեսություն	
Code	Առողջապահական համակարգերում համախառն հիմնական կապիտալի կուտակման դասակարգումը ըստ ակտիվների տեսակի									
HK.1	Համախառն կապիտալի կուտակում									
HK.1.1	Համախառն հիմնական կապիտալի կուտակում									
HK.1.1.1	Ենթակառուցվածքներ									
HK.1.1.1.1	Բնակելի և ոչ բնակելի շենքեր									
HK.1.1.1.2	Այլ կառույցներ									
H K.1.1.2	Մեքենաներ և սարքավորումներ									
HK.1.1.2.1	Բժշկական սարքավորումներ									
HK.1.1.2.2	Տրանսպորտային միջոցներ և սարքավորումներ									
HK.1.1.2.3	Տեղեկատվական, համակարգչային և հեռահաղորդակցության սարքավորումներ									
HK.1.1.2.4	Մեքենաներ և սարքավորումներ (այլ դասերում չդասակարգված)									
HK.1.1.3	Մտավոր սեփականության արտադրանք									
HK.1.1.3.1	Համակարգչային ծրագրեր և տվյալների բազաներ									
HK.1.1.3.2	Մտավոր սեփականության արտադրանք (այլ դասերում չդասակարգված)									
HK.1.2	Փոփոխություն ապրանքային նյութական պաշարներում									
HK.1.3	Արժեքավոր իրերի ձեռքբերումներ հանած օտարումները									
HK.1.1.c	Հիմնական կապիտալի սպառում									
HK.1.1.n	Զուտ կապիտալի կուտակում									
HK.2	Ոչ արտադրական, ոչ ֆինանսական ակտիվներ									
HK.2.1	Հող									
HK.2.2	Այլ ոչ արտադրական, ոչ ֆինանսական ակտիվներ									
HKF.1	Զուտ խնայողություններ									
HKF.2	Կապիտալ տրանսֆերտներ									
HKF.2r	Դեբիտորական պարտք									
HKF. 2.1	Ներդրումային գրանտներ՝									
	FA.1-ից									
	FA.2-ից									
	FA.6-ից									
HKF.2.2	Այլ կապիտալ տրանսֆերտներ									
HKF.2p	Կրեդիտորական պարտք									
	Զուտ վարկավորում (+) /զուտ փոխառություններ (-)									
	Արտահաշվեկշռային տարրեր									
HKR.1	Վարկեր									

Առողջապահության ազգային հաշիվներ, 2024

HKR.2	Կուտակված խնայողություններ									
HKR.3	Պետական-մասնավոր համագործակցություն									
HKR.4	Առողջապահության ոլորտում գիտահետազոտական և փորձարարական աշխատանքներ (ֆինանսավորված)									
	FA.1-ի կողմից									
	FA.2-ի կողմից									
										
	FA.6-ի կողմից									
	Ընդամենը									
HKR.5	Առողջապահական անձնակազմի կրթություն և վերապատրաստում (ֆինանսավորված)									
	FA.1-ի կողմից									
	FA.2-ի կողմից									
										
	FA.6-ի կողմից									
	Ընդամենը									

6.12. Առևտուրը առողջապահության մեջ

ԱՀՀ-ն չափում է ռեզիդենտների կողմից առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների վերջնական սպառումը՝ անկախ այն հանգամանքից, թե որտեղ է այն տեղի ունենում, և ում կողմից է այն ֆինանսավորվում: Սա նշանակում է ընդհանուր առողջապահական ծախսերը որոշելու նպատակով պետք է ներառել ներմուծումը և բացառել արտահանումը:

Աղյուսակ 6.9 Առողջապահության գծով ներմուծումների ծախսերը ըստ գործառույթների

HC.M.1-4	Բուժական/ վերականգնողական/ երկարաժամկետ խնամք և օժանդակ ծառայություններ
HC.M.1.1/2.1/3.1	Ստացիոնար խնամք
HC.M.1.3/2.3/3.3	Ամբուլատոր խնամք
HC.M.1.3.2	Ատամնաբուժական ծառայություններ
HC.M.5	Բժշկական ապրանքներ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)
HC.M.6	Կանխարգելի բժշկական օգնություն
HC.M.7	Կառավարում, մենեջմենթ և առողջապահության համակարգի վարչարարություն
HC.M.9	Առողջապահական այլ ծառայություններ (այլ դասերում չդասակարգված)
	Արտահաշվեկշռային տարրեր
HC.RI.M.2	Ավանդական, լրացուցիչ և այլընտրանքային բժշկություն

Աղյուսակ 6.10 Առողջապահության գծով արտահանման ծախսերը ըստ գործառույթների

HC.X.1-4	Բուժական/ վերականգնողական/ երկարաժամկետ խնամք և օժանդակ ծառայություններ
HC.X.1.1/2.1/3.1	Ստացիոնար խնամք
HC.X.1.3/2.3/3.3	Ամբուլատոր խնամք
HC.X.1.3.2	Ատամնաբուժական ծառայություններ
HC.X.5	Բժշկական պարագաներ (ըստ գործառույթի չդասակարգված)
HC.X.6	Կանխարգելի բժշկական օգնություն

HC.X.7	Կառավարում, մենեջմենթ և առողջապահության համակարգի վարչարարություն
HC.X.9	Առողջապահական այլ ծառայություններ (այլ դասերում չդասակարգված)
	Արտահաշվեկշռային տարրեր
HC.RI.X.2	Ավանդական, լրացուցիչ և այլընտրանքային բժշկություն

6.13. Արդյունքների, աղյուսակների և հիմնական ցուցանիշների ներկայացումը

Առողջապահական հաշիվների աղյուսակների տողերն ու սյուները պարունակում են տարբեր դասակարգումներ: Առողջապահական ծախսերի դասակարգումները կամ չափորոշիչները ներառում են հետևյալը՝

- Գործառույթներ (HC). առողջապահական հաշիվների շրջանակներում մատուցված ապրանքների և ծառայությունների ու կատարված աշխատանքների տեսակները:
- Մատակարարներ (HP). այն միավորները, որոնք առողջապահական հաշիվների շրջանակներում առողջապահական ծառայությունների մատուցման դիմաց ստանում են գումար:
- Ֆինանսավորման մեխանիզմներ (HF). տվյալ երկրի առողջապահության ֆինանսական համակարգի բաղադրիչները, որոնք ուղղորդում են ստացված եկամուտները և օգտագործում են այդ միջոցները առողջապահական հաշիվների շրջանակներում առողջապահական ծառայությունների մատուցման դիմաց վճարման կամ առողջապահական ապրանքների գնման համար:
- Ֆինանսական գործակալներ (FA): ինստիտուցիոնալ միավորներ, որոնք կառավարում են առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմները:
- Ֆինանսավորման աղբյուրներ (FS). առողջապահության ֆինանսավորման մեխանիզմների եկամուտները:
- Մատակարարման գործոններ (FP). մուտքերի տեսակները, որոնք օգտագործվում են առողջապահական հաշիվների շրջանակներում ապրանքների և ծառայությունների արտադրության կամ աշխատանքների կատարման մեջ:
- Շահառուներ. նրանց բնորոշ գծերը, ովքեր ստանում են առողջապահական ապրանքներ և ծառայություններ (շահառուները կարող են դասակարգվել՝ ըստ տարիքի, սեռի, սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակի, առողջական վիճակի, գտնվելու վայրի և այլն):
- Կապիտալի կուտակում (HK). ակտիվների այն տեսակները, որ առողջապահության մատակարարները ձեռք են բերել հաշվետու ժամանակահատվածի ընթացքում և որոնք պարբերաբար կամ շարունակաբար օգտագործվում են առողջապահական ծառայությունների արտադրության մեջ ավելի քան մեկ տարի:
- Առևտուրը առողջապահության մեջ. ոչ ռեզիդենտ մատակարարների կողմից ռեզիդենտներին մատուցվող առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների ներմուծումը և ռեզիդենտ մատակարարների կողմից ոչ ռեզիդենտներին մատուցվող առողջապահական ապրանքների և ծառայությունների արտահանումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Guide to producing National Health Accounts, WB, WHO, USAID
2. A System of Health Accounts 2011 EDITION, OECD, Eurostat, WHO (2011), *A System of Health Accounts*, OECD Publishing. European Union Catalogue number KS-30-11-270-EN-C, ISBN 978-92-79-21159-1
3. The World Bank Indicators <http://data.worldbank.org/indicator>.
4. Global Health Expenditure Database
<http://apps.who.int/nha/database/DataExplorerRegime.aspx>.
5. National Health Accounts in Developing Countries: Improving the Foundation. Peter Berman, Associate Professor of International Health Economics, Department of Population and International Health, Harvard School of Public Health.
6. World Health Statistics. WHO's annual World Health Statistics reports.
7. Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, վիճակագրական վերլուծական զեկույց, ըստ 2024թ-ի տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտության արդյունքների, ՀՀ վիճակագրական կոմիտե, Ե. 2025:
8. Հայաստանի ժողովրդագրական ժողովածու 2025, ՀՀ վիճակագրական կոմիտե,, Ե. 2025
9. Հայաստանի ֆինանսների վիճակագրություն 2025, վիճակագրական ժողովածու, ՀՀ վիճակագրական կոմիտե, Ե. 2025
10. Հայաստանի ազգային հաշիվներ 2024, վիճակագրական ժողովածուներ, ՀՀ վիճակագրական կոմիտե, Ե. 2025
11. Հայաստանի սոցիալական վիճակը 2024, վիճակագրական ժողովածու, ՀՀ վիճակագրական կոմիտե, Ե. 2025
12. ԱՐՄԵԴ տեղեկատվական բազա – էլեկտրոնային առողջապահություն